

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:
Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:
TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról	1	A D. F. E. köréből:	
Uj időszak küszöbén	2	„A Dávid Ferenc-Egylet“ mű-	
Mit tesz az Unitárius Közlöny		ködése Kolozsvárt Cs—i . . .	10
1913-ban?	5	Unitárius élet Budapesten. Uj-	
Tűzhely mellett:		vári László	11
Otthon. Gyallay Domokos . . .	6	Felolvasó ünnepély. é. a. . . .	11
Ne a hibát, hanem a jótulajdon-		Népművelő előadások	13
ságot keressük. Szász Béláné	7	Gyermekeink könyvtára	14
Kiss Sándor † 1840—1912. K—cs.	9	Egyházi és iskolai mozgalmak . .	14

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatású állandó ajándék az imakönyv., **SZIVEMET HOZZÁD EMELEM**, írta dr. Boros György, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany címmel 2 K 40 fill. Öt példány egyszerre rendelve 10 K. Bőrkötés arany-széllal (barna, sötétkék, fekete) 6K. Fehér csont, selyem- és bársony kötés többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. Bőrkötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.

A D. F. E. örökös alapítói.

1. Dr. Brassai Sámuel 400 kor.
2. Báró Petrichevich Horváth Kálmán 650 kor.
3. Hajós János 220 kor.
4. Fekete Gábor 100 kor.
5. Dr. Bedő Albert 100 kor.
6. Könyves Kálmán Rtárs. Budapest 100 kor.
7. Székely László Torda 100 kor.
8. Ürmössi Jenő Kolozsvár 100 kor.
9. Csegezi Mihályné Albert Ilka, „elolvasva annyira nagyra-
becsült és feledhetlen Brassai bácsink levelét és báró Petrichevich
Horváth Kálmán úrnak valóban megleghangu felhívását“ 100 kor.
10. Raffai András Abrudbánya (I. részlet) 40 kor.
11. Dr. Boros György 100 kor.
12. Torockói egyházközség 100 kor.
13. Ferencz József püspök 100 kor.
14. Koronabank rt. második részlet 60 kor.
15. Mercurbank rt. első részlet 40 kor.
16. K. Nagy Béla Kraszna kiegészítésül 20 kor. = 60 kor.
17. Matskási Lajosné özv. édes anyja Farkas Józsefné 40 kor.
alapítványa, kiegészítésül 20 kor. = 60 kor.
18. Boér Gergely Kolozsvár 100 kor.
19. Raffay Zsigmond lelkész (I. rész) 50 kor.
20. Imreh József főszolgabíró (I. rész) 50 kor.
21. Borbély Sándor igazgató bejelentett 100 kor.
22. Dr. Székely Ferenc miniszter 100 kor.
23. Boncza Miklós egyh. tanácsos 160 kor.
24. Dr. Kőváry László 120 kor.
25. Tischler Mór 100 kor.
26. Mikó Dezső 2 részletben bejelentett 100 kor. fiz. 50 K.
27. Thorockay Vencel, Guraszáda 100 kor.
28. Kovács József gondnok Hodmezővásárhely 100 kor.
29. Kovács Józsefné Hmvasárhely 40 kor. kiegészítve 100 kor.
30. Ajtay Jánosné lelkészné Hmalmás I. részlet 20 kor.
31. Sipos József m. kir. adótárnok 100 kor.
32. Merész (Müller) Gyula festőművész 100 kor.
33. Nagy Balázs egyh. tanácsos Torda 100 kor.
34. Dr. Balogh György ügyvéd Torda „most csak ennyivel,
majd többet fogom méltányolni azt a nemes valláserkölcsei missiót
melyet az igen kedves lapunk betölt“ .. 20 kor.

99 és 100-ik akar lenni Székely László m. levéltárnok, örökös alapítónk, de csak akkor küldi be a 200 korona összeget, ha a megelőző 98 szám be lesz telve. Hogy sor kerüljön rá egészen olvasóink áldozatkész buzgóságától függ. Vajjon elveszítjük-e a 200 koronát? Sokan vannak a hivatalosok!

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:

A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 40 fillér. Egy szám ára:
24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel,
egy évre 2 koronát fizetnek,

Munka pénz. Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnok-
hoz küldendő Kolozsvárra

A szerkesztő asztaláról.

Boldog új évet kívánunk mindenkinek. Kívánjuk, hogy aki boldognak érezi magát, maradjon meg a jó érzése, aki nem boldog, találja meg a boldogságot szívében s onnan áraszsa ki életére, övéire, mindenekre, mert a mi életünk csak akkor igazán boldog, ha körülöttünk mások is boldogok.

Új sorozat. Az Unitárius Közlöny 25 évet szépen és dicsőségesen betöltött. Kezdjük az új sort. Akik ifjak és kezdők örvendhetnek, hogy egy kipróbált vezetővel indulhatnak útra. Akik együtt éltek le vele a kezdő ifjú küzdelmes éveit, örvendezzenek, hogy ide küzdötte föl magát. Lelkészeink és világi embereink közül diákkorukban sokan szerepeltek mellette mint kiadók. Mennyi gondot, ügyességet kívánt a hajtogatás, bélyegezés, szalagolás! Szívesen gondolunk vissza a kezdet nehézségeire. Most az embereket kell előkészíteni, hogy fogadják be a házukba s ne legyen csak egy ház is, amely nem nyújt otthont az «Unitárius Közlöny»-nek.

«*Szólj bár egy jó szót.*» Mikor az embert sok baj éri, sok gond terheli, úgy érezi magát, mintha a saját háza reá omlott volna, vagy a föld elakárná nyelni. A szíve nehéz, az ajaka néma, a feje zúg, a lába erőtlen. Ő a szenvedő azt hiszi, hogy rajta már nem lehet segíteni. Le mond még a reménységről is... E közben nyílik az ajtó, belépik a jó barát, aki tudta hogy bajban van. Beszélni kezd közömbös dolgokról. Egy pár tréfás szót is bele vegyít. A bánatos ember másegyébbel kezd foglal-

kozni, s egyszer azt veszi észre, hogy könnyebben van. Azután ő fog beszédbe. Elmondja minden bűjét, baját s nemcsak megkönnyebbült, hanem meg is erősödött. Ez a látogató igazán jó lelki orvos volt. Ha személyesen nem mehetünk el, ne sajnáljunk egy pár sort, de vagy így vagy úgy, minél gyakrabban látogassunk el barátunkhoz, hitrokonunkhoz, hívünkhez. Áldás fakad minden lépésünk után.

«Avagy őrizője vagyok-e az én atyám fiának?» Kain felelt így az istennek, midőn kérdezte, hol van a testvére Ábel? Neki volt oka titkolózni, mert bűnös volt, de más is felelt úgy. Ma nagyon sok ember így tér ki a mások baja elől: «mi közöm hozzá?» «Érette is az én fejem fájjon?» Nem helyes, de nemis okos beszéd ez atyámfiai, embertársaim! Ne feledjük, hogy senki nem él önmagának, mert mihelyt valaki erre halározna magát rövidesen elveszne. Minél miveltebb az ember, annál inkább él másért is, mert tudja, hogy csak az az élet boldog, amely mást is boldogít. Ha én oltalmazom a szomszédomat a csapás ellen, magamat is oltalmazom. Ha én nem engedem, hogy a mások vagyona megsemmisüljön, a magaménak szerzek védőt. Ha a szomszéd háza ég, tudom mit kell cselekednem, de ha előre látó vagyok nem engedem, hogy meggyuljon. Bizony őrizője vagyok én az én atyámfiaimnak!

Tiltalom a biblia olvasása ellen. 1199-ben III. Innocent pápa nagyon erősen kikelt a világi emberek mértéktelen vágyódása miatt, mellyel a bibliát megakarták ismerni, mert a szent törvénynek igaza van, hogy amely állat a szenthegyet érinti megköveztesse. 1229-ben a toulouzi egyháztanács rendelte: a házakat, el egészen a legalacsonyabbig, még a földbe vájt barlangokat is el kell teljesen pusztítani, ha azokban biblia találtatik. Az embereket ki kell hurcolni az erdőkbe, gödrökbe, s aki védelmet nyújt nekik, keményen megbüntettetik. És most?

Uj időszak küszöbén.

Irják az olvasók.

Huszonöt év! az idő hogy eljár... Mintha csak most lett volna, amikor az Unitárius Közlöny megindítása, majd

meg a fölött tanakodtunk: mi nevet adjunk az újszülöttnek? Huszonöt év megfelelt mind a két kérdésre. Az Unitárius Közlöny tartalmával és nevével egyaránt bevált. Több lett, mint gondoltuk. Hisszük és reméljük, hogy egy újabb huszonöt év az Unitárius Közlönyönöz kötött legmesszebbmenő várakozásokat is kielégíti. Úgy legyen!

Szentgerice, 1912. dec. 20.

Ürmösi Kálmán,

Az «Unitárius Közlöny»-nek megjelenése óta olvasója vagyok. A vallásos és erkölcsös élet terjesztésében megbecsülhetetlen szolgálatot tesz. Minden száma gondolkozóba ejti az olvasót s csetekvésre ösztönzi. Mivel ember éppen oly sok lelki ciedelt nyer belőle, mint népünk, melynek érdekében megszületett! Huszonhatodik évfordulója alkalmával szíves üdvözlét küldök az eszme megtestesítőjének s hálásan köszönöm a sok szellemi élvezet.

Bágyon, 1912. dec. 20.

Kovács Imre,

Ki 25 éven át szeretett Közlönyünkben azért munkálkodott, hogy a rosszat győzze le a jó; a gyűlöletet a szeretet, a háborút a béke, a tévelygést az igazság: szívből kívánom, hogy a következő 25 éven is ezen a gyönyörű szép kies mezőn haladjon szeretett Közlönyünk, hogy minden keserőséget, haragot, rossz bánást és gonoszságot félre tegyünk s arról ismerjenek meg, hogy Krisztus tanítványai vagyunk, hogy egymást szeretjük!

Nyárádszereda, 1912. dec. 20.

Fazakas Lajos.

1. A magyar génusz két vallást alkotott: a szombatosokét és az unitáriusokét. Amaz csak visszatekintő (retrospectív) volt: el kellett nyésznie. Ez a fejlődés tanán állva előre is néz; azért van most és lesz aztán a jövő vallása, mert lennie kell.

2. A magyar unitarizmus a magyar elemeknek legtisztább összetételéből áll: 99%-ban magyar; de egyszerűs mind legközvetlenebb és legbensőségesebb kapcsolatot ez a vallás tart fenn a külföld legmíveltebb köreivel — ugyancsak a magyar nemzet érdekében.

3. A vallás és tudomány ellentéte mindinkább kiéle-

sedik. A lélek egyikről sem mondhat le: a lélek tökéletesedéséhez mind a kettő szükséges. A tudomány a szerlem vallása, a vallás a lélek tudása. Az ellentétet legjobban kiegyenlíti az unitarizmus.

4. Azt mondják, hogy az unitáriusok érdekközösséget alkotnak, összetartanak. Ez az a *concordia*, mely által a kicsiny kezdet gyarapodik. Ez a jók összetartása a közös érdekében.

E négy sarkú ajtó őrizze — nyitva állva — továbbra is a magyar unitarizmus nemzetiesen vallásos tárházát. E négy alapon nyugodjék az unitarizmusnak magyarstílusú nemzetközi temploma.

Vác, 1912. dec. 25.

Borbély Sándor,

Szívből óhajtom, hogy az «Unitárius Közlöny» az eszményien szép és tiszta vallásos élet szolgálatában, míg egy újabb negyed századot magáénak mond, a világosságot szerető és lelki megnyugvást kereső embereknek hirdessen, szerezzen sok valóban «boldog új évet».

Keresztesi D.

A vallás, mint a nagy természetben minden: alá van vetve az egyetemes fejlődés örök törvényének. Ahogyan az osztrológiából asztronomia és az alchimiából chemia lett: éppen úgy a theológiának, mint a vallásra, a vallásos gondolatokra és érzelmekre vonatkozó rendszeres ismeretek foglalatának: lassanként ki kell bontakoznia abból a misztikus ködből, amely eddig körülvette és a különböző tudományágak által nyújtott új megismerések világánál a vallásból ki kell küszöbölnie minden olyan elemet, amely az emberi tapasztalattal ellenkezik. «Will daher die Religion ihre Macht nicht verlieren, so ist sie genötigt: sich dem Fortschritte der Kultur anzupassen», — mondja R. Eisler, a kiváló sociológus. Ebből a szempontból a katolicizmus már rég meghalt, de ugyan-ebből a szempontból él és diadalmaskodik a szabadelvű vallásos gondolkodás.

Bárka József.

25 évet immár lezártunk. Új mesgyére léptünk. Új erővel használjuk föl a régi tapasztalatokat és új elszántsággal akarjuk minden unitárius olvasmányává tenni az Unitárius Közlönyt. Panaszunk lehetne, hogy nem mindenki tette meg e kis lap érdekében amit tehetett

volna! De bizunk, hogy ezután másképpen, sőt jobban lesz.

Olvasóinktól gondolatot, figyelmeztetést, tanácsot kérünk. Kaptunk többektől. Várunk még többektől.

Folytatni fogjuk mindaddig, amig szivesek lesznek írni olvasóink. Máris több cikk vár közlésre.

Mit tesz az Unitárius Közlöny 1913-ban?

1. Megkezdzi az új 25 évet és halad a régi nyomokon.
 2. Követi első elnökének, Brassai Sámuelnek a jó tanácsait s hirdeti a Dávid Ferenc-Egylet mostani elnökének, báró Petrichevich Horváth Kálmánnak mindeneknek megbocsátó, mindenkit szeretetre intő szép eszméit.
 3. Jó barátja lesz az elhagyottnak az idegenben, vigasztalója a bánatosnak a palotában is, a szegényes kis hajlékban is.
 4. Tanítója lesz az ifjúnak s mindenkinek, aki tanulni szeret.
 5. Nehány kellemes percet szerez mindenkinek.
 6. Az unitáriusokat figyelmezteti kötelességeikre és tájékoztat mindenről, amit tudni kell minden jó unitáriusnak
 7. Az unitárius nők világát figyelemmel kíséri.
 8. Ismerteti a külföldi unitáriusok életét és tevékenységét.
 9. Kiváló embereink képét koronként bemutatja s templomainkat is rendre közölni fogja.
- Ezeket fogja tenni és még sok szükségést, helyest és kívánatost.
-

Mit kíván az Unitárius Közlöny?

Buzgó olvasókat! Jóindulatú támogatókat és 100 új százakoronás alapítót!

Előfizetőktől 2 K 44 fillért.

Rendes tagoktól 2 K 4 fillért.

TÜZHELY MELLETT.

Otthon

1. A mi templomunk.

Jártam ekes templomokba'
Fénylett bennük drága pompa.
Hivalgó nép!... megcsodáltam,
S hideg szívvel tovább álltam.
Kis templomunk oly egyszerű:
Dísze csak az égi derű.
Rokon kis nyáj tölti tele:
Imádkozom szívből vele...

2. Változások.

Határunkon hogy nem jártam
Hej azóta:
Hány változás minden kicsiny
Fordulóba!...
Itt egy pár föld egybeolvadt:
Adásvétel!
Ézt meg itten kiszállt fiak
Oszlák széjjel.
Annyi sok meg szép birtokát
Elcsérélte:
... Silány dombon egy kis gödröt
Kapott érte!...

3. Tündérország.

Hogy a kicsi fiam a falut megjárta,
A fáradtság s költség nem veszett ám kárba.
Mert bár a meséket most is kell dupláznom:
— Tündérország hol van? — nem kell magyaráznom.

Gyallay Domokos.

Ne a hibát, hanem a jó tulajdonságot keressük.

— Szász Béláné elnöki megnyitó beszéde.* —

Tisztelt ünneplő közönség!

Alig pár hónapja, hogy egyletünk tagjait és az egyletünk iránt érdeklődő érdeemes közönséget üdvözöltem; üdvözlésem azon szeretet nevében szólt, mely nem az ajkakon, hanem a szívekben lakozik, nem szókban, hanem tettekben nyilvánul. Mert az ajaktól a szívig és viszont sokszor nagyon hosszú az út. Néha — és legtöbbször — a nagy érzelmek hangtalanul viharoznak az emberi szívekben, máskor meg a nagy szóáradat sivár lelket, üres szívet takar. Sok ember csupa méz «édes aranyom», «drága bogaram» ha velünk beszél, de hallgatnók csak meg amikor másnak beszél és rólunk beszél! Akkor másképp beszél. Fájdalom ez a typus a gyakoribb.

Sok ember igyekszik a másikat, — aki természetesen nincsen jelen, — befeketíteni, meggyanúsítani nagy gyönyörűségekre azoknak, akiknek különös örömük telik abban, ha embertársaikról rosszat mondhatnak vagy hallhatnak és akiknek minden ténykedésük a szeretet isteni törvényének egyenes tagadása.

Az ilyen gyanúsítások már sok szerencsétlenséget okoztak az emberek között és okoznak jövőre is, mind addig, míg az emberek le nem győzik üdvösségük legnagyobb ellenségeit, a bennük rejlő rosszakaratot és irigységet, míg igaz szívvél követni nem tudják Krisztusunk tanítását «szeresd felebarátodat, mint önmagadat».

Tisztelt ünneplő közönség! Én úgy hiszem, hogy Dávid Ferenc emlékeztetést akkor őrizzük meg legjobban és akkor örökítjük meg a legméltóbban, ha minden egyes alkalommal egy-egy emberi gyarlóságot igyekszünk levetközni, vagy legalább is iparkodunk megállapítani az útát és módot arra, hogy azt megteheessük.

Dávid Ferenc nagy alakja buzdítólag int felénk a multak ködéből ezen szavakkal: «Az alázatosság lelke az, mi által az egyház épül, az igazság gyarapodik, a tévedések jó útra térnek, a béke helyre áll, a lelkek megengesztelődnek. Nem vasfegyverrel, de az úr lelkével szeretettel

* Irta és a Sepsiszentgyörgyön 1912 nov. 17-én tartott Dávid F. ünnepségen elmondotta.

küzdvé győzték le Isten fiai a sátánt s zabolázták meg az ellenség vad kegyetlenségét. Mi nem hogy ellenségeink káromlását viszonzoznók, de inkább szüntelen imádkozunk azokért, akik minket átkoznak és üldöznek, az elégtételt, hívó lélekkel, Istenre bízva.» Tehát a szeretet lelke mellett, az alázatosság, a türelem lelke legyen a mi fegyverünk. Tűrjük el embertársaink hibáit, hogy javíthassunk rajtuk.

Miként hiszem én a javítást lehetőnek a következőkben mondom el. Emberi gyöngeségünk folyományaképen könnyebben hisszük el embertársainkról a rosszat, mint a jól. Sokkal gondosabban keressük azt, hogy felebarátunkban mi kifogásolni valót találunk, mint azt, hogy miféle tulajdonságokat vagy tehetségeket kell bennük megbecsülnünk. Ilyen formán nagyon könnyen, — de felületesen — elítéljük őket.

Vajjon mi történnék akkor, ha az ellenkező eljárást követnők? Ha felebarátunkban nem a hibákat keresnők, hanem arra fektetnénk súlyt, hogy benne a jótulajdonságokat fedezzük fel, ha arra igyekeznénk, hogy ezen jótulajdonságok fejlődését segítsük elő? Vajjon nem válnának-e jobbakká, nemesebbekké, ha látnák, hogy mi nem ítéljük el őket, hanem megbecsüljük bennük azt, ami becsülni való és nem válnánk-e magunk is jobbakká azáltal, hogy felebarátaink iránt türelmesek vagyunk? Hiszen soha sem szabad egy percig sem elfelejtenünk, hogy mindnyájan gyarló emberek vagyunk, akik ezer, meg ezer kötelékkel vagyunk a föld rögéhez kötve és hogy minket saját gyarlóságunk terhe nyom. Vajjon Istenhez való állandó törekvésünkben türelmünk és elnézésünk által nem teszünk-e hatalmas lépést előre? Bizony ez volna az első nagy lépés azon a mérhetetlen hosszú úton, mely minket elvezet Istenhez; mert amikor felebarátainkkal szemben képesek vagyunk így eljárni, akkor már kivívtuk a legnagyobb győzelmet, amit ember kivíthat; legyőztük irigységünket és rosszindulatunkat, úgy hogy tiszta szívvvel az emberi gyarlóságok legnagyobbjaitól függetlenül mehetünk embertársainkkal kézen fogva a javulás útján és szerezhetünk a nemes munkára mind több és több olyan munkatársat, akiknek velünk együtt legnagyobb kincsük az embertársai boldogításában megdicsőülő alázatos, türelmes szeretet: a szíveinkben lakó egy örök Isten.

Azon óhajlásom mellett, hogy ezen szavaim viszhangot keltsenek szíveikben, az ünnepélyt megnyitom.

Kiss Sándor †

1840—1912.

A régi papi gárdának egy munkás tagja hunyta le ismét szemeit örök álmra. Halála váratlan s így megdöbbenő volt. Szívszélhűdés, ez a mind több áldozatot követelő kegyetlen halál ragadta ki az élők sorából egy szempillantás alatt, egy jajszó nélkül.

A híres árkosi papnak: Kiss Mihálynak, a tudós, ritka képzettségű, nagy tekintélyű esperesnek és kiváló gazdának volt a fia. Elődei 3—4 nemzedéken keresztül szintén unitárius papok voltak. Méltán lehet elmondani, hogy «ároni» családból származott.

A palástot 46 esztendeig hordozta, mint a Jézus Krisztus jó vitéze s egyházának hű és buzgó szolgája. Ez időnek mintegy háromnegyed részét Szentivánlaborfalván, a nagy Berde Mózes szülőhelyén, töltötte el, a többi pedig, az utóbbi részt, Sepsiszentkirályban, hova a családi birtok vonzotta. Itt volt nyugalomban 1911. okt. 1. óta.

Az egyházkör életében szerepet vitt. Hosszú időn át jegyző, egy cikluson át esperes volt. Magas korára és betegségére hivatkozva az esperesi tisztelet tovább nem vállalta. Erdemei elismeréséül az E. Főtanács a «tiszteletbeli» esperesi címmel tüntette ki.

Tiszta jellemét, nemes szívét, humoros kedélyét, állandó jókedvét, tudásának alapját, gazdálkodást kedvelő természetét, a folytonos munkásságra ösztönző erőt nagyhirú apjától örökölte s ő az örökséget fiúi kegyelettel megbecsülte. Örökségének előbbi részét okosan használva, kartársai és barátai részéről tiszteletben, szeretetben és megbecsülésben részesült; az utóbbit pedig saját anyagi ereje gyarapítására és szerettei boldogítására kamatoztatta. Szerénységét jellemzi, hogy nyugalomba vonulása alkalmával kartársai őszinte óhajításának ellenére minden ünnepélyességet mellőzni kívánt.

Temetésére szépszámú közönség jelenlétében dec. hó 11-én történt Sepsiszentkirályon. Porrészeit a «Vida» sirbolt fogadta magába a templom közvetlen közelében.

Boór Jenő helybeli lelkésznek a halottas háznál tartott szép, áhitatos imája után a templomban Pál Dénes ref. lelkész mondott buzgó imádságot, József Lajos köri esperes pedig találó beszédet. A sirbolt előtt Végh Ben-

jámin árkosi lelkész bucsuztatta az elköltözöttet megható szavakkal.

Kiss Sándor ny. lelkész, th. esperes elhunytát neje, gyermekei (kik között szintén van pap), unokái, testvére, nagyszámú rokonság, karlársai és barátai gyászolják.

Szeretett és szeretve volt. Legyen áldott emléke!

K—cs.

(Közelebbről részletes életrajzát fogjuk közölni apja Kiss Mihály s ha megkapjuk, nagyapja arcképével együtt. A lapszám külön megrendelhető 24 fillér beküldésével.)

A D. F. E. köréből.

„A Dávid Ferenc-Egylet“ működése Kolozsvárt.

A Dávid Ferencz-Egylet a karácsony előtti vasárnapokon (nov. 24., dec. 1., 8. és 15. napjain) igen tanulságos és hasznos munkát végzett. Előakarván készíteni a közönséget a karácsonyi eszmék befogadására és megértésére, célja az volt, hogy kimutassa azt a valláserkölcsei fejlődést, mely Jézust megelőzte s melynek Jézus az őt anútásaival örök időkre szóló irányt szabott. Az előadásokat egyházunk kiváló szakemberei, a theol. tanári kar tartotta s egy-egy ének számmal és szavalattal a theol. ifjúság is közreműködött. Az első alkalommal dr. Boros György egyházi főjegyző, theol. tanár tudományos alapon, népszerű alakba öntve, az Ó-szövetségi két első törvényről tartott kiválóan érdekes és hasznos előadást. Ráműtatott azokra az alapgondolatokra és eszmékre, melyekről, mint csirákból, később, a fejlődés alapján az evangeliumi eszmék és gondolatok kialakultak. A következő alkatommal a fokozatos fejlődést, a harmadik Ó-szövetségi törvény ismertetésével, Györfy István lelkész-tanár mutatta fel. Dec. 8-án Gálfi Lőrinc theol. tanár a fokozatos fejlődés fénypontját, a Jézus által tudatra emelt mély vallási és erkölcsi fogalmakat ismertette. Előadásában az egész Jézusi gondolatvilágáról áttekinthető képet nyújtott. S végül (dec. 15-én) Csifó Salamon theol. dékán Pál apostolról beszélvén, kimutatta, hogy a szabad irányú kereszténységnek nem szabad Pál apostolnál megállania, hanem vissza kell menni egész Jézusig, mert vallás-erkölcsi téren ő az alap, melynél más nem vettett s csak az ő elvei műtalják meg az egészséges fejlődési irányt.

Arról, hogy mily erkölcsi sikerrel járt a kezdeményezőnek és a közreműködőknek lelkiismeretes munkássága, tanuskodik a minden alkalommal nagy számban megjelent tekintélyes érdeklődő közönség. Cs—i.

Unitárius élet Budapesten.

Folyó év december hóban a Dávid Ferencz-Egylet felolvasó ülésén egy rendkívüli szorgalommal, nagy tudással és a mai időben ritka ideáлизmussal megáldott férfiú tartott felolvasást, *Szinte* Gábor főgimnáziumi tanár tartott előadást «A kolozsmegyei fatemplomok»-ról. Saját felvételei alapján készült fényképekben, saját rajzaiban és saját készítményü fatorony bemutatásai tette érthetővé és érdekessé beszédjét, melyet a könnyed és alapos magyarázat tett élvezetessé. Az első pillanattól kezdve feszült figyelemmel hallgatta mindenki a beszédjét és felolvasása végeztével tapssal fogadta a szépszámu közönség. Imát mondott *Józan* Miklós esperes a tőle megszokott ihlettséggel. *K. Erwin* Károly orgonán játszott a *Cantilena*: «Orgona concert»-jét és zárójátékot, az Óbudai Dalkoszoru énekelte *Zöld* Károly polg. isk. tanár kar-nagy vezetése mellett *Beethoven* «Isten dicsősége» és *Lavolta*: «Reményhez» című énekeket. A cseléd-otthonban minden vasárnap délután munka délután van, amelyen *Beke* Mózesné és *Németh* Gizella tanárnők vezetése mellett munkát tanulnak az unitárius székely lányok. Összesen harmincan jelentkeztek és különböző turnusokba részesülnek az oktatásban.

Budapest, 1912. december hó 21-én.

Ujvári László.

Felolvasó ünnepély.

A *tordai egyházközségünk* impozáns sikerü felolvasást rendezett, amely széles körben nagy feltűnést keltett. E nagy sikerről a Tordán megjelenő »Aranyosvidék« dec. 28-iki száma számol be, amelyet alább egész terjedelmében hozunk.

Lélekemelő minden pontjában áhítatot keltő, felolvasó ünnepély, illetve vallásos estély folyt le a múlt vasárnap (dec. 22-én) délután 4 órától kezdve az unitárius templomban. A közönség a szó szoros értelmében zsufolásig megtöltötte a tágas, kellemesen fűtött templomot, melyet

pár nappal előbb villanyvilágítással is felszerelték s a falakon sűrűn elhelyezett nagyméretű villanylámpák fényárt varázsoltak az Isten házába.

Az ünnepély énekkel kezdődött. A tordai dalkör precizül előadott énekszámával, nagy tetszést ért el. Ezután Lőrinczy Dénes esperes a kathedrából magas szárnyalású imát mondott, melyben az Urnak segítségét kérve Istenhez emelte a lelkeket. Most szavalat következett. Héczey Lajosné úrnő szavalta el a «Sámson asszonya» című gyönyörű költeményt mesteri színezéssel, megkapó drámai erővel s hatásosan juttatva érvényre a költemény drámai fordulatokban rejlő értékeit. Ezután a Tordai Műkedvelő Zenekar az orgona kórusából általános mély hatást keltve előadta Volkmann Róbert «Opus 62.» c. zeneművét, melylyel a közönségnek magas műélvezetet szerzett. Boros György theologiai tanár nagyszabású, mély hatást keltett felolvasása következett ezután. A vallás forrásairól, a hit-élet gyökereiből értekezett magas szárnyalású, eszmékben, gondolatokban gazdag felolvasásában, a melylyel a különböző népek hitéleti felfogásaival, mitológiájával, vallásos babonáival szellemesen ismertette meg a hálás közönséget. Kellemesen lepte meg a közönséget a felolvasásnak a szavalat tárgyával összetalálkozása. Sámson és asszonyát a felolvasó a naplegendák körében a Nap és a Hold, a férfi és a nőisten személyesítésében találta meg. Ezzel a felolvasó a költeményt egészen új világításba helyezte, a mi a közönségre nagyon jó hatást tett. A nagyszabású felolvasás tanúsága az volt, hogy az embereknek szellemi, lelki életet is kell élnie, mert a hit, az Istenhez emelkedés a léleknek mindennapi tápláléka. A nagyhatású felolvasás után újból a vonós zenekar gyönyörködtette a közönséget. Scheibe Gusztáv «Karácsonyi álom» című fantáziáját adta elő a derék zenekar Hammerschmidt karnagy vezetésével megkapóan precizül, mély hatást keltve. A hegedű szólót Fekete Ferenc és Nagy Miklós játsszák: Fekete igazgató orgonán is játszta az orgona-részeket s ugyancsak az ő orgona játéka vezette be az ünnepélyt is. Ezután Biró Lajos VII. g. o. t. szavalta el «Az árva» című költeményt értelmes színezéssel, majd ismét a tordai dalkör nyerte meg a közönség igaz tetszését preciz énekével. Végül Lőrinczy Dénes esperes nagyhatású, szíveket, lelkeket uraló bezáró beszédet tartott, melyben köszönetet mondott az ünnepély minden szereplőjének, a megjelent nagy közönségnek s hatásosan fejtegette azt,

hogy a vallásos felolvasó estélyeket ezután itt a templomban fogják tartani, mert nem kell félni attól, hogy egyszerű felolvasó teremmé profanizálódik ezzel a templom, mert annak falai között az egyház épen a világosság nagy, örök igaz tanát hirdeti s ezek az estélyek is a szellemi, lelki világosság áldásos kultuszát szolgálják Legméltóbb hely tehát erre a templom, hova szívesen látnak bárkit, bármely felekezetűt, a kiknek lelke a szívnemesítő elmélkedések szárnyain felszárnyal a világosság forrásához, oda, honnan jött az irányító szózat: «Legyen világosság!» A gyönyörű bezáró beszéd nagy és maradandó hatásától uralva távozott a közönség a szép ünnepélyről. Értesülésünk szerint ilyen ünnepélyeket gyakran fognak tartani.

é. a.

Népművelő előadások.

Tájékozást kértünk lelkészeink és tanítóink népművelő téli munkatervéről és igen kedves tájékozásokat kaptunk: *Magyarszentbenedeken* Biró Pál lelkész a ref. pappal és áll. tanítóval együtt hetenként összehozták a csekély számú magyarságot és mindhárman előadást tartanak népies, szórakoztató elbeszélésekben. *Csókfalván* Kelemen György lelkész társadalmi úton az áll. tanítóval és a jegyzővel együtt a vallásos és polgári élet köréből gyakorlati fontossági kérdéseket beszélnek meg a tervszerint 10 este. *Újszékelyen* népies ismeretterjesztő 25 előadást fog tartani Molnár Kálmán, Nagy Lajos ref. lelkész, Nagy Lajosné, Bakó Lázár. *Homoródszentpálon* Ürmösi József lelkész, Pálfi Ákos tanító és a belső aszszonyok, Bencze Dénes ny. szolgabíró valláserkölcsei és gyakorlati irányú tárgyakról tartanak előadásokat a téli négy hónap alatt. *Brassóban* Veress György a reformátusokkal együtt tartja a «protestáns vallásos estélyeket» és a vasárnapi esti isteniszteleteket. *Iklandon* Pap Gyula lelkész erkölcsi tárgyakról 12 előadást tervez. *Karácsonfalván* a télen is mint a múltban hetenként tartják erkölcsi és vallási tárgyakról előadásait. 17 estére tervezik. Résztvesznek a munkában: Demeter Dénes, Kelemen Lajos igazgató, Benczédi Mózes énekv. tanító, Balogh János ny. főv. tisztviselő. Az Unitárius Nőegylet buzgósa következtében mindig telt ház előtt. *Székelyszentmihályon* 12 ismeretterjesztő előadást és 6 vallásos estélyt szándékozik rendezni Deák Miklós lelkész.

Gyermekeink könyvtára.

Isten jó voltából immár eljutottunk odáig, hogy ma mindenki tud olvasni. Aki olvasni tud, soha sincsen jó barát hiájával. Jó és szép könyvet most nagyon olcsón lehet szerezni.

Unitárius szülők gyermekei az iskolai könyvek mellett megkapják a *konfirmáció emlékkönyvet*, amely egész életükre szól. Sokszor forgatják lapjait s mindig találnak benne valamit vagy a szívökhöz vagy a lelkökhöz szólót.

Most egy kitűnő új alkalom kínálkozik. A *Dávid Ferenc képes életrajza* minden unitárius gyermek állandó zsebkönyve, kis könyvtárának disze lesz. Olyan csekélységbe kerül, hogy valóban bünt követünk el, ha nem gondoskodunk mindenik gyermekünknek, testvérünknek egy példányról.

A *Dávid Ferenc képes életrajza* 10 fillérbe kerül, ha az egyletnél rendelik meg. Ha postán kell küldeni 16 fillér, *de csak 1913. évi januárius hónapban*. Azután az ára egy példánynak 50 fillér lesz, postán küldve 56 f.

Használjuk föl az alkalmat, 2 kor. 16 fill. 5 példányt lehet szerezni.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Aki kedveskedni akar, rendelje meg Dávid Ferenc életrajzát, Január hónapban 40 fillér, azután 50 fill. lesz, postán küldve 6 fillérrel több.

A lelkészi pálya barátai. Örövendetesen kezdett ébredni az érdeklődés a theologiai ifjak munkássága iránt. Rájöttek egyházunk tagjai, hogy a jövő lelkészi kara csak úgy fog kiválóan képzett, odaadó és munkás emberekből állani, ha a lelkészi pálya megfelelő figyelemben és becsülésben részesül a nagyobb közönség részéről is. Legelőször a költői lelkű, eszményekért lelkesedő Murányi Farkas Sándor tekintett az akkor még Papneveiő Intézet felé. Ő a nagyon kis

jövedelmű hivatalnok 2000 korona alapítványt tett palástdíjra, de az ifjak irodalmi tevékenysége serkentésére. Ő, mint szintén szegény ember tudta milyen nehéz az életpályát megkezdni. Ezért gondoskodott palástdíjról. Azután jött Székely László és dr. Bedő Albert. Székely pap volt, dr. Bedő elkészült a papságra, tehát tudták értékelni a papi hivatást 100—100 kor. pályadíjat adnak évről évre. Az idén Lőrinczy Dénes altábornagy aki szintén elkészült volt a papságra, csatlakozott 100 koronával, s Árkossy Lajos számvevő is följajánlott 50 koronát. Meglepően szép tettek. Talán nem marad el a hatásuk. Hála köszönet érte.

Unitárius nyomda. Az unitáriusoknak az elmúlt időben volt nyomdájuk, mert a gyulafehérvári fejedelmi nyomda néhány évig rendelkezésükre állott. Itt nyomatott Dávid Ferencnek több műve Kolozsvárt a Heltai nyomdája a XVII-ik század közepéig unitárius kézben volt a XVII-ik század végén Kmita Andrásné Lengyel Krisztina, lengyel unitáriusnő költségén szereztek nyomdát, a melyet aztán a kolozsvári piaci-templom elfoglalásakor megsemmisítettek a katonák s a mi megmaradt lefoglalták a róm. katolikusok. A XVII-ik században 1848-ban Brassai készült nyomda szerzésére és beállítására, de az szabadságharc meggátolta. A XX-ik században a főtanácsai bizottság tagjai kezdet óta kitartó hűséggel gyűjtik az új unitárius nyomda alapját. 1912 évi bizottság 210 koronával gyarapította, mely összeghez Dr. Ferenczy Géza 90 kor. Lőrinczy Dénes altábornagy 30 kor. Bedő Ferenc 20 kor. Szentkirályi Ferenc 20 kor. Lőrinczy Dénes esperes 10 kor. és Ürmösi Kálmán 10 koronát adott. Az alap 1912 végén 973 K 12 f. Tisztelet a kezdőknek és folytatóknak.

Az unitárius vallás főbb kérdései iránt az érdeklődés fokozódva nő. Az «Unitárius Közlöny»-be megindult cikk sorozat hatását már vették észre olvasóink. Legujabb jelenség képpen említhetjük, hogy a budapesti Dávid Ferenc Egyet a hallgatóságát tájékoztatni kívánja s félkérte a theologiai tanárokat, hogy a tavaszon tartsanak előadást vallásunk alapelveiről és egyházunk szervezetéről. Reméljük nem kerül akadály a szép és üdvös terv útjába.

Új tisztviselők. A marosi egyházkör megválasztotta köri jegyzővé Fazakas Lajos nysztmártoni, közügyigazgatóvá Nagy János nysztlászló lelkész fiait. Melegen üdvözöljük!

Id. Demeter Lőrinc ny. m.-zsákodi unitárius lelkész, a nagy időeknek egyik tanuja, az unitárius siónnak 50 évig lelkes apostola dec. 27-én, élete 85-ik évében elhunyt Nagysolymoson. Csöndes, nyugodt kedélyű, kötelességének élő, szerető és szeretetreméltó jó lelkipásztor volt. Szép nagy család állotta körül sirját. Legyen megérdemelt csöndes nyugalma.

Elhunytak. Ileczfalvi Szász Béla ref. főgimn. tanár Sepsiszentgyörgyön, neje Sükösd Anna urnőn kívül nagy rokonság gyászolja a korán (47 éves) elhunyt jeles tanárt.

A Nők szövetségének igen kedves föladata lesz a Dávid Ferenc életrajzának minél szélesebb körben terjesztése.

Új örökös alapító. Nagy Albert egyh. tanácsos aki karácsonyi aján-dékul kedveskedett 100 kor. örökös alapítói díjjal; oly előzékeny volt, hogy titkárunknak Tordán a templomban tartott első vallásos estély után nyújtotta át. Az ilyen gyöngéd figyelem nagyon megható és lekötelező. Isten áldása legyen a jószívű adakozón.

Hosszu Ferenc kálnoki áll. isk. igazgató-tanítót a király arany-érdemkereszttel tüntette ki hosszas szolgálatai elismeréséül. Érdemes barátunk nem most részesül a legfelsőbb elismerésben, mert ez előtt mintegy 25 évvel egy tűzvész

alkalmával ezüst érdemkeresztet kapott volt szolgálataiért.

Alapítólevél. A D. F. E. örökös alapítói számára Merész (Müller) Gyula festőművész olyan Szép alapítólevelet tervezett, amely díszére fog válni minden háznak. Az Egylet csak korlátozott számban készíteti e díszes okmányt. Már azért is kívánatos, hogy akik részt akarnak venni ebben a nagyjelentőségű munkában, jelentsék be minél előbb.

Unitárius könyvek árusítása volna kívánatos Kolozsvárt arra alkalmas központi helyen. E téren szakismerettel bíró hitrokonnak, ha vállalkozni óhajt, bővebb tájékoztatást nyújt lapunk szerkesztősége.

Katonai szolgálatban levő ifjakkal a D. F. E. ingyen küldi meg az Unitárius Közlönyt.

Rövid hírek. *Darwin* a nagy természettudós unitárius volt. — Poroszországban 1910-ben 360 zsidó változtatott vallást s 54 keresztény lett zsidóvá; katolikussá lett 544 protestáns és protestánsná 6126 katolikus. — A bolgár trónörökös tizenöt tengerész tisztjelöltet léptetett elé s azok között egy sem volt, aki szeszes italt használna valaha. — Franciaországban az állam és egyház elszakadása következtében sok templomot más célra kellett fordítani.

Tudakozó. (Ezen a helyen a szerkesztőség kérdéseket és feleleteket közöl az »Unitárius Közlöny« rendes előfizetőivel, illetőleg tagjaival. A kinek sürgősebb válasra van szüksége és 10 filléres bélyeget beküld, a választ azonnal megkapja).

Kérdés. New York városban, Amerikában, lakik-e olyan mivel unitárius férfi, vagy nő a ki alkalmasan szolgálatot tehetne egy ottani szerkesztőségben?

Kérdés: Philadelphiában, Pittsburgban lakik-e olyan unitárius a ki az ottani unitárius lelkészénél mint egyházfi a magyar unitáriusokról tájékoztatást nyújthatna. (Választ a szerkesztőségbe kérjük).

Szerkesztői üzenetek. *S. József* Köcs. Köszönjük a pénzt és az elismerést, hogy lapunkból annyi jót és hasznost olvashatunk. — *Ielm S.* Budapest. A D. F. E. rendelkezésére még mindig áll néhány kitűnő könyv: „Szabadelvű vallásos gondolkodás a XX-ik száz kezdetén“, „Vallás és szabadság“, „Vallás, hit és szabadság“, mindenki a világ legjelesebb vallásos hívői és szabadelvű gondolkozóitól. Az Unitárius Egyházi Főtanács jegyzőkönyvei 1903—1912. évekről. A keresztény hit öt pontja, dr. Martineautól; Jézus az evangéliumban és a történelemben, dr. Carpentertől A 3 első 40—40 fillér, a 2 utolsót 10—10 fillér beküldése után megküldjük a D. F. E. tagjainak. „Dávid Ferenc életrajzát“ januárius hónapban 40 fillérért (postán 46 f.) megküldjük. Ez előfizetési ára. Azután a könyv 50 fillér lesz — Az őszi gondolatokból hiányzik az a forma, ami költőivé teszi a legegyszerűbb gondolatot is. A gondolatok nem emelkednek oly magasra, hogy érettük elnézhessük az előadás gyöngeségeit. A nagy költőkkel foglalkozzék sokat, a természet festői szépségeit keresse nyitott szemmel, hátha majd egyszer megszületnek a költői gondolatok. A többiben sok kedves van. Köszönjük — *Dávid Ferenc.* Van benne erő. Ha nem is új, sem a tartalom, sem a forma. már a tárgy érdekében s buzdítás kedvéért is közölni fogjuk. — *Keller Helén* életrajza könyvalakban a Franklin Társulat kiadásában jelent meg. Könyv-árusi úton megrendelhető, Bolti ára 2 korona. — *K. D. p.-i.* Rövidebb imátszivesek!

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

T A R T A L O M :

A szerkesztő asztaláról	17
Br. Petrichevich Horváth Kálmán	18
Mit hisznek és mit nem hisznek az unitáriusok? Ürmösi Károly	21
Új időszak küszöbén	25
Mit tehetünk az Unitárius Közlö- nyért 1913-ban?	26
Fiatalság barátja: Szózat az ifjúsághoz!	27

Tűzhely mellett:

Gyuri pénze megkerül Pálos Ákos 29

A D. F. E. köréből:

Unitárius élet Budapesten. Uj-

vári László 34

Lelkészbeiktatás Abrudbányán . 35

Egyházi és iskolai mozgalmak . . 36

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatású állandó ajándék az imakönyv., **SZIVEMET HOZZÁD EMELEM**, írta dr. Boros György, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany címmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K.** Bőrkötés arany-széllal (barna, sötétkék, fekete) 6K. **Fehér csont, selyem- és bársony kötés** többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. **Bőrkötés remek kivitelben 14 kor.** Megrendelhető a szerkesztőnél.

Dávid Ferenc képes életrajza.

A reformáció egyik legujabb magyar vezérének, Kolozsvár reformatorának, a lángnyelvű szónoknak, Dávid Ferencnek rövid életképét, a Dávid Ferenc-Egylet megbízásából pap Domokos főgimnáziumi tanár oly sikeresen írta meg, hogy mindenkinek gyönyörűsége telik benne, ha olvassa. A könyv bírálói: Kozma Ferenc, dr. Boros György, Kelemen Lajos ezeket mondják:

„Bevezetésében áttekintést ad a reformáció magyarországi előzményeiről, s erdélyi fejlődéséről az 1568-iki tordai országgyűlésig, a válasszabadság elvének kimondásáig, s itt tér át Dávid Ferenc élete megrajzolására. A tulajdonképpeni élelrajzot nyolc fejezetben adja és külön, sikerült végszóval zárja be.

A fejezetekben fokról-fokra vezeti olvasóját Dávid nyomán az előhaladás útján Lépésről-lépésre megérteti, érezteti küzdelmeit kiemeli jelentőségét s a kor rajzának egy-egy jó és jellegzetes részletével nagy vonásokban a megértésre szerencsés háttért nyújt. Utolsó három fejezetében Dávid tragikus bukását írja meg... Az író tárgyalása érdeklődésünket leköti, szerencsés, népies hangja megnyer. Hőse iránt rokonszenvet ébreszt. Bukását sajnálatni tudja. Mindenben sikerült, jó munka. A Dávid Ferenc Egylet a művet 100 koronával jutalmazta.“

Mindenkinek szól a Dávid Ferenc új életrajza. A művelt közönségnek azért, mert könnyen egy óra alatt, ellehet olvasni, hogy fölfrissítsék és újjal bővítsék, amit más könyvből olvastak. Ifjaknak és akik keveset olvashatnak, olyan becses tájékozó, amilyenre régóta vágyik mindenki. Itt van hát az idő és az alkalom, hogy Dávid Ferenc beköltözzék minden házhoz.

Hogy mindenki hozzá juthasson, a arról D. F. Egylet gondoskodott, mert *csak 50 fillér*, postán küldve 56 fillér a jól kiállított csinos könyv. Az életrajz mellett számos szép kép van, u. m. Dávid Ferenc képe, János Zsigmond fejedelem, Dávid Ferenc a tordai országgyűlésen, Kolozsvár képe a Dávid Ferenc korából, Blaudrata György, Servet Mihály, a kerekő, a dévai vár, a Dávid Ferenc pecsétje és sajátkezü aláírása.

A Dávid Ferenc-Egylet reméli, hogy ezt a jó alkalmat mindenki fölhasználja. A megrendelések Kolozsvárra a Dávid Ferenc-Egylet címére küldendők. Kiválóan fölhevítjük a művelt emberek emberek figyelmét, hogy *rokonaik, gyermekeik, ismerőseik mindegyikét lássák el ezzel a jótékony hatású életrajzzal*, Öt példány ára bérmentve küldve *2 K 40 fillér*.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:

A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 40 fillér. Egy szám ára: 24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát fizetnek.

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra

A szerkesztő asztaláról.

Mennyi «boldog új élet» kívántak egymásnak a keresztény világban az emberek! Milyen szép dolog, hogy a legelső alkalmat megragadja barát és ismerős, hogy kezet foghasson s elmondhassa: szerencsés, boldog új élet. Innen a távolból, visszagondolva fontolgatjuk, méregetjük s kérdezzük, mennyi szerepe van ebben a barátságos szeretetben a szokásnak? Az őszinteséget szabad-e kétségbe vonnunk? Ha jól esik egy kis lapon elküldeni a b. u. é. k.-t, tehetünk-e mi a kik olvassuk e hieroglifet, tehetünk-e beléje tartalmat? Nő, ne legyünk háládatlanok! Aki ránk gondolt és nem sajnálta annak jelét is adni, az akkor szíves volt irántunk, avagy magára akarta vonni figyelmünket, avagy megakart tisztelni. Az udvariasság lehet formáság, de van benne jó és javító tartalom is. Inkább legyünk udvariasak, mint durvák, sértegetők!

Kigyót melenget a keblén, aki fölzavarja a kötve levő vad indulatokat. Rendesen másokra úszítja, hogy bosszúját kitöltse, feledi, hogy a körforgás törvénye szerint a központ felé tart minden s könnyen visszaesik a dobó fejére a másra célzott kő. A népvezérek már sokszor porul jártak, mert az ámítást és izgatást csak kevés ideig tűri el a legjámborabb ember is.

Kolozsvárt történt. A Ferencz József-ut egyik mellék utcájában egy erősnek látszó nagy férfi estve 8 óra körül leesett a járdára. A járda fagyos, hideg volt. Az úton

sokan jártak, a szerencsétlen ember körül sokan állottak. Némelyek a lábukkal lökdösték, talán hogy fölébresszék, vagy hadd lássák, van-e élet benne. A szomszédban lakó úr értesítette a rendőrt, hogy vitesse el a beteget. Később érdeklődött a beteg iránt, de bizony ott volt az még mindig mozdulatlanul, mert sem rendőr, sem mentő nem jött. Ő aztán gondoskodott az elszállításáról. Mi azt kérdezzük, hogy vajjon azok, akik Kolozsvár utcáin járnak, mind emberek-e? Bizony igaza volt Jézusnak, amikor elmondotta a könyörülő samaritanus históriáját és rámutatott arra a nagy igazságra, hogy nincsen könyörület az emberek szívében, mert ha volna, nem szorúlt volna a századik elmenőre az a szegény beteg.

Figyeld meg mikor és miért voltak a legnagyobb bajok a világon. Kérdezd meg miért haltak meg oly hamar és oly dicstelenül Nagy Sándor, Caesar és Napoleon. Azért mert nem volt lelkekben vallásos érzés. Mert ha vallások lettek volna, bámulatos sok jót cselekedtek volna. Vallás nélkül a legnagyobb férfi is nagyon keveset ér. A vallás a legkisebb embert is diadalhoz juttathatja.

Parker Tivadar.

Nem csalódtunk. Hogy a Dávid Ferenc neve milyen varázsló hatása, azt a Dávid Ferenc képes életrajza iránti érdeklődés fényesen igazolja. Hogy milyen nagy szükség volt rá, arról egyebek mellett egy unitárius nő beszédjéből győződünk meg. «Annyit hallom azt a Dávid Ferenc nevet, de nekem még senki sem magyarázta meg, mivel érdemelte meg azt a sok magasztalást». A kezünkönél levő képes életrajzot átnyújtottuk s ma már tisztában van a kérdéssel. Mi is tisztán látjuk, hogy a Dávid Ferenc képes életrajzát szívesen látja mindenki.

Br. Petrichevich Horváth Kálmán.

Erdély nagy, történeti nevű családjai közül való a Petrichevich-Horváth familia. Még János Zsigmond alatt szakadt ide a család őse Magyarországból menekülve a kettős ellenség, a török, meg a német elől a szabadság országába. S alig tette lábát Erdély földjére, egyszerre

kiemelkedett Petrichevich-Horváth Kozma kortársai közül és Fogaras várának kapitánya lett.

A család Széplakon szerzeti birtokot és onnan kapta előnevét is. Beleházasodott az erdélyi familiákba és századokon keresztül kivette részét jóból, rosszból, mely a mi kis bérces hazánknak kijutott. Több a rosszból, mint

a jóból; de azért a Petrichevich-Horváthok hűséges ragaszkodással viseltettek iránta és többször jelentős állásokat töltve be Erdély sorsának intézésében is részük volt.

A közéleti szereplés mellett hagyományos vonásként jellemzi e családot az irodalom szeretete és az egyházukhoz való ragaszkodás. A XVII. század derekán élő Petrichevich-Horváth Kozmán kezdve alig van a családnak

olyan tagja, aki ne szeretett volna írogatni. Naplókat írtak a maguk korának történetéről, becses forrásokat hagyva így hátra az utókornak. A naplóíró Petrichevichek közül is kiemelkedik Károly, Wesselényi Miklós barátja, aki a múlt század harmincas éveiben egyik legfáradhatatlanabb tagja volt a «vándor patrióták»-nak, akik Erdély, szunyadó közéletét fölrázni igyekeztek. Mennyi érdekesnél-érdekesebb adatot jegyezhetett ő fel naplójában a mozgalmas időkről. De hát az ő naplója is, mint annyi másé, még kiadatlanul hever. Mennyi kincs van így eltemetve!

Károly nagy könyvgyűjtő is volt. Különösen történelmi művek érdekelték és ezekben oly gazdag volt könyvtára, hogy együtt emlegették b. Kemény Józsefével.

A Petrichevich-Horváth család mindvégig híven megmaradt unitáriusnak, csak egy ága szakadt el Erdélytől is, vallásától is, az, melyből Petrichevich-Horváth Lázár, az egykor híres *Honderű* című folyóírat szerkesztője származott. A család többi tagjainak igen sokat köszönhet az unitárius egyház. Több főgondnok került ki belőlük, akik közül is kiemelkedik Ferenc, aki a XVIII. száz végén mintegy újjáteremtője lett az unitárius egyháznak és újjászervezője az unitáriusok főiskolájának.

Petrichevich-Horváth Kálmán ősei nyomdokain halad, ősei hagyományainak folytatója. A közéletben ugyan csak mint Kolozsvármegye bizottsági tagja veszi ki a részét, de azután buzgóan kiveszi; egyházának szolgálatában azonban egész férfiúként, teljes lélekkel áll helyt és nemcsak szereli az irodalmat, hanem műveli is.

Hosszú évek óta főgondnoka az unitárius egyháznak. Előbb idősb. b. Daniel Gáborral együtt működött, most Fekete Gáborral osztja meg a terhet. Abban a haladásban, mely az unitáriusok egyházában az újabb időben szellemileg és gazdaságilag tapasztalható, fáradhatatlan munkásságával, odaadó buzgalmával és áldozó készségével jelentős része volt, mint nagy ősének a XVIII. század változásos idejében.

Mikor pedig sem a vármegye, sem egyháza nem kívánja munkásságát, visszavonul alsó-zsuki kastélyába és nagy emberszerető szívében gondolatok érlelődnek, melyek az élet boldogságának és nemes átélésének, az erős hitnek és bölcs megnyugvásnak tanításaivá lesznek, midőn egyszerű, de művészi alakban kifejezésre jutnak. A *Keresztény Magvető* olvasói sok tanulságot és bölcses-

séget meríthettek e gondolatokból. Összegyűjtve és szélesebb körben terjesztve sok nyugtalan lélekbe öntenének megnyugvást és válnának egy jobb, nemesebb életnek iránymutatóivá.

Egy nagy csapásokban megedzett léleknek megnyilatkozásai e gondolatok.

Megvan b. Petrichevich-Horváth Kálmán lelkében ösének, Ferencnek, szeretete és áldozó készsége az iskola iránt is. Csendben, mintha egy egész jellemének legmegfelelőbb, gyakorolja a jót és akik jóságát első sorban éreztik, szegény, törekvő ifjak, kiket tanulópályájukon elősegít. Több tízezerre rug az az összeg, melyet a nagylelkű főúr évek hosszú során át szegény tanulóknak juttatott. És ki tudja megszámlálni azt az összeget, melyet még nagyobb titokban juttat azoknak, akik rászorulnak.

B. Petrichevich-Horváth Kálmán az igazi nemesség egyik legigazibb alakja egész Erdélyszerte.

(Az *«Erdélyi Lapok»* az Erdélyi Irodalmi Társaság folyóiratából vettük át a szerkesztőség szíves engedelmével.)

Mit hisznek és mit nem hisznek az unitáriusok?

Egy az Isten!

aki a világmindenség teremtetője és gondviselője; aki tökéletes lélek, atya, szeretet. Őt látni és érezni lehet, mert hozzá vezet tudás, értelem és minden nemes érzés s csak «a bolond szól így szívében: nincsen Isten». Őt imádni nemes hivatása és kiváltsága az embernek, de őt imádni igazán csak «lélekben és igazságban» lehet, — ez az unitárius hitelvek első és lényeges pontja.

Nem hiszik az unitáriusok, hogy ezzel ellenkezésben álló bárminő más meghatározása Istennek és az ő imádásának Istenhez méltó, emberre nézve valójában megnyugtató s a tiszta keresztény hit evangéliumával, a legtökéletesebb kijelentéssel egyező lenne. Nem fogadhatják el különösen a «szentháromság» hittételét. Ugy az ő, mint az új szövetségi része a szentírásnak, néhány bizonytalan eredetű és nem elég határozott értelmű mondat leszámításával, egy Istent tanít. Egy Istent hitt és tanított názárethi Jézus is, midőn így szólott: «nincsen több

jó az egy Istenen kívül». Egy Istent hirdet a józan értelem, amelynek felfogása szerint úgy a tökéletesség eszméje, mint a világ bölcs kormányzásának tapasztalása egyenlő több akaratot és tökéletes lényt kizár.

2. Hiszik az unitáriusok, hogy az ember Istennek gyermeke, akit Isten kiemelt a többi lények sorából, — egyfelől a lélek által, a melyet «ő belé lehellett»; — másfelől pedig az elébe tűzött cél által amely a tökéletesség. E célt eddig *csak egy ember érte el, oly mértékben, a minőben elérni mindnyájunknak hivatása: a názárethi Jézus Krisztus*. Őt éppen ezért az *emberi tökéletesség mintaképe*nek tartjuk, aki első és magasán álló azok között, akik az «Istenfiúság» megítéltelő címére érdemesítették magukat. Ő mint tanító, örök igazságokat hirdetett, amelyek «soha el múlnak». Mint ember utolérhetetlennek tetsző, mélységes emberszeretetével, igazságért lángholó lelkesedésével, életével és halálával «példát adott nekünk, hogy a mint ő cselekedett, mi is akként cselekedjünk».

Ezért hiszik az unitáriusok, hogy «Ő az út, igazság és élet s senki nem mehet az Atyához, hanem ha Ő általa», azaz: az ő követése legbiztosabb útja a tökéletességnek és boldogságnak. Ezért nem hiszik, hogy őt akkor becsülik igazán, szereplését akkor értékelik magasra, ha égből földre szállott Istennek tekintik: hanem ha a föld porából és a földiesség légköréből égi magasságra kiemelkedett embernek tartják. Példája csak így vonzó, buzdító és emelő.

Ezért nem hiszik, hogy más hittételek, amelyek a Jézus egyéniségére és Istenhez való viszonyára vonatkozólag fennállanak, maradandó becűek lennének. Annyival inkább is, mivel azok a mélyebb gondolkozást ma sem elégítik ki, sőt bizonytalansághoz és kételkedéshez vezetnek. Mert azon kívül, hogy úgy a természeti törvényekkel, mint Jézus szellemével élénk ellentmondásban vannak, a mesterkélttség bélyegét is magukon viselik. Ugy tűnnek föl, mintha «tejnek itala» lennének azon gyenge, elmélyedni nem tudó lelkek számára, akik csodák és rendkívüliségek nélkül nem tudják fölismerni Jézusban a csodást és rendkívülit, akik legendák nélkül nem tudnak hitbeli magasztalokra emelkedni.

3. Hiszik az unitáriusok, hogy az egész világmindenséget Isten kormányozza s a mi abban, előttünk rossznak és károsnak látszó történik is, általunk nem mindig lát-

ható, egyetemes, vagy isteni célok szolgálatában áll. A világkormányzó Isten azonban — megkülönböztetésül — az embernek szabad akaratot adott, mint a mely erkölcsi lényekhez egyedül méltó s egyszersmind a jó cselekedettel boldogító megnyugvást, a rossz cselekedettel örökös szorongást kötött össze. (Ekként válik néha az a rossz is, amely az emberi gyarlóság eredménye — elrettentő példáival és visszataszító képeivel — eszközévé az emberiség erkölcsi fejlődésének). *Hisznek az emberi akaratnak szilárd, törhetetlen erejében s sokszorosan hatalmasnak látva ezt, önzetlen, nagy célok szolgálatában: hiszik, hogy Isten acélozza azt az ő erejével. Ez erő a szentlélek, más szavakkal: az igazságnak lelke; egy fensőbb ihlet és sugallat; igazságokra vezérlő és örök igazságok útján ható erő-kisúgárzás, a melyet — hasonlóan a szemmel nem látható levegőrezgéshez — csak hatásában érezünk. Hiszik tehát az unitáriusok a szent lelket is, de nem hiszik, hogy ez hathasson ott, a hol teljességgel nincs meg az alapföltétel: a jónak őszinte akarása. Mert szem nélkül hiába a napfény s ahol az életnek még csirája sincs meg, ott az éltető napfény sem adhat életet.*

4. Hisznek az unitáriusok *bűnbocsánatban* is. Tudják, hogy «kegyelmes és irgalmas az Isten s késedelmes a haragra» — és ismerik s megértették a «léközlő fiunak» is megbocsátó atya példázatát. *De a bűnbocsánatot egyedül Istentől kérik és várják* — és Istennek bűnbocsátó kegyelmét — *minden közbenjárás nélkül, őszinte bűnbánat és megjavulás után remélik.* «Előre elrendelés», «eredendő bűn», «Krisztus elégtétele és engesztelő áldozata» ellenkeznek Isten igazságosságával és jóságával. Bűneiért kiki maga felelős s minden feloldás — azonkívül, amelyet a töredelen tűzében megtisztult és őszintén megújulni akaró szívnek Isten maga közvetlenül jelent ki, — csak újabb bűnökre szabadít, erkölcsi lazasághoz és a felelősségérzet nagyobb-nagyobb fokú hanyatlásához vezet.

5. Hiszik, hogy a «test porrá lesz, mint az előtt volt, a lélek pedig megtér Istenhez», hogy — *mivel a földön végcélját el nem érhetette, — tovább éljen és haladjon a tökéletesedés útján.* E fölemelő szép hit — kapcsolatban a sírontúli jutalmazás és büntetés reményével — az erkölcsi életnek egy szükségessége. Alapja van annak úgy általában a Jézus evangéliumában, mint — különösen — az Istenről és az ember hivatásáról alkotott tiszta keresztényi felfogásban. Legszilárdabb alapja van azonban az

emberi nemes önbecsérzetben, a tiszta lelkiismeretben és megnyugtató öntudatban.

Ezért nem tartják szükségesnek kiszínezni a túlvilági létnek sem örömeit, sem szenvedéseit. Tudják ugyanis, hogy ez a rosszakat úgy sem mindig hatja meg. Viszont akik tapasztalták, hogy a jónak önmagában van jutalma, azok az öröklét boldogságát nemcsak remélik, de szint-úgy előre érzik a földi menyország üdvében, amely nélkül az öröklét szilárd reménye is alig élhet a szívben.

5. Hiszik az unitáriusok a *keresztény egyházat, mint lelki egyesületet*, amelynek tagjai kivétel nélkül mindazok, akik magukat a Krisztus híveinek és követőinek vallják. Vannak azonban «hivatalosak» és vannak «választottak». Amazok közé tartoznak mindazok, akik az egyházba a kereszténység által fölvétetnek, a konfirmáció által megerősítetnek. «Választottak» azonban csak azok, akik életükkel és cselekedeteikkel vallják magukat a Krisztus követőinek. Az egyháznak egyedüli és kizárólagos feje a Jézus Krisztus, akinek egyenlően szolgálai mind az ő tanának hirdetői. Törvénye a jézusi szeretet evangéliuma, a melynek egyik főszabálya: «Arról ismernek meg mindennek, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretenditek.»

A Jézus Krisztuson és az ő evangéliumán kívül azonban semmi tekintélyt és szóhagyományt nem ismernek és nem fogadnak el. Nem hiszik, hogy volna kiváltságos egyház, mint az üdv egyedüli letéteményesse és annak különös erővel, hatalommal fölruházott tagjai. — Sőt a keresztény egyháznak felekezetekre tagozottságát is, — a mely miatt az «egy akol és egy pásztor» eszméje sokáig nem valósúl meg, — az emberi gyarlóság következményének tartják; s úgy vélik, hogy a felekezetek csak úgy lennének kedvesek Isten előtt, mint az emberi magas célok megközelítésének, Isten országa terjesztésének nemes versenyében — nemes fegyverekkel küzdő, hit és meggyőződés iránt kölcsönös tisztelőlet tanusító, kicsinyességet legyőzni tudó versenytársak.

(Vége köv.)

Ürmösi Károly.

Új időszak küszöbén.

— Irják az olvasók. —

«Örömmel hirdessük, hogy a mi kedves lapunk az «Unitárius Közlöny» a második 25. évbe lép és ez alkalommal kérjük Istennek áldását továbbra is a szellemileg és erkölcsileg oly gazdag kedves lapunkra.

Isten éltesse a szerkesztőséget!

A vezető férfiakat, hogy mi, akik messze lakunk szeretett egyházunktól, találjuk meg mindig e kedves lap hasábjain azt a vallásos érzületet, mely minket a hitben erőssé, a szenvedésekben béketűrővé és az imádkozásban alázatosakká tesz.

Zilah, 1912. december 22.

Kovács Sándorné.

Az *Unitárius Közlönyt* egyebek mellett azért is tiszteljük és szeretjük, mert az egyházi, vallási erények mellett ápolja és fejleszti egyúttal a hazafias, társadalmi és általános emberi erkölcsöket is. Vagyis nem szigeteli el magát a szakszerűség kis körébe. Számot vet az egész élettel: az elméleti és gyakorlati filozófiával. Valamint az oszlopszenteket nem tarthatjuk teljes egyházi férfiaknak, épen úgy a csupán csak egyházi ügyekbe merült derék egyházférfiu nem egészen ember. Az *Unitárius Közlöny* jó unitáriusokat, általában is jó vallásos embereket, jó magyarokat s legáltalánosabban derék embereket akar nevelni.

Borbély György.

Köszöntelek egyházunknak vándor apostola! Több egy negyed száznál, hogy egyszerű külsőd alatt a léleknek drága kincseit hordozod népünk között. Lámpásodban a vallás-erkölcs olaját égeted. Azért olyan szép a te ragyogásod! A tudós szívesen fogad. A kunyhó lakója várva vár. Panaszunk csak egy van ellened: miért nem jelenhetsz meg közöttünk többször is?!

Üdv neked és a Szerkesztőnek, ki világolni útadra elindít.

Székelyszentmihály.

Deák Miklós.

Kedves lapunkat, az *Unitárius Közlönyt* az új 25. év mesgijén szeretettel üdvözlöm.

25 év az idő végtelenségének háztartásában még por-szemnek sem volna nevezhető.

*25 év az ember életében már lényegesen nagy idő, dacára annak, hogy a letelt évek zenitjén állva kicsinynek, rövidnek tetszik különösen, ha vágyaink kielégítést nyertek, reményeink beteljesedtek. De gondoljunk előre és tervezzünk! 25 év múlva, ha és itt gondolatokba merülve a mulandóság és bizonytalanság latolgatása következik, mert egy régi jó példabeszéd jut eszünkbe: *Ember tervez, Isten végez.**

25 év az igazságért küzdés terén már határkö! A rontás és építés határköve, mert az igazságnak diádala a gonosznak megrontásán épül föl.

*25 év óla rontja, írtja a gonoszt és építi az igazat, a a lelkieket az *Unitárius Közlöny* az unitárius élet hit-mezején erős hittel vallom, hogy minden jó unitárius szívvel lélekkel adóz s kíván részére új és új 25 évet az *igazságért küzdés terén.**

Pozsonyi Szentmártoni Bálint,
(Folytatjuk a míg írják az olvasók.)

Mit tehetünk az Unitárius Közlönyért 1913-ban?

Az első számban arra feleltünk, mit tesz az «Unitárius Közlöny» 1913-ban? Most azt kérdezzük, mit tesznek és mit tehetnek az olvasók az Unitárius Közlöny»-ért?

Erre a kérdésre:

1. felelet a boríték második lapján és a nyugtázásban található meg hónapról hónapra.

2. Terjesztjük az ismerősök között és igyekszünk magunk mellé még egy tagot vagy előfizetőt szerezni. (Ön erre még nem gondolt? Azt hiszi nem az ön dolga? Téved.)

4. Elolvassuk otthon a családban. Megmutatjuk ismerősünknek és figyelmeztetjük arra, a mi nekünk tetszett.

4. Átadjuk a példányunkat valakinek s egy levelező lapon mást kérünk.

5. Megírjuk egy pár ismerősünk nevét a kiadóhivatalnak.

6. Megrendeljük az «Unitárius Közlöny»-t szegény rokonunknak.

7. Megírjuk a szerkesztőnek, ha valamely unitárius érdekű dolog jut tudomásunkra.

8. Megírjuk a szerkesztőnek, ha valamely tárgyról szeretnénk cikket olvasni.

9. Beküldjük a szerkesztőnek, ha valami érdekes régi dologra találunk.

FIATALSÁG BARÁTJA.

Szózat az ifjúsághoz!

Nehány életszabályt mondunk el nektek minden rendű és rangú tanuló ifjúság. Jól jegyezzétek meg, hogy ezeket az intéseket nem egy ember mondja nektek, hanem az «Unitárius Közlöny», a ti szülőitek, testvéreitek és rokonaitok nevében. Mondja a fiatalság állandó hű barátja!

Minden magyar ifjú legyen edzett és erős, ne legyen rabszolgája az alkoholnak, se a dohányynak, mert ezek elrabolják legbecsesebb kincseiket az egészséget, az erőt s a becsületet.

Legyen határozott és szilárd az akarata, hogy a könnyelmű, az aljas vágyak és szenvedélyek ne foszthassák meg erkölcsétől s ne süllyesszék az erkölestelenség posványába.

Legyen nemes gondolkodású, vagyis ne legyen kapható hitványságra, gyűlölje és kerülje el a feslett életet, a rút és gonosz beszédet.

Legyen találékony és nyílt szemű, vagyis vegye észre, fedezze föl a dolgok belső titkát, tiszta és igaz értékét, hogy se a csábító, se a hazug beszéddel ne lehessen félre vezetni.

Legyen bátor megvallani saját hibáját és ki mondani az igazat, de ne legyen önhitt, se elfogúlt, mert akkor nem ítélhet helyesen.

Legyen bátor szembenézni a veszéllyel és az ellenféllel, de ne engedje meg, hogy a harag és gyűlölet irányítsa cselekedeteit. Tudjon megbocsátani ha észre veszi, hogy megbántóját nem rossz szándék vezette, vagy ha beismerte hibáját.

Legyen nagylelkű, vagyis sem a versenytéren, sem a játéktéren ne használjon közönséges eszközöket. Tartsa meg a szabályokat és ne fogadja el a hamis úton szerzett di-csőséget.

Szeresse a rendet és a tiszlaságot s különös gondja legyen a közvagyonra. Egy percig se feledje, hogy az iskolának a legcsekélyebb felszerelése is nem az övé, de rá van bízva használatra s az ifjúság jellemét és erkölcsi magaviseletét abból lehet legjobban megítélni, hogy a tantermet, a hálószoba butorzatát s más egyebet milyen tisztán és milyen épségben tart. Ezek híven megmutatják az ifjak lelkének a képét.

Legyen udvarias, vagyis barátjával szemben is mindig illedelmesen viselkedjék s ha idegenek társaságába megy, ne csak ruhája legyen kifogástalanul tiszta és rendes, hanem minden mozdulata és minden szava.

A nőt becsülje meg s ha «modern» gondolkozású nővel beszél is tartsa meg a mivelte társalgás szabályait.

Aki tiszteletet akar szerezni annak tudnia kell megbecsülni és tisztelni másokat s a legkisebb érdem előtt sem szabad szemet húnyni.

Aprólékos, kicsiny bajból nem kell nagy dolgot csinálni, de az igazi nagy bajra készen kell állani.

Legyen jó szívű és áldozatra kész, vagyis a legkisebb alkalmat is ragadja meg, hogy segítsen másokon, mert az ilyen cselekedet hatása nagyobb a végrehajtóra, mint az elfogadóra.

Legyen teltre kész, vagyis soha se várja, hogy figyelemztessék arra, a mi önként következik, akár a szülői háznál, akár más helyen van. Az önző és túnya ifjúnál nem hordoz nagyobb terhet a föld.

Legyen az ifjú a haza hőseinek, nagyjainak tisztelője és mindenik válasszon magának példányképet, a kihez hasonló szeretne és akar is lenni.

Érdeklődjék az ifjú a haza sorsa iránt s mindig gondoljon arra, hogy egyszer, akkor neki kell és ő fogja intézni a haza sorsát s azért gyűjti a tudás kincseit, a kitartás erejét.

Legyen az ifjú őszintén vallásos, soha se üzzön gúnyt a szent dolgokból, szeresse vallását, foglalkozzék egyháza ügyeivel, ismerje meg múltját és gondoljon arra, hogy jövőjét miképpen tehetné szebbé és még hatékonyabbá.

Azt akarjuk, hogy a mi fiaink derék, megbízható, kötelességtudó és teljesítő férfiakká legyenek s azt várjuk, hogy a nagy ember jellemvonásait habár halványan is, észrevegyük már a tiz évesen s azután minden évnek új vonását lássuk jelleme törzsfáján, éppen mint a tölgyfáén.

Azt akarjuk, hogy ez a szózatunk eljusson minden unitárius ifjúhoz s ha mások is látják és olvassák, azok is méritsenek belőle tanulságot.

TÜZHELY MELLETT.

Gyuri pènze megkerül.

„Szár az ágon azt füttyöli a rigó:
Agyagason Marcsi Bandi lész bíró.»

Ez aztán az igazi nóta! Egy kicsit furcsa biz' ez, de nem mindenkinek. S Marcsi Bandinak éppen kedve szerint való vala, amint jövődöbeli bíróságát nótába kerekítheté s ezt a nótát dudolgalhatá magáról — magának. Az ember sokszor úgy van — s a mai világban egynémely különösen úgy, — hogy ha nem kiabál, vagy legalább is hébe-hóba egyet-egyet nem prüsszent, azt se tudják: él-e, hal-e? A Marcsi Bandi bírósága is ilyen lábon állott. Még a fonóban sem beszélték. Már pedig akiről ott se esik szó, az mehet Nárítyembe jég aszalni; abból a két kedden nem lesz bíró... S szegény Bandi! Ezt a boldogító nótát sem tudá lelke nyugalmlára befejezni, éppen a közepébe zavar bele a felesége: Zsuzsika, aki jó nagy tűzzel-lobbal s már messziről kezdi: «Ne félj Bandi! Szállj le bíró! Nem a góc alatt terem a bíró! Ember kell oda hé! Olyan mint Eszös Gyuri. Most is kétszáz pöngőt ritytyentett haza. S ha mind így, — elváltozik a nóta. Nem vetek bele két esztendő, Agyagason Eszös Gyuri lesz bíró. Mennyi birtokot összeszedtek s milyen bennvalót az alszögben!?

— Hát összeszedtek s annyi; — veti oda félvállról Bandi. Tán bizony nem irigyled?

— Én bizony — ha már ki kell mondanom — irigylem, érted-e? S ha tudtam volna, hogy ilyen melága ember vagy, sohasem jöttem volna hozzád. Inkább nyakamba vettem volna a világot, minthogy veled üljek s szemem láttára Eszös Gyuriból, — abból a sömmiből, — maholnap bíró legyen. Ha úgy akarod, hogy veled üljek, azonnal lódulj keresetre — Pestre. Én az itthoniakat el látom, te pedig pénzt szerzel, hazaküldöd, birtokot veszünk, meggazdagodunk, — te léssz a bíró, én a bíróné; úgy élünk, mint Tuba s Tubáné... Ugy-e édes-kedves uram elméssz? S ezt az utolsó mondatot Zsuzsika, a Bandi hitestársa olyan mézes-mázos hízkeléssel mondotta, hogy te is jámbor olvasó, ha abban a hajóban volnál,

csuda lenne, ha meg nem szédülne tőle. Bandi sem volt jobb a diákné vásznánál s a következő nap Keresztúron jegyet váltott Pest felé.

Mikor az Eszös Gyuri édes apját a nagy kő leütötte a kőszikla alatt s harmadnapra az agyagasi temetőben elhantollák, Gyuri úgy maradt, mint az ujjam. Az életrevaló gyermek nem várta szájába a sült galambot, hanem ahelyett szolgálatba állott Raktároson Nemes urhoz. Három pöngő, ujjas, harisnya, változó, két pár bocskor — s ha elszakad, mezitláb — volt a bére. Nem nagy, bér. De azért a Nemes úr teheneit a vackoroldalon senki úgy meg nem őrizte, mint Gyuri. A következő esztendőben már tizenöt pöngőt s egész ruházatot kapott. Olyan hűséges szolga, mint Gyuri volt, kevés tapodja az áldott földet. Hűségének messze földön híre fulamodott. Egy szép napon egy úr éppen Pestre vitte a gyárába s tüstént megtette munkavezetőnek. Hej! ilyen különletéstől sok legénynek úgy félrecsuszamodnék a kalapja, hogy nem is a fején, hanem valahol a szomszédban kapnád meg. A Gyuri fejérevaló otthon maradt, pedig álmiában sem látott ilyen boldog helyzetet. Fizetését sok tekergő éhenkorász megirigyelhette volna. A magasság nem szédítette el. Fizetését nem kártyázta, nem kőtyavetyélte el. Mikor szép summára gyűlt, hazaküldötte s itthon birtokot vettek vele. Apránként kevesebb szánakozója s több irigye kezdett lenni. Különösen Zsuzsikának: Marcsi Bandinének nem félt a begyibe, hogy idebb-hátrébb, ha hazajő, bírót talál lenni. Mihelyt meghallá a kétszáz pöngő küldését, irigységében Bandit Pestre kergette. Igen, de a dologgal baj van. A házat sem a tetején, hanem a fundamentumán kezdik...

Gyurinak szeme-szája látva maradt, mikor benyitott hozzá Bandi.

— Hát téged miféle szél vetett ide? — kérdé.

— Várj egy szikrát, mindjárt elmondom, csak egy kicsit eszénködjem. Az a masina úgy össze-vissza hordozott, hogy a szemem még most is telegráncsozik belé. Abban sohasem tudod: jöss-e, vagy méssz?... Hát, — hogy szavadat ne felejtsd, — a feleségem nagyizolása kergetett hozzád. Neki nem elég, amink van, szeretne egyszerűen meggazdagodni. De hagyjuk ezt. Ha így van, így van. S ha már itt vagyok, téged arra kérlek, szerezz nekem valami jó helyzetet.

Gyuri hely után nézett, de a legjobb indulattal sem

talált olyan hirtelen. A napok — szokásuk szerint — teltek. Bandi egy álló hétig színylődött hely nélkül. A hazulról hozott pár korona rég elkelt, sőt a Gyuri vendégszeretetét is tulságosan elfogyasztotta. Egyszer, mikor a koronamag is elfogyott, a Gyuri szivességét is meglegezte, így szólt Gyurihoz: «Köszönöm szivességedet, Isten áldjon meg érette. Nem akarok tovább a nyakadon élni. Ha adnál száz koronát kölcsön, becsülettel megadnám, ha munkát kapok — s ha nem kapok, hazamegyek s onnan megküldöm».

Gyuri lepengette Bandinak a száz koronát egy rend írás nélkül. Olyan embernek gondolta, kinek becsülete többet ér száz koronánál s kinek szaván tovább lehet menni egy huszonnégy óránál. (Mert hát — Isten látja lelkem — olyanok is vannak, kiknek nem lehet.)

A száz korona is vége felé járt, helyzet még sem volt. Bandi jobbnak látta kereket oldani, mint ismét kölcsönözni. A vonat ablakából visszakiabált Gyurinak: «Ha jó helyet találsz, írj, mert megint feljövök». Gyuri a fejével ráhagyogatta megjegyezte magában: «Ennek se lennék szeme, mikor a feleségével találkozik»...

Sok idő eltelt azóta. A kölcsönkért száz korona is megfelejtődött — tudniillik — a Bandi részéről. Gyuri meg sokallotta a várást s néhány év múlva levélben kérte a pénzt. Mikor Bandi megkapta a levelet, odaszólt a feleségének:

— Gyuri íra. A pénzt kéri. Meg kéne küldeni. Eleget várt.

— Ki látta, mikor pénzt adott? — rippadozott Zsuzsika

— Azt én s ő, meg a fennvaló Isten, — felelé szelíden Bandi.

— Nó ha úgy, akkor nem küldjük meg! Letagadjuk. Pörölgön, ha tud!

— Hát az igazság s a becsület?

— Mit igazságoskodol? Attól nem feszül meg a horpácod. Az igazak mind szegények. Aztán neki úgy is van elégje.

Bandi még ellenkezni próbált, de Zsuzsika mindig torkára ragasztotta a szót. A második levelet is agyonhallgatták. Gyuri rosszat sejtve, vonatra ült s meg sem állott Bandiéig. Bezzeg Bandi is úgy örült ennek a találkozásnak, mint a korondi fazakas a feldőlésnek. A pulykakakas nem tud különben gözszedni s különb színeket játszani, mint a milyeneket Bandi játszott a Gyuri látására.

— Két levelet is irtam — szól Gyuri — s te azt se mondd: félkalap? Véres verejtékkal s becsülettel szerzem a pénzt s szükségem is volna rá. A nyakadra jöttem, mert muszáj; tüstént fizess ki, vagy adj írást.

— Miféle pénzről beszélsz? — kenterfalózik Bandi.

— Ne ákációskodj Bandi! — hiszen neked pengettem le Pesten a száz koronát.

— Nekem aztán sohasem! — hazudott konokul Bandi.

— Lelked rajta! — ha legadod. Hej! felkopott volna az álland az én segítségem nélkül! De nem baj!

A helyzet tisztán állott Gyuri előtt. Látta, hogy itt szép szóval nem boldogul. Sőt mikor Bandi nagy szemeit guvasztani kezdé, Zsuzsika pedig a seprű helyén az ajtó mögött kezdé kotorászni; jónak látta elodalogni. Hanem azért az ajtón kívül keservében ennyit visszakiáltott: *«A becsületes szerzemény nem vész el Bandi!»* *«Az ebből szerzett vagyon kutyául meggyen el Zsuzsi!»*

Gyuri sokat évődött azon, hogy a pénzét mi módon keríthetné vissza. Végre kifundálta, hogy legjobb lesz a kutyamarást szőrivel gyógyítani. Agyagason szűk eszterendők jártak. Jégverés és aszály követte egymást. Jónak látta a kedvező alkalmat felhasználni s Bandinak ezeket írta: *«Édes Bandi! Azt hiszem, a száz koronát nem a lelked rosszasága, hanem a pénz hiánya miatt nem adtad meg. Láttam sanyarú sorsodat s megsajnálalak. Azóta mindig keresem a neked való jó helyet. Most igazít kaptam. Mellettem a gyárban egy felügyelőre volna szükség. Egy hétig várnak. Azonnal jöjj. Jó dolgunk lesz együtt, úr lesz belőled is. Vár: Gyuri»*.

Bandi majd kiugrott a bőréből, mikor e levelet olvasta. Örömében verebet lehetett volna vele fogatni. Megint úgy ment, mintha jött volna: vonatra ült. Mikor Gyuri meglátta, megelégedve állapította meg magában: csapdába került!...

— Hát feljövék, — szól Bandi.

— Jól tevéd, — felel kurtán Gyuri. Azonban mielőtt arról a jó helyről beszélnének, valamit el kell igazítsunk. Ezelőtt pár évvel száz koronát kölcsönöztem neked. Emlékszel rá? Itt az írás róla, írd alá! Bandi bezzeg most jól emlékezett. Hatot is aláírt volna, csakhogy már egyszer úr lehessen.

Gyuri zsebvágta az írást s így szólt Bandihoz: *«Megmondtam volt neked: «A becsületes szerzemény nem vész el»*. Az én keserves szerzeményem megvan; írást adál

róla, de a te útiköltséged megint elveszett. Itt olyan embernek, amilyen te vagy, nincs felügyelői állás. Pénzemért nagy költséggel hozzád mentem, szóba se állottál; a feleséged pénz helyett seprűbűtűt ígért. Csak azért hívlak föl, hogy adj írást. Ezt megteheted vala otthon is, de ha neked így tetszett: a te bajod. A többit eligazítom. Még csak azt véd a bögyödve, hogy az írásban benne van a hazajárásom költsége: ötven korona; ennek s a száz koronának kamatos kamata: ötven korona; vagyis a régivel együtt kétszáz korona. Ha szépen nem fizettél százat, most rülul fizess kétszázat. *A becsületes szerzemény, nem vész el!*

Alig állott meg Keresztúron a vonat, kiugrott belőle Bandi s egyenesen a patikának tartott. Ott szájavarrótűl vett a feleségének. Éppen azt kapta, melyiknek társát a szentabráni ember kipróbálta. Tudniillik az kettőt vitt volt s mivel az egyik használt, a másikat visszavitte a patikáriusnak.

Nem tudom, Bandi beadta-e feleségének az orvosságot, de a házirend megváltozott. Rend pontosság és ami fő: csendességgel lakja háza tájékát. Mindenféle munka ezzel a pár szóval kezdődik: «En istenem! segíts meg». S talán e pár szó többet használ, mint régebb a Zsuzsika tanácsa.

Keresztúri vásárkor egy, kis fürgé ember' négy szép tulkot hajlt a piacra. Olyanok, mint a patyolat. Ha látnád, nem hinnéd, hogy a Bandié. Elmondják róla, hogy fiatal korában kijárta Kendet-Bándot s még Pesten is járt. Onnan magának korbácsot, feleségének Keresztúrról szájavarrótűl vitt. A szerencse vele jár. Mindenütt nyer. Egy vásáron ötször is kiparulázza: «Adjon Isten szöröncsét». Áldomásozni nincs ideje. Míg más azt issza, ő azalatt megint szerencsét üt. Józan életű. Nem tartozik senkinek. Gyurinál csak annyival áll hátrább, amennyivel később kezdette.

A nóta is mintha kifésülték volna, kezd megszépülni s nagy csoda, ha időbb-hátrább meg nem valósul, mert most már mások is dudolgalják Agyagason:

«Szár az ágon azt fűtyöli a rigó:
Jövendőbe Márton András lösz bíró.»

Pálos Ákos.

A D. F. E. köréből.

Unitárius élet Budapesten.

Januárban a budapesti Dávid Ferenc Egyletben *Perczelné Kozma* Flóra, az egylet elnöke tartott felolvasást. Az «Andesek Krisztusá»-t ismertette a tőle megszokott ügy-szeretettel és Jézus iránti rajongással. A felolvasó asztal mellett egy kis asztalon állott az Andesek Krisztus szobrának mása Szamosi Soós Vilmos művészi másolatában. És mintha kis templomunk egyszerre nagyobb lett volna, nem a szobor miatt, hanem azért, hogy türelmet és szeretetet tanúsított és mintegy századokat békített ki, mikor a szobrot befogadta falai közé. Erre csak egy mély érzésű szívvel, igaz lelki hittel bíró nő képes. Erre egyedül Perczelné Kozma Flóra volt képes. Az ő mély keresztényi és unitárius lelke volt képes ezt a százados harcol egy tettel beszüntetni. Jól jegyezzük meg a dátumot: 1913. január 18-án történt, hogy a budapesti unitárius templom falai között bevitték Jézus szobrát, nem azért, hogy imádvá leboruljanak előtte, hanem mint egy igaz testvér testi képmását, hogy gyönyörködjünk az ő művészi ihlettől meglevevénített vonásaiban, a szelidség és erély, tudás és szeretet a testi bánat és lelki öröm nemes vonásaiban. Mint az illusztris felolvasó elmondotta ezt a szobrot Chile és Argentina ágyuiból öntötték és 3900 m. magasságban a két ország határai között állították fel. Eredetéről is tájékoztatta a hallgatóságot a felolvasó. T. i. Chile és Argentina között a 18. században folyton tartott a határvillongás. Sok emberéletbe és pénzbe került a harc és sok gyász és nyomorúság támadt a harc után. 1900 év elején újra kezdődött a századokra szóló harc. De Chile püspöke azt a jámbor óhaját teszi: bár a két ország között állna Krisztus szobra. Argentina püspöke erre kezet fog Chile püspökével és megindul a békéért való harc. Előbb a papság és a nők, később a férfiak is melléjük állnak és győz a békepárt. 1903. év májusában Angliát szólítják fel a határ kijelölésre és Anglia igazságosan osztja el azt a részt, a miért a százados villongás tartott. A béke megkötése után a nők gyűlést rendeznek és 1904 március 13-án az Andes hegységbe felállítják a szobrot, a két ország ágyuiból öntelik és felvonják a határra ösvéyekkel és a járatlan úton tengerészek viszik és felállítják, hogy hirdesse örök időken át a békét Chile és Argentina kö-

zött. Felírása: Előbb dőlnek römbe és lesznek porrá e hegyek, semhogy Chile és Argentina elfelejtené a szerződést, melyet Krisztus lábánál tett le. Az érdekes felolvasást a jeles egyházíró elmélkedéssel fejezi be. *Budary* Elemér: Dal az éjről, Csodáltam eddig mód felett..., Szép vagy... című költeményei. Ifj. *Odry* Lehel énekművek. A szent kálvária tövében..., Sok madár száll a réten..., című dalai. *Józán* Miklós imája és K. *Erwin* Károly orgona játékaai tették teljessé a feledhetetlen felolvasó ülést, amelyen szépszámu közönség vett részt.

Budapest, 1913. január.

Ujvári László.

Lelkészeiktatás Abrudbányán.

Szép és lélekemelő ünnepély folyt le Abrudbányán T. évi január hó 12-én. E napon köszöntött és iktattatott be lelkészi hivatalába Buzogány Kálmán új lelkész barátunk. Az ünnepélyen esperesünk kísérelében megjelentek dr. Pársint Mihály szentmihályi, Ádámossy Gábor kövendi, Kovács Imre bágyoni, Raffaj Zsigmond verespataki lelkészek; a világiak is számosan, köztük Imreh József járási főszolgabíró, ez a lelkes székely-magyar, Raf-András bányafőmérnök és a helybeli intelligencia felekezeti különbség nélkül, valamint az Abrudbányán állomásozó katonaság tisztikara is teljes számban.

Püspöki rendelvény felolvasása után esperes felhívja lelkész aát, hogy foglalja el a szószéket és tartsa meg be-köszöntő beszédét. Lelkész buzgó imájában kéri Isten áldását a hazára, egyházra, a gyülekezetre és önmagára s Ján. 20: 26 «Békesség nektek» alapigék nyomán tart beszédet, elég élénk előadással azt fejtegetvén, «nogy milyen úton kell járni egy papnak és hogy milyen eszközökkel kell munkálkodnia az élet különböző körülményei között». A beszédet tetszéssel fogadták hívei.

Esperes lépik a szószékre ezután s tartja meg beiktató beszédét. Remek beszéd, gyönyörű előadás. Eszme és tartalom minden szava! Lelkész és hívek egyaránt megérthették mit, hogyan kell tenniök, hogy hivatal és kötelesség egyik, mint a másik részről teljesítve legyen, hiven, odaadással. Nagy hatást kellett a jövőre megnyugvással töltött be súlyos megpróbáltatáson keresztül ment egyházközség minden egyes tagját.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Dávid Ferenc képes életrajza iránt olyan széleskörű érdeklődés mutatkozik, amilyenre nem számítottunk s nem is számíthattunk. Az ország legtávolabbi részeiből is érkeznek megrendelések. Az unitáriusok körében immár több száz példány forog. Sokan rendelték meg 10–20 példányt. Úgy látjuk, hogy minden községünk ellátja magát.

Új örökös alapítók. Legújabbban ismét belépett Székely Miklós köri gondnok, ny. táblabíró Tordáról. Örömmel tapasztalhatjuk köri gondnokaink érdeklődését. — A múlt szám hírei között Nagy *Balázs* örökös alapító neve tévesen iratott Albertnek.

Munkára föl! A lelkészek munkássága fokozására versenyre keltek az egyház jobbjai. Múlt számunkban beszámoltunk az adományokkal, de most ismét jó hírt közlünk. Benkő Mihály egyházköri gondnok is fölajánlott 100 koronát egyházi beszéd pályázatra. Alapigéje: „Az Isten szeretet s aki szeretetben marad, az Istenben marad és az Isten ő benne.” Kinek ne volna kedve beszédet írni. Úgy sejtjük, hogy nem 2, hanem 22 beszéd fog beérkezni, nemcsak erre, hanem a dr. Bedő-féle tételre is, hiszen ha 40-en pályáznak, még mindig 60 nem vesz részt a nemes versenyben. Panaszra — reméljük — nem lesz ok.

Keresztelők. A püspök úr tágasabb családjában jan. 19-én örömműnnp volt. Dr. Gyergyai Árpád és neje Engel Lili kis leányát a nagyszámu családtag jelenlétében a főt. püspök úr megkeresztelte. A kis polgárnő neve Judit. Isten éltesse és nővelje.

Simén Domokos sirja. 1888-ban közadakozásból sírkövet állított a „Gagy- és nyikómenti unitárius papi önképzőkör” a Simén Domokos sirjához Kis-kodácsban. A sírkő és sír gondozását a kereszteri egyházkör vállalta magára. Biz' annak immár elmúlt 25 éve. A kereszteri egyházkör előjárói figyelmébe ajánljuk ezt a köztulajdont. A Ker. Magv. 1888. 355. s. köv. lapjairól más egyéb is megtudható.

Gör. kath. magyar püspöki helynökség székhelye lesz Székelyudvarhely. 35 egyházközség fog a gondozása alatt lenni.

A Nemzetközi vallásügyi kongresszus a jelen év július 16–22. napjain lesz Párisban, elnök Boutroux a College de France tanára. Az egyházi beszéd francia, német és angol nyelven lesz. Az Oratoire templomban lesz az istentisztelet. Egyik főtárgy a vallás és philosophia közötti viszony lesz, melyről felolvasnak: Bergson, Eucken és Sir Henry Jones tanárok. A Cook iroda intézi az elszállásolást.

Kolozsról egyszerre tíz új tag lépett be a Dávid Ferenc Egyletbe üdvözlőjük sorainkban!

El egyzés. Márkos Albert főgimn. tanár eljegyezte Sándor Ilona k. a., néhai Sándor János tanár leányát Székelykeresztúrt.

Homoródújfaluban ismeretterjesztő előadást 14-et tartanak Bencédi Pál lelkész és Deák Mózes tanító. Ezenek kívül összesen 9-et, Bencédi Pál lelkész; bibliai tárgyakról.

Ülővas a templomban. Valóságos ülővasat tettek Chicagóban, Északamerika egyik legnagyobb unitárius templomában (Unty Church) a szószék elébe. Ennek az a magyarázata, hogy hazájában, Angliában annak a templomnak egyik nagyhirű papja, Collyer Róbert a

patkoló kovácmesterséget tanulta volt meg, mielőtt a papi pályára lépett volna. Először methodista volt, de azután unitárius lett, Angliából Amerikába költözött s Chichagoban olyan híres lett, hogy emlékére a tisztelői megszerezték azt az ültőt, a melyen a patkót kovácsolta, Érdekes és ritka templomdísz. Collyer a múlt év novemberben halt meg New-Yorkban mint nyugalmazott lelkész. Országos nagy tiszteletnek örvendett a rendkívül szellemes, nagy szónok.

Leányok a gimnáziumban. A leányoknak néhány év alatt meg volt engedve esetről-esetre, hogy a főgimnáziumba egy pár tárgyra bejárjanak. Azonban rüdes tanulók egyáltalában nem lehettek. Az evangélikus főiskolákba fölvételt a dunán-inneni egyházkerület közgyűlése megtagadta, de a nyíregyházi ev. főgimnázium ez ellen az egyetemes gyűléshez folyamodott s a jelen tanévre 10 leányt tényleg föl is vett. Az »Ösvény« c. folyóirat nem reméli, hogy az engedély megadatik, mert a tanterv kizárólag fiuknak készült, s a didaktikai, fegyelmi és pedagógia nehézségek mellett vannak pszichológiai aggályai is.

A fejlődésről tartott előadást Nagybecskerekben Ébert András tordai s. lelkészünk. Rámutatott különösen arra a fejlődésre, amely a vallás terén észlelhető s amelynek a modernismus üldözésével nem lehet gátat vetni. Rendkívül nagy hatása volt az előadásnak.

Los von Rom — Los von Ungarn. Ez a két jelszó Nagyszeben városban járja mostanában. A kath. németek hatalmas mozgalmat indítottak papjuk, Hierceg Hohenlohe és püspökük gr. Majláth

ellen. A napokban tartott értekezleten majdnem kétszázán irták alá a kilépésről készült nyilatkozatot, de a végén kiderült, hogy nem annyira a katolikus vallás bántja őket, mint inkább az, hogy a kath. egyház megmagyarosította az az istentiszteleteket, az elemi iskolát s a felsőbb leányiskolát. Ez fáj a túlzó német-szászoknak!

Az unitárius főiskolai könyvtár keresi a Brassai »Okszerüvezér« a németnyelvbe és »Számító Sokrates« c. tankönyveket. Aki beküldi, nagy hálára kötelezi az egyházat. Ha nem is teljes a példány, jó lesz kiegészítésre. Az adományok vételéről e helyen értesíteni fogjuk a beküldőt.

Unitárius könyvek árusítása volna kívánatos Kolozsvárt, arra alkalmas központi helyen. E téren szakismerettel bíró hitrokonnak ha vállalkozni óhajt, bővebb tájékozást nyújt lapunk szerkesztősege.

Levél a távolból. Mindég készültem írni kedves szerkesztő úrnak, hogy megköszönjem azt a szíves figyelmét, melyben engem részesített igen megtisztelve érzem magam, hogy az »Unitárius Közlöny«-t, egyházunk ezen kedvelt lapját mindég ingyen kaptam.

Nagyon jól esett, hogy ott távol a szülei háztól, ahol nem részesülhettem az unitárius vallás tanításaiban, mert hisz csak magam voltam unitárius, ott a messze távolban. Győrben is felkeresett ez a kedves lap, melynek minden sorát, minden betűjét oly élvezettel olvastam, hiszen a szerkesztő úr gondnal, művészetrel készíti lapját Szeretem e kedves, kis lapot, mert lelkemben ápolta, fejlesztette a vallásos szellemet, érzelmét, amelyre a mai világban oly nagy szükség van.

Köszönöm kedves szerkesztő úr ezen nagy szíveségét és kérem továbbra is, hogy szíveskedjék kedves lapját küldeni, de, kecskemétre, a gazdasági tanítónő képzőbe, ahol szintén egyedül vagyok vallásom képviselője

Ugyanis Győrben elvégeztem az elemi iskolai tanítónő képzőt és most itt folytatom tovább tanulmányaimat.

És ígérem kedves szerkesztő úrnak,

hogy ha majd saját fizetésemmel rendelkezhetem, akkor lapjának hű előfizetője leszek és az unitárius egyházat erőmhöz képest támogatni fogom.

Magamat a kedves szerkesztő úr szíves jóindulatába ajánlva. szívélyes üdvözléssel

Kriza Ágnes
okl. tanítónő.

Alapítólevél. A D. F. E. örökös alapítói számára Merész (Müller) Gyula festőművész olyan szép alapítólevelet tervezett, amely díszére fog válni minden háznak. Az egylet csak korlátozott számban készített e díszes okmányt. Már azért is kíváncsi, hogy akik részt akarnak venni ebben a nagyjelentőségű munkában, jelentsék be minél előbb.

Katonai szolgálatban levő ifjaknak a D. F. E. ingyen küldi meg az Unitárius Közlönyt.

A homoródszentpáli Nőegylet 1912. évi december hó 25-én karácsonyfa-ünnepélyt rendezett. Egyik tanteremben gyönyörűen díszített és fényesen világított karácsonyfa tűndökölt azon apróságok előtt, kik közül sokan most látták először az »angyalhoztát«. A karácsonfa alá tömérdek papírszakot, tele a gyermekek inyének kedves édességekkel. a szegényebb gyermekek részére sapkát, kendőt hozott az angyal, részben a Nőegylet s részben a vezetők: Ürmösiné, Benczéné és Pálffy né jóvoltából. Ürmöst József megnyitóbeszédében kifejezte, hogy a Nőegylet egyik tagjának halála alkalmával kegyeletét nem fejezheté ki a szokott módon, hogy koporsójára kosáorút helyezzen s az így megszavazott összeg néhai ifj. Dimén Sándorné emlékére ajándékokban a szegény gyermekek felruházására fog fordíttatni a mai karácsonyesti ünnepély alkalmával.

Az iskolás gyermekek áhítatos és összhangzatos énekei, valamint az

általuk előadott alkalmi versek elszavalása sok szülőnek örömkönnyet csalt szemébe. Az ünnepély végén az ajándékok kiosztása és a leirhatatlan örömök végtelensége következett.

Homoródszentpálon 1913. évi január 9-ikén egyházi énektanítási tanfolyam kezdődött. Bár a szentpáliak mindig nevezetese voltak arról, hogy tágas és szép templomukat megtöltik nemcsak megjelenésükkel, hanem áhítatos szép éneklésükkel is férfiak és nők egyaránt, mégis dicséretükre írjuk, hogy énekevezérük felhívására igen szép számmal résztvesznek a tanítási órákon hetenkint két este, egyiken legények és ifjú emnerek, másikon leányok és ifjú asszonyok. A tanfolyamot énekevezér vezeti lelkes és belső asszonyok résztvételével és segítségével. Az érdeklődés, a jóra való törekvés megvan s ezekben munkásságunk eredményét biztosítva látjuk.

Pálos.

A bulgáriai sebesültek számára gyűjtést indítottak az amerikai unitáriusok. Dr. Wendta a tavasszal meglátogatta volt Szófiát. Megismerkedett az unitáriusok fejével, Toplisky M. unió. lelkesével. Toplisky panaszolja, hogy Macedóniában ezer meg ezer gyermek és asszony maradt apa és férj nélkül. Dzonnájaból több ezren menekültek Bulgáriába és Dubnicába lettek elhelyezve az iskolákba s más középületekbe. A gyermekeknek sem eledelük, sem ruhájuk nincsen. Toplisky így sóhajt fel: Oh ha a művelt keresztények szíve megindulna és segítségünkre jönne nek, sok ezer hajléktalan gyermeket meglehetne menteni. Képek-

ben is bemutatja a szegény nyomorultakat. Az amerikai unitárius társulat 500 koronát küldött volt füzetek kiadására, de ezt is segélyre ajánlotta föl.

Tudakozó. (Ezen helyen a szerkesztőség kérdéseket és felcleteket közöl az »Unitárius Közlöny« rendes előfizetőivel, illetőleg tagjaival. Aki nek sürgősebb válasza van szükségére és 10 filléres bélyegyet beküld, a választ azonnal megkapja.) Az előző számban közölt két kérdésnek az ámerikában levő magyar unitáriusoknak az ámerikai unitáriusokkal megismertetése a célja. Nagy előnyük lesz odaszakadt híveinknek, ha a jóteknony és mindenki iránt érdeklődő ámerikai unitáriusok megismerik őket. A hazai atyafiak, kiknek testvérek, férjök, fiok vagy leányok künn van, írják meg a szerkesztőségnek a nevet, lakást és foglalkozást.

3 **Kérdés.** Pocitát visznek e most a székelyföldön? Miből áll rendszeren? Kik szoktak vinni?

4. Az »unitárius« szó használata mikor kezdődött az egyházközségekben?

— **Felelet.** A mi tudomásunk szerint a várfalvi templom oldalfeliratában fordul elő legelőször. A felirat szövege: Hoc opus renovatum est Ao. D. 1613 29 máj. Parocho existent Johane Némai unitari. Regnante principe Gabriele Batori. Autore Petro lapida Rakosiens.

Rövid hírek. Angliában 1912-ben 853 életmentés fordult elő. 962 egyénnek adtak érmet, pénzt vagy elismerő iratot 839 ember megmentéseért és 94 mentőkisérletért. A mentők között 140 alól volt a 15 éven. — Angliában 1911-ben a postán 167 millió levél fordult meg, 1887-ben még csak 49,714.000 volt

a forgalom. — Oxfordban „Manchester Collegeban“ jan. 13-án kezdve egy sorozat előadást tart Royce J. a Harvard-egyetem (America) tanára a hit- és erkölcsstan modern kérdéseiről. — Az angol unitáriusok évkönyvében 365 unitárius lélekész neve van fölveve. Egyházközség 374 szerepel. A lelkészek között hét világi pap. Harminc egyház van ürességben és ötvennél többen világiak helyettesítik a lelkészt. Angliában a legnagyobb protestáns felekezetek a baptisták és nonconformisták hanyatlást mutatnak. — Virginiában (Amerika) jan. 5-én ünnepélyesen felszentelték az új finn unitárius templomot. — Dr. Peaboly G. Ferencet, a Harvard egyetem nagyhirű tanárát az ámerikai Unitárius Társulat kiküldötte Japánba előadások tartására. Meglátogatja az egyetemeket is hasonló célból. Februárban indul.

Az egylet pénztárába 1912 november hó 20-ól a folyó évi jan. hó 20-ig rendes tagsági díjat fizettek: Stancsi Jánosné Marostelláru 912-re, Kozma Pál Kolozs 913-ra, dr. Veress Vilmos Kolozsvár 912 re, Székely Andor Pásztó 912—913-ra, Bedő Imre Kőkös 911—912 re, Pap Gergely Székelyudvarhely, 912—916-ra, Pap Dániel Csehétfa'va, Tóth Mihály, Unitárius kollégiumi könyvtár Kolozsvár, Csegezy Márton Beszterce, Nagy Elemér Borosjenő 913-ra, Lázár Miklós Torockó 907—911-re, Székely Sándor, Sárdi Lőrinc Kolozsvár, Röschner Valeria Nagybánya, Németh István Torockó 913-ra, özv. Pálfi Jánosné Csegez 912-re, Csipkés Árpád Marosvásárhely 913—915 re, Hegedűs Mihály Prázmár, Porzsolt Erzsike Nagyajta 913-ra, Barabás Ilona Gyalár 913 914 re, Boros József Oláhbertye 913 916-ra, Fekete Lajos Selmezbánya, Diószegi Istvánné Füzesgyarmat, Percel Ferencné, Percel Flóra, Percel Ferenc Budapest, Szász Dénes Harangláb

913-ra, Kisgyörgy Tamás Bölön 912-re, Kovács Margit Székelykeresztúr 910—913-ra, Kovács Irén Resicabánya 912—913-ra, Nagy Pálné Körtékapu 913-ra.

Előfizetők díjat fizettek: dr. Gál Miklós Maroscsapó 913-ra, Bököi Jánosné Füzesgyarmat, Fekete Benjamin Székelyudvarhely 912-re, Makasai Lászlóné Kolozsvár. dr. Molnár Jenő Budapest, Lőrinczy Dénes Szenábrahám, Márkos Ferenc Marosvásárhely, Weress Ferenc Torda, Szigethy Cs. Miklós Kolozsvár, Máté Sándor Brassó, Csia Béla Brassó, dr. Jancsó Ödön Marosujvár, Nemes Nagy Lajos Abrudbánya 913-ra, Bálint Ferencné Csikszereda 912-re, Lukácsy István Eperjes 912—913-ra, Székely László Déva, Somkerekeli Elek Szék, Mikó Lajos, Mihály Zsigmond Vác Derzsi Géza Nagyvárad. Sándor Jenő Görgényzentimre, Sincké Géza Nagyszeben, Sándor Mózes Székelyudvarhely 913-ra. Komjátszegi Pál Aranyosrákos 912—913-ra, Barna Jánosné Füzesgyarmat, Nagy Ernő Beregszász, Szentimrey Pálné Mezőszombor, Bedőházy József Pusztakamarás, Kovács Gábor Szerencs, Szénásy Ferencné Dés, Csiky Farkas Magyarszentbenedek, Márkos Béla Viszka 913-ra.

A kereszturkőri fiókegylet pénztárába fizettek: Csehétfalvi D. F. E. 907—909-re, Sándor Géza Siménfalva 909—910-re, Katona Ferenc, Katona Ferencné Martonos 911-re, özv. Raffaj Domokosné Székelykeresztúr, Erdős Mihály Csehétfalva, Kálmán János Fiafalva 911—912-re, Ekárt Andor Csehétfalva, Borbély Sámuel Székelykeresztúr, Zöld Mariska Magyarandrásfalva, Kovács

Sándorné Zilah, Kálmán Mózes, Geréb Zsigmond Fiafalva, Szabó Gerőné Tordátfalva 912-re, Komma Miklós Fiafalva, Barabás Lajos Székelykeresztúr 913-ra, Pap Mózes Székelykeresztúr 913—914-re.

Alapítói díjban fizettek: Siposs József Hátszeg, dr. Balogh György Torda 20—20 K-át, Nagy Balázs Torda 100 K-t és Székely Miklós Torda korábbi 40 K alapítói díjának kiegészítésére 60 K-t.

Az Unitárius Közlöny költségeire ajándékoztak: Kiss Atadár Olthéviz 12 K-t, Szigethy Cs. Miklós Kolozsvár 60 ft, br. P. Horváth Kálmán Felsőszuk 50 K-t, Tóth Mihály Kolozsvár 50 ft, Lukácsy István Eperjes 1 K 20 ft, Hegedűs Mihály Prázsmár 1 K-t. Fogadják az egylet köszönetét. Kolozsvár, 1913 január hó 20-án. *Gálfi Lőrinc*, pénztárnok.

Szerkesztői üzenetek. T. Á. — E. város A 9 katonának névre elküldöttük a lap januári számát. A többi is menni fog. Köszönjük a kedves gondnok úr szíves figyelmét. — *Nyikómenti.* Az Unitárius Közlöny 2-ik kötet 1889. évi folyamában a 183. és következő lapokra fölhívjuk figyelmét. „A papi önképző-egyesület” ott nagyon sok, üdvös gyakorlati munkát végezett. Jó lesz fölku-
tatni az emlékeit. Hasznát lehet venni. — *A D. F. E. rendelkezésére* még mindig áll néhány kitűnő könyv: „Szabad-
elvű vallásos gondolkodás a XX-ik száz kezdetén”, „Vallás és szabadság”, „Val-
lás, hit és szabadság”, mindenik a világ legjelesebb vallásos hívői és szabad-
elvű gondolkozóitól. Az Unitárius Egy-
házi Főtanács jegyzőkönyvei 103—1912.
évekről. A keresztény hit öt pontja, dr.
Martineautól; Jézus az evangéliumban
és a történelemben, dr. Carpentertől. A
3. elöt 40 40 fillér, a 2. utolsót 10—10
fillér beküldése után megküldjük a D.
F. E. tagjainak. „Dávid Ferenc élet-
rajza” 50 fillér, postán 56 fillér. *Kr.
Kopornás.* A keresett lapért írjon a
szerkesztőhöz Budapestre

Aranykönyv.

Áldozatkészség. A magyarszováti unitáriusz egyházközség javára az elmúlt 1912. évben a következő kegyes adományok folytak be:

I. *Orgonaalapra:* Br. Petrichevich-Horvát Kálmán 50 kor. Árkosi Benkő Mihály 50 kor. Magyarszovát község pénztára 50 korona. »Magyarszováti hitelszövetkezet« 50 kor. Ürmössy Jenő 30 kor. Deák Ferencz 25 kor. Zeyk Károly 20 kor. Dr. Erdődy Endre, gr. Horváth Tholdy Rudolf, Deák József, Simák Lajos, Velits Zoltán, Bede Emil, Dombi János 10—10 kor. Ifj. Deák Ferenc, Mózsai Attila, Juhász István, Filep Árpád, Sándorházy János, Salamon Mór, Székely Mihály, Edelstein Benedek, Domokos Márton, Tóth Sándor 5—5 korona. Erdődy János, Nagy Elek, Bencze Vilma, Biró Illés, id. Kiss István 4—4 kor. Bodor István 3 kor, Székely János, Cserei Gergely, Bodor Mihály, Székely György, Pikkell Jenő, Székely B. János, Székely Gergely, Bodor Márton, Kádár Gergely, ifj. Kádár István, Kádár G. Gergely, Csete Bálint, Kovács András, Székely B. Gergely 2—2 korona. Kisebb adományok értéke 23 kor. 60 fill.; összesen 469 kor. 60 fillér.

II. Ünnepek alkalmával *úrvacsorai kenyeret és bort* adományoztak: Dezső Gergely, özv. Dezső Mihályné, Balázs Gergely, Biró Illés 21 kor. 84 fillér értékben.

III. *Karácsoni ajándéktul* Deák Ilonka urhölgy egy úrasztali terítőt adományozott ünnepi alkalmakra. A terítő Asztalos K. iparisk. tanár úr terve szerint készült műhímzés, ajándékozó urhölgy saját kézimunkája, mely a tervező tanár műízléséért és a vallásos lelkiületű adományozó fáradhatlan szorgalmát örökíti meg az egyházközség klenodiumai között. Értéke 400 kor.

Az évi adományok összege 891 kor. 44 fillér.

Midőn a fenti kegyes adományokért az egyházközség hálás köszönetet mondok Simák Lajos kir. főmérnök urnak, ki a templomi új karzat munkálatait irányítani és a hatóság részéről díjtalanul felülvizsgálni szives volt. Úgy szintén köszönetünket nyilvánítom Boér Gergely nyug. zenetanár és Régeni Áron el. isk. igazgató tanító uraknak azon szívesegököért, mely szerint az egyházközség új orgonája átvételénél, mint szakértők, díj nélkül közreműködni szívesek voltak.

Magyarszovát, 1913 január 1.

Antónia Mihály, lelkész.

Szállodamegnyitás Kolozsvárt !!

Ferenc József nagyszálloda

mult év szept. 1-én

megnyilt

Ferenc József-út 5. és 7. sz. alatt.

*Modern kényelemmel berendezve.
Központi melegvízfűtés. Hideg-meleg
mosdó. Díszesen berendezett társalgó*

Emeletenként fürdőszobákkal ellátva

*Lift. Minden vonathoz a szálloda
autó szalonkocsija a n. é. utazó-
közönség rendelkezésére áll, vala-
mint a kolozsvári Autóbusz Közle-
kedési Társaság kocsijának a szál-
loda előtt rendes megállóhelye, mi-
vel a n. é. közönség igen olcsón be- és
kiutazhat a vasútállomásra.*

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról	41	Tűzhely mellett. Máté György adománya. Benczédi Pál	54
Mit hisznek és mit nem hisznek az unitáriusok? II. Ürmösi Károly	42	Levél. Kiss Aladár	59
Új időszak küszöbén	45	Unitárius estély Segesvárt —s —t.	61
Arany érdemérem Taftnak	47	Egyházi és iskolai mozgalmak	62
Magány. Tarcsafalvi Albert (vers)	48	Borítékon: A D. F. E. örökös alapítói. — Az egylet pénztárába. — Aranykönyv. — Hirdetések.	
Báró Györfly Rosalia (képpel)	48		
Nők világa. A szeretetről. Kovács Sándorné	50		

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatású állandó ajándék az imakönyv. **SZIVEMET HOZZÁD EMELEM,** írta dr. Boros György, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany címmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K.** Bőrkötés arannyal (barna, sötétkék, fekete) 6 K. Fehér csont, selyem- és bársony kötés többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. Bőrkötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.

A D. F. E. örökös alapítói.

16. K. Nagy Béla Kraszna kiegészítésül 20 kor. — 60 kor.
17. Matskási Lajosné özv. édes anyja Farkas Józsefné 40 kor.
alapítványa, kiegészítésül 20 — 60 kor.
18. Boér Gergely Kolozsvár 100 kor.
19. Raffay Zsigmond lelkész (I. rész) 100 kor.
20. Imreh József főszolgabíró (I. rész) 50 kor.
21. Borbély Sándor igazgató bejelentett 100 kor.
22. Dr. Székely Ferenc miniszter 100 kor.
23. Boncza Miklós egyh. tanácsos 160 kor.
24. Dr. Kövály László 120 kor.
25. Tischler Mór 100 kor.
26. Mikó Dezső 2 részletben bejelentett 100 kor. fiz. 50 kor
27. Thoroczkay Vencel, Guraszáda 100 kor.
28. Kovács József gondnok Hódmezővásárhely 100 kor.
29. Kovács Józsefné Hmvasárhely 40 kor. kiegészítve 100 kor.
30. Ajtay Józsefné lelkészné Hmalmás I. részlet 20 kor.
31. Sipos József m. kir. adótárnok 100 kor.
32. Merész (Müller) Gyula festőművész 100 kor.
33. Nagy Balázs egyh. tanácsos Torda 100 kor.
34. Dr. Balogh György ügyvéd Torda „most csak ennyivel,
majd többel fogom méltányolni azt a nemes valláserkölcsei messiőt
melyet az igen kedves lapunk betölt” 20 kor.
35. Pap László áll. főnök Brassó 100 korona. I. rész-
letét 40 kor.
36. Székely Miklós Torda 60 kor. összesen 100 kor.

(Ha az *igéretét* mindenki beváltja, a jövő számban az 50
meg lesz. Ha a jó *szándékát* mindenki követi a f. évben el-
érjük a 100-at)

99 és 100-ik akar lenni Székely László m. levéltárnok, örö-
kös alapítóink, de csak akkor küldi be a 200 korona összeget, ha
a megelőző 98 szám be lesz telve. Hogy sor kerüljön rá egészen
olvasóink áldozatkész buzgóságától függ. Vajjon elveszítjük-e a
200 koronát? Sokan vannak a hivatalosok!

Az egylet pénztárába a folyó évi január hó 20-tól február
hó 20-ig rendes tagsági díjat fizettek: özv. Komaneszkú Sándorné,
Zsakó Istvánné Kolozsvár 913-ra. Pap Gyula Ikland 907—910-re,
Kovács József Kolozsvár, Szegedi Árpád Budapest 913-ra, Kerekes
István Brassó, Gegezi Samuné Torda 911—912 re, Régeni Jolán
Harasztos, Létay László, Csipkés Manó Temesvár, Berger Gusztáv
Kolozsvár, Marosi Ferenc Zombor, Kádár József Dész 913-ra,
Jakab János Szásznádas 912—913-ra, Csegezy Tamás Ádamos
909-910-re, Kis Kovács István, Nagy Józsefné Kolozsvár 913-ra.

Előfizetői díjat fizettek: Székely Sámuel Szamosujvár, Dr.
Nádudvari Dezsőné Dézna, Szatmári Miklós Cegléd, Dr. Székely
Ferenc, Székely Aladár Budapest, Végh József Székelykocsárd,
Györke Lajosné Kolozsvár, Kerekes Miklósné Torockó, Hackler
Arthur Budapest, 913-ra, Thoroczkay Vencel alapító tag Gura-
száda 912-re, Csák János Füzesgyarmat, Zs. Ibványi János, Bötkfi

(Folytatás a boríték 3-ik oldalán.)

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:

A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 44 fillér. Egy szám ára:
24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel,
egy évre 2 korona 4 f. fizetnek.

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnok-
hoz küldendő Kolozsvárra

A szerkesztő asztaláról.

Vallás és egyház olyan viszonyban van egymás mellett, mint a test és lélek. Sokan összetévesztik a kettőt. Sokan az egyháztól várják azt, amit csak a vallás adhat meg. Az egyház helyes kormányzása éppen olyan fontos, mint a test jól gondozása; de valamint az atlétaság sem tudóssá, sem erkölcsössé nem tesz, az egyházi szabályok pontos megtartása nem mutatja, hogy valaki lélekben vallásos és szívben Istenben bízó. Egy kis egyházban lehet sokkal több vallásos ember, mint a sokszorta népesebben. Legyen mindenki hű egyházához, de soha egy percig is ne tagadja meg lelkét, mert aki megtagadja lelkét, megtagadja Istenét.

Szemtől szembe áll ellenfelével a bátor ember. A gyáva alattomban, lesből lődöz. Ez a két tétel azt a gondolatot ébreszti az olvasóban, hogy mi hadakozásra buzdítjuk embertársainkat. Ilyesmi nagyon távol áll tőlünk, mert mi azt valljuk és azt hirdetjük, hogy békés uton el lehet intézni bármely nehéz kérdést. Lejárt az ököljog, lejárt a lovagiasság kora. Ma a lovagiasság azt jelenti, hogy tisztelettel adózik a nőnek a férfi, azt, hogy erkölcsi bátorsággal beismeri hibáját férfi előtt a férfi.

Az emberi test szervezete az összes isteni alkotások között legtökéletesebb. Akkora területen annyi nemes szerv sehol sincsen összeszerkesztve. Anatómiailag az állatok szervezete nagyon megközelíti, de pszichailag azok is mérhetlen messziségben maradnak. Az ember látszó-

lag inkább él testi, mint lelki életet, de közelebbről vizsgálva a lelki működés erősebb, terjedelmesebb. Minden testi működés egyben lelki energiát is használ föl. Már ha ez így van, a testet a lélek érdekében is védelmezni kell. A test olyan, mint a legtökéletesebb hangszer. Hasonlítsuk a hegedűhöz. Négy fő szerve a szem, fül, orr, szája: a négy húr, s maga a hegedű, teste. Hogy a test milyen hangot ad, egészen attól függ, hogyan bánunk el a húrjaival. Az ügyetlen, dúrva kéz kellemetlen hangot ébreszt. Zenei nyelven hamis hangnak mondják, pedig a hang igaz, csak a kezelés rossz. Az emberi lélekben is rossz, kellemetlen hangot (itt hangulatlannak nevezzük) ébreszt a dúrva, kiméltetlen elbánás. Elég csak egy szó, azt a fül röktön a húrokra viszi, elég egy kézmozdulat, a szem azonnal fölfogja, elég egy érintés, már el van rontva az egész test és lélek hangulata, tehát munkakedve, ereje, rugékonysága, bátorsága. Mi következik ebből? Minden embert tanítani kell az elbánás művészetére, mert ha mindenki jól bánik a nemes szervekkel, szép és tökéletes összhangban foly az élet.

—
Az *unitárius vallás*. Az unitárius vallás nyílt harc volt a dogmák ellen s az élet mellett. A hitet csak annyiban tartotta értékesnek, amennyiben kiegészítette az életet. A hitet mindennapi kenyérnek tekintette, tehát azt vizsgálta jólékonyan hat-e lelke tökéletesedésére, erkölcsi nemesedésére, s ha ezzel nem volt összhangban, minden habozás nélkül igyekezett módosítani, mert csak az a hit méltó az emberhez, amely építőleg hat rá.

Mit hisznek és mit nem hisznek az unitáriusok?

— Második közlemény. —

7. A *szertartásokat*, mint külső szerveket, *szükségeseznek tartják* az unitáriusok, bár nem elsőrangú fontosságúaknak. Jézus tanítását követik: «mikor imádkoztok, ne legyetek sokbeszédűek» és «ne az utcák szegletein» imádkozzatok, hogy «láttassatok az emberektől». A sok külsőség mellett elvesz a lényeg. A szív mélyéről fakadó őszinte ima vagy sóhaj, az áhítatos és összhangzatos szép ének, a hamisítatlan és meggyőződésseljes ígéhirdetés

éppen elégségesek arra, hogy a léleknek — Istenhez emelkedésre — szárnyakat kölcsönözzenek.

Szentséget és szenteket nem ismerhetnek el, amikor még a legjobb — a hitünk szerint tökéletes ember — is visszautasította a «jó» jelzőt. A keresztelést és úrvacsorát, mint Jézus rendelkezésén alapulókat tiszteletben tartják és gyakorolják. Amaz a víz által, mint lelki tisztaságra intő, — ez a kenyér és bor, mint Jézus megtörtetett testét és kiontott vérének ábrázoló jelképek által emlékeztet minket Jézus példájának követésére s főként az igazság mellett haláláig való hűsége. Úgy tartják azonban, hogy ezekben semmi titkos és hűvös erő nincsen, s magában véve egyik sem üdvözít s csak mint kötelességekre emlékeztetők lehetnek hathatós eszközei az üdvösségnek.

A midőn «Atyának, Fiúnak és Szentléleknek nevében» keresztelnek: ez a hűsége és követésre való kötelezettséget fejezi ki — a szülők és keresztszülők előtt — a keresztudomány iránt, amelyet Isten akaratából jelentett ki az ő legjobb fia, s amelynek követésében Isten az ő erejével, a szent lélekkel támogat. Vannak azonban ma már, akik e keresztelési formát nem helyeslik, mint amely félreértésekre adhat alkalmat s — különösen a külsőségek embereit megtévesztheti — s úgy tartják, hogy az apostoli forma a «Jézus nevében» is kellőleg kifejezi a keresztelés célját.

8. Hiszik az unitáriusok, hogy a *biblia* isteni kijelentéseket és igazságokat foglal magában, s tiszta erkölcsi tanítások, magasztos élvek és példák által magasan kiemelkedik minden más könyvek fölött. Mint ilyent, amely méltán viseli az «élet könyve» elnevezést, a maga egészében tiszteletben tartják. De abból a keresztény vallás alapjául csak a Jézus Krisztus tisztán fölismerhető és megkülönböztethető tanítását (minden hozzáadástól ment evangéliumát) fogadják el, s azokat, amelyek ezeknek szellemével megegyeznek.

Úgy tartják, hogy a *biblia* Isten ígéjét magában foglalja. De nem mind Isten ígéje az, amit magában foglal. Elismerik, hogy azt Istentől ihletett emberek írták; de az ihletést a szellemben és tartalomban és nem a betűkben keresik. Jézus apostolának szavait tartják szem előtt: «A betű megöl, a lélek az, ami meglevelel».

9. *Hisznek az unitáriusok nagy, egyetemes örök célokban, s mint e célok összességében: a tökéletességgel*

összekötött boldogságban. Azaz: hiszik, hogy az ember boldogságra van teremtve. (Ez önként következik Isten atyai jóságának hitéből.) Am amint igaz, hogy az arany tűzben tisztul meg, úgy igaz az is, hogy valódi boldogság, emberre nézve, küzdelem nélkül nem érhető el, s hogy teljes boldogság csak a tökéletesség teljességével együtt képzelhető.

Ezért az unitárius hitvallásnak van még egy, mind a többinél lényegesebb sarktétele, s ez így hangzik: *minden hitvallásnál fontosabb a vallásos hit.* Az az egyéni, öntudatos, mély meggyőződésen alapuló, szinte hit, amely nem «hallásból vagyon», hanem «Isten ajándéka»; azaz: sok elmélkedés, tapasztalat, sőt küzdés és megpróbáltatás árán nyerhető meg. Az az «élő hit», amelyről vallomást életünkkel teszünk, — Istennek «lélekben és igazságban» való imádásával, — a legfőbb parancsolat betöltésével: az Isten és emberszeretet mélységével, vagyis tehát: szem előtt tartásával és követésével a Jézus intélmének: «Nem mindenki, aki ezt mondja: Uram, Uram, megyen be a mennyországba, hanem aki cselekszi az Isten akaratját».

E hit által történt a világon minden szép és nemes; de e hit a maga teljességében eddig csak kiválóan nagy és nemes lelkeknek volt sajátja.

Elérése mindnyájunknak célja, de hogy az általánossá lehessen, ehhez a magasabb műveltségi színvonal általánossága kívántatik. Mélyebb tudás, szélesebb látkör, amely hova-tovább és mind többeket van hivatva elfogulatlan, tiszta gondolkozásra, lelki emelkedettségre, magasabb fokú emberi önnbecsérzetre és nemes becsvágyra, szóval: a jézusi evangéliumnak mélyebb felfogásához és átérzéséhez vezetni, s ez által a «hegyeket mozdító hit» íperspektíváját föltárni.

Ezért — azon meggyőződésük mellett, hogy az unitárius vallás nagy, egyetemes célok szolgálatában áll s az «élő hit»-nek minél nagyobb általánosságát helyes uton munkálja — megértik azt is s nem csüggeszti, — ha még mindig kevés követője van e vallásnak (bárha nem is olyan kevés, mint azt a számok mutatják) s összehasonlíthatatlanul nagyobb azoknak száma, akik a felületes vallásosság hívei; akik a vallásban még mindig a «tejnek italát», «a jelekét és csodákat» kívánják. De úgy vélik, hogy nem tesznek jó szolgálatot az emberiség ügyének azok, kik a tiszta látást, a szellemi világosság terje-

dését bármiként is akadályozzák; akik a tudományokban ellenséget, a tudás bővülésében és mélyülésében veszedelmet látnak s azért ezeket lekicsinylik; akik a léleknek szárnyát szegik kizárólagosságokkal, elfogultságukkal, túlhaladott álláspontoknak, lehetetlen és észszerűtlen tételeknek föltétlen tekintélyekül állításával, egyedül idvezítő tanokként hirdetésével. Úgy vélik, hogy a jövő idők azokat fogják áldani, akik útját egyengették, áldásos forrásait megnyitották a valódi, helyes és nemes értelemben vett *közművelődésnek*. (Bár nincsen kizárva, hogy negatív érdemük azoknak is lesz, akik a közművelődést eltévesztett úton akarva szolgálni s ez által mintegy kihíva az igazság őszinte barátait — talán akaratuk ellenére is, — alkalmakat szolgáltatottak a világosság sugarainak terjedésére s az igazságot szomszjúhozó lelkek kielégítésére.)

Ürmösi Károly.

Új idők küszöbén.

— Írják az olvasók. —

A *Budapesti Hirlap* írja: (Az Unitárius Közlöny jubileuma.) Nem valami zajos jubileumról van szó, csupán egy pusztán tény regisztrálásáról. Egy negyedszázad telt el azóta, hogy az erdélyi részeknek ez a jól ismert folyóirata megindult, hogy jelentékeny szolgálatokat tegyen a magyar népnevelésnek. Mert a cím tulajdonképp csak látszólagosan mutatja, mintha ez a lap egy felekezethez lenne csak szolgálatot. Az Unitárius Közlöny több ennél. A Dávid Ferenc-egyesület alapította s ez már mutatja, hogy a nemes értelemben vett fölvilágosodást akarja szolgálni. A folyóirat alapításában Brassai Sámuel, a nagyhirű tudós is részt vett; a szerkesztés munkáját pedig Boros György szerencsés kézzel találta el, hogyan kell egy tulajdonképpen népnek szánt folyóiratot úgy vezetni, hogy az nélkülözhetelenné váljék mindazokban a körökben, ahol megismerték. Bizonyos, hogy ez az egyházi jellegű folyóirat voltaképpen a magyar népművelésnek tett igen hasznos és jelentékeny szolgálatokat s ezt regisztrálni akartuk akkor, mikor főmállásának huszonötödik évét betöltötte.

Aki az Unitárius Közlöny 25 éves fennállásának mű-

ködedési hatását kútatja, olvasóinak a lelki és szellemi világában azt megtalálja.

És aki a nemes, igaz és jónak szomjazója: az Unitárius Közlönynek lesz hű olvasója.

És én mindenek felett kívánom, hogy az Unitárius Közlöny újjólag megkezdett 25 évi működésének hatásos ereje terjedjen ki minél több emberi lélekre.

Kolozsvár.

Fazekas Ferenc, volt csendőr.

A *lelkiismeretről*. «A lelkiismeret helybenhagyó érzéssel tölti be az embert, ha kötelességét híven teljesítette». (Jób 31.) «Aki pedig nem őrzi lelkiismeretét, elveszíti hitét».

Szóljon meg az új évben minden ember kebelében és minden egyházban a lelkiismeret harangja s ez hívjon az Úrnak útain a jól végzett munka után lelki pihenésre az Úr hajlékába! A lelkiismeret szóljon meg s állítson *vétőt*, ha a szív múló szépségek után eped, s akkor is, ha az ész rideg számításával az anyagiakba törekedik süllyesztetni! A lelkiismeret egyesítse az ideálist és realist, hogy a középúton haladva, célt érhessünk! Verespatak.

Imreh József.

Az Unitárius Közlöny olyan a hívő lelkeknek, mint a szép virágos rét a zümmögő kis méhikéknek.

Kolozsvár.

Dr. Balázs Ferenc.

Negyedszázad szép története áll kedves kis «Közlöny»ünk mögött. 25 év óta kopog be minden hónap elején, minden jóra való unitárius család ajtaján. Mint a dolgozó méh a virágos rétről, ez is gazdagon megrakodva jó hozzánk. Összegyűjti nekünk egyházi életünk virágos mezőiről: a *hítnek és szeretetnek*, a *bizalomnak és remény-ségnek*, egyházunkhoz való *hűséges ragaszkodásnak* és a *kitartó munkának* drága kincseit.

25 év nagy és szép idő egy szerény irodalmi vállalatnak életében. De a «Közlöny»-t nem a negyedszázaddá nőtt 25 év teszi elismerésre és őszinte hálánkra méltóvá, hanem az a lélek, mely soraiból szétárad és az a hatás, mely nyomában mindenfelé fakad.

Adja a jó Isten, hogy az új negyedszázadban «Közlöny»ünk járja be e szép magyar haza minden szög-

letét, hogy ennek szelleme és lelke nyomán a mi hitünk arasson újabb győzelmeket!

Torda.

Lőrinczy Dénes, esperes.

Arany érdemérem Taftnak.

Az amerikai Egyesült-Államok lelépő elnöke, Taft úr, nagyszerű és érdekes kitüntetést kapott. A Bnei Brith (Szövetség gyermekei) című zsidó szövetség a múlt évben elhalárolta, hogy évenként egy arany érdemérmel fog adni annak a férfúnak vagy nőnek, aki a megelőző évben legnagyobb szolgálatot tesz a zsidóügynök.

Ezt az érmet, s úgy látszik a legelső, Taft elnöknek ítelték oda a Szövetségnek Berlinben tartott gyűlésén. A fehér házban közelebbről nyújtotta át egy küldöttség.

Taft elnök válasza olyan érdekes, hogy egy részét érdemesnek tartjuk közlésre:

Taft ezeket mondotta: Nem szükség, hogy én a zsidónépről dicsőítőleg szóljak. Mi, akik nem tartozunk ehhez a néphez, meghajlunk az előtt a nagy tisztelet előtt, mellyel őseikre tekintenek. A faj ereje, szelleme, türelme és az a kitartás, amelyet jogaik kivívásához, a faj emeléséhez ragaszkodnak; e nép történetét kivételesen érdekessé teszik a világtörténelemben. Kétségtelen, hogy azok az üldözések, amelynek ki voltak téve a vallásuk miatt, bizonyos értelemben kétségtelenül irányították a faj jellemét és kitartását, de hogy a világnak megmutathassák a faj bámulatos tehetségét, szükségük volt egy olyan szabad országra, amilyen az Egyesült-Államok, és egy olyan kormányra, amely a törvény előtti jogegyenlőséget védi és érvényre juttatja.

Az én atyám unitárius volt s engemet is ebben a hitben neveltek föl. Cincinnatiában az unitárius templommal szemben volt a zsidó synagóga, rabbija volt Wise Izsák. A rabbi a mi felkészünk a rabbival kezet fogva működött. Dr. Wise sokszor prédikált a mi templomunkban, így hát én az unitárius templomban zsidó rabbi lábainál ültem és hallgattam a beszédet. Alig képzelhető tehát, hogy az én lelkemben valami előítélet volna. Nem fér kétség ahoz, hogy egy olyan faj, amilyen az önöké a civilizáció fejlődésével, előlérbe nyomul és legyőzi azokat az egyenlenségeket és üldözéseket, amelyek sajnos még most is folynak némely országban... Kormányzásom legnagyobb kitüntetései közé sorozom ezt a kitüntetést, amelyben részesítettek.

Magány.

Valami fáj, valami sajgat
Régóta dalos szivemen,
Valami égető forráság
Gyakorta hulló könnyemen..
Eleddig, mint hű, jó barátot
Köszöntöttelek, szent Magány,
Ma éltem galyát tördeled
És a perc egyre közelebb,
Mely szeliden borul reám.

Ha a boldogság forrásából
Innom már többé nem lehet.
Ha elhagyott Isten s az ember:
Miért hívogatsz te engemet?...
Talán, hogy átélt keservekbe

Fulladjon ismét a szavam
S amikor minden, minden veszve,
A szivemről egy dal jelentse:
A hur elpattant, vége van!

Mégis, csak hívjál, integessél
Felém te komor, szent magány,
S borult szemem ha meg nem látna,
Kopogtass szivem ajtaján.
S meglásd, a sokaság zajából
Hallgatagon feléd megyek...
S mikor éltem galyát belepted,
A törzse már bajolni később,
Nem lesz nehéz — ledöntened.

Tarcsafalvi Albert.

Báró Györffy Rosalia

a róla elnevezett ösztöndíjalap adományozója. (Képpel.)

Itt az áldott Erdélyben ringott bölcsője, egy család ölen, melyben az apát br. Györffy Sámuel, az anyát, Petrichevich Horváth Karolint, leányukat, Berthát, későbbi gróf Kornis Zsigmondné s fiukat, Károlyt, a kis Róza körül a legideálisabb családi szeretet fonta körül. Ez a szeretet töltötte be zsenge szívet gyermekkorában s lett idővel a mindennek a mi magasztos, szép, jó, nemes, átfogó nagy szív tartalma, mely elkísérte, mikor ki nagy Magyarországra férjhez ment s kísérte egész életén át utolsó lehelletéig.

Szerette Istent, egyházát, a hazát, nemzetét, fajtát, a természetet, madárdalt, zenét, művészetet s mindennek felett a virágokat; de szerette a szegényeket, az elhagyottakat, árvákat, a bánatosokat és szenvedőket. Hitt a túlvilági életben s bátoriatlanul vágyott oda, ahol a földi életen túl nincs szenvedés és bú, csak béke és Isten dicsőítése, s mert fájlt neki a gondolat, hogy ha ő ott boldog lesz, mily sok nélkülözés marad addig itt a földön, még elmúlása után is kívánság szerényen bár enyhíteni azok sorsán, kik nehezen viselik az élet terhet s simítani a fájó gond redőin a zsenge, ártatlan arcokon.

Legyen mindenkorra áldott emléke!

Báró DERÉKY GYULÁNÉ GYÖRFFY ROSALIA.

NŐK VILÁGA.

A szeretetről.

Felolvastattott a Dávid F.-Egyletnek székelykereszturi fiókkörében Medeséren.

Mélyen tisztelt hallgatóság!

Midőn szívem teljes szeretetével üdvözlöm önöket a Dávid Ferenc-gyűlésen, ez alkalommal a szeretetről olvasok fel.

Arról a szeretetről, mit Isten lehelt belénk, arról a szeretetről, mi által boldoggá tehetjük és boldoggá is kell, hogy tegyük, először saját magunkat, azután a hozzánk tartozókat, sőt még ki kell, hogy áradjon embertársainkra is, mert Isten az ő szeretetét ingyen kegyelméből oly bő mértékbe adta nekünk, hogy abból tudjunk másokra is szeretettel hatni, másokat is boldogítani.

De ezt csak úgy tudjuk érvényre juttatni, hogyha azon mélységes nagy szeretetnek mindenkor és minden időben érezzük a hatását, érezzük az Istennek velünk való létét, mindig és mindenekben szeretettel dolgozunk, abban igyekezünk, hogy az az isteni nagy szeretet bennünk diadalra jusson mindenkor és minden munkáinkban. Lássék meg rajtunk, hogy Istennek nagy szeretete munkálkodik bennünk, «mert minden nemes cselekedetnek örök törvénye a szeretet».

Így fejlesztve, így növelve azon szeretetet, mit Istentől vettünk, boldogok leszünk először azért, mert nem érintenek bennünket oly közélről a világi bánálmak, az embereknek rossz akaratú cselekedetei. Ezeken mind felül tudunk emelkedni abban a hitben, hogy vajmi kevés szeretet lakozik azoknak szívében, kik annyira meg fedkeznek magukról, hogy igyekeznek embertársaikat bántani. Szinte sajnálatot érzünk irántok és szeretnők megmondani nekik, hogy Istennek szeretetét ápolják szívében és nem a rossz indulatot.

Azután boldogok leszünk abban a tudatban, hogy a bánálmakat, a rosszakaratú cselekedeteket mindig jó indulattal, szíves készséggel fizetjük vissza embertársainknak és így szívünkben lakozik mindig az a boldogító érzés, az a lelki megnyugvás, amivel nem ér fel a földnek minden kinese, minden vagyona.

Az anyák igyekezzenek teljes szívökből abban, hogy Isten szeretetét minél mélyebben ültessék gyermekeik szívébe, lelkébe, mert Isten oly bő mértékben adja az ő szeretetét, hogy az nem csak a szívet tölti meg bőségesen, hanem az elmét is megvilágítja.

Mindenkor és mindenütt gyakoroljuk a szerelet munkáját és így rá jövünk arra a meggyőződésre, hogy Istennek szeretete, az ő áldó kegyelme mindig velünk van és munkálkodik bennünk.

És erre, az Istennek nagy szeretetére, áldó kegyelmére, legnagyobb szükségünk van nekünk nőknek, mert vannak bizonyos dolgok, mik az életben előfordulnak és amik teljesen kivihetetlennek látszanak, amit csak a nők gyöngéd lelkülete, a nőességgel járó finom modor, és Istentől áthatott szeretettel munkálkodó szívök tud megteremteni.

Erre van legnagyobb szükségünk úgy a társadalomban, mint a családi életben, mert ezáltal tudjuk munkálni felebarátaink és önmagunk jóllétét, ez ad kitartást, erőt a küzdelmekhez, ezáltal tudjuk legyőzni az ellenünk oly gyakran felmerülő és sok oldalról jött bántalmakat. Ez mutatja meg az utat, melyen békés, nyugodt lélekkel haladhatunk az élet zivatarán keresztül. Ez ad reménységet, biztatást, egy jobb, egy csendesebb élet elérésére. Ez adja meg a nyugodt, csendes életet szívünkben, lelkünkben és ha ez a csendes, nyugodt élet bennünk lakozik, akkor mindig meggyőződünk arról, hogy Isten mindent bölcsen cselekszik velünk az ő nagy szeretetével.

Jönnek az életben ránk oly nehéz napok, oly megpróbáltatások, hogy mélységes fájdalomunkban megrendül a mi hitünk, Istenben való bizodalunk és megtörve, megsemmisülve így kiáltunk fel: Istenem! Hát hol van a te szereteted?! Hol van a te áldó kegyelmed?! Miért tetél engem így nagy próbára?! hiszen elviselni ezt én nem tudom.

S bár mennyit is gondolkozzunk rajta, az isteni akaraton, bár mennyit vizsgáljuk, kútatjuk az Istennek munkáit, azt a mi véges elménk fel nem bírja fog fogni. Bár mennyit is békételenkedjünk sorsunk iránt, végre is Istenhez kell fordulnunk és könyörgő bizodalommal hozzá küldjük imánkat és kérjük, hogy adjon megnyugvást a változhatatlanban, jőjjön el az ő nagy szeretetével. megnyugtató erejével segítséül nekünk.

És végre is megnyugszunk abban a tudatban, hogy

ha Isten minket egyik kezével sújt, a másik kezével szeretettel int magához; értésünkre adja a fájdalmak által, hogy e föld múlt örömei fájdalomteljesek és ne ragaszkodjunk oly nagyon a földiekhez, hanem készüljünk egész életünkbe egy jobb, egy csendesebb élet megnyerhetése után: készüljünk a mennyekiek elvételére, ahol örök a boldogság, ahol nincs többé szenvedés, fájdalom és ahol viszontláljuk a mi szeretteinket, akik hamarább itt hagyták a földet és elmentek egy jobb hazába és várnak reánk a szent örökségben, ahol öröklétű az együttlét, a boldogság Istennek szeretetében.

Én azt hiszem, hogy azért adja Isten a csapásokat, a mélységes fájdalmakat ránk, hogy könnyebben tudjunk lemondani a föld múlt örömeiről és ne gondoljunk félve a halálra, hiszen ha mindig jól lenne dolgunk a földön, semmiféle fájdalmat nem éreznénk, úgy félve gondolnánk életünk végére, a megsemmisülésre, míg a fájdalmak terhe alatt megtörve, összeroskadva, gyakran egy-egy fájdalomteljes napnak estéljén így sóhajtottunk: Hála Isten este van megint! — Mával is fogott a földi kín!

Ilyen érzések között örömmel várjuk a pihenést, az örök boldogságot, így hál ebben is Istennek hozzánk való nagy szeretetét látjuk.

Ilyen szeretetet ápoljunk embertársaink iránt is, igyekezzünk abban, hogy az ők jóllétüket, boldogságukat tehetségünk szerint előbbre vigyük, szerezzünk másoknak örömet, legyünk szolgálatkészek a jó cselekedetben, igyekezzünk embertársainkat szeretettel, jóindulattal legyőzni. Minden dolgunkban a szeretet legyen fő vezérünk, mert így nagy és szép munkát végezhetünk el. Elérhetjük gyakran azt, amit addig kivihetetlennek tartottunk, elérhetjük azért, mert nincs a világon olyan emberi szív, hogy ha jó indulatú szeretettel közeledünk feléje: megne halogatná kérésünket és ne teljesítené azt!

De amint fennebb is említém, erre a szeretet munkájára különösen a nők vannak hivatva: az ők gyöngéd lelkületökbe kell, hogy meg gyökerezzen az az isteni adomány, ők kell, hogy ápolják, neveljék azt a nemes érzést és először is a családjukban kell érvényesíteni, hadd érezze meg annak minden egyes tagja azt a gyöngéd figyelmet, szeretetet, ami talán elviselhetőbbé teszi az életben oly gyakran előforduló kellemetlenségeket. Azután a mások jóllétén munkálni ezen Isteni szeretet hatása alatt, hiszen gyakran tapasztaljuk, hogy nagy és szép dolgokat mívelnek a nők.

Az ők finom lelkületök kell, hogy megérezze, kitalálja, hogy miként és hogy lehet egyes dolgokat kivívni, miként lehet a családi boldogságot, egyetértést szeretettel meghonosítani, — ezt mind a nőknek kell kitalálni, megérezni és azt is, hogy embertársainkon miként lehet segíteni, — ez nem is olyan nagy munka, mert ha isteni szeretet lakozik szívünkbe, akkor önként jó a jóindulatú cselekedet, a munkakedv és így dolgozunk fáradhatatlanul, mert az isteni segítség mindig velünk van és nem engedi, hogy kifáradjunk a jó cselekedetekben, ami először is nekünk nyújt örömet és lelkesülünk a munkára azon tudatban, hogy másoknak segíteni tudunk.

Mily kimondhatatlan boldogító érzés, ha látjuk, hogy másoknak örömet szereztünk, akkor kétfős mértékben élvezzük Istennek mindenkor velünk való szeretetét és áldó kegyelmét.

De hogy Istennek ezen nagy szeretetét és áldó kegyelmét mindenkor érezhessük lelkünkben, azt az érzést ápolnunk kell, növelnünk kell, hogy minden időben munkálkodjék bennünk; azt pedig úgy tudjuk elérni legjobban, ha eljárunk gyakran a templomba, hol Istennek ígését hirdetik, ahol prédikálják az evangéliumot, ahol mindig a nagy szeretetről, a nagy kegyelemről beszélnek, amit Isten az ő hozzá ragaszkodó, az őt igazán szerető népének minden időben, minden alkalommal ingyen kegyelméből ad.

Csak itt, a templomban, a szent lelkéből ismerhetjük meg legjobban, Istennek irántunk való szeretetét, bölcsességét, itt meríthetünk magunknak lelki megnyúgvást, itt békülhetünk ki sorsunkkal, itt gondolhatunk nyugodtan földi életünk végére.

Ezt a boldogító hitet, ezt a lelki megnyúgvást igyekezzünk megtartani szívünkben és imádkozni ne mulasztuk el soha.

Mikor megkondúl a harang, áhítattal gondoljunk Istennek szent nevére, ha bemegyünk a templomba vigyük oda buzgóságtól áthatott imádkozó szívünket és a legszentebb érzelmekkel telt lelkünket, — emelkedjünk fel lélekben Istenhez azokban a szép énekekben, mik Isten dicsőségét hirdetik és amit együttes buzgósággal énekel az alázatos szív, a magába szállt lélek, a szép orgonakisérettel, amely lelkünkkel magával ragadja és viszi fel a magasságba a mindenek Úrához, ahol öröklétű a boldogság, a megnyúgvás és ahova nekünk minden időben gondolnunk kell, hogy a földön jóllegyen dolgunk.

Ha ilyen érzéseket ápolunk szívünkben, akkor megtaláljuk mindig a helyes utat, amely a szeretet munkájához és a boldogsághoz vezet, ahol Istennek tetsző dolgokat végezhetünk el.

Mindenkor és minden időben Istennek szent nevét magasztaljuk; őt hívjuk segítségül, hozzá imádkozunk buzgó szívvel, alázatos lélekkel és rendületlen hittel:

Szeretnek szent Istene!
Hozzád sóhajtván szívünk, szánk;
Leborulva téged kérünk
Halld meg a mi hű Imánk!
A szeretet szent tűzével
Töltsd be a mi szívünket.
A te igaz félelmedbe
Tartsd meg kicsiny sergünket;
Munkálkodjék bennünk mindig
Dávid Ferenc szelleme,
A szeretet, s igaz hitünk
Éltünk jóra vezesse.
Halld meg Atyánk imádkozó
Szívünk minden kérését.
Térj be hozzánk, töltsd ki rajtunk
Szent lelkednek erejét.
Téged kérünk jó Istenünk
Legyen meg akaratod,
S ha a földi időnk lejár,
Jőjjön el szent országod.

Ámen.

Kovács Sándorné.

TÜZHELY MELLETT.

Máté György adománya.

Máté György uram igen gazdag és igen tiszteletre méltó ember Nagyaluban. Nem emlékszik senki, hogy valaha valakinek ártott volna. Az adóját is panasz nélkül fizeti, a róvatal kifizetésében is első és soha sincsen ottan, ahol az emberek összevesznek. Ha észre veszi, hogy valahol nézeteltérés van, úgy oda lesz, mint a kámfor. A keretsmába is elmegyen beszélgetni s meg is iszik egy

kis pálinkát, vagy sört, ha megkínálják. Azonban nem igen kínálják, mert ő nem szokta viszonzni az ily megtiszteléseket. Így aztán György bátyánk a józanságnak is valóban mintája. Azonban egy kis hiba mégis van a kréta körül. Arról sem emlékszik senki, hogy Máté uram valaha valami nagy jót tett volna. Soha a közügyekben részt nem vett. S ha erről valaki említést tett előtte, indulatosan szólott: «Elvégezem a magam dolgát, nem törődöm másokkal. Más is tegyen eleget kötelességének». A pap eleget **mondotta**, hogy ez még nem elég az üdvre, de Máté hajthatatlan maradott. Azután sem törődött senkivel, de annál jobban gyűjtötte a pénzt halomra. Ő maga sem tudta, hogy kinék, mert hiszen gyermeke nem volt. Csak feleségével élt együtt, még pedig oly takarékos-sággal, hogy ha tízenkét gyermekük lett volna, akkor sem kellett volna jobban spórolniok. Nagyfaluban azt beszélték, hogy egy láda be is tett már bángóval, s Máthé uramnak már nem is lesz hova tennie a pénzét. Éppen jókor hallatszott a hír, mert a tanító gyűjtést indított az orgonaalapra s kérte Mátét, hogy valamennyit adna abból a sok pénzből. A felelet nagyon rövid volt: Semmit. Ezt is köszönöm, mondja a kántor nagy búsan. Szívesen, vágja rá Máté s a kántor úr valami olyant gondolt, hogy most már csakugyan értem, miért mondotta azt Jézus, hogy könnyebb a levének átbújni a tűt fókán, mint a gazdagnak a mennyországba jutni. Szólani azonban nem szólott, mert vannak pillanatok, amikor az ember sokkal jobb, ha nem mondja el, amit gondol.

Nem is háborgatta Máté gazdát senki, mert ismerte mindenki az ő magának való természetét. Hanem egyszer bement hozzá is, aki gazdagokat és szegényeket egyformán meglátogat, aki nem személyválogató, hanem ott terem az embernél, pedig soha senki sem várja, ez a nagyúr, nagy hatalom, melyet betegség néven félve tisztel az emberiség. Ez aztán hamar meggyőzi az embert arról, hogy minden hiábavalóság. Máté György szomorú szívvel nézte a pénzes ládát, de bizony ha a Dárius kínese lett volna az ő kopott tulipános ládájában, az sem adta volna vissza egészségét. Küldött a tudós asz-szonyhoz, aki különböző hókusz-pókuszokat csinált 80 koronáért, az oláh papért, aki megpróbálta a Belsebubot kiűzni belőle 20 koronáért és két véka kukoricáért, végül elhívatta az orvost is, aki meg rendelt orvosságot, hidegvizes borogatást, friss levegőt 2 koronáért. Mégis csak áldott jó dolog a körorvosi intézmény! Legolesób-

ban rendel s amellet még nem is kinozza meg az embert holmi füstölővel, mint a «tudós asszony» meg a pópa.

Az egészség azonban olyan, mint a becsület. Könnyű elveszíteni, de nehéz visszaszerezni. Máté György érezte, hogy minden nap betegobb lesz. Verejték hullott alá homlokáról, nagy láz gyötörte. Néha nem volt eszméleténél, a beszéd pedig nagyon neheze éselt. A rokonok és jóbarátok összegyűltek nagy búsan. Mert illik búsulni, midőn ily előkelő ember betegeskedik. Aztán jobb, ha az ember embertársát még életében elsiratja, mert ki tudja, halála után már tudni fogja-e az ember, hogy őt ki siratta el. Leghangosabban régi bajtársa, Varga Mihály siratta.

— Mondottam, hogy ne menj az orvoshoz. Az orvos dőnkre tesz. Az én gyógyszerem az ökröt is meggyógyítja, téged is meggyógyított volna. Istenem, Istenem, miért is nem fogadtad meg szavamat...

Szegény beteg még jobban verejtékezett, mert Varga Mihály nagy hangosan azt is megsuttintotta a látogatóknak, hogy a beteg nem éri meg a reggelt. Már pedig az ily vigasztalás a nagy betegeknel nem szokott a legkedvesebb lenni s bárkire is nagyon csüggesztően hatna, ha ily kellemes vigasztalásokkal halmoznék el. Egy pillanat alatt összegyűlt az egész falu, s az asszonyok meglehetős sápitózást vittek véghez. Különösen az fúrta az oldalát több rokonnak, hogy György bátyánk csinált-e végrendeletet. Már annyira biztosra vették a betegnek súlyos állapotát, hogy papért küldöttek, aki nemsokára meg is jelent az egyházi kíséretében, aki az úrvacsorai kellékeket hozta. A pap mindenek előtt vigasztalni próbálta a csüggedt beteget s kérte a látogatókat, hogy inkább egyenként érdeklődjenek a beteg sorsa iránt, mert ha folytonosan tele van a szoba, az elhasznált levegő még az egészséges embert is beteggé tenné. Meghallgatták az emberek a beszédet, igazat is adtak a papnak, de azért tovább is ott maradtak a fülledt levegőjű szobában.

A pap buzgó imát rebegett az eget Úrához, melyben esedezett a beteg egészségeért és lelki erejének megadásáért. Majd feladta az Úrvacsorát s a beteg mintegy megkönnyebbülten dőlt párnájára.

A pap vigasztalta a kétségbeesett Máténét s lelkére kötötte az asszonynak, hogy az orvos rendeleteit tartásák be. Meg is ígérte az asszony, de őt már Varga Mi-

hály úgy meggyőzte a beteg sorsának reménytelen voltáról, hogy szinte fölöslegesnek is tartott minden intézkedést.

A pap eltávozta után a beteg nyugodtabbnak látszott. Lecsukódtak szempillái s mély álomba merült. A körülötte állók azt gondolták, hogy meghalt, azonban csakhamar észrevehető volt, hogy csupán alszik.

Máté György csakugyan elaludott. Annyit félt a közelmult napokban a haláltól, hogy éppen azt álmodta, hogy meghalt. Lelke elhagyta porhüvelyét s azelőtt sohasem képzelt gyorsasággal haladt a mennyország felé. Nehány perc és már a holdat elhagyta, néhány perc múlva óriási utat tesz meg, már lát csillagokat közletről, a napot is elhagyta volna, de az már lenyugodott s így nem találta útjában, pedig nagyon kíváncsi lett volna arra is, hogy milyen a nap közletről.

Nagy hírtelen tehát Máté György megjelenik a mennyország kapuja előtt. Azonban a kapu már nem nyílt meg oly gyorsan, mint amily hamar megtette a lélek a mérhetetlen nagy útát. Azonban Máté György vár, néha-néha meg is nyílt a mennyország kapuja, de valami hatalmas kéz mindig visszataszította.

— Én csak méltó vagyok a mennyország gyönyörére — biztatja magát a már csüggedő lélek, — első gazda voltam Nagyfaluban. A templomban első padban ültem. Igaz, elszántogattam az egyházközség földjéből, de az ekklézsia nem vette észre — nem vette vissza —... miért is nem vette vissza... én vissza is adtam volna, monológizált oly hangon, mint akinek nagyon közel van a sírás, mint akinek a torkát fojtogatja valami büntudat.

Ebből a helyzetből egy hozzá kezeledő különös lélek szabadította ki.

— Mennyországba akarsz jutni, testvér? — szólt a hozzá közeledő lélek. — Ne is próbáld, úgy sem engednek be. Sőt többet mondok, a pokolba sem fogsz bejutni.

— Nem jutok a mennyországba, én, Nagyfalu legelőkelőbb, legműveltebb embere. Az lehetetlen.

— Nem bizony! Én is azt hittem, hogy a legelső hely van számomra főmlartva a mennyben, de midőn meghaltam, mégcsak a pokolba sem fogadtak be.

— Ki vagy tehát, mi borzasztó vétked, hogy sem a mennybe, sem a pokolba nem fogadnak be? — Szólt Máté meghökkenve.

— Nevem Peer Gyut. Ti Nagyfaluban nem ismeritek engem, mert én fenn éjszakon, Norvégiában születtem. Hanem a vétkeimet annál jobban ismeritek, te is többan leledzel, mert te is azt az elvet vallottad, hogy elég légy magadnak, ne törődj a mások bajával.

Máté György érezte, hogy csakugyan igaz, de azért amikor látta, hogy néhány lélek előtt megnyílt a mennyország kapuja, ő is a többiekkel belopózott.

Éppen olyan volt a mennyország, mint amilyennek képzelte. Gyönyörű zene, valami zsoltárhang hallható; nagy fényesség mindenfelől, mely egyáltalán nem sérti a szemet. Angyalok nagy csoportja röpköd mindenfelé s nem sokkal a bejáraton belül látható Jézus Krisztus, amint itél a lelkek fölött.

Máté előtt egy koldus állott, akit az Úr Jézus a mennyország örömeire méltónak ítelt. Majd ment egy püspök, aki a szabadkőműves páholynek tagja volt, de azért a legósdibb ultramontán elveket gyakorolta, egy politikus, aki folytonosan az erkölcsöt prédikálta, de valójában a legerkölcstelenebb üzemeket végezte, egy bíboros, aki a lelkek fölött való hatalmát arra használta, hogy az igazságot elrejtette előttük és mindezeknek azt mondotta Jézus: «Nem ismerlek titeket». Majd ment utánuk Máté György: «Téged sem ismerlek», szölt tompán az ítélet.

Erre Máté György kismompolygott a mennyországból s elindult azon az úton, ahol van sírás-rívás és a fogaknak csikorgatása. A mennyország kapuja előtt találkozott ismét Peer Gyuttal.

— Mondottam ugy-e, hogy hiába fáradsz a mennyország felé, de a pokol felé is hiába mész. Nem voltál sem eléggé jó, sem eléggé rossz. Itt mindent tudnak. Itt nincsen protekció, itt nincsen összeköttetés, itt nem lehet a bírakat hamis tanúsággal félrevezetni.

— Azért megpróbálkozom a pokollal, mert ott is jobb, mint sehol, — szölt kétségbeesetten Máté.

— Ne tedd azt, mert úgy is tudom, hogy nem fogadnak be, tehát legalább is most még ne tedd. Az örökkévalóság elég hosszú idő s azalatt még próbálhatsz szerencsét, hanem nézd meg innen, rokonaid hogyan veszekednek vagyonod fölött, hogy szid, hogy átkoz az, akinek kevesebbet hagyál, s hogy tékozolja az el az örökséget, aki legtöbbet kapott; nézd, hogy ülnök tort a te pénzesládád terhére, s milyen nagy a dáridó a te halálad — tiszteletére!...

Máté György csak most látja, hogyan kellett volna élnie és hogy ne lássa azt a vig torozást, amit az ő halálára ülnek, anélkül, hogy válaszolt volna a Peer Gyut szavaira, elindult a mélységes mély pokol felé...

* * *

Máté Györgynek nagyon nehéz éjszakája volt. Csaknem az egész éjen verejtékezett a beteg. Komolyan tartottak halálától. Reggel felé azonban egy mély lélekzetvétellel fölébredett. Úgy látszott, mintha megfordult volna a betegség. Tényleg megis fordult, a beteg napról-napra jobban volt, egy hét múlva már hőtől járt, két hét múlva bot nélkül is szépen kezdett járni.

Az álmáról azonban nem feledkezett meg. Ahogy jobban lett, elment a paphoz s az egyházközség céljaira 1000 koronát adományozott. Azután meg bement a városba, a kir. közjegyzőnél oly végrendeletet csináltatott, melyben vagyonának legnagyobb részét egyházközsége részére és a községi árváknak hagyományozta.

Benezédi Pál.

Levél

Amerikában tartozkodó hitbéli atyámfiainak. (Abból az alkalomból, hogy az egyházközség orgonaaalapja javára 180 koronát küldtek.)

Kedves Atyámfiai!

Mindenekelőtt fogadják hálás köszönetemet azért a lelki gyönyörűségért, melyet az egyházközségnek adott pénzküldeményekkel nekem is szereztek. Végtelenül jól esik újabb és újabb bizonyosságait látni annak, hogy a mi szeretett egyházunk iránti erős ragaszkodást és szent vallásunkból táplálkozó hitbéli lelkesedést sem az idő, sem a nagy távolság nem lankaszthatták, sőt minden újkor megismétlődő áldozatkészségök nagyon szép bizonyossága annak, hogy szíveikben élénken él a szülőföldnek és gyülekezetünknek meleg szeretete. Neveik ismétellen bé van írva egyházközségünk Aranykönyvébe s ez bizonyára lelkesítő példaul fog szolgálni az utókornak, a következő nemzedéknek is.

Azt mondják, hogy az anyagi küzdelmek bajai és a megélhetés gondjai nagy ellenségei a vallásos életnek és

gondolkozásnak. Nekem ez a buzgó áldozatkészség és egyházközségünkről való önkéntes megemlékezés éppen az ellenkezőjét bizonyítja. Mert igaz ugyan, hogy vannak az én atyámfiái között már olyanok is, kiknek ottani igyekezetét a jó Isten megáldotta, akiknek fáradozása nem vala hiábavaló; de hát vajjon mindnyájokat nem az élet bajai, a megélhetés aggasztó kérdései szőlítették-e el a házi tűzhely mellől és nem azért hagyták-e el szeretett övéiket, hogy éppen ezek jóllétéről gondoskodjanak? S íme mégis a nehezen, fáradsággal és szüntelen hazagondolással szerzett és megtakarított vagyunkájukból elküldték ezt a szép kis áldozatot az egyház oltárára, ennek a lelkeikről gondoskodó édes anyának! Oh, bizon én úgy látom, hogy a küzdelmes életű embernek lelkéből nem tudják kiölni az Istennek tetsző érzés szent fellángolásait az anyagi élet gondjai és megpróbáltatásai. S éppen ezért annyira kedves reám nézve is ez az újévi ajándék, mert én abban a gazdag világrészben összegyűjtött és az egyházközségnek küldött dollárokból az én atyámfiái lelkének gazdagságát is megláttam; annak a pénznek csengésében a vallásos érzés beszédét is hallottam; s annak az összegnek tekintélyes számában kifejezve találtam azt a jóindulatot, mellyel egyházunk iránt viseltetnek.

Legyenek is meggyőződve, hogy ennél Istennek tetszőbb és önmagokra nézve nyereségesebb dolgot nem cselekedhetnek. Én pedig meg vagyok győződve az én lelkemben, hogy ezzel a nemes cselekedettel Istennek akartak tetszeni. Az a Lélek, mely teltre ösztönözte: a kebleikben lakozó Istennek Lelke; az az elhatározás, mely cselekvésre hívta: a szent Lélek indításából vala, és így az egyházért hozott szolgálat Istennek tetsző jó cselekedet.

De ez a jó cselekedet saját magokra nézve is nyereséges. A közügy szolgálatának és így az egyház érdekében megnyilvánuló áldozatkészségnek legszebb jutalma önmagában van és abban a megnyugtató tudatban, hogy jól cselekedtek. Jézus az özvegyasszony két fillérélt többre becsülte a gazdagok hivalkodásánál, mert jól tudta, hogy azt a csekély összeget tevő kevés vagyunkáját a vallásos érzésből táplálkozó szeretet adta a templom számára. Akinak szívében pedig ilyen indulat lakik, kinek cselekedetei ilyen érzésből fakadnak, az bizonyára átérzi a jól használt és helyesen folytatott élet minden örömét és boldogságát. Jó cselekedetekből épül fel az ember lelki élete, mely a megnyugvás üdítő forrásvizében enyhületet nyújt a jelenre s üdvösséggel bíztat a jövőre nézve.

Szives ajándékozásuk magyarok által alkotott unitárius egyház erősítésére szolgál. S oh bizony nekünk nagy szükségünk van hazaszeretletben lángoló honfiakra és vallásos buzgóságban ékeskedő egyházlagokra. Kivándorlásuk csak ideiglenes és jól tudom, hogy óhajtvá várják a visszatérés boldog pillanatait, hogy ismét ölelhessék itt hagyott kedveseiket. Vezérelje is vissza a mi egy Istenünk szerencsésen. De addig is ne feledjék, hogy édes hazánknak független érzelmű és gondolkodású polgárookra van szüksége, kik idegen eszmék és rossz példák által nem engedik magokat megtévesztetni, hanem visszahozzák azt, amit magokkal vittek: a hazáért bármilyen áldozatra kész szeretettől hevülő szívvel és a szabadságért annyi áldozatot hozott haza iránti nagy szeretettel.

Táplálják és tartsák meg szíveikben tovább is az egyházunkért és annak felvirágozásáért élő erős hitbuzgóságot.

A mi jó Istenünk szeretete és áldó kegyelme legyen mindnyájokkal. Szerencse kísérje munkájokban és igyekezetökben. Jőjjenek haza békességgel.

Fogadják az én szives üdvözlétemet:

Atyafiságos szeretettel

Ölthévíz.

Kiss Aladár, unit. lelkész.

Unitárius estély Segesvárt.

Örvendetes jelenség egyházunkban, hogy az ujonnan alakult s többé-kevésbé elszigetelt eklézsiák adnak leggyakrabban életjelt magukról. Hadd ismerjenek, szeressenek meg a más felekezetűek! Kétszeresen fontos az unitáriusok szereplése Segesvárt, ahol a jól sikerült ünnepélyekkel nem csak a testvértelen unitárius vallásnak, hanem a testvértelen magyarságnak is az ügyét előbbre viszik. Elismerés illeti hát elsősorban az odavaló agilis papot, ki oil vallásunknak barátokat tudott szerezni nem csak a magyarok, hanem az idegen nemzetiségek közül is. A most február 1-én tartott ünnepély is bizonyossága annak, hogy Segesvárt az unitárius vallásnak igen számos barátai vannak felekezet, rang, és nemzetiségre való tekintet nélkül. Ezt a különféle elemekből álló publikumot azonban vallásunk iránt való érdeklődésén kívül vonzotta

az ügyesen összeállított program is. A program legkiemelkedőbb pontja természetesen dr. Boros György szereplése volt, kiről így emlékszik meg a többiek közt a «Nagy Küküllő» című ujság: «Kellemes eszevegéssel beszélt a szellemes közör ez alkalommal is. Nálunk még őt nem ismerik eléggé, pedig a tanár úr országos nevű, sőt külföldön is ismert teológus, ki páratlan széleskörű tudásával egyházi és irodalmi működésével nagyon előkelő nevet vivott ki magának». Ismerteti azután a főjegyzőnek New-Yorkról tartott érdekes előadását. Méltó dicsőréttel adózik a lap az estély többi szereplőinek is. Megdicséri Farkas Erzsike és Szentmártoni Kálmánné zongorajátékát, Sándor Hona énekét, dr. Stenzel Gyula, Haag Armin és Graesser Erzsike művészi trióját s György Zsigmond monológját.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Az unitárius nők szövetsége kéri az elnökség, sziveskedjenek értesíteni a téli munkásságukról és terjesszék elő további terveiket. Különösen a távollevők gondozása iránt érdeklődik az elnökség.

A lelkészek korpótlékába a vall. és közokt. miniszter tekintélyes összeget utalt ki. Sokaknak öröme fog szolgálni, mert reménységük föltött részesülnek, de bizony, kivált a régiek között, némelyeket bántani fog a kiosztás, már csak azért is, mivel nem érthető, hogyan kap az, aki 1867. év óta szolgál, 200 koronát, holott némelyik, aki csak p. o. 1907 óta szolgál, szintén annvit kapott. 400 kor. adatott olyan lelkésznek, aki 11 éve szolgál, ellenben semmi sem annak, aki 15 éve (segesvári).

Kovács Sándor kitüntetése. Egyházunknak ez a szerény, derék tagja eleddig jobbra a kedves neje útján volt ismeretes körünkben. Ő

Zilahon a tanfelügyelőség hivatalos helyiségében találta meg munkakörét, s bizony ez olyan nagy és olyan terhes, hogy nem egy embernek, hanem sokaknak tökéletesen elég dolgot ad. Hisszük, hogy ezután edes övéi körében többször lesz szerencsénk látni. Kir. tanfelügyelővé léptette elő a miniszter s ezzel immár nyugalomba is vonul. Közelebbről tűzetesebben fogjuk méltatni tanügyi munkásságát.

Székely szobrász dicsősége. A napokban döntöttek a pécsi dalárda 50 éves fennállását megörökítő plakett pályadíj fölött Budapestén. Az ezerkoronás első díjat és a megbízatást, hatvan pályamű között *Szamosi-Soós* Vilmos jeles székely szobrászunk nyerte el. Szamosi-Soós Vilmos Kolozsvár város szülöttje, udvarhelyszéki unitárius székely család fia, aki a budapesti országos iparművészeti iskolát jelesen végezte és mint növendék öt pályá-

díjat és oklevelet nyert. Innen a m. kir. szépművészeti akadémiára ment, melynek végzése után néhai Fadrusz János nagytehetségű szobrász-művészünk műtermében ennek haláláig segédkezett a nagy alkotások kivitelében. Szamosi-Soós Vilmos ismeretebb művei a Brassai Sámuel szobra és síremlék terve, Dávid Ferenc első unitárius püspök sikerült szobra, ötvennél több plakett, melyekről plakett-költőnek nevezték a bírálói. Hirnevét a »Mezői virágok« plakettje alapította meg. Szamosi-Soós tehetsége teljes nagyságában áll előtűnk és a Kriza-szobor, valamint a kolozsvári Kossuth-szobor eldöntésénél neve a legelső között jöhet számításba.

Simén Domokos sirja gondozásáról, lapunk f. évi 2-ik számára hivatkozva, azt az értesítést közli (Unitárius Egyház 2. sz.) Geréb Zsigmond egyházköri pénztárnok, hogy a sirt most a rokonok gondozzák s az egyházkör a gondozására szolgáló alapot nyilvántartja. Azt is írja, hogy jó volna a »34 év óta hét lakat alatt őrzött, kiadásra érdemes s kész theologiai munkáinak minél hamarabb leendő kiadásával« foglalkozni. A Simén kézirati munkái a főiskolai könyvtárban szabályszerűen kezeltetnek, s az érdeklődők elől nincsenek elzárva. Vári Aibert tanár a múlt évben tüzetesen foglalkozott velök a Ker. Magvetőben. Kiadásukról esett szó, már korábban is, de némileg befejezve csak a bibliai bevezetés és az evangéliumok magyarázata van. Miután ezek a tárgyak éppen a Simén életében voltak a tudományos vizsgálódás forró pontján, s azután a felfogás

lényegesen, némely kérdésben gyökeresen megváltozott, kiadásuk elmaradt. Aki ismeri az unitárius egyház vagyoni helyzetét és könyvpiacát, indokoltnak látja, hogy a Kriza János egyházi dolgozataira is csak most került sor.

Hangverseny. Az unitárius főgimnázium zeneköre sok kellemes órát szerzett már az érdeklődő közönségnek hangversenyeivel. Február 9-én tartotta a III-ikat. A kollegium dísztermét megtöltötték az érdeklődők. A műsor gazdag, az előadás összhangzó volt, dicséretre válik az ifjúságnak. A szereplők nevét följegyezzük: Lakatos I. (Holló. E., Intze K., Müller G. (begezdü), Tilesch Z., Janka K., Jankovich P., Veress Z. (zongora), Hadházy S. (viola), Boross S. (cello, ének). A zenekart Sándor János tanár vezette, akinek működése szép reményekre jogosító.

1000 képet tartalmaz a Könyves Kálmán új nagy katalógusa, melynek ára 2 korona. Aki ezen összeget levéljegyekben beküldi, annak a képjegyzék bérmentve küldetik meg. A kisebb katalógus 500 képet tartalmaz és bérmentve 1 koronáért kapható a Könyves Kálmán Magyar Műkiadó R. T.-nál Bpest, VI., Nagymező-u. 37—39. Rendelés esetén a katalógus díja visszatérítetik.

Ürmösi Kálmánné sz. Bodolai Juliánna, maroskőri esperesünk neje elhunyt febr. 4-én Szentgericén élete 59. ik évében, akkor, amikor hat gyermekét az élet útjain szétbocsátotta. A férj, gyermekek és unokák szeretete virraszt sirja fölött a hű hitvesnek és jó édesanyának,

A lelképásztornét fájlalja egy nagy gyülekezet kicsinye, nagyja.

Elhunytak. *Égeni* Sámuel hévizi ny. áll. tanító és énekvész Csókfalván, 73 éves korában, hosszas szenvedés után meghalt febr. 17-én. Hét gyermek és számos unoka gyászolja. — Elhunyt a szépséges *Borbély* Böske febr. 17-én virágzó élete 19 ik évében Tordán. A város és az ismerősök fájó könye kísérte sirjba a gyönyörű leányt,

A kolozsi **Dávid Ferenc-Egylet** a tél folyamán több sikerült összejevetelt tartott, mindig szépszámú hallgatóval. A fiókegylet élén Kiss Sándor lelkész áll. Üdvözljük és kívánjuk, hogy siker kísérje további működésüket is.

Brassai Sámuel könyveit kértük volt tanítványaitól az unitárius kollegium könyvtára számára. *Barabás* Károly ur, az árkosi egyházközség jelenlegi gondnoka az »Okszerű vezér a német nyelv tanulásában« I. rész 7-ik kiadását volt szíves a szerkesztőséghez beküldeni. Fogadja hála köszönetünket. Vajha mások is hasonlót tennének!

A **könfirmációi emlékkönyv** II-ik kiadása csinos keménykötésben, bővítve megjelent. Árát 20 fillérben szabta meg a Dávid Ferenc-Egylet, azért, hogy a legszegényebb szülő is megszerezhesse gyermekének. E nélkül egy konfirmáltat sem szabad elboesátani.

Sok betegséget elkerül, megelőz s ha a baj beütött, otthon önmagán is segíthet az »Élet könyve« állandó házi-orvos módszerével. Postautalvány szelvényén azonnal rendelje meg. Három koronáért bérmentve küldi a »Székely-Udvarhely« 48-as politikai székely újság kiadóhivatala Székelyudvarhelyt,

Kossuth-utca 31. szám. Ne feledje el! Három koronáért önmaga és családtagjai életét is a haláltól megmentheti.

Orbán Balázs emléke c. füzetet keresi Szentmártoni Kálmár kereszturi gimn. tanár ur. Minthogy az ottani gimn. könyvtárában nincsen meg, nagy szolgálatot tesz az intézetnek, aki megküldi.

Dávid Ferenc képes életrajza, írta Papp Domokos, innár kezd tért hódítani. A sajtó ellismerőleg fogadja, Hiveink közül a vezetők is, az egyszerű tagok is rendelik meg, Eleddig részt vettek a terjesztésben: Márkos Albert 5, Sárdi Lőrinc 3, Sándor Gergely 6, Kisgyörgy Sándor 5, Józán Miklós Balázs András, Lőrinczi Déne esperes, 100—100 pld. Geréb Zsigmond 29, Barabás István, Ferenczy Lajos 20—20. Székely Tihámér 15, egyháztanácsosok 4—4 pld.-al: Boncza Miklós, Mikó Dezső, Csegezy Mihály, Veress, József, Mátéfi Domokos, Csongvay Lajos, Pap László, Perczel Ferenc, dr. Székely Ferenc, Imreh József, Szentiványi Miklós, Csiki Elek, dr. Gothárd Zsigmond, Fekete Ferenc, dr. Ferenc Ákos. Balogh József, Kádár József, Daniel Lajos, dr. Hajós Béla, Borbély Sándor, Keresztési Dénes 3, Török Sándor, Barabás Ilona, Nagy Pálné 2—2 pld.

„**Theologia és egyetem**” cím alatt érdekes és értékes fejtegetést közöl a Református Szemle januárius 31-én. Igen helyesen rámutat arra, hogy a tudományos Theologia művelése az egyetem feladata, de ezt csak úgy lehet megoldani, ha a mostani theológiák — persze csak a ref. és ev-t érti — legjobb tanerejét átadnák a debreceni egyetemnek s ott 20—25 tanszékkal 5—800 theologus ifju lenne. Így a magyar prot. papság egy fészekről kerülne ki. „A papképzés maradna továbbra is a kerületek hatáskörében, amelyek szemináriumok szervezésével az egyetemen absolvalt és elméleti vizsgát tett ifjut a saját külön tradícióik és szükségleteik szerint gyakorlati lelkészi szolgálatra képesítenék.” Ez a fölfogás megérdemli a figyelmet és megbeszélést.

Iánosné, Hegedűs Gergely, Turi Istvánné, Özv. Gyáni Zsigmondné, Turi Ferenc, Bálint, Lajos, Nagy Gergely, Gidri Sándorné, Sári Józsefné 913-ra, Rozsos Lajos 912-re,

Alapítói díjban fizettek: Raffay Zsigmond Verespatak díjának 100 koronára emelésére 50 kor. Papp László Brassó 40 kor. Sipos József 10 kor.

A felsőfehérkői fiókegylet pénztárába fizettek: Bedő Ferenc Fogaras 904—912-re, Bencédi Pál Datk 912-re, Kiss Aladár, Kiss Aladárné Olthéviz 910—912-re, Kolcsár János 912—913-ra, Péterfi Gyula, Péterfi Gyuláné 912-re, Incze Zsigmondné 910—912-re, Osváth Gábor, Osváth Gáborné Ürmös 912-re, Kovács László Alsórákos 911—912-re, Kallós T. József Datk 910—912-re, Koródi József 911—912-re, Kallós Tamás 912-re, Incze Zsigmond 913-ra, Ütő Béla, Ütő Béláné Alsórákos 910—912-re.

A küllőkői fiókegylet pénztárába fizettek: Cikra Mihály 910—911-re, Gálfalvi Sándor 913-ra, Biró Pál 913-ra, Sándor Gergely, Székely Tihamér 912-re.

A kereszturkői főkegylet pénztárába fizettek: Göncz Károly Székelyszentmiklós 912—913-ra, Raffaj Daniel Titel 911—912-re, Geréb Sándor Alsóboldogfalva, Bőjthe Béláné Felsősfalva 913-ra, Máté Juliska Énlaka 911—913-ra,

Az U. K. költségeire ajándékoztak: Patakfalvi Zsigmond Alsóárpás 3 kor. Hackler Arthur Budapest 7 kor. 60 fill. Bencédi Pál Homorodujfalu 10 kor. Fogadják az egylet köszönetét.

Kolozsvár, 1913. február hó 20-án.

Gálfi Lőrinc,
pénztárnok.

Aranykönyv.

Torockó aranykönyvéből.

Az 1912. évi Közlöny 4. számában közzéttek folytatásaként hálás köszönettel nyugtazzuk a következő kegyes adományokat:

a) *ifj. Tóbiás János és neje Botár Anna* húsvétra urvacsorai kenyeret és bort 40 kor. ért.

b) *Kerekes István és neje Pál Judith* pünkösztüri urvacsorai kenyeret 40 kor. ért.

c) *Székely János és neje Babutzky Ilona* sztmihálykői urvacsorai kenyeret és bort 40 kor. ért.

d) *Czupor Ferenc és neje Mihácsa Borica* karácsonyi urvacsorai kenyeret és bort 40 kor. ért.

e) Az 1911 és 1912. évben új harangokra tett és közölt adományozókhoz utólagosan csatlakoztak: *Molnár János* és neje 8 kor. *Koronki Ferenc* 8 kor. *Özv. Székely Sára* 4 kor. *Krizsa Ferenc* 10 kor. *Bálintné Király Ilona* 15 kor. *Ifj. Kelemen Ferenc* kövári 10 kor.

f) *Vernes Ferenc községi bíró és neje Botár Sára* a zárszámadás vizsgálata alkalmával 600 koronás alapítványt jelentettek be az erről szóló és levéltári tőzskönyvbe helyezett alapító levél szerint. Ez az ök örökké élő gyermekek, s nekünk immár a 41-ik alapítványunk.

Torockó, 1913. január 14.

Németh István, lelkész.

Szállodamegnyitás Kolozsvárt !!

Ferenc József nagyszálloda

mult év szept. 1-én

megnyilt

Ferenc József-út 5. és 7. sz. alatt.

*Modern kényelemmel berendezve.
Központi melegvízfűtés. Hideg-meleg
mosdó. Díszesen berendezett társalgó*

Emeletenként fürdőszobákkal ellátva

*Lift. Minden vonagnál a szálloda
autó szalonkocsija a n. é. utazó-
közönség rendelkezésére áll, vala-
mint a kolozsvári Autóbusz Közle-
kedési Társaság kocsijának a szál-
lada előtt rendes megállóhelye, mi-
vel a n. é. közönség igen olcsón be- és
kiutazhat a vasútállomásra.*

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról	65	Tűzhely mellett. Jézus megjelenése a földön. Ébert András	76
Egységben az erő	66	Kérelem az egyházi lapok szerkesz- tőihez. th. gy.	78
Egy lelkipásztor. B. Gy.	68	Egyházi és iskolai mozgalmak	78
Dávid Ferenc (vers). Báró József	70	Aranykönyv. Lőrinczi Domokos	80
Új időszak küszöbén	71	Boríték: Az egylet pénztárába. — Hirdetések.	
Nők világa. A. Mari	74		
A D. F. E. köréből. Ujvári László	74		

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatású állandó ajándék az imakönyv., **SZIVEMET HOZZÁD EMELEM**, írta dr. Boros György, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany címmel 2 K 40 fill. Öt példány egyszerre rendelve 10 K. Bőrkötés arany-szállal (barna, sötétkék, fekete) 6K. Fehér csont, selyem- és bársony kötés többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. Bőrkötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.

Az egylet pénztárába a folyó évi február hó 20-tól márc. 20-ig rendes tagsági díjat fizettek: Ádám Dénes Kolozsvár 912—913-ra, Szabó Mihály 913-ra, Schuller József Szászrégen 912—913-ra, Fogarasi Gézáné Torda 913—914-re, Csongvai József Sinfalva 913-ra, László Dániel 913-ra, Barabás Sándor Diód 912-re, Porzsolt Erzsí Székudvar 913, Kriza Sándor Hom.-almás 913-ra.

Előfizetői díjat fizettek: dr. Gelei Lajos Zalutna, dr. Morvay Istvánné Kovászna, Unitárius egyházközség Örosháza, Nagy Albert Torda, Jakab Géza Kolozsvár 913-ra.

A háromszékköri fiókegylet pénztárába fizettek: Végh Benjámin Árkos 910—912-re, Barabás Károly 910—911-re, Unitárius Egyházközség 911—913-ra, Rápolti Sándor Brassó 910—912-re. Halmágyi Gábor 912-re, Szenuiványi Miklós Laborfalva, 912-re, Gyöngyössy Károly Sepsiszentgyörgy 911—912-re, Faluvégi András Árkos 912—913-ra, Kádár Sándor Sepsiköröspatak 912-re, Incze Gábor Nagyajta 906—911-re. Székely Kelemen Sepsiköröspatak 912-re, Simon Ferenc Nagyajta, Simon László Sepsiszentgyörgy 912-re, Benedek Lajos Brassó 911—912-re, Gergely Sándor, Török Sándor 912-re, Barabás Ferenc Árkos, özv. T. Szász Béláné Sepsiszentgyörgy 912-re, özv. Bedő Lajosné, Unitárius Egyházközség Kálnok 913-ra, Unitárius Egyházközség Sepsiköröspatak 910-re, Unitárius egyházközség Laborfalva 913-ra, Kádár Lajos 911—913-ra, Unitárius Egyházközség Sepsiszentkirály 912-re, József Mihály Kilyén, Unitárius Egyházközség Kökös 913-ra, Simon Áron Nagyajta, dr. Ferenczi Géza, Simon József 912-re, özv. id. Péterfi Sándorné 909—912-re, Péterfi Sándor, Bedőházi Gábor, Unitárius Egyházközség 912-re, Toók Mózes 910-re, Darkó Sándorné, id. Simon György, Barta Lajos, id. Kisgyörgy Áron, Fazakas Sándor 913-ra, Unitárius Egyházközség Bölön 913-ra, Kiss József Árkos 911—913-ra, József Lajos, József Lajosné Sepsiszentgyörgy 912-re.

A küllőköri fiókegylet pénztárába fizettek: Unitárius Egyházközség Désfalva 911—913-ra, Bálint Mózes Harangláb 912—913-ra, Gvidó Mózes Szőkefalva 908—910-re, Unitárius Egyházközség Magyarsáros 912—913-ra, Emke Dalkör Dombó 910—911-re, id. Miklós Sámuel 911-re, Gvidó Béla Dicsőszentmárton 913-ra, Gvidó Béláné 911-re,

Az udvarhelyköri fiókegylet pénztárába fizettek 1913-ra: Szatmári Miklós, Kiss Jakabné, Sándor Gergely és Unitárius Egyházközség Székelyders; Dénes Mózes Erked; Mátyás János, Szatmári Lajos, Szatmári Lajosné Székelymuzsna; Bencze Gábor, Bencze Gáborné, Tamás Áron, Ürmösi József, Ürmösi Józsefné, Unitárius Egyházközség Homoródszentpál; Kendi István, Sándor Mózes, Sándor Kálmán, Unitárius Egyházközség Kénos; özv. Gergely Mózesné,

(Folytatás a boríték 3-ik oldalán.)

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:

A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 44 fillér. Egy szám ára: 24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 korona 4 f. fizetnek,

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

A szerkesztő asztaláról.

A *husvétot* föltámadás ünnepének mondja a kereszténység és azt magyaráztatja, hogy Jézus föltámadott a sírból, tehát a test legyőzte a halált. Ha erről még ma is beszélnek a keresztény szószékekről, azt bizonyítja, hogy az emberek nem akarnak tanulni s nem tudnak himni. Meg kell tanulni a testek törvényét és be kell pillantani lélekkel a lélek birodalmába, ahol nincsen szükség nyitott sebre, sem üres sirra. A míg a keresztények ilyenekkel bizonyítgatják a Jézus föltámadását, azt bizonyítják be önmagukról, hogy «kicsiny hitűek» és «közel látók». Nem harmadnapi testi föltámadás, hanem örök lelki élet és tökéletesedés — ez méltó tárgya a keresztények hitének!

«*Utálom magamat*». Ezt a két szót sokszor hallhatni elégedetlen és beteges kedélyű emberek ajakáról. Rideg, igazságtalan és ritkán igaz beszéd. Szereti biz' ő, csak nincsen megelégedve magával, jóval kevésbbé sorsával, amelyet különben maga rontott el, tehát nem tudja mit beszél. Az ember szereti magát s ez nem is lehet másként, mert hiszen ez az egy barátja mindig vele van, ha fölkél, ha lefekszik, ha a barátok körülveszik, ha elhagyják. Mindig van valami gondolata, van jó szava. Mindig bizalmas és megbízható jó barát, jó tanácsadó, csak ne magyarázzuk félre, ne erőltessünk rá idegen és hamis gondolatokat. Ne engedjük, hogy más valaki vagy valami idegen elválaszson minket önmagunktól.

A jelen csak úgy ér valamit, ha múlttra számíthat.

E világon minden szeretetről beszél annak a szívnek, amely érti a szeretet szavát. Minden boldogságot zenél annak a lülnék, amely érti a boldogság dalát.

«Szívemet hozzád emelem.»

Ha szeretsz engemet önzetlen baráti szeretettel én boldog vagyok, te pedig gazdag, mert olyan kincsed van, amelylyel mást boldoggá tehetsz. Ne sajnáld és ne bánd, ha látod, hogy valaki úgy csüng rajtad, mintha tőled függne az élete, de vigyázz, nehogy elvágd azt a láthatatlan fonalat, mert lehet, hogy ő bele hal, de bizonyos, hogy szívedben gyógyíthatatlan seb marad.

Egységben az erő.

Megérdemelné, hogy a címül írt fölételt hittani alapon fejtegetessük. Érdekes volna látni, milyen ellenállhatatlanul tör az eszményül kilúzótt *Egy* felé az ember akkor is, amikor csak a mindennapi életszükségei tanították bölcseségre, akkor is, amikor elvont elméletekbe tudott merülni. Ha kettőt, ha hármat, ha többet ölelt föl gondolatla és hite világába, mindig az egy körül csoportosította, akinek hatalmában, vagy lényegében benne volt a többi mind.

Mi ezáltal közelebb keressük az egység erejét. Az embert vizsgáljuk. Róla elmélkedünk. Tőle kérdezzük: mi lenne belőled, ha egyszer, váratlanul, vagy akár mily hosszas előkészülettel is bekövetkeznék az egyedüllét? Egy hang azt felelné, a mi az Édenben hangzott el: nem jó az embernek egyedül lenni.

A bibliai író későre veszi észre milyen nagy hibát követett el, midőn az Istennel csak egy embert formáltatott, a férfit (Mózes 2 r.), de ügyesen menekül a bajból, mert a nőt már nem a porból, hanem a csontból formálja. A csontban a lélek, de arra már nem gondol, hogy a nő okosabb kellene legyen, mint a férfi, hanem csak azt hangsúlyozza, hogy a kettő egytest. Mi hozzá tesszük: egylélek is.

Ez a költőileg gondolkozó őskori drámaíró a nőben erősebbnek látja a vágyat, a tudás és érzés vágyát, a

nőlt ügyesnek, a férfi fölött a szép szó hatalmával uralkodónak festi és nem tudja elképzelni, hogy a férfi valaha, valahol egyedül élhetne. Együtt mennek ki a paradicsomból az életbe és együtt küzdenek azóta mindig, az egyik észszel és kézzel, a másik szívvel és kézzel.

Az egység és egyformaság jogáért napjainkban a velőnkig elhatólag harcol a nő. Követeli a jogot a nőnek. Ezt a harcot mi azért említjük, mert úgy szemléljük, hogy ez is az egységre törekvés kitörése. De jójjünk közelebb magunkhoz. Nem a családi élet egysége érdekeljen, hisz ez olyan természetes, hogy másképpen nemis képzelhető, de az egyháztársadalmi élet foglalkoztasson.

Ti egy test, egy lélek vagytok, Istennek kiválasztott edényi. Ti nagyok vagytok és hatalmasok, mert nem kevesebb, mint az Istennek nagy dolgai vannak rátok bízva. Isten megteremtette az embert, elhelyezte hosszában, szélességében a földön mindenütt, hadd töltsé be azt. Mivel? Bizony nem bűnnel, hanem jósággal, szeretettel, keblének Istentől nyert drága kincseivel. De az ember enged a gonosznak, s a Sátán a gyöngébben találja meg a hibát és vele együtt bünteti az erőset. Nem a büntető, hanem a javító törvényt várjuk a mai kor Istenétől. Azért irányítjuk égfelé arcunkat, hogy az onnan jövő fény oszlassa el arcunkról a bűn sötétségét s égessen ki vérünkbeli a gonosszágra hajló vágyat, mert csak akkor közelíthetjük meg egymást és az Istent.

Lehetséges-e ez? Bizonyal. Ha mindenki fölhasználja a maga és a mások javára azt a jót, ami az övé, a jók kezei fognak s megteremtik az ember-világ egén azt a fényes lejtőt, amely azért olyan ragyogó, mert a legparányibb, a legmesszibb levő csillag is oda küldötte a maga fényét.

Legyünk egy kissé őszinték. Ha mindenki azonnal útjába állana a rossznak, mihelyt észre veszi, ha mindenki bevilágítana a hitetlen lelkébe és fölfedeztetné vele a boldogító hit érzését, ha mindenki védelmet nyújtana az erkölcsében veszélyeztetettnek, ha mindenki figyelembe venné, hogy a kölcsönös védelem adja a legnagyobb biztonságot, akkor rendre az egész társadalom, majd az egész emberiség egysége megvalósulna és az emberek olyanok lennének, mint az istenek és az égi atya gyönyörűségét lenné az ő szerelmes gyermekeiben.

Rólunk, unitáriusokról még ma is szívesen elmondják az idegenek, hogy összetartók vagyunk. Ebben van igaz-

ság. Van ténybeli és van erkölcsi. Ha néha ellenkezőt mutatnak is a jelek, az unitáriusok általában szeretik és becsülik egymást, mert hiszen szeretik és becsülik az embert, segítik és támogatják egymást, mert csak így pótolhatják ki hiányaikat és szükségüket. Az összetartás erkölcsi alapja az emberben való bizalom. Az unitárius vallás csak jó embert ismer, azért nagyon keveset, vagy semmit sem foglalkozik a bűnnel. Vannak rossz emberek, de nincsenek javíthatatlanok. Az unitárius összetartás azt jelenti, hogy a rossz és bűnös nem vész el, ha a jók kezét nyújtanak neki és nem engedik, hogy többé vélkezzék. Vajha az összetartás és egység lelke táplálna mindnyájunkat!

Egy lelkipásztor.

— Visszaemlékezés Hadházy Józsefre. —

Annyi bizonyos, hogy az ifjuságé a jövő, de még bizonyosabb, hogy az öreg emberek egykor ifjak voltak s öregségük pihenőjét az ifjúkor bűvös emlékei világítják és

melegítik meg. Ugy képzeljük, hogy az öreg ember egy terbélyes nagy fa alatt ül kényelmes karos székében. A lombos fa az ő élete. Vastag ágai megkeményedve messze

kinyúlnak, üde levelekkel legyezgetik arcát, a belopozkodó napsugarakat hol elzárják, hol rábocsátják. A pihenés kellemes élvezése közben a pajzán levelek (az unokák) a kemény galyak (a gyermekek) az égig tekintő nyílások (a múlt sugárútjai) köréje varázsolnak sok kis és nagy tüneményt, melyben ő az égiekkel foglalkozott ott a reménységet és biztatást kereső hívek seregében.

Az emlékezet egy ifjút lát a székelyderzsi papi háztól kiindulni zord karácsonyi ünnep második napján a szomszédos Muzsnába, ahol a kis kereszturi diáknak templomi szolgálatot kell teljesíteni. Amott már valamennyire kibékült a sorsával, mert a jó öreg pap (Inczefi József) atyailag fogadta, itt a fiatal Hadházi Józseffel csak a templomban és a terített asztal mellett találkozott. Az az asztal a sötét kis szobában nagyon derűs és világos volt, mert a család körben az otthonias szeretet őt is fölmelegítette s valamelyes feledhetetlen édes emléket lopott szívébe. Büszke rá, hogy 13 éves gyermek korában két nagy papnak tudott segédje lenni.

Egyszer a gyermekből lett férfiú, a már öregedő dézsfallvi papot egy szép és nagy család körében boldognak látja s ha nem is mondják, érezik, hogy nem mosjt jutottak egymás közelébe. Hadházi József a küküllőparti Dézsfallva parochiájáról bocsátotta ki szentszámra (7) nőtt gyermekei raját. Habár egyik sem követte atyja és nagyatya példáját, világi papjaink mindannyian, még a nők is, (csak egy hunyt el közülök, Guidó Béla esperes neje) mert bizonyos erély, határozott egyéniség jellemzi mindeniket.

És még valami egyéb, ami tiszteletre hangolja a távol álló idegent is: a szülők iránti halártalan tisztelet és szeretet. Ez a nagy hatalom utolsó megállójára, Kolozsvárra szállította Hadházi Józsefet, Sándor fia házához. Itt készült el a megérdemelt pihenés kényelmes karosszéke. Itt találkozott ismét össze a kis legátus és a papja — hej de — mielőtt a várt és remélt kedves elmerengés a múlt emlékei fölött, meg is kezdődhetett volna, a míg még csak a futó pillanatok, a meleg kézszorításokig juthattak el, közbe lépett az irigy ellenfélíg először betegség képében s azután a halál rideg, kegyetlen fegyverében és a jó pap, három egyházközség nemesszívú, önzetlenül munkás lelkipásztora, hatalmassá nőtt család feje: Hadházi József esőndesen elpihent. Türelemmel szenvedett, mert tudta mi a szenvedés jutalma, hittet reménykedett, mert látta, hogy az isteni gondviselés megáldotta családját, boldogan távozott, mert

érezte, hogy a reá bizottakat híven végezte s megkapja az életnek koronáját, ott ott a hová szeretettel várja hű élete társát. Ő várja, de a gyermeki ápoló szeretet visszatartja még sokáig, mert ámbár boldogok a halottak, még is jobb élni, hogysen meghalni.

De jó emlékezni is. Mert bizony a lélek életfájának messzenyúló gyökérszáalai csak az emlékezetben találnak táplálékot. Nagy felüdülés, föllendülés követi a kedves napokra való visszaemlékezést. Azért tértünk vissza a nem régen (jan.) elhunyt és érzékenyen megsiratott Hadházi Józsefhez most, mert azt akarjuk s hisszük, hogy mások is fölkeresik a vele érintkezés apró emlékeit s újra látják és élvezik a jó, a kedves, a szerető és szeretetreméltó embert!

B. Gy.

Dávid Ferenc.

*Épen akkor, midőn ködös a gondolat,
S az isteni hitnek nincs elég világa;
Megkellett jelenned Igazság harcosa,
A reformáció fényes koronája!*

*Láttad az igazság hajnal-hasadását,
Mikor a nap felfőtt az égbolloyatra,
Hogy a visszaélés pecsétes dogmáját,
Mint vészes felhőket foszlányra szaggassa.*

*Voltak, kik előtted már csatákat vívtak,
S életet áldoztak ennek az eszmének.
De a hit zászlaját te emelted oda,
Fel az eszményhegyek magas telejére.*

*A keresztény vallás összes hitformáját,
Kutató szellemed sorban mind átélte,
Ellenséged bűnöd csak ebben találják,
Pedig ez nem más, mint a fejlődés képe.*

*Kulattad és ime végre megtaláltad,
Amel szomjas lelked oly nagyon keresett.
«Egy az Isten»: Jézus theológiája!
S ezzel a reformot végleg befejezted.*

*Láng szavad ezrekbe hintett mustármagot,
Egy Isten hitéről szép Magyarországon,
Azóta nyirbálták a fát, de felvirült
S gyümölcsözik most már az egész világon.*

*És mi a jutalmad? Déva sötét vára?!
«Hogy a várka alá rejtsek a világot?!»
Megölték a tested, miiben szikra támadt,
De nem ölhatték meg fényes igazságod!*

Báró József,

Új idők küszöbén.

— Írják az olvasók. —

Először is üdvözlöm mindazokat a résztvevő urakat, akik önnel az élükön előmozdították, hogy támogatásukkal az Unitárius Közlöny 25 éves jubileumát ünnepelhetjük.

Igaz ugyan, hogy csak 4 éve vagyok tagja a mi D. F. egyesületünknek, e rövid idő éppen elég volt arra, hogy az ön nevét megtanuljam tisztelni, hiszen alig várom az újabb megjelenő számot, amely beszámol a mi erdélyi és székely szeretett szülőföldünk minden eseményéről, ugyszintén unitárius vallásunk eseményeiről és fejlődéséről.

Kérem a mindenhatót, hogy kedves szerkesztő urnak e nemes és magasztos munkájában, amely a mi igazán rajongva szeretett vallásunkat és azok hívőit oly szépen irányítja, adjon hosszú életet, kitartást és mindazok, akik önnel karöltve résztvesznek fontos misszióinkban, éljenek soká.

Papp Mihály.

25 éven át mutatta meg nekünk az «Unitárius Közlöny» az igazság útait és irányított az igazság felé vezető ösvényekre.

Kívánom, hogy a nemes hivatásában lankadatlan buzgalommal működjék időtlen időkg.

Dr. Geley Lajos.

Az «Unitárius Közlöny» negyedszázados történetre tekinthet vissza. Talán küzdelmes, de szép múlt, melynek jótékony hatásál egyházunk életében elvitatni nem lehet.

Különösen pedig értékes az a kitartó munka, mely annyi gáncs ellenére csüggedetlenül fáradozott az unitárius öntudat ébresztgetésén, az unitáriusság összetartásán.

Lapjaink közül az «Unitárius Közlöny» van hivatva a népies irányt művelni, a néplélekhez közel férközni. A szerkesztő — mint akinek ideális lelke tele van hite diadala szent vágyával — állandóan biztatgat s el nem csüggedő reménykedése folytán kunyhóban és palotában folyton szaporodnak az olvasók. A munkatársak számának növekedése erre is hathatósabb befolyással lenne.

K. L.

Egy következő negyedszázad fokozódó kíváncsiságait a megszáporodott dolgozó társak buzgó közreműködésével s az olvasó közönség igényéhez szabott változatos tartalommal hiszem kielégíthetni. De bármint lesz is, a nép lelkében az unitárius hitet és öntudatot szakadatlanul ébresztgetni, mint a mely az emberiség szellemi haladásával és művelődésével leginkább összeegyeztethető s következetesen összefügg megbecsülhetetlen értékű következményekkel járó szent kötelesség, még ha mindig kellő méltánylásra nem talál is.

Kovács Lajos.

Az igazság szeretettel igazság.

Könnyebb az igazságot megismerni, mint másokat arról meggyőzni. Ebbe a gondolatba kapcsolódik bele az a tétel is, hogy az igazság rendszerint nagyon egyszerű s éppen ezért oly érthető. Különös jelenség ennek dacára, hogy a tömeg az igazságot sokszor nehezen érti meg. Az igazság megértéséhez azonban az ember lelkének őszintesége szükséges. Az igazsághoz ezekből nem tekervényes úton járva jutunk el, hanem a legrövidebb úton haladva lelkünk őszinteségével érjük azt el — ha keressük. S ebben rendszerint *törekvő őszöntek* vezetnek, amelyek az embert az *önzetlen munka önfeláldozásába emelik*.

Ezelőtt 25 esztendővel közöttünk Boros György jutott el ahhoz az egyszerű igazsághoz, hogy adjunk olvasni valót a mi szeretett székely véreink kezébe, mert különben elvész a nép...

Ez az igazság testet öltött. Megjelent az «Unitárius Közlöny», s azóta a Hargita aljától a Nyikómentéig s

még azon is túl, sőt az Óperenciás tengeren túl fekvő Amerikában is szeretettel várják, lelki örömmel olvassák.

Az olvasnivalóban megtestesített igazság 25 év óta más tájakon óriási hódítást végzett: a centralizált erők gigászi munkát végeztek. Én bizonyos lehangoltsággal szemlélem, hogy nálunk a gyűlömlő erők nem érzik a nagy erőpróbában az aránytalan győngeséget és sokszor gondolkodtam azon, hogy miféle nemes elbizakodottság fokozza föl annyira az erőket, hogy keveset is önállóan mernek. Szerintem együtt munkálva kell — az egyéni hiúság háttérbe szorításával — a szellemi harcot ma is megharcolni. Az egységes erő kifejtés a kisebb értékeket is jelentősebbekké teszi. Csak nézzünk szét s erről az egyszerű igazságról is meggyőződhetünk igen könnyen.

Örömmel hajtom meg a tisztelet és elismerés zászláját Boros György főszerkesztő előtt, mert oly cél szolgálatában ténykedett majdnem magában állva 25 éven át, amely Csaba népet: az értelmes és becsületes székely népet a szép és igaz hitben megerősíteni tartotta fő feladatának.

Becsülöm benne a legértékesebb emberi tulajdonságot: az ideálokért való hevülést és ennek valóra váltásában tanúsított lörhetetlen tevékenységét, amelyet a tömeg értékelni másoknál se tudott.

Becsülöm benne a rajongó fajszeretettel, mert bár tudja, hogy Machiavelli szerint az *emberiség silány anyagában a szép és igaz eszméje teljes kifejezést soha sem fog nyerni*, de egész erejét bele viszi abba a törekvésébe, hogy mindenkit nemesebbé, jobbá tegyen e földön. (Böhm.) Ez által jogosúatlanná tette a cselekvés mezején kívül álló akcióképtelen kritikuskok piaci lármáját.

Kitűzött célját elérte, mert a szeretet vallását hirdelve, az egyszerű ember gondolatvilágának megfelelő módon sok ezer ember szívének dobbanását tudja a saját szívének dobbanásával s nemes lelkének és humánus gondolkodásának boldogságot nyújtó világfelfogásával összhangba hozni.

Isten áldása kísérje a második 25 évben is nemes munkájában az Unitárius Közlönyt és főszerkesztőjét!

Dr. Tóth György.

NŐK VILÁGA.

Mélyen t. Szerkesztőség!

Ez év utolsó éjszakáját megelőző estére jutva, nem állhatom meg, hogy a m. t. Szerkesztőségnek hálás szívből köszönetet ne küldjek az Unitárius Közlönyért.

Bár sajnós, anyagilag még mindég nem tudom visszafizetni kedves figyelmöket, melyet a jó Benkő M. ö.nagys. szíves közbenjárása folytán már 2 év óta élvezek.

Mivel szegény jó anyám még mindég, vagyis 4-ik év óta ágyban fekve szenved gyógyíthatatlan betegségével, nagyon nehéz anyagi viszonyok közt élünk.

De remélem a legjobbakat. Majd csak hoz a jó Isten olyan sorsok közé, hogy duplán visszafizessem — ha ugyan vissza lehet fizetni — azon örömöket, amelyeket havonként szerzett a kedves »Közlöny«.

Nemcsak lelki táplálóm, de kedélyes szórakoztatóm is volt egy ideig. Kívált a vallásos estéken való felolvasások közlése! Úgy átéreztem. mintha csak ott lettem volna. És »A szerkesztő asztaláról« való szellemes dolgok, meg a költemény stb. mindig oly kedvesek.

Nem tudok eléggé imádkozni, hogy óh, bár csak minden lány olvasná figyelmesen az »Unitárius Közlönyt«, mennyi sok-sok hiábavaló — sokszor a lélekre káros befolyásu — mulatságoktól vonná el figyelmöket és idejükét, valláskülönbőség nélkül.

Most pedig a jó Isten áldását kérve a lap összes munkatársaira és szerkesztőire, hogy a megújult évvel újuljon meg mindig buzgó munkakedvök, hogy minél több jót összehalmozhassanak, a hálás olvasóközönség lelki tápláltatására és kedélyes szórakoztatására.

Virágzó és gyümölcsöző ünnepeket az »Unitárius Közlönyre«.

Bocsánatot kérve alkalmatlankodásomért, maradok a mélyen t. Szerkesztőség iránt hálás tisztelettel egy székely leány:

Parajd.

A. Mari.

A D. F. E. köréből.

Unitárius élet Budapesten.

A budapesti Dávid Ferenc Egylet február havi találkozó ülésén dr. Kacziány Géza tanár »Jézus a költő« címen tartott nagyon érdekes felolvasást. Felolvasásában ismertette Jézust a költő, felsorolva költeményeit, amelye-

ket eddig a biblia lapjain olvashattunk ugyan, de csak lapos prózában. Ismertette az egész bibliai költészetet és az Ótestamentumból olvasott fel néhány verset. Milyen más levegő, mennyivel üdőbb, szívhez szólóbb így a szentírás, mint az elavult fordításban, minden költői érzék nélkül csak a szavakat fordítva le, a betűkhöz ragaszkodva és nem a lélekhez, a szívhez, a mi megnyilatkozik a biblia szentelt lapjain, csak rokon lélek kell hozzá, ki azt felfedezze. Ilyen rokonlélek dr. Kacziány Géza. Az ő Magvető, «A gazdag és Lázár», «Az irgalmas szamaritánus», «Terméketlen fügefa» és «A gazdag és munkásai» című Jézusi költeményei, melyeket József Miklós esperes olvasott fel, teljesen egyezők a bibliai hasoncímű példabeszédekkel, csak hogy visszatért beléjük a lélek, a szív, a jézusi fenköltés, ami a száraz prózából hiányzott. Mily felséges könyv volna a Szentírás dr. Kacziány Géza fordításában: József Miklós esperes imája K. Ervin Károly orgona játéka, Erkel: Imája «Hunyadi Lászlóból», melyet May Münster Cornélia énekművésznő és Szabolcska Ivánka «Dicsérete» és «Hiszekegye», melyet Darabos Lajos református főpásztor énekelt nagy művészettel, tették teljessé a felolvasó ülést. Ismét egy élvezetes esztől töltött a szép számban egybegyűlt közönség a Dávid Ferenc Egyetben. Nem lehet megjegyzés nélkül hagyni azt az értesítést, hogy dr. Kacziány Géza készül Jézus összes költeményeit lefordítva kiadni. Azt hiszem, Jézushoz, mint költőhöz az unitárius egyház híveinek van legtöbb közük, hiszen ez egy lépés ahhoz az igazsághoz, hogy ember volt a nagyszívű mester.

Másnap, vasárnap tartotta a «Leány Otthon» a női választmány közreműködésével találkozóját. A LXII. Zsol-tár énekéve kezdődött, azután Barabás hódmezővásárhelyi lelkész mondott szívhez szóló imát. Özv. Bogyay Kálmánné Ábrányi Emil «Öméltósága imádkozik» című tárcáját olvasta fel. «Téged illet Uristen» énekével zárodott be, mely után uzsonát kaptak a jelenvoltak, azután megindult a székely lányok között a beszélgetés, a messze vidékről Pestre jöttek találkoztak igazi otthonukban. A kézimunkázás tovább folyik és már számtalan szép munkát végeztek be. Talán sikerül egy kis kiállítást rendezni a sok ügyes és hasznos dologból, mit vasárnap délutánonként végeznek a székely lányok Németh Gizella tanárnő vezetése mellett.

Ujvári László.

TÜZHELY MELLETT.

Jézus megjelenése a földön.

— Legenda. —

Németből szabadon átdolgozta: **Ébert András**, tordai unitárius segéd'elkész.

Valamikor réges-régen élt egy tudós, jószívű ember, akinek szép háza volt, amelyet gyönyörű szép kert vett körül. Itt töltötte napjait csöndes egyedüllétben. Minden törekvése oda irányult, hogy az egy igaz Istent megismerje. Azért fáradhatatlanul kereste Őt a görög bölcsek, a hazai és más országok tudósainak könyveiben. Rengeteg könyve volt, amelyek mint falak vették körül, amíg csak egyszer be nem látta, hogy ezek a könyvek már-már egészen befalazzák és általuk soha sem jut az egy igaz Isten ismeretére.

Elfordult tehát tőlük és megszerezte az első szent atyák könyveit. Ezeket olvasgatva rájött, hogy az egy igaz Istent megismerni fölötte nehéz, de azért elfogadta tanácsukat: sokat imádkozott és kezébe vette a könyvek-könyvét, a bibliát. Mohón forgatta lapjait s már-már kedvetlenül a bibliát is félre akarta lökni, amikor az Újszövetség olvasásába fogott. S ime abból kiragyogott neki egy személyiség, Jézus személye, amilyent még nem talált, amilyenről megismerje és eszméinek tanulmányozására, annál erőmég nem olvasott. Teljes szívével és szellemének minden erejével arra törekedett tehát, hogy Jézus személyiségét sebből vál benne az a tudat, hogy csak Jézus keze veheti le róla azt a fátyolt, amely szomjazó lelke előtt eltakarta az egy igaz Isten képét. S ez a tudat eleinte csak féltéken s aztán mindig erősebben azt a vágyat ébresztette föl szívében, amely azután egész lényét betöltötte, hogy Jézus jelenjék meg előtte. Ezt kérte éjjel-nappal, szüntelenül. S a szent férfiak és nők példáját követve, akiknek Jézus megjelent a földön — amint azt jámbor könyvekből olvasa — testét szigorú önsanyargatásnak vetette alá. S míg imádkozott és testét sanyargatta sóvárgó várakozásban teltek el napjai, de Jézus nem jelent meg neki.

Ekkor belátta, hogy így Jézus sohasem fog neki megjelenni. És mondá: «Fölkelek és kimegyek a világba, hogy Jézus példája szerint szolgáljak az embereknek, talán akkor óhajom teljesülni fog.»

Komoly elhatározását tett követte. Elbúcsúzott a bölcsék könyveitől, amelyekből sok igazságot tanult, de az «Igazságoi» még sem találta meg; elbúcsúzott házától és remete ruhájától, a szent íratoktól, amelyekben sok arany csillogott sőt a nap is megvult ígérve, de azt még sem láthatta meg.

Kilépett a nagy világba. A világ küzdelmei és inségei csakhamar körülvették. Láta, amint az emberek a nap terhe és gondjai alatt meggörnyednek és azt tapasztalta, hogy azok sóvárogva néznek az ég felé. Tekintelük nyugtalan volt, pedig szívük béke és nyugalom után esengett. Szemük gyűlölettel és keserőséget áruolt el, pedig olthatatlannúl égeti bennük a szeretet után való vágy. Láta, amint a létért folytatott küzdelmükben gondolataik a gonoszra irányultak és jaj de sokszor gonosz cselekedtek -- pedig tapasztalta, hogy lelkük tisztaságra és igazságra szomjazik. Mély szájalom vett erőt rajta és szeretett volna ezerkezű és ezeroszívű lenni, hogy ezerfelé vihessen segítséget és szeretetet. Napjai most már rövidek voltak, azok már rövidek voltak, azok már nem teltek el egyhangu unalomban. Itt is, ott is, ezerfelé kellett segítséget vinni s az kimerítette minden idejét.

Már nem azt kívánta, hogy Jézus jelenjen meg előtte. Csak néha-néha, mikor oly égető szükség volt segítőre és ő nem mehetett el, az volt az óhaja, hogy Jézus jelenjék meg, de nem neki, hanem testvéreinek. Az volt ilyenkor a forró vágya, hogy jöjjön el Jézus és tegye jóságos kezét embertársainak forró, megkínzott homlokaira, nézzen megnyugtatólag szüntelen kutató, nyugtalan szemükbe és segítsen neki beköltözni azokat a sebeket, amelyeket az élet ejt felebarátain. De Jézus nem jött el segíteni. Embertársainak egyre növekedő szükségei pedig újabb és nagyobb munkára serkentették.

Igy multak az évek...

Egyszer az történt, hogy ő egy szegény megvetett beteget ápolva, maga is megkapta a halálos betegség csiráját. Már nem volt segítség számára és érezte halálának közeledtét. Lelke előtt végigvonult egész élete és emlékei közül panaszosan emelkedett ki teljesíttetlenül maradt vágya, hogy Jézus nem jelent meg előtte. Minden munkája és fáradozása, minden nélkülözése és áldozata eszébe jutott és nagy szomorúság fogá el őt. Ekkor kis kamráját egyszerre nagy világosság töltötte meg: Egy fénylő, magas kereszt jelent meg előtte. A keresztről levált az alak és a haldok-

lőhoz közeledett. A szíve a boldog félelemtől megszűnt dobogni. S óvárogva emelte föl megtört szemét a keresztre feszítettnek arcára, — és ime a saját arcát látta benne.

Kérelem

az egyházi lapok szerkesztőihez.

A középiskolából kikerült tanuló ifjuság anyagi viszonyai nem engedik meg, hogy egyházi lapjainkra előfizessenek. Szerény nézetem szerint annyi áldozatot meg lehetne hozni a jövő érdekében, hogy unitárius egyetemi hallgatóink részére a folyóiratok ingyen megküldessenek.

Példaképpen fölhozom, hogy a főgimnáziumban bennlakó egyetemi hallgatók, — dacára hogy a kályha mellett vannak, — nem érzik a folyóiratainkban levő unitárius szellem melegítő hatását, mert nem jutnak a folyóiratokhoz. Dicséretére legyen egyik esperesünknek, ő a saját lapját elolvasás után elküldötte a fiának egyházi szellemi táplálékul.

E jó *hazai küldeményből*, a lakótársak is részesedésüket megkapták, de már ennek is vége. A csomag hazulról más lakásra érkezik. Jó volna az érzett hiányt pótolni.

th. gy.

Ezt a kérést azzal egészítjük ki, hogy a Dávid Ferenc Egylet nemesak a lapját adja (eddig is adta) a collegiumban bennlakó ifjaknak, hanem unitárius könyvtárt állított be az egyetemi hallgatók olvasó szobájába, ahol egyik hallgató kezeli és a jelentkező ifjaknak kiadja olvasásra. A könyvtár gyarapítását köszönettel vesszük és kérünk minden unitárius író, szíveskedjék munkáját beküldeni a D. F. E. titkárához.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Uj örökös alapítóink *Kisgyörgy Sándor* esperes, ez az aranyshivű lelkipásztor, aki életét is odaadná a nyájért, 50 kor, küld első részletül: »a magam részéről is kívánva további erősödését munkálni szerény tehetségemhez képest. Isten áldása

legyen D. F. egyletünkön és hiv munkásain«. »Magyar leszámítoló és pénzváltóbank« első részletben 50 K. — *Botár János* postai táv. főfelügyelő, egyháztanácsos Budapest, 100 K. Ezzel az összeggel én is sorakozom a Dávid Ferenc Egylet alapító

tagjai közé, azzal a forró ohajtással, vajha mielőbb a 100-ik tag is beiktatható lenne az alapítók sorába.

Az E. K. Tanács intézkedései. A Derék Gyuláné báró Györffy Rozália alapítvány két ösztöndíjából az első, a végrendelet utasítása szerint Végh József 3 ik el oszt. tanuló, a második az igazgatóság javaslata alapján Molnár Miklós I. oszt. tanuló, adatott. A végrendelet szerint I. oszt.-nak volt adandó.

— Az E. K. Tanács irodájába tisztnek ideiglenesen Máthé Mihály és gépírónak Göncz Zsuzsánna asszony alkalmaztatott. — A kereszteni gimnázium új telkéből az út szabályozására egy darab a városnak átengedett és a város járdát készíti. — A kollegium és templom közötti telekrészről a szerződés jóváhagyott. A kollegium tulajdonába megvétetett 10.000 koronával. — Tudomásul vette E. K. T., hogy a tanári értekezlet jegyzőkönyve egy füzetben kiadatott. — A kereszteni új épület a képezde csatornájához fog kapcsolódni, hogy szennyvize levezetessék. — A nagyszolymosi, dicsőszentmártoni egyházközségek időközi segélyben részesültek. — A küllői és udvarhelyi körök esperesi vizsgálatára nagy elismeréssel vétetett tudomásul. — Kincses László szakvizsgálatra, Pap Jenő theol. növendék fél évre magántanulóságra engedélyt kapott. — A Dersi János és dr. Brassai hagyatékából maradt székek átalakítva a theol. intézetnek átadottak.

A lelkeszek korpótlékát a miniszter méltányosan kiegészítette. Így már a tíz évet töltötték évi 800, a kevesebb szolgálatauk 400 K évi pótlékot élveznek, féléves részletben.

Orgonakiséret. Képviselő Tanácsunk egyházi énekeinknek Régeni Áron által írt orgonakisérete (Khorál könyv) kiadásra elfogadta s intézkedett, hogy a könyv minél hamarabb az érdekeltek kezébe kerüljön. Hiszszük, hogy legkésőbb a nyárra megjelenik. A munka tartalmazni fogja közönséges egyházi énekes könyvünk minden egyes, az Iszlai-féle új dalamok majdnem minden darabját, a Hymnuszt, a Szózatot s az angol egyházi énekirodalom legszebb darabjai közül egy néhányat.

Égeni S. muel volt datki énekevezér-tanító sirjánál Lőrinczi Dénes csókfalvi áll. isk. igazgató szép méltató beszédet tartott, melyet a Székely Tanügy 5 sz. közöl. Kiemeljük belőle a következő jellemvonásokat: ő tanító lett a nép iránti szeretetből, idealizmusból. Ideálja volt a nép gyermekeinek minél hasznosabb polgárokká nevelése. Ideálja volt a tanítói állásnak megbecsülést, fényt, tiszteletet szerezni, a tanító nevet méltán kiédemelni. Égeni Samu ilyen munkát végzett 44 éven keresztül. Példája lelkesítsen, bátorítson.

Amérikában megtudják tenni, hát nálunk nem lehetne? Nálunk az iskolák tartanak: madarak ünnepét, fák ünnepét. Hogy az ünnep hatása ne csak egy napra tartson, az amerikai iskolás gyermekkel fogadalmat tétetnek, hogy sem a fát nem rongálják, sem az állatot nem bántják. A fogadalom így szól: »Fogadom, hogy sem a fát, sem a virágot nem tépem, nem vagdalom, a madarakat nem üldözöm, ígérem, hogy az iskola vagy más nyilvános épület padlójára, a járdára nem köpök, a falakra nem firkálok, sem kerítést, sem épületet megrongálni nem fo-

gok, az utcán vagy kertekben papirost vagy ételmaradékot eldobni nem fogok, mindenkor és minden ember iránt udvarias leszek, mások tulajdonát becsben tartom mintha az a magamé volna, fogadom, hogy az alkoholtól tartózkodni fogok s mást is visszatartok. »

Eihunyt özv. Borbély Jánosné sz. Pál Anna, dr. Borbély István ifju tanárnak édesanyja, élete 49. évében.

Ünnepi ajándékkönyvek: „Az unitárius vallás Dávid Ferenc korában és azután“ színes borítékban, I—VIII. 1—193 l. nagy 8-ad rét. Tartalma XXIII. cikk. Írták: Szentmártoni Kálmán, Borbély Ferenc, Fecete Gábor, dr. Boros György, dr. Borbély István, Szinte Gábor, Vári Albert, Varga Dénes, Borbély György, dr. Tóth György, Ferencz

József. id. Daniel Gábor, Kiss Sándor, Csifó Salamon, Gálfi Lőrinc, dr. Wendegál Kelemen, dr. Carpenter, Pap Mózes, Percelné-Kozma Flóra br. Petrichевич-Horváth Kálmán, Tarcsafalvi Albert (költ.), Ára 3 K. — „Dávid Ferenc életrajza“ Írta Pap Domokos. Ára 50 f Postán küldve 60 fillér. 5 koronáért 10 példányt bérmentve küld az egylet.

Konfirmációra készülő gyermekeinknek szerezzünk egy konfirmációi emlékkönyvet (20 f.) s egy Dávid Ferenc képes életrajzot (50 f.), a kettő postán küldve 80 fillér. Ezt az örömet a legszegényebb ember is megszerezheti gyermekének.

Szerkesztői izenet. Dr. Kgy L.-né Ü. Pompás! A Nők Világában adnifogjuk. Szívesen látjuk máskor is, de féltékeny hosszút, sőt még rövidebbet kérünk!

Aranykönyv.

Áldozatkészség a csekefalvi unitárius egyházközségben 1907—1912. években:

1907. Hegyi Péterné szül. Pál Lina 1 drb szószék- és 1 drb papiszéktakarót ajándékozott 31 kor. 1910-ben: Lőrinczi Péter pünkösztre urv. bort 3 kor., Török Miklós szentmihálynapra urv. bort 3 K, Fekete Dénes és neje Fazakas Zsuzsánna 1 drb ezüst urasztali poharat (nők részére) 30 K, Major Albert karácsonyra urv. bort 3 K. 1911-ben: Török Albert egy vizsgálószéki jegyzőkönyvet 5 K, Török Ákos énekv. húsvétra urv. kenyeret és bort 4 K, Major Ferenc pünkösztre urv. bort 3 K, Imre Domokos szentmihálynapra urv. bort 3 K. Németh Sándor karácsonyra urv. bort 3 K. Vadász József és neje Lőrinczi Eszter alapítványul 200 K. 1912-ben: Lőrinczi Domokos lelkész konfirmációi emlékkül 12 drb újszövetséget 4 K 80 fill., Nagy Lajos (reform.) Fiátfalva konfirmációkor bort 1 K 20 f., Lőrinczi József és neje (Mihályfalva) húsvétra urv. bort 3 K 60 f., Demeter Pál pünkösztre urv. kenyeret és bort 4 K 60 f., Lőrinczi Domokos lelkész az egyházközségnek 100 K, Imre Domokos a papiház tervrajzát ajándékol 50 K, özv. Major Ferencné szentmihálynapra urv. bort 3 K 60 f., Lőrinczi József karácsonyra urv. bort 3 K 60 f., a hiveknek a papi háznál teljesített munka értéke 972 korona.

A fenti szíves adakozóknak e helyen is hálás köszönetet mond az egyházközség nevében Csekefalva, 1913 február 2.

Lőrinczi Domokos, unitár. lelkész.

Kádár Lajos, Kádár Lajosné, Szatmári Ferenc, Unitárius Egyházközség Abásfalva; Bedő Albert, Bedő Albertné, Marosi Márton, Marosi Mártonné Homoródkeményfalva; Pap Zsigmond, Barabás Vilmos, Zsakó Mózes Gyepes; Nagy Gyula, Sebe Ferenc Homoródszentpéter; Péter Sándor, Péter Sándorné, Bedő József, Unitárius Egyházközség Városfalva; Kiss György, Péter Ödön, Unitárius Egyházközség Homoródjánosfalva; Gál József, Balázs János, Unitárius Egyházközség Recsenyéd; Dombi János, Györfi István, Zoltán Sándor, Kiss József, Unitártus Egyházközség Homoródszentmárton; Gál Mózes, Bálint Balázs Lókod; Barabás András, Bölöni Vilmos, Deák Lajos Székelyudvarhely; Ajtai János, Ajtai Jánosné, Vajda Antal, Tari Sándorné, Péterfi Áron, Péterfi Áronné, özv. Hermann Károlyné, Unitárius Egyházközség Homoródmás; Barabás Dénesné, Demeter Dénes, Demeter Dénesné, Unitárius Egyházközség Karácsonyfalva; Benczédi Pál, Deák Mózes, Deák Mózesné, Benedek András, özv. Sikó Elekné Homoródújfalva; Máté János, Máté Jánosné, Kiss Károly, Kisgyörgy Sándor, Kisgyörgy Sándorné, Kisgyörgy Zsuzsa, Unitárius Egyházközség Vargyas; Pál Ferenc, Pál Ferencné, dr. Jakab Zoltán, dr. Máthé István, dr. Papp Ferenc, Bekő Mihály, Egyed Albert, Pál Jánosné, Vass Albert, Pollák Ignác, Bedő József, Benedek Imréné, Pál Gyula, Deák Lajos, Szabó Dénes, Pünkösti Gyuláné, Unitárius Egyházközség Oklánd. 1912-re fizettek: Szatmári Miklós Székelyders, Szabó Mózes Homoródszentpál, Szatmári Ferenc Abásfalva, Márkos András Homoródjánosfalva, Székely Zsigmondné Vargyas, Pataki József Székelydália 1911-re fizettek: Pap Gáborné Homoródszentpál, Szatmári Ferenc Abásfalva. 1908—912-re fizetett: Bence Dénes Homoródszentpál és 1909—912-re Kelemen Lajos Karácsonfalva. Fiókegyleti pénztárnak kéri a tagokat, hogy nevüket keressék meg a fennebbiek között s ha azt nem kapják, vagy pedig úgy találják, hogy még hátralékosok, esedékes díjaikat hozzá, Oklándra beküldeni tekintsek kedves kötelességüknek.

Alapítói díjban fizetett Kisgyörgy Sándor Vargyas 50 K-t és a Magyar Leszámitoló és Pénzváltóbank Kolozsvár szintén 50 K-t; az U. K. költségeire ajándékozott Jakab Géza Kolozsvár 60 fillért.

Kolozsvár, 1913. március hó 20-án.

Gálfi Lőrinc,
pénztárnok.

Pályázathirdetés. A londoni Channing House-leányiskolába április 15-ig pályázni lehet unitárius leányoknak. Előnyben részesülnek a 16—18 év közöttiek. A feltételek közölve voltak a múlt évi hirdetésben az Unitárius Közlönyben. A folyamodás Ferencz József püspök úrhoz nyújtandó be.

Szállodamegnyitás Kolozsvárt !!

Ferenc József nagy szálloda

mult év szept. 1-én

megnyilt

Ferenc József-út 5. és 7. sz. alatt.

*Modern kényelemmel berendezve.
Központimelegvízfűtés. Hideg-meleg
mosdó. Díszesen berendezett társalgó*

Emeletenként fürdőszobákkal ellátva

*Lift. Minden vonatnál a szálloda
autó szalonkocsija a n. é. utazó-
közönség rendelkezésére áll, vala-
mint a kolozsvári Autóbusz Közle-
kedési Társaság kocsijának a szál-
lada előtt rendes megállóhelye, mi-
vel a n. é. közönség igen olcsón be- és
kiutazhat a vasútállomásra.*

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról	81	A magyar földet német eke túrja ! M. V. E	97
A nyári tanítás	83	Dávid Ferenc Fiókegylet Kolozson	98
A tavasz ébredése	85	Irodalom	98
A kiengesztelés. Fazakas Lajos .	86	Egyházi és iskolai mozgalmak . .	99
Collyer Róbert lelkész. Kiss S. .	87	Aranykönyv	103
Nők világa:		Pályázat lelkészi állásra	104
Unitárius nők szövetsége . . .	89		
Tűzhely mellett:		Borítékon: D. F. E. örökös alapítói	
Imádság. Mina János (vers) . .	95	Az egylet pénztárába. Hirdetések.	
Székelvőldről. Tarcsafalvi Albert	96		

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatású állandó ajándék az imakönyv., **SZIVEMET HOZZÁD EMELEM**, írta dr. Boros György, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany címmel 2 K 40 fill. Öt példány egyszerre rendelve 10 K. Bőrkötés arany-széllal (barna, sötétké, fekete) 6 K. Fehér csont, selyem- és bársony kötés többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. Bőrkötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.

A D. F. E. örökös alapítói.

16. K. Nagy Béla Kraszna kiegészítésül 20 kor. — 60 kor.
 17. Matskási Lajosné özv. édes anyja Farkas Józsefné 40 kor.
alapítványa, kiegészítésül 20 — 60 kor.
 18. Boér Gergely Kolozsvár 100 kor.
 19. Raffay Zsigmond lelkész (I. rész) 100 kor.
 20. Imreh József főszolgabíró (I. rész) 50 kor.
 21. Borbély Sándor igazgató bejelentett 100 kor.
 22. Dr. Székely Ferenc miniszter 100 kor.
 23. Boncza Miklós egyh. tanácsos 160 kor.
 24. Dr. Kőváry László 120 kor.
 25. Tischler Mór 100 kor.
 26. Mikó Dezső 2 részletben bejelentett 100 kor. fiz. 50 kor.
 27. Thoroczkay Vencel, Guraszáda 100 kor.
 28. Kovács József gondnok Hódmezővásárhely 100 kor.
 29. Kovács Józsefné Hmvásárhely 40 kor. kiegészítve 100 kor.
 30. Ajtay Jánosné lelkészné Hmalmás I. részlet 20 kor.
 31. Sipos József m. kir. adótárnok 100 kor.
 32. Merész (Müller) Gyula festőművész 100 kor.
 33. Nagy Balázs egyh. tanácsos Torda 100 kor.
 34. Dr. Balogh György ügyvéd Torda „most csak ennyivel,
majd többel fogom méltányolni azt a nemes valláserkölcsei messiót
melyet az igen kedves lapunk betölt” 20 kor.
 35. Pap László áll. főnök Brassó 100 korona. I. rész-
letét 40 kor.
 36. Székely Miklós Torda 60 kor. összesen 100 kor.
 37. Kisgyörgy Sándor esperes 50 kor.
 38. Botár János posta és táv. főfelügyelő, egyh. tan. Bpest
100 kor.
 39. Magyar Leszámitoló és Pénzváltóbank 40 K.
 40. Id. báró Daniel Gábor tisz. főgondnok Bpest 100 kor.
 41. Özv. dr. Nagy Károlyné Abrudbánya 100 kor.
- (Ha az *igéretét* mindenki beváltja, a jövő számban az 50
meg lesz. Ha a jó *szándékát* mindenki követi a f. évben el-
érjük a 100-at)

99 és 100-ik akar lenni Székely László m. levéltárnok, örö-
kös alapítóink, de csak akkor küldi be a 200 korona összeget, ha
a megelőző 98 szám be lesz telve. Hogy sor kerüljön rá egészen
olvasóink áldozatkész buzgóságától függ. Vajjon elveszítjük-e a
200 koronát? Sokan vannak a hivatalosok!

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:

A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 44 fillér. Egy szám ára: 24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 korona 4 f. fizetnek.

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénziárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

A szerkesztő asztaláról.

Nem kell összetéveszteni a napi hírekkel, a miket mi mondunk. A napi hírek olyanok, mint a levegőben uszó porszemek, a napsugarak megtörnek bennök s csábító színt játszanak egy pár percig, de ha a tüdőbe szívjuk megromtják, gyakran még sorvadását is okozzák. A mit mi írunk és mondunk örök igazságok kisugárzásai s arra való, hogy a hova eljutnak az igazság élőfájának alvó rügyeit fölébresszék, növezzék, indítsák. A zsenge hajtást durva kézzel könnyű ledörzsölni, de egy kis figyelemmel és utána járással pompás termőág vagy ioltógaly lesz belőle.

Morzákat küldtünk szét a szerkesztő asztaláról és egész kenyeret kérünk. Mi, akik az evangelium szellemében dolgozunk, hisszük, hogy a három kenyérből és hét halból annyi morzsa kerül ki, hogy attól sok százan megelégtessenek és halából ellátják az Unitárius Közlöny magtárát, hogy soha se legyen üres. Mit kérünk és mit remélünk? 100 új alapítót száz-száz koronával. Ön kedves tagtárs egy bizonytalan értékű könyvvigécnek aláírja a száz koronát s mindig bánni fogja, ha az Unitárius Közlönynek adja, ez mindig új olvasmánnyal kedveskedik.

Székelyszerház felé irányul minden unitárius és minden jó székelyszerház figyelmé, mert ötven esztendő epedő vágyakozása a megvalósulás körébe belépik. Leteszik az új főgimnázium alapkövét. A terv szép, praktikus, az épület tekintélyes, előkelő lesz. A város végéről, a mezőről bejut

a városba, de egy, tágas park közepén egészséges levegőben fog fürödni még akkor is, amikor majd a város kétemeletes házai végig szegélyezik az egész országot.

Mikor ócsárolod a hazai terméket, feleded, hogy az édes anyád főztje, sültje volt legkedvesebb eledeled. Igaz, hogy nemelyik rossz gyermek még az anyját is megveti, lenézi és kicsufolja, de te talán nem kívánsz a legrosszabbak között tartozni?

A székelyleány szereti a cifraságot és a cicomát s már csak azért is szívesen megy városra. Nem veszi észre a szerencsétlen, amit az uri házaknál minden asztalon lát: a légyfogót, nem figyeli meg a mi a konyhán a gyertya körül történik a szegény pillangókkal. A konfirmálás munkájára bizony nem elég hat hét, sem a lelkész, a szülők, a jó emberek, a társadalom jobbjai mind vegyenek részt a védő és jellemző konfirmálás munkájában.

Figyeljétek meg az első énekeseket. A kis fekete szemű pintyőke, a zöld keblű csíz, a vörös fejű tengelic velünk voltak a hosszú télen s együtt élvezik a nyíló tavaszt. Ők az ott maradt apró száraz magvacskákat szedegetik, tovább repülnek s megint vissza szállnak, de mindig halljuk kedves élénk összebeszélésüket. Ők az igazi húséges barátaink s ti mégis a fülemilét várjátok, mert ő változatosabb és nagyobb szabásu melódiákat dalol. Még a fecskét is szívesebben látjátok, pedig ő is csak jó időtől való.

Hát mi magyarok ilyenek vagyunk azzal a mi hazai, mert az nem elég lármás, nem is olyan csillogó. Még azt is megérjük, hogy nemesak hazát, szívet is cserélünk!

Ha számba vennők mennyi kár és romlás jár a kártya és a koresma kedvelésével, meggondolnók, hogy ezeknél nincsen nagyobb házi ellenségünk. Minden napra esik bukás, tönkrejutás, öngyilkosság miattuk. Ma még jóval több a nem kártyázók és nem koresmázók száma, tehát megakadályozhatnák azokat az öngyilkolásban! Bárcsak a legközelebb álló rokonok, barátok és a szülők indítának harcot. Azután könnyű lenne a többi munka.

A szokás a legnagyobb zsarnok, mert szenvedélytyle nő s akkor már nem lehet megbirkózni vele. Megszoktad, hogy reggel éhgyomorral egy pohár pálinkát iszol. Tudod,

hogy mérgezed magadat, az orvosod már figyelmeztetett a bajra, de te azzal védekezel, hogy megszoktad. Ugyanezzel magyarázod meg a kártya szenvedélyét, a dohányzást is, pedig immár még a párnád sem a tied. Vigyázz, mert most a becsület következik s akinek nincsen becsülete, már nem is ember.

A szép beszédet élvezettel hallgatjuk. A szónokilag előadott beszéd olyan hatást tesz, mint egy műdal. A lélek belemerül és megfürdik benne. Ha nem is fog többet tudni, bizonynyal tisztább lesz a gondolkozása és mélyebb az érzése. Ez is nagy eredmény, de ha e mellett egy pár szép mondást, találó kifejezést bele vésünk lelkünkbe, azzal már gazdagabb lesz a nyelvünk és alkalmilag úgy gyönyörködünk benne, mint a szép melodiában.

Ha nem találisz örömet a munkában, rabja vagy saját sorsodnak s ebben az a baj, hogy 30 vagy 40 évre szól, tehát életed legjavát saját börtönödben töltöd.

A falu végeken gondozatlanul csatangoló utcagyerekek unalomból, vagy pajkosságból neki állanak a kis ház agyagos falának, piszkálják, kapargálják, lyukat fúrnak bele. Nem törődnek azzal, hogy valakinek kárt tesznek, nem jut eszükbe, hogy játszótársuk, majd ha a hideg idő eljő, meg fog fájni, mert befúj a szél a különben is szegényesen fűtött kis lakásba. Vannak nagy gyerekek is, akik a maguk játzó és piszkáló, meg áskáló szerszámaikkal hasonlókat tesznek. Belemetszik becses nevők első betűit az ép fa törzsébe, rákarcolják az érdemet hirdető emlékkőre. Ha nincsen, aki rákoppantson az ujjokra, ezek a kis és nagy utcagyerekek még arra is rábátorodnak, hogy sárral dobálják meg a szentegyházat.

A nyári tanítás.

A serdülő ifjúság érdekében az unitárius egyház már csaknem háromszáz éve fáradozik. A fejedelemség korában, midőn a szombatosság címén s más ürügyek alatt egyre ostromolták az unitáriusokat, az egyház a serdülő ifjúságra fordította figyelmét. Azt követelte a papoktól és rektoroktól, hogy a nyári három hónap alatt vasárnapon-

ként részesítsék őket vallásos oktatásban. Akkor az egész vonalon a kátékizálás járta, tehát a papnak a kátét, a meszternek az énekeket kellett tanítani.

Az intézkedés nagyon üdvös volt, mert a 12–20 év közötti korban az ifjaknak leginkább van szükségük belső táplálásra s külső támogatásra. Az ilyen ifjak alapítják a családot, tehát a kepelizető alanyokat. Ujítják és frissítik az egyházközségi életet. A melyik pap tíz éven át hűségesen vezeti, oktatja és erősíti az ifjú nemzedékeket a vasárnapi iskolában, annak nem kell aggódni egyházközsége sorsa miatt, mert a saját képére teremtetett gárdával azt viheti ki, amit éppen jónak lát.

A nyári tanításról az újabbkori egyházi irodalmunkban sok szó esett. Ma már sokkal értékesebb és natékonnyabb ez az intézmény mint ezelőtt 20–25 évvel lehetett. Ma már látjuk, hogy a felekezeti iskolai befolyást egyházközségeink $\frac{2}{3}$ részében s ifjuságunk $\frac{5}{6}$ részében ilt érvényesíthetjük teljes intenzivitással.

Ha a lelkész az elemi iskolát végzett ifjuságot átveszi és 8–10 éven át céltudatosan vezeti, minket az államosítás nem nagyon fog zavarni egyháztársadalmi misziónkban.

Ezúttal abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy egy nyáron az egész vonalon az összes ifjuságot bevezethetjük vallásunk kezdő korának szellemébe. Mődünkban áll, hogy az unitárius jellemképzést élő és éltető példával nagyobb nehézség nélkül teljesíthessük. Pap Domokos, tanár, székely testvérünk, a nagy Dávid Ferencet lehozta a kis emberek közé s megtudja éreztetni velők azt, amit ők csak sejtenek, hogy az ifju lélek örökös harcot viv a hittel a hitért. Ő hisz és remél. Egyik percben lehetetlenségnek gondol mindent, a másikkban aggódó kétség győtri s hitetlenű kovályog az ismeretlen mindenségben. Könnyen kicsap medréből, mint a hegyipatak, amelynek útjában amugy is mélyen fekvő nehéz sziklakövek és bedőlt fatörzsek állanak.

Dávid Ferenc az ilyen összeütközéseket végig tapasztalta, de lelkét és lelke bátorságát soha egy percre is el nem veszítette. Megállott az új gát mellett, összegyűjtötte erejét és amikor elég erőt érezett a tovább haladásra, tovább ment. Tudta, hogy ő is szenvedni fog, mint mestere Jézus, de tudta, hogy ez a szenvedés boldogság még ha halállal végződik is.

Tessék végig vezetni az ifjut lélekben e nagy lélek

harcán. Tessék megismertetni őt az akkori idők előnyeivel és hátrányaival. Tessék rámutatni a világ színpadján legmagasabban álló kis Erdélyre. Tessék megismertetni a mai ifjút az akkori vezető emberekkel s az élet viszonyaival és ő büszke lesz rá, hogy unitáriusnak született s s igyekezni fog, hogy ő is tegyen nagyot, szépet és maradandót a Dávid Ferenc egyszerű hitéért.

A Dávid Ferenc egyelet a Dávid Ferenc életrajzát a nyári tanítás céljaira 40 fillérért adja az illető lelkész uraknak.

Már most az egyházközségeken, azoknak előljáróin, az ifjuság barátain van a sor, hogy mindenik vasárnapi iskolás gyermek megkapja a Dávid Ferenc életrajzát.

Mi — nyilván — azt szeretnők, hogy ingyen küldjük el mindenik parochiára. De ehhez az volna szükséges, hogy ilyen célra az egyeletnek álljon rendelkezésére legalább 200.000 kor tőke. Ennek a tőkének 800 korona kamatjából 2000 példány kitelnék. Hej, de ettől szörnyű messze állunk.

Hogyan segítsünk tehát? Egyesült erővel. **Mindenik** községünknek akadjon egy-két Maccenássa. Az onnan kiszármazott urak és urnők menjenek segítségre. A lelkészek értesítsék községük szülöttjét a nyári iskola tanulói számáról egy levélben. Mi hisszük, hogy célt érnek.

De azt meg erősen hangsúlyozzuk, hogy a jövő nyáron mindenik vasárnapi iskolában foglalkozzanak a D. F. életével s csakis azzal.

Reméljük, sőt ígérjük, hogy a jövő évben ilyenkor hasonló értékes ajánlatot fogunk tenni.

A tavasz ébredése.

A halál és az élet kézen fogva járnak. Azt csak egyszer látjuk meg s akkor is megsiratjuk, ezt mindig látjuk, de ritkán becsüljük meg. Ez nyílt barátunk, az titkos ellenségünk, s mégis elválhatlanok egymástól, olyannyira, hogy a halál nélkül az életet észre sem vennők. Az indusok oly nagyra becsülik az örök nyugalmat ígérő halált, hogy mindig véle foglalkoznak, s készülnek karjai közé.

Mi, keresztények egy kissé okosabbak vagyunk, mert a halált az örök élet kapujának tekintjük. Régen azt

mondották, feltámadunk, azt értették, hogy a meghalt test feltámad, megújul, új ruhát ölt magára, addig volt rothadandó, ezután lesz rothadatlan.

Kevés ember érti meg a lelki élet titkait. Még kevesebb gondolkozik ilyen mélységes dolgokról. Pedig hát csak akkor tudnók igazán meglátni milyen nagy különbség van az isteni és emberi, a mulandó és halandó között.

A természet működéséből sokat tanulhatunk. A kertész tudja, hogy tavasszal a nedvesség a földből fölfelé igyekszik. A föld színe tele van nedűvel, mintha várná a magot, hogy csiráját fölébressze, fölnövelje, hogy vele együtt fölemelkedjék a légbe.

A legmagasabb jegenyefa, a legvastagabb tölgy kiterjesztett szívógyökereivel fölszívja a nedvet s fölszállítja a tetőn álló legfelsőbb rügybe is, megduzzasztja, hogy levele kibomolván még tovább juthasson. A tudós nem tudja megmagyarázni, miért és hogy történik ez a ropant érdekes fölemelkedés s még kevésbé azt, hogy miért száll le ősszel, miért hagyja el régi helyét. Pedig úgy van. Talán meghal ez az élet is, hogy azután fölébredjen, föltámadjon tavasszal.

b. gy.

A kiengesztelés.

A kiengesztelés tana a dualizmuson nyugszik, melyet az ember úgy tekint, mint elkülönítőt az Istentől. Fő eszméje: Az Isten ott fenn van, az ember itt lenn. Hogyan lehet e kettő közti mélységet kitölteni? Ki fog minket felvinni s ki fogja hozzánk az Istent lehozni? Mi mint unitáriusok, nem tagadjuk a mélység létezését, de tagadjuk azért bárminő közbenjárónak a szükségét bármiféle áthidalás végett. Az emberi és isteni különválás helyett hisszük az oly közeli összeköttetést, amely teljesen szétválaszthatatlan. Az nem azt mondja, hogy az Isten ott fenn s az ember itt alant, hanem hogy az Isten és az ember itt együtt vannak.

Az Isten szíve itt cseng, s az ember szíve itt búsul. Az Isten itt örökké megy előre, hogy találkozzék a hibatévő lélekkel, mindaddig, míg a kettő eggyé lesz a lelkiismeretben és életben, amint azok örökké egyek a természetben és valóságban. Más szavakkal: e természetes «egység» kizár minden szükségességet a mesterséges kibékülésre. Ez az unitarizmus erőssége. Az Úr, a mi

Istenünk egy és az ő neve egy. Az ő legvégső és legmagasabb szava az ő legnagyobb bizonyossága az, amelyet egykor, minden lélek mond az ő isteni öntudatossága mélységéből: «Én és az én Atyám egy vagyunk!» Így lesz e beszéd szent s így lesz az a Krisztus valódi lelke.

Kérünk téged oh Isten! engedd, hogy mondhassuk minden körülményeinkben: «Legyen meg a te akaratod! Hadd alázzuk meg magunkat a te akaratod előtt, álljunk szembe a fájdalomokkal, de érte le ne veressünk, hanem éljünk mindig a te arcod világosságában s fogadjuk el annak fényességét!

Angol eredeti után.

Nyarádszentmárton, 1913 február 4.

Fazakas Lajos, lelkész.

Collyer Róbert lelkész.

A New-York részére 1907-ben kiadott vezérkönyv 125. oldalán a következőket találjuk: «New-York városban három unitárius templom van. Ezek közül kettő széles körben nagy tiszteletben áll lelkészeik ékesszólása révén. All Souls temploma a legrégebb és dr. Bellows az unitáriusok legvirágzóbb egyházává tette e városban, sőt az egész Egyesült Államokban. A South Avenuen van a 20. utcában. Piros és fehérrel színezett bizánci stílusa révén is feltűnő. A Church of the Messiah a Park Avenuen van a 34. utcában, nevezetessé lelkésze, Robert Collyer teszi. Építészeti szempontból csinos.»

1908. év nyarán néhány napot New-Yorkban töltve e sorok olvasása vezetett a Church of The Messiah-ba. A Robert Collyer neve ismeretes vallásos füzetek révén. Smiles híres műveibe (Character, Duty, Thrift) szintén igen szép és értékes idézeteket vett be tőle.

Ott ült Róbert Collyer a tágas, kivilágított templom emelvényén. Erős terméte, éles arcmeetszete, hosszú ősz haja, simára borotvált arca, amennyi erőt, éppen annyi jószágot tükrözött vissza. Megkapó, impresszív megjelenése volt az ősz Collyernek. Ez alkalommal csak az imát mondotta ő. A hangjában és szavaiban érezte a hallgató az erőt és bizalmat.

Robert Collyer abból az iskolából került ki, amely annyi nagy embert adott Amerikának. Az egyszerű, klasz-

szikusz műveltség nélküli munkás osztályból. Fél századdal ezelőtt lett kovácsmester. Műveltségével s magán úton elsajátított ismereteivel csakhamar kitűnt az emberek között. Mint ilyen szülőföldjén Angliában működött.

Nemsokára letette a pörölyt, odahagyta műhelyét s Amerikába Chicágóba ment. Ott egy methodista misszionál kezdett predikálni. Eretnekség vádjá miatt itt a predikálási szabadságot megvonták tőle. Akkor egy unitárius misszióhoz csatlakozott. Gyorsan ismertté tette magát. Azokkal a vonzó emberi tulajdonokkal bírt, amelyek a zsenit jellemzik. Így lett a «Unity Church» papja Chicágóban. Ettől kezdve ezt Robert Collyer templomának nevezték. Nemsokára az Egyesült Államok nyugati részének leghíresebb predikátora lett. Ugy a tanult, mint az egyszerű nép örömmel halgatta. Jorkshirei angol dialektusát megtartotta s ez beszédét még érdekesebbé tette.

Ezután is sokszor eldicsekedett azzal, hogy milyen kitűnő lópatkot tud készíteni. Hogy bebizonyítsa, hogy ez nem hiu dicsekvés készített is egy lópatkót, amelyet mint mementót a Cornell egyetem őrizi. Az ülővasat, amelyen Jorkshireben dolgozott W. H. Baldwin vásárolta meg s az «Unity Church»-nek ajándékozta.

Az angol irodalomban volt nagyon járatos. Mint író csakhamar elismerést nyert s utolsó látogatása alkalmával szülőföldjének egyik egyeteme doktori címet adott neki. Mikor Chicágóban volt, ott első polgárnak tekintették. Különösen egy nagy tűz idején tüntette ki magát.

A szószéket olyasminék tartotta, ahonnan az emberek erőt, vigaszt, nevelést várnak.

New-Yorkba ezelőtt 33 évvel jött. Azóta csendes lelkesízi munkát végezett. Itt bárhol megjelent vidámsága és egyéniségéből kisugárzó optimizmusa mindig vonzotta a közönséget.

1912. november 30-án csendesen kimúlt. Sok barát, nagy közönség jelent meg temetésén. Mindenki egyhanguan elismeri, hogy Robert Collyer nagy ember volt. Kutatják, hogy mi tette őt nagygyá? Nem volt világhírű szak tudós. Nem volt szónoknak sem éppen utolérhetetlen. Bizonyára nagy szíve és nagy lelke volt az, amely őt a nagyok sorába emelte.

Kiss Sándor.

NŐK VILÁGA.

Unitárius Nők Szövetsége.

Az Unitárius Nők Szövetsége április 11-én népes gyűlést tartott az unitárus kollégium dísztermében, Ferencz Józsefné elnöklété alatt. Az elnöki asztalnál helyet foglaltak: Lewis John-né asszony és Williams kisasszony Angliából, Fangh Erzsébet titkár. Jelen volt mintegy ötven tag és vendégnő s számos férfi.

Elnök üdvözölte a megjelenteket és föl kérte titkárt, hogy megnyitó beszédjét olvassa föl. Az elnöki megnyitó beszéd a következő:

Tisztelt Nőszövetségi Gyűlés! Kedves testvérek! Kiváló szerencsénknél tarthatjuk, hogy mai gyűlésünkön körünkben tisztelhetjük Lewis Jánosné úrasszonyt Portypriddből, Angliából és utitársát, Williams kisasszonyt. Legyenek mindketten a testvéri szeretet melegével köszöntve!

Lewis Jánosné úrasszony, kinek férje a Délkeleti Wales Unitárius Társaságának nagyérdemű elnöke, maga pedig az Unitárius Angol Nők Szövetsége portypriddi fiókjának köztisztviselőként álló s nagyrabecsült titkára, leánya, Lewis Enid kisasszony meglátogatására jött Kolozsvárra, ki már második éve, hogy itt van városunkban, jelenleg dr. Fülöp Gyula úr házában és családjában körében, mint leányának az angol nyelvben oktatója és egy igen meleg hangú üdvözlő-iratot is hozott magával a portypriddi nők szövetségétől, amely mindjárt fel fog olvastatni. De örvendeni fogunk, s erre tisztelettel fel is kérjük, hogy legyen szíves előszóval is megismertetni velünk és tájékoztatni minket Szövetségük munkálkodásáról, a mi minden biztonnyal tanulságos fog lenni reánk nézve. Mert hiába tagadnók, de angol testvéreink messze túlszárnyalnak minket vallásunkért való tevékenységükben, valamint általában humánitárius emberbaráti célok előmozdítása iránti nemes törekvésükben és áldozatkészségükben. Vajha két kiváló nőtestvérünknek a gyűlésünkön jelenléte bennünk is fokozná a buzgóságot és tevékenységet vallásunk és egyházunk iránt s nőszövetségeinkkel mi is párhúzámba igyekeznénk állítani a magunkét. És én remélem, hogy mai gyűlésünk erre jelentékenyen be is fog folyni.

E reményben nőszövetségünknek jelenlevő tagjait, valamint mindazokat, akik jelen gyűlésünk iránti érdeklődésüknek megjelenésükkel tanújelét kívánták adni, a testvéri szeretet melegével üdvözölve, a gyűlést ezennel megnyitottnak nyilvánítom.

Ezután fölolvastatott a délwalesi unitárius női szövetség üdvözlete, s a pontypriddi unitárius egyházközség üdvözlete, melyeket szintén egész terjedelemben közlünk.

Az angol unitárius keresztény nők szövetsége Aberdől, Dél-Walesből, a kolozsvári testvér-szövetségnek.

Kedves Szövetségtársak!

Mi, a Szövetségnek egy kis fiókja, örülünk annak az alkalomnak, hogy üdvözlétet küldhetünk Önöknek, elnökünk, Williams kisasszonytól. Örülünk, hogy kezet foghatunk Önökkel a nagy távolságon keresztül s legjobban kívánságainkat küldhetjük áldásos munkájukra.

Ismételten Isten áldását kérjük működésükre.

Maradunk hűséges szövetségtársaik.

(A Szövetség nevében)

Jones Oliv és Howells Winifred.

A Magyar Unitárius Nők Szövetségének!

Tisztelt Elnökség!

Kedves Asszonyom!

Az Angol Nők Szövetségének pontypriddi-i fiókja felhasználja Lewis Jánosnének magyarországi látogatását, hogy tevékeny és tisztelt titkárunktól Önöknek a legszivesebb üdvözlétünket küldjük. Örülünk, hogy üdvözlétünket Önöknek személyesen s Önök útján az összes magyar unitárius nőknek közvetve adhatja át.

Minket lelkesít és bátorít az a tudat, hogy önök is velünk együtt tagjai azon nemzetközi mozgalomnak, mely oly sok jót tesz az unitarizmus érdekében s mely mindnyájunk szívéhez oly közel áll.

Ámbár geográfiai távolságok s nyelvbeli különbségek vannak köztünk, mégis érezzük, hogy közös célokért küzdünk és közösek rokanszenveink. Ha hitünk nemis tradíciójára gondolunk s arra az előkelő helyre, melyet az ma is elfoglal az önök országában csak természetes, hogy őszinte hálát s mély tiszteletet érzünk önök iránt.

Dávid Ferencnek, az unitárius apostolnak és mártírnak neve épp oly ismeretes előttünk, mint önök előtt.

Örülünk azon ténynek is, hogy Ferenc József püspök urban, ki az egyház jelenlegi feje, az egész föld kerek ségen élő unitáriusok vezetőjüket tisztelhetik.

Különösen érdeklődtünk az önök munkássága iránt, amióta Lewis Enid k. a. itteni egyházunk tagja és hűséges szeretett tanítója vasárnapi iskolánknak, azért búsu zolt el tőlünk ezelőtt majdnem két évvel, hogy ideiglenes otthont találjon az önök hazájában. Gyakori tudósításai ből jól esett olvasnunk, hogy milyen szíves bánásmód ban részesült hitrokonai körében.

Érdeklődéssel nézünk közeli hazatérése elé, midőn majd részletesebb információkat nyerhetünk tőle a magyar unitáriusokról.

Ez évben kis egyházunk büszke arra, hogy Lewis János úr, titkárunk igen tisztelt férje és Lewis Enid k. a. édes atyja, elnöke a Délkeleti Wales Unitárius Társaságnak.

Az itteni Női Szövetség munkáját most nem szándé kunk részletezni, mert reméljük, hogy Lewis Jánosné urnő a szükséges részletes információkat megadja s viszont az önök munkásságáról beszámol majd nekünk is, mely utóbbitől lelkesedést és bátorítást nyerhetünk.

Örülünk, hogy titkárunkat az aberdar-i egyház egy másik előkelő és hűséges unitárius munkás tagja is elki séri. Williams k. a. nem csak saját városában működik áldásosan, de segít mindenütt a környéken is s két évvel ezelőtt oly szíves volt, hogy kézimunka vásárunkat, melyt a Női Szövetség rendezett, itt Pontypriddben ő nyi totta meg.

A kisasszony tisztelt atyja Williams Z. úr elnöke volt társaságunknak s ma is a legjobb unitáriusok közé tar tozik.

Tiszteletünk s jókívánságaink ismételt kifejezése mel lett maradunk az Unitárius Női Szövetség pontypriddi fiókjának nevében.

Davies E. elnök. *Lewis*, pénztáros. *Lark Davies*, papné.

A Magyar Unitárius Nők Szövetsége a Dél-Walesi Unitárius Nők Szövetségének és a pontypriddi unitárius egyház tagjainak a következő választ küldötte:

Kedves Elnök Úr!

Nagyon nehéz, sőt majdnem lehetetlen megfelelően viszonzoznunk az önök szívélyes üdvözlését, amelyet ked-

ves levelőkben és Lewis John-né asszonyság hatásos szávaiban fejezték ki. Főlemelő érzéssel tölt el az a tudat, hogy Önök is a vallásszabadság szent ügyéért munkálkodnak, amely tőlünk nemcsak munkásokat, hanem mártírokat is követelt. Jól ismerjük azt a szomorú tényt, hogy régen az unitárizmust még a legjobb keresztények is hitetlenséggel és mohamedánizmussal határos vallásnak tekintették. Tudjuk, hogy nemcsak Lengyel- és Olaszországban, hanem Angliában is a legkegyellenebb elbánásban részesítették az antitrinitáriusokat társadalmi és politikai téren is. Mi tudjuk méltányolni az angol parlamentnek az unitáriusok üldöztetését megszüntető törvényét, melynek 100 éves fordulóját önök készülnek megünnepelni. Részt veszünk örömeikben.

A mi egyházunk története a múlt évszázadban telítve volt a legelkeserítőbb eseményekkel, azzal a különbséggel, hogy önöknél csak egyesek, nálunk az egész egyház szenvedett.

Szenvedéseink és küzdelmeink azonosak voltak anélkül, hogy ismertük volna egymást. Hála Istennek, örvendezésünk is azonos, csak hogy, habár távoli országokban is élünk, most már szívben és lélekben egyek vagyunk, annyira, hogy az önök öröme a mienk is.

Jól esik szívünknek, hogy a nagy Dávid Ferenc születésének 400 éves ünnepe megszülte az Angol, Amerikai és Magyar Unitárius Nők Szövetségét.

Örvendünk, hogy a szövetségnek és annak az ismerettségnek, melyet leányaink az önökével a londoni Channing House Schoolban, kötnek két leányuknak, Johns Winnie és Lewis Enid kisasszonyoknak Kolozsvárra jövelele volt az eredménye. Személyes bájuk és szép jellemük mindkettőt kedvessé tette mindenki előtt, aki e két év alatt megismerte őket. Részt vettek a mi unitárius munkálkodásunkban kézzel és szívvel. Egészen megszoktuk, hogy templomunkban mindig ott lássuk helyükön. Reméljük nem volt okuk megbánni, hogy ide jöttek.

Nekik tulajdonítjuk azt a szerencsét, hogy Lewis John-né asszony és Williams kisasszony meglátogattak minket Kolozsvárt. Ittlétük rövid ideje alatt megtanultuk szeretni és becsülni őket, mint az öntudatos és erős munkásság példányképeit. Vajha sokan lennének közöttünk hozzájuk hasonlók, mert akkor gyülekezeteink és egyleteink még virágzóbbak lennének.

Nagyon köszönjük, hogy hozzánk fáradtak, mert úgy

érezzük, hogy jövőben még löbbit fogunk tenni vallásunkért, hogy hozzájuk méltókká lehessünk.

Az üdvözetlet a Nők Szövetsége jelenvolt tagjai aláírták és a helyszínen átadták Lewisné asszonynak.

Ekkor szóíásra emelkedett Ferencz József püspök úr, hogy kifejezze örömét az angol és magyar unitárius nők barátságos ötelkezése fölött és tolmácsolja a Magyar Unitárius egyház közeli és távoli tagjai legszívélyesebb üdvözetletét. Megkéri a kedves vendégeket, hogy vigyék el üdvözetletét különösen a Sharpe kisasszonyoknak és Tagart kisasszonynak, akiknek sok tekintetben nagy hálára vagyunk kötelezve számos irányu jóságukért.

Erre Lewisné asszony föláltott és az ő kedves, egyszerű, de megnyerő szavaival hosszabb beszédben válaszolt. Beszédjének főbb pontjait sikerült lejegyeznünk:

Lewisné asszony a maga és barátja Miss Williams nevében a legmelegebben köszöni az elhangzott szíves szavakat. Köszöni mindazt az előzékenységet, amelylyel elhalmozták a Kolozsvárt töltött hét alatt a különböző családoknál. De nagyon érzékenyen köszöni azt a jóságot, amelyet leánya ittléte alatt két éven át tanusítottak iránta.

Tordát meglátogatta és boldog volt, hogy a Dávid Ferenc eredeti nagyszerű képét láthatta a városház termében. Csak azt szerette volna hogy férje is lássa, mert tudja, hogy nagyon boldog lett volna s gondoskodott volna egy példányról.

Izenetet hozott Brooke kisasszonytól, a British nők szövetsége titkárától, melyben szívére kötötte, hogy a magyar nők szövetsége küldjön képviselőt a párisi nemzetközi vallásügyi kongresszusra.

Dr. Boros kívánságára röviden elmondja, miben áll az ők munkásságuk. Az ő városában és Déli Walesben legelőször alakult meg az unitárius nők szövetsége fiókja. Minden héten egy gyűlést tartanak s legalább három órát tanácskoznak. Eddigi munkájuknak az az eredménye, hogy a templomjuk adósságára szükséges összeget most két éve összegyűjtötték, a múlt évben pedig a templomot megjavíttatták.

A maga munkásságáról is beszámol. Sietve kell hazatérnie, mert vasárnaponként a templomjukban ő az orgonista s már két vasárnap nem teljesítette kötelességét. Vasárnap önként a vasárnapi iskolában egy osztályt ő tanít.

Hétfőn a postai missio gyűlésén kell részt vennie. Ennek az a feladata, hogy a szegényekről s az unitárius irodalom iránt érdeklődőkről gondoskodjanak olvasmánnyal vagy vigasztaló levéllel.

Kedden az ő gyűlése lesz, melyen számolnia kell a gyülekezetnek erről a kirándulásról.

Szerdán a temperance gyűlésén vesz részt, amelynek a tiszta és mérsékletes élet előmozdítása a célja. Van egy Remény-egyesületök, melybe a gyermekeket vonják be s kötelezik, hogy szeszes italt ne igyanak, pénzüket gyűjtsék meg s adják át az ők pénztárukba, ahol kamatozzák s ha önállók lesznek, vagy szükségbe jutnak, akkor ellátják belőle. Örvend, mert az ők gyermekeik nyerték el az első versenydíjat.

Csütörtökön elnököi az ápolónők gyűlésén. Ez arra alakult, hogy társadalmilag gondoskodjanak a betegek kórházi gyógyításáról, házi ápolásáról. Vannak vállalkozó nők, akik híven eljárnak a házakhoz, s a szükség szerint segélyről gondoskodnak. Nálunk az állam s a megye ritkán állít kórházat. A társadalomra bizza.

Pénteken a sufrágettek, a női szavazatljogért harcolók gyűlésén vesz részt, de biztosítja hallgatóit, hogy nem tartozik az ablaktörők közé.

Szombaton a királyi életmentő csónakszövetségben vesz részt. Ennek titkára. Feladatuk, hogy a tengerparton tartsanak mentőcsónakokat, hogy szükség esetén segélyt nyújtsanak. Van 30 legujabb szerkezetű auto csónakjuk, amelyek úgy vannak szerkesztve, hogy a legnagyobb viharban sem fordulnak föl. Önkéntes adományokból tartják fenn és a tengeren pusztulók özvegyeiről és árváiról is gondoskodnak.

Ujból megköszönte a szives fogadást. Dr. Boros Gy. tolmácsolta a szép beszédet s a jelenlevők lelkesen megéljeneztek a kitünő angol nőt.

Ezután Boros Irén, Jones Winnie, Lewis Enid és Magyar Györgyike egy szép angol dalt énekeltek két szólamra, nagy tetszéssel.

Ekkor aztán a kolozsvári unitárius egyházközség gyönyörű és nagy értékű urasztali készleteit mutatta be Kelemen Lajos tanár, tolmácsolta angolul Győrfi István lelkész.

Az angolokat különösen meglepte a gazdag gyűjtemény, melyből egy kancsó 1534-ből, egy ezüst tál 1560-ból, több pohár a 17-ik századból való. Meglepő szép him-

zés egész halommal van. Ezekről részletesebb ismertetést fogunk közölni.

A nagy társaság 6 órakor oszlott el. Többen a New-yorkban gyűltek össze búcsúozsonnára. A kedves vendégek ápr. 15-én délben indultak haza jó kívánatainkkal. Az angol leányok még a nyárig itt lesznek, midőn dr. Boros Gy. fogja Párisba vinni a vallásügyi kongresszusra, ugyanakkor megy a Channing House Schoolba Boros Rózsika a jövő tanévre.

TÜZHELY MELLETT.

Imádság.

*Maradj menedékem, maradj erős váram,
Hogy a küzdelemben megállhassak bátran,
S lelkem a kétségben, ezer vergődésben,
Mindáig feléd nézzem.*

*Add, hogy a szenvedők panaszát megértsem,
Add, hogy a szeretet legyen örök vértsem,
Add, hogy szívemnek is minden izzó vágya
Utaid szolgálja.*

*Adj erőt akkor is, ha már romba énem,
Az igaznak útját járja minden léptem,
A szent küzdelemben, akkor is ha vesztelek,
Ne maradjak veszteg.*

*Ha ellenem önzés, ha úz rosszakarát,
Tudjam, hogy az útam szent nyomodon halad,
Adj erőt akkor is, ha már romba énem,
Diadalt remélnem.*

*A ki mindeneknek az útját megszabod,
Teljék be rajtam is te szent akaratod:
Küzdeni örökké hitben és türelemben
Oh adj erőt nékem.*

Mina János.

Székelyföldről.

Baj van a hajdani szép Erdélyországban,
Habár a Talvakban most is vigasság van.
Víg muzsika járja,
Táncra perdül lánya,
Hanem a lány meg a nóta sem a régi...
Ki itt marad pár nap,
Szeme könnybe lábbad,
A régi világot amint keresgéli.

A magyar, a székely nem a határt őrzi,
Hanem hajóra száll sorsával pörölni.
Odakünt már várja
Szemetes ládája
Az idegen földnek, nagy Américának,
S eltemeti mélyre
Bányák lassú mérge,
S a hazai földön övéit — a bánat.

S mégis megy a székely vesztünkre, vesztébe,
Ugarunkba hasít az oláh ekéje...
Hol vagy magyar, hol vagy,
S hol leszel majd — *holnap?*
A fenyveseidet idegen kéz vágja,
A mező virágát,
Kerted tulipánját
Oláh fáta köti lőmött bokrétába.

Hangosak a korcsmák... Hej, ha nem volnának,
Nem vágna a székely mindjárt a világnak...
Békén, csendben élne
Lelke örömére.
Csákó, Darú után vigan szántogatna,
Sok csalóka álmot,
Vesztett boldogságot
Ott künn idegenben, hej, dehogy siratna.

...Baj van a hajdani szép Erdélyországban,
S néma szomorúság a nagy vigasságban.
Cimbalomszó csendül
S mindakét szememből
Kezdenek könnyeim aláfolydogálni:
Hogy kell így elesni,
Idegenbe veszni
Tineklek Petőfi délceg katonái...?

Tarcsafalvi Albert.

A magyar földet német eke túrja!

Szántó-velő nép a magyar, a maga tulnyomó részében. Sokat lármáznak miatta, akiknek nem juthatott abból az istenadta rögből, hogy azon élet teremhessen. Agráriusnak, földfalónak, földéhesnek és tudj Isten miféle másnak keresztelik el az irigyek.

De ami áldás fakad abból az anyaföldből, az bizony nem szolgálja a hazát. Ami a termésért befoly, azt felaprózva aprópénzre mind, vagy igen nagy hányada megyen a külföldre még szántó-velő gépek árának fejében is. Limlom, ami a külföldi piac zsibvásárain sem kel el, az mind jó pénzen kerül eladásra boldog Magyarországon. Mi csak a kereskedőnek juttatunk az aratás bőségszarujából ömlő kincsekből, — amely kereskedő elsősorban Ausztriát boldogítja rendelkezéseivel. A magyar mezőgazdasági ipar pang, nem tud lábra állani, mert a magyar gazda, aki elfelejti, hogy híres gazdálkodó, a külföldi gazdasági gépek után kapkod.

Elég, ha beállít hozzá az osztrák vigéc, annak gyönyörűséges orcájáért csak rendel, — mert ne mondja az a kákabélű német, hogy: smucig a magyar.

Azt a drága honfivértől ázott magyar földet, bizony sok német vas túrja. Vannak régi hírű, szolid gépgyáraink, nem kell félni attól, hogy váltóval, ócskavasba való gépekkel rászedik a gazdát és mégis, mint a mezei pocok, úgy elszaporodik nyaranta az országban az osztrák vigéc. A magyar utazó kereskedőt, no hát azt kurtán ki-dobják, mert magyar és csalni tud.

Pedig édes hazámfiain, magyar gazdák, rajtatok a sor, hogy az ország el ne pusztuljon. Elfelejtettétek volna Deák Ferenc szavát: «Állítsuk fel házunk küszöbén a vámsorompót, idegen portékát vásárolni, hazánk elleni bűn.» Sok milliót adnak ki évenként a gazdák külföldi gazdasági gépekért, magyar munkásaink meg kivándorolhatnak Amerikába.

Ha mindazoknak foglalkozást, ipari munkát biztosítunk, akik kivándorolni kénytelenek, nem kellene a mezőgazdának termését annyi kézen keresztül a külföldnek potom pénzen elvesztegetni. Megenné a sok ipari munkás a leghörségesebb termést is, mert lenne miből jó árat adni érte. Ezt nem fontolják meg a magyar földmivelők, noha tudhatják, hogy a hazai földet jobban felaprózni, hogy

jusson minden gyermekünknek elég mivelendő föld, már nem lehet.

Akiknek nem jutott az anyaföldből, annak ipari foglalkozást kell biztosítani.

Fogadják meg a magyar gazdák, hogy: német vas nem turja fel a vérrel szentelt magyar földet.

Magyar Paizs.

M. V. E.

Dávid Ferenc Fiókegylet Kolozson.

Dávid Ferenc halálának utolsó évfordulója napján, 1912 november 17-én, dr. Boros Gy. volt szives egyház-községünkben a D. F. E. célját és munkáját ismertetni. Úgy ezen szívessegeért, valamint Márkos Albert gimn. tanár úrnak és Kovács József, az egyházközség volt kántorának szives megjelenésükért igen hálásak vagyunk. A mag, amit akkor közöttünk elhintettek, nem esett rossz talajba. Ugyanis 1912. december hó 22-én összegyűlt híveink megalakították a Kolozsi Dávid Ferenc Fiókegyletet.

Fiókegyletünk ma 20 tagot számlál. Ebből 8 teszi a választmányt. Elnök Kiss Sándorné Papp Erzsébet. Al-elnökök Pálné Kovács Berta és Székely Mihály. Jegyző Pál Mihály. Titkár Kiss Sándor. Pénztárnok Kun János.

Fiókegyletünk minden vasárnap este 6 órakor felolvasó ülést tartott, amelyen eddig a tagok érdeklődése nagyon szép volt.

Egy választmányi tag.

Irodalom.

Unitárius Szószék VIII. 2. sz. értékes pünkösti tartalommal jelent meg. Bölöni V. bevezetésül erőteljes beszédben fejtegeti az «élet a holtakból, melyet a vallásos reményből és testvéri szeretetből kell megcsinálni». Ehhez csatlakozik a néhai Raffaj Domokos «Isten hatalma». A természet ébredéséből olvassa ki Vári Albert az áldozó esütőtörőki nehéz kérdést életünk céljában és hitünk dialáiban látja megoldva. Meg is mutatja a töle megszokott alapos és meggyőző fordulatokkal. «Fennebb emeli tekintetünket a földi látóhatáron». Simén Domokos, Csifó Salamon, Németh István szép beszédei és imái a pünköst lelki eledeleivel táplálnak. Ürmösi Kálmán egy homóliát,

Fazakas Lajos halotti beszédet adnak. Ezek is méltók a nagybecsű füzethez és növelik az Unitárius Szószék folyton növekedő súlyát.

A magyar pap és tanító szociális kötelességei. Írták: dr. Schultz Józsefné és dr. Gidófalvi István. Nagyon életbevágó dolgokkal foglalkozó könyv. Sok tudnivaló, sok lelkesítő, sok hasznos van benne. Alkalmilag még visszatérünk rá. Ára 4 korona. Kiváló figyelmet érdemel.

Két legenda. Szavalkó részére írta: Péterffy Tamás. I. A Rákos legendája. II. A holló fája. Magyar ifjaknak, magyar szívű embereknek vannak írva, magyarosan, szépen. Ára 50 fillér.

A személyiség paedagógiájának alaptényezőiről. Kiss Elek tudori értékezése. Megis kapta érette az egyetemtől ezt a szép címet, melyhez gratulálunk.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A főtisztelendő püspök úr ápr. 24-én Budapestre utazott. Vele mentek főgondnok uraink és a vall. és közokt. miniszter úrnál tiszteltek és a Dávid Ferenc Egylet közgyűlésén részt vettek. A főt. úr a budapesti egyházban vizsgálatot tart, a Baldachy gyűlésen is részt vesz s csak május első napjaiban jő haza.

Felügyelő gondnoki beiktatás Székelykeresztúron. Szépen sikerült ünnepély keretében iktatták be Székelykeresztúron április 19-ikén *Szentkirályi* Ferenc ujonnan megválasztott gimnáziumi felügyelő gondnokot. A jól fegyelmezett ifjúsági dalkar éneklése után *Br. Daniel* Lajos f. ü. gondnok, orszgy. képviselő mély értelmű szép szavakkal nyitotta meg az ünnepélyt. Azután *Szentkirályi* Ferenc ny. ezredes, f. ü. gondnok értekezett a testnevelésről kiváló érdekességgel és egészen szakszerűen. Gazdag forrásta-

nulmánynak eredménye ez a tartalmas értekezés, melynek lényege az, hogy Magyarországon a testnevelés még mindig el van hanyagolva, pedig a testnevelésnek elsőrangú nagy fontossága elvitathatatlan. Kívánja a testnevelés intenzívebbé és szakszerűbbé tételét s megjelöli a módokat is, amelyekkel a cél elérhető lenne. Először *Pap* Mózes igazgató üdvözölte az új felügyelő-gondnokot a gimnázium vezetősége és ifjúsága nevében, rövid, de annál hatásosabb szép beszédben. Majd *Dr. Boros* György egyh. főjegyző tolmácsolta az E. K. Tanács üdvözlését mesteri módon. Mély érzéssel és nagy szeretettel beszélt, de nem is maradt el a hatás, mert beszéd közben is többször helyeselt és éljenzett a hallgatóság. Fokról fokra emelte a figyelmes hallgatóság érzelmét, amíg beszéde egy tapsviharban ért véget. *Lőrinczi* István esperes végül a szé-

kelykeresztúri unitárius egyházkör nevében a tőle megszokott szónoki tartalmas erővel üdvözölte Szentkirályi Ferencet

A vármegyei inelligencia nagyrésze megjelent az ünnepélyen. Ott voltak: Ugron János főispán és neje, Lőrinczy Dénes ny. altábornagy, Sebesi János alispán, Ugron Zoltán orsz. képviselő stb.

A felügyelő-gondnoki beiktató ünnepély alkalmával üdvözlőket küldötték a következők:

1. Sürgönyileg: *Ferencz József*, br. *Petrichovich-Horvát* Kálmán, *Fekete* Gábor, gr. *Haller* János, *László* Domokos, dr. *Ferenczy* Géza és *Végh* Mihály.

2. Levélben: *Imreh* József és *Máthé* György.

Az üdvözlőbeszédék szinte egyértelműen hangsúlyozták, hogy ez a beiktatás a gimnázium életében új kor kezdetét jelenti. Hisszük és kívánjuk is, hogy úgy legyen! *Ni.*

Id. Adám Dénes elhunyt Kolozsvárt április 2-án, élete 82 ik évében. Nyugalomba vonult, mint kir. táblai bíró s Kolozsvárra jött hasonló nevű fiához és régi jóbarátaihoz. Csöndben, megelégedve, békés szívvvel viselte az öregség gyöngeségeit. Jó kedélyét végig megőrizte, emlékeit szőlígtatta vissza a messzi multból, a nemzeti szabadságharc idejéből, Birói pályáján sok elismerés és kitüntetés érte. Egyházunknak lelkes hű tagja volt, egyházunk főtanácsának tagjai. Nagy részvét és méltó elismerés kísérte sirjába.

A keresztúri főgymnásium új épülete immár csakugyan meg lesz. Van rá vállalkozó is. Pályázat útján

öt ajánlat érkezett: Fekete Benjámin Székelyudvarhelyről 412.923 K, Kocsis Lajos és Novoti Aradról 367.456 K, Attl, Deretei és Rácz Kolozsvárról 366.951 K, Réhling Alajos Kolozsvárról 535.053 K, Váradi Árpád Marosvásárhelyről 389.884 K összegért ajánlkoztak az összes munkákra. Az E. K. Tanács ápr. 23-án döntött és a legolcsóbb, de teljesen megbízható Attl, Deretei és Rácz cégnek adta ki 366.951 K-ért. Az épületet a f. évben fedél alá kell tenni s 1914 júniusára teljesen el kell készíteni.

Nagy élőnye lesz a keresztúri új gymn. épületnek, hogy be lesz kapcsolva a képezdei csatornába, ami az egyháznak 6000 koronába kerül.

Abrudbányai Rediger Béla nyug. tordaaranyosmegyei alispán elhunyt ápr. 20-án Tordán. Az egykor gari-baldista vitéz, a kitűnő tisztviselő immár régóta nyugalomban van. Egyházunk főtanácsának régi tagja volt. Rendíthetetlen elvhűség és férfiaság jellemezte egész életében. Legyen nyugalma csendes.

Summerbell amerikai pap meghalt. Akik jelen voltak a Dávid Ferenc ünnepségeken emlékeznek a legöregebb urra, a borotvált arcu, kegyes és kedves tekintetű Summerbellre. Író asztala mellett dolgozás közben elszólította a halál. Hívei és családja, de az unitárius világ is fájó részvéttel gondol a kiválóan lelkes és szabadelvű jó papra!

Szamosi Soós Vilmos ifju afiát újabb kitüntetés érte. Mert kitüntetésszámba megy, ha a »Magyar Iparművész« c. első szakfolyóirat valakinek a munkáját közli, A Sz. Soós

V. nyertes soproni érmét kitűnő képpen kiadta. Nagy hatást tesz a szemlélőre, mert a műnek mindkét oldala sokat mondó és művészies kivitelű alkotássakkal van elárasztva. Egy másik munkáját — egy kis leány gyönyörű szobrát az Ujidők adta ki. Ezt a szobrot Kolozsvárt jól ismerik, mert egy kolozsvári gyermek fényképe után mintázta és oly kitűnően sikerült, hogy nemcsak a szülők, idegenek is azonnal fölismerték. A még nagyon ifjú művész előtt gyönyörű pálya — s hisszük — sok dicsőség áll.

Az angol unitáriusok nagy ünnepre készülnek. Száz éve, hogy az angol törvényhozás eltörölte az unitáriusok üldözését és megégetését szentesítő törvényt. Alig is hihető, hogy olyan közel volnánk még a vallás miatti üldözéshez. Pedig sokkal közelebb eső példát is találhatunk. De az angolok ünnepének mégis meg van a buzdító hatása: balad a világ s a lelkiismeret szabadsága, nemcsak föltámad sirjából, hanem örök életet nyer.

Új örökös alapítók. Id. báró Daniel Gábor tiszt. főgondnok úr is belépett az örökös alapítók közé s elfoglalta a 40-ik helyet. — Özv. dr. Nagy Károlyné úrnő megkezdte az új sorozatot az 50 felé. Most hamarosan az 50 et kell elérnünk, mert ígéretet kaptunk Árkossy Lajos barátunktól, hogy ő lesz az 51-ik. Kérjük azokat a mt. egyháztanácsos afiakat, akik az őszi fötanácskor ígéretet tettek, szíveskedjenek beváltani ígéretüket. Mi tudjuk, hogy sokan vannak, akik nem fognak elmaradni.

101 tag. Az udvarhelyköri Dávid Ferenc fiók-egylet pénztárnoka Pál Ferenc lelkész ur egyszerre 101 tag díját küldötte be. Némelyek több évre is fizettek. Ez a kimutatás lapunk megelőző számában már megjelent, de jó az ilyen példákat szem előtt tartani, melyik fiókegyletből nem telnék ki ugyanennyi fizető tag. Egyet sem ismerünk oly néptelennek, hogy a 100 tagot ki ne állíthatná, ha a buzgóság tűzét állandóan éleszténék.

A nemzetközi vallásügyi kongresszus Párisban lesz jui. 18 - 22. napjain nagyszabású tárgysorral. Az unitárius egyházak részéről Amerikából 130-an. Angliából is olyan számban lesznek. Hazánkban dr. Boros György egyh. főjegyzőt küldi az E. K. Tanács. A nők szövetségének is lesz képviselője. Akik nyári szünidejüket külföldön akarják tölteni, igen helyesen teszik, ha csatlakoznak. Tagdíj csak 10 frank és azért rendkívüli előnyökben részesül a tag.

A várfalvi Dávid Ferenc Egyelet működését a himlőjárvány gátolta, de mégis tartottak 7 összejövetelt 60—100 részvevővel. Az összejöveteleknek a templombajrára is kitűnő hatásuk van. Nagy hátrány, hogy nincsen alkalmas helyiségük. A futkározó apostolok ott is megfordultak és kerülgetik a gyengébbeket. Azt hisszük s figyelembe ajánljuk, hogyha Várfalva, Rákos, Csegez, Sinfalva, Kövend és Bágyon D. F. fiókegyletté tömörülne egyesült erővel sok jót végezhetnének csere útján. A két Torockó, valamint Abrudbánya és Verespatak is egymásra van utalva, s egy D. F.-

Egyetlet mind pompásan megbírnának Torda már is azon az uton van, hogy önállóan szervezkedjék. Mindennek meg van az ideje s mindenre van idő, csak akaró lélek kell hozzá.

A homoródujfalvi ifj. egyesület f. hó 15 én színelőadással egybekötött táncmulatságot rendezett igen szép erkölcsi és anyagi sikerrel. Előadták az »Ördög mátkája« című népszínművet, mely előadás dicséretére válik az ifjuságnak és az ifjúsági egyesületet vezető derék, munkás tanítónak, Deák Mózesnek.

Szülők figyelmébe ajánljuk az Unitárius Közlöny *cimlapján* kezelt foglalt értesítést.

*** Aki az »Unitárius Közlönyt« olvassa, ne sajnálja érette az áldozatot, de a *tartozását* fizesse meg. A D. F. E. némely tagtól csak 5 vagy 6 év múlva kapja meg a tagdíjat. Az Együletnek jobb volna, a tagnak könnyebb, ha évről-ére fizetné.

A háromszéki D. F. főkegyelet május 25-én Bölönben ünnepséget rendez a Nők szövetségével karöltve.

Panasz van az állami tanítók ellen. A panasz abból áll, hogy némelyik állami tanító, aki felekezeténél kántori szolgálatot vállalt, nem szívesen s nem egyháziisan és nemis vallásosan teljesíti kötelességét. — Ez a vád világért sem illet minden állami tanítót, legfennebb némelyeket, talán egy párat. Hát tudjuk, hogy minden az egyéntől függ, még akkor is, ha sokkal nehezebb a földadat, mint az egyházi szolgálat, de az is igaz, hogy az állami tanítótság mellett a kántorság nagyon szerény munkakörnek tetszhetik. Az is igaz,

hogy a tanítótságra készülés ideje alatt az egyházhhoz simulásra nem sok alkalom kínálkozik, de mégis mi csodálkozunk az olyan művelt emberen, aki önként vállalt heiztébe nem tudja beletalálni magát. Csodálkozunk főképpen azért, mert hiszen első helyen magának szerez kellemtlen órákat s talán egész életét elkieseríti az elégedetlenség érzelmeivel, a nyugtalan és nyugtalanító gondolatokkal. Általános igazság, hogy bármely munkát széppé, hasznossá, könyűvé és értékesé tehet maga a munkás.

Üdülöhelyek a Székelyföldön. A marosvásárhelyi »Székely Társaság« a Székelyföld 23 egészséges, pormentes, kitűnő levegővel és vízzel bíró helyén — legtöbbnyire híres gyógyfürdők közelébe — nyári üdülotelepeket szervezett, melyeken tanítók és szegényebb sorsu tisztviselők olcsón juthatnak lakás- és ellátáshoz. Az ezekről szóló tájékoztatást bárkinek díjtalanul küldi meg Szentgyörgyi Dénes a társaság titkára, Mazosvásárhelyt.

Áldozatkészség. Egyik angol unitárius lapban egyszerre két nyugtázást pillantottam meg. Az egyik adakozás egy templomra és mutat 15'744 kor. összeget, a másik adakozás a Nemzeti Konferencia alapjára. A harmadik közlemény végösszege 968'780 kor. tehát alig hiányzik az egy millió koronából. Az utolsó közlés szerint hárman adtak 100—100 fontot — 2400 kor. A többi kisebb adomány. Ahol akarat van, mód is van.

Rövid hírek. Az amerikai unitáriusok legrégibb lapja a Christian Register az olvasóitól sok levelet kap. Kevés cikke ellen tesznek kifogást, de abban is megoszlanak a vélemények. — Új doktori diplomát ad Amerika több egyeteme: Közegészségügy doktora címen

(D. P. H.). — Amerikában egy jeles ifjú unitárius lelkész beteg lett s az egyházi lapok gyűjtéséből gyógyíttatta magát. Egy lelkésztestvére és tanára hálás köszönettel jelentik, hogy jobban van és újból munkához fogott.

Egyházi könyvtárak szervezésén fáradoznak a petrozsényi és brassói egyházközségek. A Dávid Ferenc Egylet a rendelkezésére álló kiadványokból megküld egy-egy példányt ingyen vagy nagyon mérsékelt áron. Sajnálattal tapasztaljuk, hogy az Unitárius Közlönyt nem mindenik egyházközség járátja s amelyiknek jár, nem gondozza. Tesületeknek szívesen kiegészítjük a példányát, ha módunkban áll és kellő időben figyelmeztetnek.

Nálunk. Alvinczy Sándor: Középisk. reformjavaslatok 10 l. ezt írja: Hivatalos forrásokból megállapítottam, hogy Anglia, Franciaország, Belgium, Hollandia, Poroszország, Ausztria együtvéve 100 év alatt nem ítéltek el lopás, csalás, sikkasztás, zsarolás, megvesztegetés és kötelesegmulasztás miatt annyi köztisztviselőt, mint Magyarországon egyetlen egy évben, 1899-ben.

Szerkesztői üzenetek. *Kereszturi Á-s, B-n és többen.* A Jézus élete c. tan. könyv bírálójáról csak ráfogással lehet azt állítani, hogy a papok ellen s plane az unitárius papok ellen csak egy elítélő szót is mondtak volna. Erre okuk sem volt, sőt alkalmuk sem. Azt mondják, hogy a pap előszóval följejt-

het és megmondhat sok olyan dolgot, amit kis gyermekek tankönyvébe nem kell s nem is lehet beleírni. Különben az egész ügy tisztázódni fog a nyilvánosság előtt. — *Az élet. Gondatlanság, következmény.* Köszönjük a munkás figyelmet, de mindkét tárgyat szívesebben látnók prózában elbeszélve a „Tűzhely mellett“ rovatban.

Ünnepi ajándékkönyvek: „Az unitárius vallás Dávid Ferenc korában és azután“ színes borítékban, I–VIII. 1–193 l. nagy 8-ad rét. Tartalma XXIII. cikk. Írták: Szentmártoni Kálmán, Borbély Ferenc, Fekete Gábor, dr. Boros György, dr. Borbély István, Szinte Gábor, Vári Albert, Varga Dénes, Borbély György, dr. Tóth György, Ferencz József, id. Daniel Gábor, Kiss Sándor, Csifó Salamon, Gálfi Lőrinc, dr. Wendt-Gál Kelemen, dr. Carpenter, Pap Mózes, Percelné-Kozma Flóra br. Petrichovich-Horváth Kálmán, Tarcsafalvi Albert (költ.), Ára 3 K. — „Dávid Ferenc életrajza“ Írta Pap Domokos. Ára 50 f. Postán küldve 60 fillér. 5 koronáért 10 példányt bérmentve küld az egylet.

Konfirmációra készülő gyermekeinknek szerezzünk egy konfirmációs emlékkönyvet (20 f.) s egy Dávid Ferenc képes életrajzot (50 f.), a kettő postán küldve 80 fillér. Ezt az örömet a legszegényebb ember is megszerezheti gyermekének.

Aki kedveskedni akar gyermekeinek, tanítványainak, barátainak, rendelje meg a »Dávid Ferenc képes életrajzat«. Egy példány ára 50 f., postán küldve 56 f. Tíz példány 5 kor. 20 f., 20 péld. 10 korona.

Aranykönyv.

Kivonat a füzesgyarmati unitárius egyház aranykönyvéből: Gacsári Jánosné vég hagyománya 20 K, Kiss Sándor volt lelkész adománya 50 K, ifj. Sári Józsefné adománya 10 K, ifj. Hegedüs Zsigmond vég hagyománya 10 K, Erdei Sándor vég hagyománya 60 K, id. Hegedüs János vég hagyománya 30 K, Huszár Sándor és neje vég hagyománya 100 K, Csák János gondnok adománya

1000 K, id. Bálint István adótúlfizetése 5 K 26 fillér, Homoki Emmuska adománya 20 K, Homoki Lajos vég hagyománya 50 K, özv. Gyáni Zsigmondné adománya 20 K, ifj. Hegedüs Zsigmond vég hagyománya 5 K, id. Bálint István alapítványa 5000 K, összesen 6380 K 26 f, azaz hatezerháromszáznolcvan korona huszonhat fillér.

Midőn a még életben lévő adományozóknak szívből jövő köszönetet mondok, azoknak pedig, akik már elköltöztek, holdok siron túli életet kívánok, különösen meg kell emlékeznem Csák János gondnoknak, id. Bálint István és nejének nagylelkű adományáról, illetőleg alapítványáról, kik különösképpen hozzájárultak egyházközségünk megszilárdításának nemes munkájához. A Mindenható áldja meg nemes jószágukat! Füzesgyarmat, 1913 április 22. *Bárka József*, lelkész.

Adomány. Máthé Mózes, bányabükki bérlő, a homoródújfalvi egyházközség számára 10 kor. 80 fillér összeget adományozott. Ezen nemeslelkű adományért az egyházközség nevében nyilvánosan is köszönetet mond *Beneczédi Pál*, lelkész.

A várfalvi egyházközség tagjai áldozatkészségöknek igen szép jelét adták az elmúlt évben. A megkezdett magtár-alapot 862 kor. egészítették ki azzal a kívánsággal, hogy ha a jó Isten nekik is többet ad jövőben, ők is megkészserezik az alapot. Ezen kívül más célokra 91 K 93 f. ajándékoztak. Vajha kérésök meghallgatásra találja, hogy az Ur áldásából jutna az ő dicsőségére is.

A kolozsi unitárius egyházközség részére az 1912. évben a következő adományok tétettek: Árkosi Benkő Mihály köri felügyelő gondnok a templomi szószékfőbe egy diszes fémkoronát készíttetett 500 kor. értékben. Szentés Sándorné Székely Zsuzsánna egy urasztali ezüstkannát adományozott 25 kor. értékben. Ifj. Kozma Pál a templomi szószéket megfestette 20 korona értékben. — Perselygyűjtés folytán az egyházközség tagjaitól templomi énekeskönyvekre bejött 32 kor. A Dávid Ferenc irodalmi alap ezen célra szintén adományozott 32 koronát. — Urvacsora osztások alkalmával adományoztak: husvétkor kenyeret ifj. Kozma Pál, bort Budai Endre; pünköstkori kenyeret ifj. Kozma Pál, bort Budai Endre; őszi urvacsoraosztáskor: kenyeret Székely László, bort Pál Mihály; karácsonykor: kenyeret ifj. Kozma Pál, bort Székely László. Fogadják a kegyes adományozók e helyen is az egyházközség köszönetét. Kolozs. *Kiss Sándor*, lelkész, *Székely Mihály*, gondnok.

Sz. 207—1913. U. P.

Pályázat lelkészi állásra.

A székelykeresztúri egyházkörben pipei egyházközségünkben ürességben levő lelkészi állásra 137—1913. sz. a. kihirdetett pályázatát megújítom.

Javadalom: kepe 372 kor. értékben, államsegély 1234 kor. 84 fillér, összesen 1606 kor. 84 fillér.

Kellőleg felszerelt pályázati kérvények 1913 május hó 15-ig Lőrinczi István espereshez küldendő Székelykeresztúrra.

Kolozsvár, 1913 április hó 15-én.

Ferencs József, unitárius püspök.

Az egyesület pénztárába a folyó évi március 20-tól április 20-ig rendes tagsági díjat fizettek: Gyarmathy Mózes Máramarossziget 909—910-re, Weress Ferenc Felsőték 913-ra, Marosi József Fadd, Abrudbányai Béláné, Arkossy Lajos, Antónia János, dr. Borbély István, Benkő Mihály, dr. Boros Györgyné, Biró István, Csifó Salamon, Csifó Salamonné, Dávid Albertné, Dengyel Jánosné, dr. Engel Gáborné, dr. Ferenc József, Farkas Vilmos, Fangh Erzsébet, dr. Gál Kelemen, Gothárd Sándor, dr. Gyergyai Árpád, Hadházy Sándor, Haller Rezsőné, Hidegh Mihály, Hidegh Mihályné, Gál Jenő, Gyulay Árpád, dr. Gál Zsigmond, dr. Hintz György, dr. Hintz Györgyné, Hegyi Gyuláné, Incefi Tamás, Keresztély Mózes, Kozma Ferenc, Kovács Gézőné, Kelemen Lajos, özv. Kántor Józsefné, Lakatos Ferenc, Losoncy Albert, dr. Lukácsy József, Lendvay Emil, Macskási Lajosné, Mikó Imre, özv. Mikó Imréné, Müller Gyula, Nalácy Ádám, Nyíró Gézőné, dr. Nyiredi Gézőné, Orbók Ferenc, Pákey Lajos, Pálfi Márton, Pál István, Pál György, Schuster Emil, Szilágyi Józsefné, Somlyai Mihály, Sinckó Julia, dr. Szentpéteri Gyuláné, Szász Ferenc, dr. Tóth György, Tóth Birike, Turcsányi Gyula, Ürmössy Tivadar, Ürmössy Károly, Ürmössy Károlyné, dr. Veress Vilmos, dr. Váradi Aurél, Vass Pál, Vári Albert, dr. Benedek Miklósné, dr. Költő Gábor, Lőrincy Dezső, Csikos Imre, Guzner Gyula Kolozsvár 913-ra.

Előfizetői díjat fizettek: Gálfi Tamás Semesnye, Cseh Kálmán Zilah, Ambrus Dezső, dr. Balázs Ferenc, dr. Ferenc Áron, Fazakas Ferenc, Kovács Gábor, Osztián József, dr. Polc Rezső, Szőnyi Gáborné, Ürmössy Jenő, Ürmössy Kálmán Kolozsvár 913-ra.

Alapítói díjban fizettek: Bolár János Budapest 100 koronát, id. Daniel Gábor br. 20 koronát, Sipos József Hátszeg (4 részlet) 10 koronát.

A keresztúrköri fiókegyesület pénztárába, fizettek: Ifjúsági Egyesület Firtosváralja 906—910-re, Ekárt Andor Csehétfalva 913—914-re, Bencédi Ferenc Tarcsafalva 909—912-re.

Az U. K. költségeire ajándékoztak: Gyarmathy Mózes Máramarossziget 2 koronát, Gálffy Gyula 10 koronát. Fogadják az egyesület köszönetét.

Kolozsvár, 1913 április hó 20-án.

Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

Szállodamegnyitás Kolozsvárt !!

Ferenc József nagyszálloda

mult év szept. 1-én

megnyilt

Ferenc József-út 5. és 7. sz. alatt.

*Modern kényelemmel berendezve.
Központimelegvizfűtés. Hideg-meleg
mosdó. Diszesen berendezett társalgó*

Emeletenként fürdőszobákkal ellátva

*Lift. Minden vonagnál a szálloda
autó szalonkocsija a n. é. utazó-
közönség rendelkezésére áll, vala-
mint a kolozsvári Autóbusz Közle-
kedési Társaság kocsijának a szál-
loda előtt rendes megállóhelye, mi-
vel a n. é. közönség igen olcsón be- és
kiutazhat a vasútállomásra.*

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról	105
Imádság	107
Az angol unitáriusok 100 éves jubileuma (képpel)	108
Nők világa:	
Levél Angliából. Lewisné . . .	115

A D. F. E. köréből:	
Unitárius élet Budapesten. Ujvári László	115
Egyházi és iskolai mozgalmak . .	117
Borítékon: Az egylet pénztárába. Aranykönyv Hirdetések.	

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatású állandó ajándék az imakönyv. **SZIVEMET HOZZÁD EMELEM,** írta dr. Boros György, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany címmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K.** Bőrkötés arany-széllel (barna, sötétkék, fekete) 6 K. Fehér csont, selyem- és bársony kötés többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. Bőrkötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.

A D. F. Egylet régebbi alapító tagjai: Albert Dénes 60 K, Adámosi Ferenc 60 K, Beczkai Péter 40 K, Balogh József 40 K, Bedő Dénes 40 K, Ballók Károly 40 K, br. Daniel Lajos 60 K, Derzsi Károly 40 K, Deréky Gyuláné 40 K, Ferencz Józsefné 60 K, Ferencz Zsuzsa 40 K, Fekete Pál 50 K, Gyulai László 60 K, Gyöngyössy Béla 60 K, Gyöngyössy Béláné 40 K, P. Horváth Borbára 40 K, P. Horváth Gáborné 40 K, Iszlai Márton 40 K, Jakab István 40 K, br. Kemény Gézáné 40 K, Mikó Béla 60 K, Pál Ferenc 40 K, Reitter Aladárné 40 K, Szentkirályi Ferenc 40 K, Ürmössy Miklós 60 K.

Ha régebbi alapítóink vagy az elhunytaknak hozzátartozói kegyesek lesznek kiegészíteni alapítványukat az örökös alapítói összegre, a megindult jubileumi gyűjtés nagy lendületet fog venni. Akik az unitárius vallást szeretik, szeressék és támogassák a nagy Dávid Ferenc nevében hasznosan munkálkodó egyletet is.

Örökös alapítóink közé újabban belépett özv. Pálffy Jánosné urnő Csegezből. Ezzel elértük a 42 számot, de bizony messze vagyunk a 100-tól!

Az egylet pénztárába a folyó évi április 20-tól május 20-ig rendes tagsági díjat fizettek: Ambrus József, Arkosi József, Binec Sándor, Berecki Zoltán, Csongvai Géza, Deák Lajos, Fekete Gyula, Gámán Dezső, dr. Kenessey Béla, dr. Lehmann Róbertné, László Gyula, Mina János, özv. Májai Istvánné, Móric Márton, Puskás Lajosné, Sámi Lászlóné, Székely János, Székely Ferenc, Tóth István, Tamási Lajosné, Török Julia, Vass Domokos, Varga István, Vass József, Végh Mihály, Zsakó István, Zoltán Albert, Zsigmond Károly, Blázsi Józsefné, Éjszaki Odön, Fekete Ferenc, Finta József, Gönci Miklós, Simon János, Vajda Samu Kolozsvár 1913-ra.

Előfizetői díjat fizettek: Csegezy Pál Lugos, Benedek Kornél Pusztaszentpéter, Major Sándor Berzék, Fehér Béla Homoród, Májay Béla Wien, Ambrus Gergely, Elekes Jánosné, Kindl Károly, László Domokosné Kolozsvár és Szabó János Szarvas 1913-ra.

Alapítói díjban fizettek: Siposs József Hátszeg 10 K (5 r.), dr. Balogh György Torda 20 K (2 r.) és özv. Pálfi Jánosné Csegez 100 K. Kolozsvár, 1913 május 20-án. *Gálfi Lőrinc* pénztárnok.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:

A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 44 fillér. Egy szám ára:
24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel,
egy évre 2 korona 4 f. fizetnek.

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnok-
hoz küldendő Kolozsvárra.

A szerkesztő asztaláról.

A *rosz ember* olyan a társadalomban, mint az élősdiek a természetben. A hernyó lekoppasztja a fa szép lombját. Nem törődik azzal, hogy a fa bele pusztul. Az ő pillangójának azért van szárnya, hogy más fára repüljön, másra fészkeljen s azt is majd lekoppaszsa. A társadalom kertészei csak szövetkezve és összetartva védhetik meg magukat a kártékonyok pusztításától.

Ila az ifju sokat akar és sokat mer, csak azt miveli amit a fiatal és erőteljes oltovány, ötször vagy tízszer annyi virágot nyit, mint a hány gyümölcsöt megtudna érlelni. De ő nem a hasznosra, ő a szépre gondol s meg van elégedve, látván, hogy mindenki gyönyörködik színes szép nyílásaiban, mert tudja, hogy nem nem lesz gyümölcs a fán, melynek nincs virága.

A *nyugtalan és aggódo* természetű ember hasonlít a gőzgéphez, amely a kazánjában előállott erőnek huszszázalékát elpazarolja.

A *testet támadó betegségek* ellen minden mivelt ország orvosai és más rokonjellegű tudomány emberei egyértelműen küzdenek. Munkájuk eredményét az emberiség szemmel látja és élvezi. Ma már csak rövid ideig tarthat a legnagyobb ragály is. Miért nem mondhatjuk ezt a lelki ragályokról?! A lélek megfertőzése éppen olyan gyakori, mint a testé és az most uralkodik, sőt dühöng. Emel-

kedőben és terjedőben van. Orvosai vannak, mert a papok és tanítók erre vannak elhíva, de a betegek nemhogy föl nem keresik, hanem el is kerülnek az orvosukat, inkább folyamodnak a kuruzslókhoz.

A *tenger* minden vizet egybe gyűjt, tisztát és zavarost egyaránt. Mély ölébe rejtí és össze elegyíti. A tisztátalanból az iszapot, salakot és szennyet lebocsátja oda, ahol egy egészen új világot táplál vele. A szemlélő csak közelről, csak a széleken veszi észre a színéről, hogy idegen, új anyag került bele. Benn a nagy testben egyforma az egész: kék, avagy szürke, a szerint amint jókedvű, vagy haragos. Jókedvében enyeleg a napsugárral s pompás színjátékkal gyönyörködött. Haragjában dül, fúl, csapkod, semmit sem szeret, nem tűr s ha úgy tetszik, elnyel mindent, a mit közelben kap. De még legrosszabb kedvében is tesz jót: finom párává lesz és el, messze száll, a hegyek tetején összegyűl, a szelek szárnyán megkerüli a földet és megáztatja vagy — ha kell — megostorozza a földet és lakóit.

Az *ember megijed önmagától*, ha meglátja teste részeit. De nem mindenik, csak aki elrútította magát. Legkönnyebben pusztul a mi legszükségesebb: a szív, a tüdő, a máj, a gyomor. A tüdőt éri legtöbb baj, mert abba állandóan szívja be a levegőt. A levegő telve van mindenféle szennyel, méreggel. Minél épebb és erősebb a tüdő, annál könnyebben legyőzi a belekerült mérgeket, minél betegesebb, annál hamarább megtapad benne.

Az *unitárius vallás* szerepe immár befejeződött, azt mondja egy amerikai ujság, mert most már meglehet kapni más egyházakban is, amit eddig csak az unitáriusok hirdettek. Ugyanílyet hallunk nálunk is, de mi tudjuk, mert minden nap látjuk és halljuk, hogy a művel és a munkásosztályok körében is egész sereg ember van, akik csak névleg tartoznak egyik vagy másik egyházhoz, mert lelkök nem nyer kielégítést ott, hanem vagy teljesen mellőzik a vallást, vagy átesapnak a materiálizmusba, a mi azt teszi, hogy nem törődnek magasabb rendű erkölcsi, sem vallási kérdéssel, amíg a véletlen össze nem hozza az unitárius vallással. S mi történik, ha nyíltan csatlakoznak hozzánk, amint ez megtörtént Aradon négy emberrel? A jó keresztény testvérek beülnek a csúfolók

székébe és gúnyolják azt az unitárius papot, aki befo-
gadja a nyájába és a hitetlenből hívővé teszi.

A *társadalom gyalúja* állandóan munkában van. Olyan villanyerő hajtja, amely nem engedi, hogy szüneteljen még vasárnap is. Az eredmény attól függ, hogy kik kezelik és milyen anyag kerül elébe. Sokan nagyon kíméletlenek, dűrva kézzel, meggondolatlanul végzik a munkát anélkül, hogy kellően megválogatnák az anyagot. A fiatal fába nem lehet, nem is szabad nagyon mélyen belevágni, mert könnyen hajlik, hamar törik és elveszíti jóságát. Némelyik csak úgy nyer tiszta fényt és szép szint, ha lassan és hosszasan dolgoznak rajta. Némelyik nem való házibútornak, ellenben jó szerszám lesz belőle. Másokat csak tüzelőanyagnak lehet használni. A társadalomnak nincsen olyan tagja, akít ne lehetne értékesíteni a maga módja szerint, de ha ott hagyjuk, elhanyagoljuk, értékét elveszíti, elrohad és megrontja azokat is, akik közelébe kerülnek.

Imádság.

Jó Istenem, imára nyílik ajakam. A fa rügye levélbe, bimbója virággá fakadt, hadd fakadjon kebelem forrongó érzése imádsággá. Hála imádsága ez, mert újból széppé, díszessé lett a természet nagy temploma. Mert keblemet a virágok illata átjárja, arcomat a nap meleg sugarai pirosra festik. Mert erőm újból megsokasodott. Kedvem a munkára megnőtt. Ki vágyom oda, ahol nyüzsgő, hemzsegek minden, mert a Te teremő hatalmad így akarta.

Én is dolgozni, teremteni akarok. Először is tiszta szívet, abban tiszta érzelmet, nemes szándékot, hogy kezem munkája legyen áldás enyéimnek és embertársaimnak, dicsőség és dicséret neked, teremőimnek.

Növeld Atyám lelkemet, érleld gondolataimat, hogy magam megelégedett legyek és másokat is megelégtíthessek. Tégy boldoggá minden embert, hogy jöjjön el országod s legyen meg akaratod úgy a mennyben, mint a földön is. Ámen.

Az angol unitáriusok 100 éves jubileuma.

A sokat emlegetett angol szabadelvűség és haladás csak ezelőtti száz évvel jutott el oda, ahova a kis Erdély már 1568-ban. Angliában csak 1813-ban adták meg az unitáriusoknak a vallás szabad gyakorlását. Angol hitrokonaink a jelen évet ünnepi évvé avatták. Angol testvéreinkkel együtt kívánunk ünnepelni mi is, legalább annyiban, hogy bepillantunk múltjokba és bemutatjuk egy pár vezéremberüket.*

Lapjuk a Christian Life értékes emléklapot adott ki, melybe írásban és képekben befoglalta a brittszigetek unitárius jeleseit s a külföldiek képviselőit.

Lindsey Teofil.

Steinthal Alfréd.

A köztünk már csaknem 100 éve fennálló nagybecsű viszony méltatásával foglalkozunk. Előre bocsátjuk, hogy Lázár István püspök idejében, tehát még a XVIII-ik százban megkezdődött volt a levelezés az angol és magyar unitáriusok között. Kőrmöczi János külföldi akadémista írt Londonba és jelentést tett a püspöknek.

A Britt szigetekben a reformáció idejében már mutatkoztak jelei az unitárius nézetek iránti fogékonyságnak.

* Az Unitárius Közlöny 1910 évi ünnepi számai több jeles angol barátunk arcképét közölte volt Olvasóink figyelmét oda irányítjuk. Szerk.

Egyházalakítást Firmin Tamás kísérelt meg 1680 körül, amikor az angol egyház a kebeléből kiűzött volt egy sereg papot, mert a 39. cikkelt nem írták alá. A Firmin célja az volt, hogy az egyházban maradjon és úgy fogja ki vinni a reformot. Adott ki vallásos füzeteket, de a mozgalom az ő halálával megszűnt.

1710-ben Emlyn Tamás Londonban egy teremben unitárius istentiszteleteket kezdett tartani. 1719-ben tehát a mikor Kolozsvárt és környékén az unitáriusokat kiűzték templomaikból. Exeterben az angolok megépítették első gyűléstermüket.

Később de nagyobb sikerrel lépik föl Lindsey Teofil lelkész 1723–1808-ban. Miután az anglikán egyház nem engedte meg, hogy az anglikán imakönyvet tetszése szerint értelmezze 1773-ban kilépett az egyházból s a következő évi április 17-én megnyitotta imaházát Londonban az Essex-házban, ahol ma az unitáriusok központi épülete van. Neki tulajdonítják az unitárius egyház megalapítását. Ekkor már sokan voltak a papi renden is, akik unitárius nézeteket hirdettek. 1783-ban még csak 3 gyűlékezettel nevezte magát unitáriusnak. Az «unitárius egyház» kifejezést csak 1810-ben kezdték használni. 1791-ben alapították az első Unitárius Társaságot. 1806-ban az unitárius alapot (Unitarian Fund), 1819-ben az Unitárius Asszociációt, s célba vették, hogy Londonban terjeszténi fogják az unitárius vallást. Két év múlva gondoskodtak unitárius ifjak neveléséről. Gondoskodnak a vallásnak *külföldön* terjesztéséről is. Ekkor (1820) írnak Kolozsvárra. 1825-ben alakították a Britt és külföldi Unitárius Társulatot. 1812-ben kezdenek harcolni az unitáriusok polgári jogaikért s arra külön társaságot szerveznek és az Országhához hatalmas beadványt nyújtanak. 1813-ban júliusban hozta az angol parlament a «Háromság dogma törvényét». E szerint azok a protestánsok, akik az Angol Egyháztól elváltak, és a Háromságot tagadják, mostantól kezdve föloldatnak minden büntetés alól.

A felsőházban a törvényjavaslat tárgyalásakor Chester püspöke a beszédében kiemelte, hogy e törvény annál is inkább meghozandó, mivel az unitarizmus vallói eddig is teljes szabadságot élveztek.

A magyarországi unitáriusok az angolokkal a Britt és külföldi Unitárius Társulat útján jöttek benső kapcsolatba. Sokat köszönhetünk Paget Jánosnak, aki a 30-as években Kolozsvárra költözvén valóságos missio-

nariussa lett ügyünknek az 50-es évek sanyaru viszonyai között. Igen szép gyűjtést rendeztetett kolozsvári főiskolánk javára. A társulat kiküldötte hozzánk Tagart lelkeszt 1858-ban, aki magával hozta leányát Luciát. Ugyanakkor tájban bejött hozzánk *Steinhal* Alfréd, akinek már Kossuthtól politikai missiója volt, de nekünk állandó jó barátunkká szegődött s együttesen kivitték, hogy egy papjelöltünknek a Manchester Collegeban a Társulat és a College ellátást biztosított.

Rendkívüli jó barátunk lett az 50-es évek végén Marshall Tamás az *Inquirer* szerkesztője, ki ma is él. Ő Ferencz Józsefet és Buzogány Áront mint akademitákat házához fogadta s azóta a mai napig igaz rokonszenvvel kíséri és támogatja ügyünket.

Marschall Tamás.

Spears Robert.

Bemutatjuk Spears Robert arcképét, aki sokáig volt a társulat titkára s alapította a *Christian Life* c. lapot és nagyban közreműködött a Channing House leánynevelő intézet megteremtésén. Az intézet egyik nagy alapítóját Sharpe Matilda kisasszonyt olvasóink már ismerik. Ő leányaink számára alapítványt tett Londonban és a fiainknak a Manchester Home Missionary College-ba. Édes atyja *Sharpe* Sámuel bankár volt, de mint bibliafordító és egyiptológus tudós ma is tiszteletben részesül.

A Britt és külföldi Unitárius Társulat mostani titkárát Bowie Copeland urat is bemutatjuk, mert ő az angol

magyar és amerikai unitáriusok közötti benső viszony egyik leghívebb ápolója. Mint tanulóink és utazóink barátságos utmutatója tőlünk minden tiszteletre érdemes, Az angol unitárius egyház fölvirágozása neki nagyon sokat köszön.

Némi képet nyer az olvasó, hogy száz év alatt hova fejlődtek az angol unitáriusok, ha csak rámutatunk intézményeikre.

Első helyen áll a Britt és külföldi Unitárius Társulat, Londonban az Essex Hallban van a székháza. Állandó tisztségviselője a titkár megfelelő segédszeméllyzettel ellátva. A Társulatnak van egy főintéző Tanácsa (Council) és számos bizottsága. Elnökét évről-évre választja. Egy egyént

Bowie Copeland.

Street Kristóf.

egymásután legfennebb csak kétszer választanak meg. Legelső titkára Aspland Róbert volt. Titkárai közül hazánkat meglátogatta Ierson Henrik, akire még sokan kedvesen emlékeznek. Mostani titkára az ünnep alkalmából így ír: Az 1913. év unitárizmusa nagyon különbözik az 1813. évtől, de az igazsághoz és szabadsághoz való ragaszkodásban ugyanaz a nyíltság és elszántság él ma is, amely az első unitáriusokat jellemezte.

Második nagy intézmény: a *Vasárnapi iskolatársaság* 1833-ban szerveztetett. A vasárnapi iskola intézménye ma már minden keresztény egyházban hatalmas tényező. An-

gliában a vasárnapi iskoláknak majdnem hét millió növendékük és majdnem 700.000 hétszáz ezer tanítójuk van. Az angol vasárnapi iskolát Raikes Róbert a szegény, iskolázatlan gyermekek számára alapította volt 1780-ban. Ma már a vallás-erkölcsi és a legnemesebb társadalmi élet igazi melegágya. Az unitárius vasárnapi iskolákat rendkívül lelkes apostolok vezették s Anglia közmívelődésére hatalmas befolyást gyakoroltak. Mintaszerű titkára Pritchard Ion. A nők versenyeznek a férfiakkal a lelkes munkában. Mindenki fizetés nélkül, a szent ügyért dolgozik.

A *London vidéki unitárius társulat* az egyházi és világi élet ápolója. Kiterjed a gondja az egyházközségekre, papokra, tanítókra s minden vallásügyi kérdésre. Ilyen vidéki társaság mintegy 13 működik. Mindeniknek önálló szervezete van, de teljes egyetértéssel munkálkodnak.

Londoni világiak clubja 1903-ban alakult nagyjából fiatal unitáriusokból. Célja: a londoni unitárius és más szabadelvű keresztyén férfiak között a társadalmi érintkezés elősegítése és a szabadelvű vallásos gondolkodás terjesztése. Csak 100 tagja lehet s azok között csak tíz lelkész.

A *lelkészek köre* (Ministerial Fellowship) 1899-ben alakult, tehát fiatalabb a magyar unitárius lelkész körnél. Ma 211 tagja van, tehát az összes lelkészeknek ³/₅ része. A gyengén fizetett és elaggott lelkészek támogatására alakult. A szervezés oroszlán része a mi jó barátunk Street Kristóf munkája. Azóta ő a titkára, ő az éltető lelke. Tagjai a nyugalomba vonult, vagy lelkészi szolgálatból kilépett és működő lelkészek is.

Az *unitárius nők szövetsége* 1905-ben alakult, azzal a szándékkal, hogy a nők a templomok, gyűléstermek, iskolák díszítésében, otthonossá tételében részt vegyenek. A nők barátságos viszonya megteremtésére, a jótékony-ságra, a kézimunka elősegítésére kitűnő szolgálatokat tett és 1910-ben a magyar unitárius nők szövetségével szövetkezett és részt vesz minden jótékony munkában, a mire alkalmat kap. Kitűnő nőapostolaink közül bemutatjuk a jótékony szívű Neyhtingale Flórencet, kinek érdekes és csodálatos életét a Lámpával járó nő címen már közöltük.

A *nemzeti unitárius mértéklelességi egyesület* 1893-ban alakult Carlisle gróf elnöklete alatt a teológiai tanárok s más előkelőségek közreműködésével. Számos jeles olvas-

magyar és amerikai unitáriusok közötti benső viszony egyik leghívebb ápolója. Mint tanulóink és utazóink barátságos utmutatója tőlünk minden tiszteletre érdemes, Az angol unitárius egyház fölvirágozása neki nagyon sokat köszön.

Némi képet nyer az olvasó, hogy száz év alatt hova fejlődtek az angol unitáriusok, ha csak rámutatunk intézményeikre.

Első helyen áll a Britt és külföldi Unitárius Társulat, Londonban az Essex Hallban van a székháza. Állandó tisztségviselője a titkár megfelelő segédszeméllyel ellátva. A Társulatnak van egy főintéző Tanácsa (Council) és számos bizottsága. Elnökét évről-évre választja. Egy egyént

Bowie Copeland.

Street Kristóf.

egymásután legfennebb csak kétszer választanak meg. Legelső titkára Aspland Róbert volt. Titkárai közül hazánkat meglátogatta Ierson Henrik, akire még sokan kedvesen emlékeznek. Mostani titkára az ünnep alkalmából így ír: Az 1913. év unitárizmusa nagyon különbözik az 1813. évtől, de az igazsághoz és szabadsághoz való ragaszkodásban ugyanaz a nyíltság és elszántság él ma is, amely az első unitáriusokat jellemezte.

Második nagy intézmény: a *Vasárnapi iskolatársaság* 1833-ban szerveztetett. A vasárnapi iskola intézménye ma már minden keresztény egyházban hatalmas tényező. An-

mányt bocsátott ki. Minden évben egy vasárnapot a mértékletesség hirdetésére tűznek ki. 146 unitárius lelkész olyan tagja van, akik semmiféle szeszes italt nem használnak.

Az *unitárius posta-missio* 1887-ben alakult. Célja: az unitárius hitelvek ismertetése és terjesztése nyomtatványok és levelezés útján. E munkában első helyen a nők vesznek részt. Igen hasznosnak találták a könyvkölcsönzést. Kis postai szekrényben elküldik kiolvasásra a kívánt könyveket. Az új ázókat a kibocsátó felhívásra évenként ezernél több megkeresést kapnak. Kiterjeszkedik Belgium, Hollandia, Olaszország, India, Auszália és New-Zeeland országokra. Elnöke kezdet óta a mi kedves barátunk Miss Tagart, kinek a hazánál hetenkint gyűlést tartanak. Posta-missio társaságok a vidéken is alakultak.

Adams Flower.

Lewis Jánosné.

Legújabb barátunk Lewis Jánosné asszony is egyik nagyon buzgó tagja. Nevezetes, hogy fiatal leányok buzgó szívvel vesznek részt a munkában.

Ezúttal tovább nem kísérjük a fejlődést mert jövőkorra is bőven jut, sőt helyünk sem lesz elég. Hanem beszámolunk, a mennyire módunkban áll a személyes érintkezésekkel.

Legelőször Bölöni Farkas Sándor látogatta meg angol testvéreinket 1831-ben. Azután Jakab József, a Jakab Elek testvére mint akadémiai tanuló járt Londonban. Pa-

get János volt az első angol, aki hozzánk jött s itt megtelepedett. Azután jött *Tagart* Edward a leányával 1858-ban. 1859-ben jött *Steinthal* Alfréd lelkész. 1859-ben Londonba mentek Ferencz József és Buzogány Áron akadémisták. 1860-ban megkezdődött a londoni akadémisták sorozata: Simén Domokos, Benczédi Gergely, Uzoni Gábor, Kovács János, Derzsi Károly, Péterfi Dénes, Boros György Varga Dénes, Gál Miklós, Csifó Salamon. Az intézet (Manchester New College) átköltözvén Oxfordba Manchester College néven, ott tanultak: Gálfi Lőrinc, Józan Miklós, Lőfi Ödön, Simonfi Márton, dr. György János, Raffay Károly, Győrfi István. Manchester városban a Home Missionary Collegeban tanult Benczédi Pál, Kiss Sándor.

A *Channing House Schoolban* tanult Buzogány Mariska, Fangh Erzsébet, Killyéni Erzsébet, Telkes Sylvia, Kovács Irén, Pákei Mártha, Pünkösti Mária, Boér Lenke,

Tagart Edward.

Boros Irén, Jäger Gizi, Morvai Ilus., Margit és Tompa Mártha.

Örömmel jegyezzük föl, hogy két kedves angol leányt Jones Winnie és Lewis Enid kisasszonyokat mi is kapunk Kalozsvárra, mintegy cserébe, ami leányainkért. Ők a mi társadalmi szokásainkat és nyelvünket szépen elsajátították. A nyáron már mennek haza s Lewis kisasszony azonnal hozzá fog anyja oldala mellett a vasárnapi iskolai munkához.

A hozzánk ellátogatott angolok száma oly nagy, hogy azt föl sem lehetne sorolni. Kiemeljük a Gordon Sándor és Chalmers András látogatását. 1879-ben, az Iersonét, a dr. Carpienterét és társaiét 1910-ben.

NŐK VILÁGA.

Levél Angliából.

Tophill, Pontypridd 1913 május 13.

Kedves dr. Boros! Engedje megköszönnöm önnek és családjának és a kolozsváriaknak, azt a sok szivességet, mellyel elhalmoztak, amíg rendkívül élvezetes ottidőzésem tartott. Soha sem feledem el vendégszeretetét és azt a nagy fáradságot, amit nem sajnált, hogy Tordát és Torockót meglátogathassam. Rendkívül le leszek kötelezve, ha leányomat magával engedi Párisba.

A püspök úr üdvözlétét, valamint a Nők Szövetsége levelét átadtam. Nagy köszönettel fogadta az egyházközségünk és beiktatta a levelet jegyzőkönyvébe. Tájékoztató előadásomat nagyon szívesen fogadták. Rendkívül meglepte, hogy a kolozsvári egyházközségnek oly nagyértékű és rendkívüli becsű úrvacsorái készletei vannak.

Az a gyűlés, amellyel a Nők Szövetsége minket fogadott, mindig kedves emlékem lesz. Ujból köszönve sok szivességét, maradok őszinte híve
Lewisné.

A D. F. E. köréből.

Unitárius élet Budapesten.

A budapesti Dávid Ferenc Egylet évváró felolvasó ülését tartotta április 26-án. Az utolsó felolvasó ülésen *Buzogány* Anna fővárosi tanárnő tartott felolvasást «Leányaink vallásos nevelése» címen. A rendkívül érdekes értekezésben megemlékezett arról az általános szomorú jelenségről, mely megnyilatkozik a serdülő leányok gondolkodásában. A felolvasó több ideáлизmust óhajt a realizmus helyébe és a tudáshoz járúljon vallásosság, ez az ideális nevelés legszentebb elve. Ezért óhajtja, hogy a szülő többet foglalkozzék gyermekével, tartson felolvasó estéket odahaza szűk családi körben, közben biblia-magyarázatokat, hogy érezze a serdülő leány a családi tűzhely melegét és lássa ne csak az anyagiakban,

de az erkölcsiekben és szellemiekben a szülői gondoskodást s az iskola tanítson egymás iránti türelemre.

A jeles felolvasáson kívül még nagyon sikerült zenei- és énekrész is volt, *K. Erwin* Károly megnyitó és záró «Orgona ábránd»-ja *Kordin* Mariska és *Kertész* Tullia éneke tették kellemessé a felolvasó ülést. *Kordin* Mariska *Mascagni* «Fohász»-át és *Mozart* «Isten bárányá»-t, *Kertész* Tullia *Weber* «Ária»-ját és *Borja* «Szerenade»-jét énekelte nagy művészzel. A «Serenade»-ot *Ürmössy* Madár hegedűn, mindegyiket *K. Erwin* Károly orgonán kísérte nagy művészzel. Imát *Barabás* István mondott nagy ihlettséggel és bezáró beszédet *Máthé* György főgimnáziumi tanár. *Máthé* György az egyesület alelnöke beszédjében megemlékezett az elmúlt évről és köszönetét fejezte ki a közreműködőknek és a közönségnek s szép szavakban üdvözölte a püspököket. Ezután püspökök urunk emelkedett szövegeire, jóleső szavakban emlékezett meg a budapesti Dávid Ferenc Egyletről. Két hivatást jelölt ki, az egyik az unitárius szellem megismertetése a Duna-Tisza mentén s a másik a vallásos türelem és szeretet terjesztése. Ezért áldja meg a jelenvoltagekat, hogy e szellemben működjenek tovább is.

A «Leány-Olthoz» március 30-án tartott felolvasó ülésén a LXXXIV. zsoltár éneke után *Józan* Miklós tartott felemelő imát és a szentírásból felolvasta Jézusnak az élő vízről való tanítását. Azután *Buzogány* Anna olvasta fel «Katonatörténet» és «Pál gazda» című költeményeket és *Bogyay* Kálmánné *Damó* Oszkár «János az urakkal» című elbeszélését. Április hó 27-én tartott felolvasó ülésén a «Téged illet Ur Isten» éneke, *Józan* Miklós imája és «Világosság szent atyja» éneke után esperesünk «Jézus kísértéseit» magyarázta. *Buzogány* Anna *Tompa* «Jézus és a nép» című költeményét olvasta fel. *Józan* Miklós tartott lelkesítő búcsúbeszédet s a Hymnusz hangjai mellett indulatunk úlnak egy még szebb jövő reményében. *Németh* Gizella tanítónő odaadó buzgalma és tapintatos vezetése mellett a leányok mintegy 10-en összesen több mint 120 munkát készítettek, szebbnél szebbeket. Reméljük, hogy a jövő év még több leányt serkent munkára és még több munkából rendezhet a női választmány kiállítását. Adja a magyarok Istene, hogy úgy legyen.

Újvári László.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Imaházavatás lesz Segesvárt július 1-én. Az avatásra Ferencz József püspök úr Segesvárra utazott Végh Mihály, Ürmössy Jenő és Hadházi Sándor afia kíséretében.

Esküvők. Május 11-én pünköst első napján Csikszentmártoni Szabó Albert úr kir. körjegyző tartotta esküvőjét, özv. Ferencz Gyuláné szül. Dészfalvi Pataky Krisztina úrnővel Magyarorsáron. Pünköst másodnapján lépett házasságra Páll Mátyás s. körjegyző, Pálffy Juliska husszumatskási tanítónővel Kolozsvárt. Ürmösi Károly lelkész a templomban adta az új párra az egyház áldását. — Pünköst másodnapján lépett házassági frigyre Sz.-Kereszturt, néh. Sándor János igazg. tanár művelt leányával, Ponával Márkos Albert, a kolozsvári unitárius főgimnázium kitűnő tanára.

Mikó Miklós nyug. kir. kuriai bíró elhunyt Budapesten, élete 72-ik évében. Az aránylag jó korban levő férfi immár régóta szenved szívbetegséggel. Még az idén is készült szótárát nyaralójába, de immár megváltatott a szenvedésektől. A szép Mikó családnak ő volt a feje. Egyházunknak oszlopos hű tagja, a jó barát és a kitűnő bíró sokak tiszteletét és becsülését vitte sirjába.

Kovacs Gábor ügyvéd, a nagyajtai egyházközség főgondnoka, eh. tanácsos elhunyt Nagyajtán április 27-en 62-ik évében. Jó és kedves ember, jó unitárius volt. Szerette a

magános, csendes életet családja körében. Rövid szenvedés vetett véget az erőteljes férfi életének.

Id. Kozma Pál a kolozsi unitárius egyházközség kiváló és áldozatkész tagja hunyt el április hó 24-én 82 éves korában. Az elhunyt éveken keresztül, mint virilis, később, mint választott volt tagja a városi képviselő testületnek. Az egyházközségnek több éven át buzgó gondnoka volt. Különösen a toronyépítéskor 1878-ban mutatta ki áldozatkésztségét. Azután is mindig kész volt áldozni az egyháznak. Éveken át urvacsorai kenyeret adott. Az Unitárius Közlönynek buzgó előfizetője és olvasója volt mindig és mint ilyen bámulatosan jól volt tájékozva az egyházi ügyekben. Temetésén a város polgármestere, a ref. egyház lelkésze és szép nagyközönség megjelenésével emelte az elhunyt keresztényi lelkiületű polgár végtiszteletét.

Elhunytak. Megemlékezünk a márc. 22-én elhunyt kedves dombóii tanítónőről, *Kovács Irmáról*, akit élete 28-ik évében pár heti súlyos szenvedés után elszólított a kegyetlen halál a szép, de nehéz munka mezejéről. Mély részvét kísérte sirjába. — *Demeter Domokos* kereskedő, udvarhelymegyei bizottsági tag elhunyt 38 éves korában Székelykereszturtn. Munkás és becsült ember volt községében és megyéjében. — *Vári Mózes*, Vári Albert vallásánárunk édes atya elhunyt Firtosnártanában április 29-én, élete 72-ik évében. Sok vihart és sok súlyos

megpróbáltatást állott ki az életért, de a reá bízott munkát híven elvégezte.

Az unitárius tanárok gyűlése Székelykeresztúrt újabban is meggyőzte a szemlélőket arról, hogy helyes és jó dolog volt életbe léptetni ezeket a gyűléseket. A felolvasók legjobb tudásukat és komolyságukat viszik a gyűlés elébe. A kérdésekhez hozzászólók igyekeznek eszmét fűzni a megpendített gondolathoz. Ha még hosszúra vesszük, hogy az együttlét mennyire javítja és fokozza a közszellemet és az egymás megértését, csak örömről kell kifejeznünk a tanári gyűlések megvalósítása felett.

Az E. K. Tanács májusi gyűlésén örömdetesen vette tudomásul, hogy a főt. püspök ur, Bárá Petricevich Horváth Kálmán és Fekete Gábor főgondnok urak több budapesti afiával a vall. és közokt. miniszternél tisztelegtek és egyházunk iránti jó indulatáról meggyőződést szereztek. — A báró Baldáchy prot. alapítvány egy-egy egyháznak az eddigi 14.000 helyett 15.000 koronát fog adni. Áldassék a nagy alapító emléke. — A dr. Bedő Albert pályadíjra beérkezett 7, a Benkő Mihály pályadíjra 6 egyházi beszéd. Jó aratás. — A gyepesi és firtosváraljai énekevezéri és iskolai telkek használatba az állami iskolának átadattak. Örömdetes meglepetést szerzett id. Bálint István és neje fűzesgyarmati hiveink 5000 k. alapítványa az ottani elemi iskolai szegény tanulók segélyezésére. — A kereszturi gimn. VII. VIII. osztályai beállíthatása érdekében a szerződés alapján előterjesztés tétetett a vall. és közokt. miniszter-

hez. Az építés immár kezdetét vette s a VII. osztály az 1914—15. tanévben beállítható lesz, ha az épület készen lesz, ha az államsegély megadatik. — A kereszturi évvégi vizsgákra biztosokul kiküldettek: Bárá Daniel Lajos gondnok elnöklete alatt, Szentkirályi Ferenc, Lőrinczi Dénes, Gálffy Kálmán gondnokok, id. Borbély Sámuel, dr. Elekes Dénes, dr. Gombos János, Péterfi Albert, Jakabházy Gábor és Benke Elek egyh. tanácsosok. — Engedély adatott épület javításokra, a medeséri, pipei, csegezi, szőkefalvi egyházaknak.

Hálaünnepély. Május hó 22-én tartotta meg kereszturi gimnáziumunk a jöltevők emlékére rendezett ünnepét. A jöltevők emlékéhez méltó szép ünnep volt. Szent-Királyi Ferenc felügyelő-gondnok tartalmas megnyitja után Márton Lajos IV. o. t. az intézet összes jöltevőire kiterjedő szép beszédet mondott. Szilágyi Dénes VI. o. t. szavalt Gálffy Lajos »Jöltevők emlékére« c. költeményét. Ezután Szentmártoni Kálmán tanár tartotta meg felolvasását br. Orbán Balázsról. Igazi megértéssel, szeretettel, ismertette intézetünk jöltevőjét, a székelység imádóját. Valódi, igaz jellemrajzot adott Orbán Balázsról. Felolvasása nagy hatással volt a közönségre. (Szeretnők, ha nyomtatásban is megjelenék ez a felolvasás, hogy minél többen gyönyörködhessenek benne.) Végül az igazgató buzdította az ifjúságot és a közönséget, hogy minél többen lépjenek jöltevőink soraiba. Az ünnep műsorát az ifjúság énekszámai egészítették ki. Az intézetben rendezett ünnep után a déli vonattal a tanári kar vezetése mellett a IV—VI. o.

tanulói felrándultak a Szejke-fürdőre és megkoszorúzták Orbán Balázs sirját. Itt Pap Mózes igazgató méltatta a jóltevő érdemeit.

A nyári tanítást sokféleképpen lehet vonzóvá tenni. A megnyitás és bezárás ünnepélyességét már sokszor hangoztattuk. Igen kíváncsúnak tartanók, hogy a lelkész és tanító urak a presbiteriummal és szülőkkel egyetértőleg júliusban és augusztusban is tartanának egy-egy erdei, vagy mezei kirándulást. A templomból kellene indulni, miután a lelkész a napi tanítást röviden elvégezné s az eklészia egységéről, a testvéri együttétésről egy kis buzdító beszédet tartana s azzal kivonulnának seregesen a kijelölt helyre. Játék, beszélgetés, esetleg tánc egy kis uzsonna nagyon kedvessé tenné azt a pár órát. Azt azonban semmi szín alatt sem lehet megengedni, hogy szeszes italt vigyenek, mert ez tönkretenné az egész uyári tanítás hatását. Reméljük, hogy lelkész és énekevezér-tanító afiai együttesen fognak eljárni. A Dávid Ferenc életrajza pompás olvasókönyv lesz.

Köszönettel ismerjük el, hogy a Papp D. Dávid Ferenc képes életrajzából nagyobb mennyiséget rendeltek meg: Németh István Torockó 250, Bölöni Vilmos Sz.-Udvarhely 100, Lőrinczi Dénes Torda 100, Balázs András Sinfalva 100, Józán Miklós Budapest 100. Ellenben néhány afia a megküldött 4 pl. árát bizonynyal elnézésből, nem küldötte be.

Megharagudott a gyermeke tanítójára. Ez is érdekes kis história. A tanítónő az iskolában magyarázta

az alkohol hatását, s felolvasott egy kis olvasmányt, melyben ki van mutatva, hogy a pálinka se nem melegít, se nem erősít, hanem csak pusztít. Ezt az egyik kis gyermek otthon elmondotta. Az apa, aki nagy alkoholista, fölment az iskolába és kérdőre vonta a tanítónőt és kikérte magának, hogy az ő házi dolgába beleelegyedjék. Az ilyen fa hogyan teremjen jó gyümölcsöt? Az ilyen beteg szülő hogyan nevel egészséges gyermekeket?

Általános a panasz, hogy nincsen keresete székelynépünknek itt-hon. Tömegesen vándorol ki még Amerikába is. A télen a budapesti Baross-szobor körül tömegesen láttam ácsorgó udvarhelymegyei székelyeket. Ennek egyfelől szomorú politikai és közgazdasági állapotaink az oka, de más felől maga székely népünk. Ha állandó foglalkozásra tisztességes keresetre talált valahol, nincsen meg benne a kitarás. Amint néhány koronát összegűjthetett, már ott hagyja a munkát, haza siet, hogy játsza az urat. Keresetének egy részét az uti költségek emészti föl, másik részét tulcsigázott igényei s a testi erejét romboló pálinka ital. Általános szellemi fejlődését lehetővé teszik most az iskolák, de satnyul testileg az élvhajászat következtében. Már pedig a népfajok megindult nagy harcában szükséges lenne, hogy testi erőben is gyarapodjék. Rendszeres, kitartó munka, az igények túl nem fokozása, a pálinka ital utálatos szokásának abban hagyása fokozhatja népünk testi erejét s tarthatja fönfajunkat.

Gagyí Samu.

Zernesten. Pünkösöd első napján a gyártelepi száz evangélikus tem-

plomban először tartatott unitárius Istentisztelet Urvacsoraosztással egybekötve. Az Istentiszteleten nemcsak unitáriusok, hanem különböző felekezetű hívek közül is igen sokan vettek részt. Az Istentiszteletet *Veress György* brassói unitárius lelkész végezte a töle megszokott ékes szóval. Uri szent vacsorát is osztott oly megható beszéddel, hogy nem maradt egyetlen szem sem szárazon. Ez a nap igazi pünkösdi vala a zernesti protestáns és unitárius híveknek, azoknak, akik az istentiszteleten részt vettek. Amint értesülünk, a brassói református és unitárius egyházak lelkészei ezután felváltva közösen fogják tartani az ünnepnap i istentiszteleteket.

Hírnök.

A kolozsvári hat középiskola tornavizsga versenyén a győzelmi lobogót az unitárius főgimn. ifjúsága nyerte el 121 nyerő ponttal. Ezután a ref. következett 114 ponttal.

Eljegyzés. Deák Ferenc fehértemplomi főgimn. tanár eljegyezte Versegly Mariska tisztviselőnőt Gyöngyösről. — Dr. Borbély István unit. főgimn. tanár eljegyezte Kovács Erzsike kisasszonyt Nagyajáról.

Tanítóhiány mutatkozik az unitáriusoknál. A szülők figyelmébe ajánljuk, hogy ez a pálya most már nagy méltánylásban részesül. 4-5 gimnáziumot végzett ifjak négy év alatt jó állást biztosíthatnak.

A nagy család. Dr. Kraepelin Emil, a müncheni egyetem tanára hosszú éveken át folytatott vizsgálása alapján a szeszest italt nevezi nagy csalónak. Erről a pusztító nagyhatalomról azt híresztelték el, hogy élénkíti a képzelődést, könnyíti a gondolkodást

és erősíti az emlékezőtehetséget. Dr. Kraepelin azt mondja: »minden szó hazugság!« Gondos vizsgálódás bebizonyította, hogy az alkohol meg bénítja a képzelődést, az eszmétársulást megnehezíti, az emlékezést meglazítja és megzavarja s az itélő és felfogó tehetséget föltűnően megrontja. Rendre megszt az öntudatosságtól, felizgatja az idegeket, az akarat ellenőrző szerepét lassan csökkenti s végül egészen elvesz. Ez a doktori vélemény főképpen azért értékes, mivel szöszterint megerősíti azt, amit ami kitűnő elmegyógyászunk, dr. Lechner Jlyan sokszor elmondott.

Aki kedveskedni akar gyermekeinek, tanítványainak, barátainak, rendelje meg a »Dávid Ferenc képes életrajzát.« Egy példány ára 50 f., postán küldve 56 f. Tíz példány 5 kor. 20 f., 20 péld. 10 korona.

*** **Aki az »Unitárius Közlönyt«** olvassa, ne sajnálja érette az áldozatot, de a *tartozását* fizesse meg. A D. F. E. némely tagtól csak 5 vagy 6 év múlva kapja meg a tagdíjat. Az Egyletnek jobb volna, a tagnak könnyebb, ha évről-ére fizetné.

Köszönetnyilvánítás. Otordai Székely László nyugalmazott unitárius lelkész, vármegyei levéltárnok, nagyapja Kún Bálint volt sínfalvi unitárius lelkész nevére »Kún Bálint alap« címen 100 (egyszáz) korona alapítványt tett oly célból, hogy ez összeg évi kamataiból a konfirmálandó növendékek esetről-esetre emlékkönyvet kapjanak. Midőn e nagylelkű adományért e helyen is köszönetet mondunk egyházközségünk nevében, istennek áldását kérjük a nemesszívű adakozóra, ki e cselekedetével nemcsak a nagyapa amugy is tiszteletben élő nevét tette ehközzségünkben halhatatlanná, de nemes példát mutatott a jó cselekedetben nyilvánuló gyermekki és egyházi szeretetre is. Sínfalva. Balázs András, lelkész. Bolla Sámuel, gondnok.

Aranykönyv.

Nyilvános nyugtázás. Recsenyéden folyó évi január 26-án ifj. Béres Mihály, ifj. Tóth Mihály és Dáné Mihály népbált rendeztek, melynek tiszta jövedelmét — 7 korona 32 fillért — egyházközségünk orgonaalapja javára ajándékozták. Ugyanitt folyó évi március 16-án a helybeli ifjuság Balázs János énekvezér-tanító vezetésével színielőadással egybekötött táncmulatságot rendezett, mely alkalommal a község ház nagy termét zsúfolásig megkötötte a helyből és a szomszéd községekből összegyűlt közönség. Felülfizettek mélt. Sándor Ákos úr 3 kor., mélt. özv. Sándor Györgyné úrasszony 2 kor., Sándor Kálmán körjegyző 3 kor., Gál József lelkész 2 kor. 60 fill., Szalai Ferenc gazd. intéző, Bencze Gábor körjegyző 2—2 kor., özv. Bomhér Józsefné 1 kor. 20 fill., Marosi Márton lelkész, Bedő Albert tanító, Gergely János s. körj. 1—1 kor., Orbán Sándor, Lőrincz Mózes 60—60 fill., Béres Mihály, Török István, Dáné János és Bomhér János 40—40 fill., id. Bomhér András, Dáné György és Máté Elek 30—30 fill., ifj. Orbán Mihály, Béres Miklós, Kovács Mózes, Kovács Ferenc, Tóth Mihály, Orbán Ferenc, Bomhér Miklós, Fodor Mihály, Fodor Domokos, özv. Fekete Mihályné és Fekete Ferenc 20—20 fill., Tóth Istvánné és Bencze Ilona 10—10 fillért. Ez utóbbi bál tiszta jövedelme 83 kor. 30 fillér. Kisgyörgy Sándor vargyasi lelkész és udvarhelykőri esperes úr ugyancsak az orgonaalapunk gyarapítására 10 kor. Az unitárius egyházközség nevében Recsenyéden: *Máté István* gondnok, *Gál József* lelkész.

Szállodamegnyitás Kolozsvárt !!

Ferenc József nagyszálloda

mult év szept. 1-én

megnyilt

Ferenc József-út 5. és 7. sz. alatt.

*Modern kényelemmel berendezve.
Központi melegvízfűtés. Hideg-meleg
mosdó. Díszesen berendezett társalgó*

Emeletenként fürdőszobákkal ellátva

*Lift. Minden vonatnál a szálloda
autó szalonkocsija a n. é. utazó-
közönség rendelkezésére áll, vala-
mint a kolozsvári Autóbusz Közle-
kedési Társaság kocsijának a szál-
loda előtt rendes megállóhelye, mi-
vel a n. é. közönség igen olcsón be- és
kiutazhat a vasútállomásra.*

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:
Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:
TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról	121	Egy fiu levele szülőihez	129
Unitáriusok és más szabndelvű hívők	123	Dávid Ferenc egyleti gyűlések	131
„Székelybecsület” diákszövetsége	124	Az unitáris lelkéször gyűlése Bölonben junius 26-án. Arbiter	123
A fogarasi unitárius egyházközség története Arkosi Tamás	127	Egyházi és iskolai mozgalmak	134
Tűzhely mellett: Künn a természetben. Vári D.	129	Boritékon: Az egylet pénztárába. Hir- detések.	

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatású állandó ajándék az imakönyv., **SZIVEMET HOZZÁD EMELEM**, írta dr. Boros György, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany cimmel 2 K 40 fill. Öt példány egyszerre rendelve 10 K. Bőrkötés arany-széllel (barna, sötétkék, fekete) 6K. Fehér csont, selyem- és bársony kötés többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. Bőrkötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.

Sz.: 310—1913.

Pályázati hirdetemény.

Az udvarhelyi egyházkörben székelyderzsi egyházközségünkben ürességbe jött lelkészi állásra pályázatot hirdetek:

Javadalom: 1. 78 egész képét fizető egyháztag á kettő kalangya (21 kévés) 156 kalangya buza, 2. 102¹/₂ félképét fizető egyháztag á 1 kalangya (21 kévés) 102 kalangya buza. 3. ugyanannyi zab. 4. 61 vékás fizet 61 litervéka buzát és ugyanannyi zabot, 5. 58 napszámos tesz 2—2 napszámot vagy fizet 2—2 koronát, 6. 6 öl tűzifa házhoz szállítva. 7. Tizenhárom (13) hold föld haszonélvezete. 8. Saját marhája részére 10 drbig szabadlegeltetés (fel nem használás esetében pénzben nem lesz fizetve). 9. Kongrua 583 K 91 fillér. Természetben lakás, gazdasági épületekkel, kerttel.

Kellőleg felszerelt pályázati kérvények 1913. évi július 16-ig Kisgyörgy Sándor espereshez küldendőek Vargyasra n. p. Olasztelek.

Kolozsvár, 1913. június hó 16.

Ferencz József,

Az egylet pénztárába a folyó évi május 20-tól június 20-ig rendes tagsági díjat fizettek: Ürmössy Kálmán Körömcébánya 911—913-ra, dr. Siménfalvi Árpád Nagyszőlős 909—913-ra, Belle Lászlóné, Magyarai Mihály, Nagy Gyuláné, dr. Pálfi József, Tarcsafalvi Albert, Tarcsafalvi Albertné, Fitori Péter Kolozsvár és Székely Ferenc Borosjenő 1913.

Előfizetői díjat fizettek: Jakabházy Samu Fehéregyháza, Lukács Géza Debrecen, Ács Bálint Battonya, Balogh József Kolozsvár, Jakab György Kispujon, Barabás Miklós és Veress József Kolozsvár 1913.

A budapesti Dávid Ferenc Egylet évi járulékában fizetett 200 K-t.

Ajándékoztak: a Perselyalapra a kolozsvári Gyermekeknapi Rendező Bizottság 217 K 03 fillért, a Nők Szövetsége 4 K-t, az U. Közlöny céljaira Balogh József Kolozsvár 3 K 20 fillért. Fogadják az egylet köszönetét.

Kolozsvár, 1913. június hó 20-án.

Gálfi Lőrinc,

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:

A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FOMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 44 fillér. Egy szám ára:
24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel,
egy évre 2 korona 4 f. fizetnek.

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnok-
hoz küldendő Kolozsvárra.

A szerkesztő asztaláról.

A férfi vagy a nő vétkezik-e többet? Melyik rontja a másikat? Melyikre kell jobban ügyelni a törvény és a becsület óráján? Szeretnők ezeket a kérdéseket egyszerűen nyitva hagyni egy üres lapon hadd írják meg a választ valakik mások. Mindenki. Mert hát az volna az orvoslás első feladata, hogy mindenki vegye észre mi része van a rossz, a bűn elősegítésében. Egészen megal, amikor a kis gyermek ártatlanságát, tisztaságát, szépségét szemlélem. Egészen elkésérít, amikor a 15 évkörűli elesettre gondolok. És hányan vannak! És mennyi rossz, mennyi romlás származik tőlük! Hol vagytok li mentők? Ti mindenki! Csak egynek álljátok útját. De mindenik. De egy se dugja zsebébe kezét amikor megmentheti a másikat az eleséstől!

Unosuntalan hirdetjük, hogy az unitárius vallás követőjének apostoli feladatai vannak. Mi azért vagyunk oly kevesen, hogy mindenkinek jusson hely és szerep a vallás érdekében. Terjeszteni kell a világosságot, hirdetni az igazságot, mert egyikre is másokra is szüksége van mindenkinek. A hit homályos birodalmában éppen olyan szükséges a világosság, mint az erkölcs bűnös örvényeiben az igazság erős keze. Új hitet, új erkölcsöt kell teremteni s ezzel új embereket, új társadalmat, mert most nem jól állunk.

Elfog jöni az az idő s nem is olyan sokára, amikor nem fogják mivelt embernek tartani azt, akit csak egy-

szer is részeg állapotban látnak. Azután sem fogják tisztességes embernek tartani s diszkvalifikálják, éppen mint azt, aki váltót hamisít. És igazuk lesz az embereknek, mert a részeg ember meghamisítja önmagát, emberségét, becsületét. Az is következni fog, hogy az iszákos embert éppen úgy fogják gyógykezelgetni, mint az elmebajost. Végül rájő az állam, hogy jóval több haszna lesz, ha a szesz italokat csak gyógytárakban engedí árultatni, mert akkor felényire apad a verekedő, a gyilkos, a tekergő, a rabló s a gonoszlevő, tehát kevesebb fogház, kevesebb bíró, kevesebb csendőr és rendőr, kevesebb törvényszék kell!

Értesültünk, hogy az Unitárius Közlönyben több tudományt, magas filozófiát, több elméletét, magasabb stílust szeretnének látni némely olvasóink. Biztosítjuk, hogy ez nekünk sokkal könnyebb feladat volna, mint a «tejnek italával való táplálás». El fog jőni ennek is az ideje, ha még 25 évet ezen a vágáson halad a Közlöny, mert akkorra oda nő a mi közönségünk is. Addig legyenek békeséges túréssal a felsőbb körök, mert most azok vannak többségben, akik még most is igen magasnak látják a mi mértékünket. Nemcsak hanem segítsenek, hogy eljuttathassuk az egyszerű lelkek ezereihez.

Akit becsülök szeretem,
Akit szeretek
Soha el nem feledem.

Széles háta lehet az időnek, mert mindent rá rakunk amit nekünk kellene hordoznunk. Ha barátunk segítséget kér «sajnáljuk, de nem tehetjük, mert elcsúszunk foglaltva». Ha a lelkész nem talál a templomban «igazán nem volt rá időm, mert annyi dolgom volt». Ha nem valami kellemes megbízatást kapunk «sajnáljuk, de az időnk nem engedi meg». Ha el kellett volna végezni, a mit ránk bízta «igazán nem volt rá időnk». Ha el kellene mennünk helyette csak egy félórai időre «megbocsáss barátom, de nagyon szorgos dolgom van, nem tehetem». Pedig kétszer, háromszor annyit is megtehetnénk, ha beosztlanók és föl is használnók az időnket, de hát ő eltűri, hogy mindenért felelőssé tegyük.

Unitáriusok és más szabadelvű hívők.

A kiket egykor halálra üldöztek azért, mert hittek, a kiket hitetleneknek neveztek azért, mert csak Istent imádták, azok ma kezdenek a világ hitének apostolai lenni. Régen ariánus, szociniánus, samosatenus vagy servelianus eretneknek mondták őket, ma szabadelvű gondolkozók és hívők. Ők nem kérdezik te a Pálé, az Apolosé vagy a Krisztusé vagy-e, hanem testvérként üdvözlik és a szeretet vendégségét ülik vele.

A csak most visszalépett amerikai elnök Taft azon csodálkozik, hogy miért nem csatlakoznak milliók az unitárius zászló alá, s ime milliók képviselői éreznek és munkálkodnak együtt az egykor üldözött unitáriusokkal.

Azt mondanám, legyetek büszkéek ti székely és magyar unitáriusok, hogy őséitek megszerezték néktek ezt a dicsőséget, mert hívek maradtatok mind halálig és megnyeritek az életnek koronáját. Ti boldogan élvezhetitek az új kor szellemében önként megnyilatkozó testvéri szeretetet, amely jobb kezét nyújtja felétek Ázsia legkeletibb határától Amerika legnyugatibb pontjáig.

Múlt számunkban bemutatattuk a britt-szigeti hitrokonokat. Most egy kissé körül hordozzuk olvasóinkat más tájakon.

Északamerika leggazdagabb ország az unitárizmusban is. Ez adta a világnak Channinget, Parkert, Clarke Freeman Jakabot, Hale E. Edwardot, Longfellowt, Priestleyt, Washington, Taftot és egész óriás seregét a nagy papoknak, humanus és tudományos embereknek, költőknek, íróknak, jótékony embereknek. Ott a nők a férfiakkal állandóan együtt harcoltak az ideális nagy célokért.

Mostani nagy emberei között első helyen állanak a vallás szolgálatában dr. Eliot Sámuel az amerikai Unitárius Társulat elnöke, dr. Wendte Károly a külföldi vallásügyi mozgalmak szervezője és lelki vezére.

Franciaország mostohán bánt el a szabadelvű vallás követőivel. A szentbe:italan éji kegyetlen mézárulás vérfürdőbe fullasztotta a hitet. Az újabb idő szerencsés változást biztosított itt is. A Renan, Reville, Hyacint atya nagyszerű hatása megérezett nemcsak az irodalomban, hanem a hitéletben is. A protestáns

Bonet Maury.

teológiai fakultás kitűnő tanárai a kor színvonalán állanak s irányzatukat jellemzi, hogy Bonet-Maury az unitárizmus kezdetéről a 16-ik százban, nagybecsű könyvvel írt, Az 1905. évi törvény, amely az egyházi javakat szecularizálta és a szerzeteket feloszlatta, a protestantizmusnak újabb lendületet adott. Most már a világiak is részt vesznek az egyházi szervezés munkájában. A zsidók is Levy rabbi vezetése alatt főleg a női segítségével lelkesen hozzá fogtak a föllendítő munkához. Ezek egyetértően készítik elő a VI-ik nemzetközi vallásügyi kongresszust.

Olaszország a reformációkor megajándékozta volt Európát egy csapat reformátorral, kik közül Blandratái és a két Socinusé ma is emlegetett nevek. A legújabb időben a Braccifortli nevét hallottuk sokszor. Ő és Manianni az újkori olasz unitárizmus megindítói voltak. 1911-ben alakult meg: a szabadelvű hívők társasága, hogy tanulmányozza a vallásos kérdéseket és a hitet alakulatokban mulassák meg. Mindenik tag teljes szabadsággal vallhatja a maga meggyőződése szerinti vallásos és filozófiai elveket. Ma már erős társaság, mert ily jeles tagjai vannak: Chiappelli Alexendro a nápolyi egyetem tanára, Labanca, a római egyetemen a kereszténység történetének tanára. Formichi Casio a pisai egyetem tanára, Giglioli ugyanazon egyetemi tanára és még számos egyet. tanár.

A társaságot Conte Gaetano irányítja, aki nyitlan unitárius lelkésznek vallja magát s kiváló sikereket ér el irodalmi és szószéki működésével Florenciaiban és másutt.

„Székely becsület“ diák szövetsége.

A diák otthon.

Hogy a mi diákjaink derék, ügyes fiúk, ebben az évben újból bebizonyították, ha nem is éppen ország-világ előtt, de országos férfiak és ezernyi ezer ember előtt. Tesli ügyességben, erőben, csinos mozgásban, gyors lépésben, bátor elhatározásban, kitartásban a hozzájuk hasonló diákoknál jobbaknak ítéltettek. Jobbak is voltak. Erről más helyen beszámolunk.

Itt új versenyre, újabb hódításra, nemzeti küzdelemre hívjuk fel nemes ifjainkat. A székely becsület megmentéséről és fönttartásáról van szó.

Inmár semmi kétség, hogy az erőset is legyőzi az erősebb. Bizonyos, hogy aki akar győzni, tud is, fog is győzni. Bizonyos, hogy a diák ott és akkor lesz ura helyzetének, ahol és amikor akar. Bizonyos, hogy ha kettő vagy három együtt van, már egy kis viléz csapatot alkotnak. Bizonyos, hogy három le tud győzni hatot s talán hatvanat is.

Miért ne. A diák tudja, hogy kell fogni a gerelyt, hogy kell célozni a fegyverrel, hogy kell dobni vagy rugni a labdát.

A diák tudja, mivel lehet elrontani a sikert. Tudja mivel lehet biztosítani.

A diák azt is tudja, hogy ő nem lesz mindig diák, nem is akar diáknak maradni, hanem férfi. munkás férfi akar lenni. Azért edzi testét lelkét, hogy a nehezebb és nagyobb munkát is megbirja. A diák tudja, hogy egy pár esztendő múlva ő lesz a férfisorban, ő mutatja az irányt másoknak. Ő vezér lesz, ő harcos, ő közvitész, ő minden a minek erőre és ügyességre van szüksége. Ő tudja, hogy amikor ő ül a bírói széken jobb lesz az igazságszolgáltatás, nagyobb lesz a közrend, tisztább a becsület, mocsoktalanabb a hazafiság, fényesebb az erkölcs, világosabb a vallás.

Ez a diák jövője. Olyan szép, mint maga az ifjuság. Olyan lelkesítő, mint egy tökéletes költemény!

Hej de ez nem elég, ifjú barátaim! Ti csak álmodoztok, pedig azt hiszitek, hogy éltek és dolgoztok. Pedig igazában ti csak diákok és ábrándozók vagytok, holott már ma is lehetnétek tettekben tényező nemzetmunkások. Lássuk csak.

A diák egyebet is tud. Tud táncolni, tehát nyári bált, júniálist, júliálist rendezni. Tud utazni, kirándulni, tud régiséggel gyűjteni (a székelynépköltési gyűjteményekkel évről-évre szép díjat visznek el), tud növényt és ásványt fölkuatni s még mi mindent. A nagyobbacska diák tud prédikálni szülői büszkeségére. Részt vesz az ünnepségek rendezésében, sőt közre is működik.

A szomszédos diákok fölkeresik egymást, s kirándulásokat tesznek. Ez mind igen szép, helyes és jó. De lehetne sebb is jobb is, ha rendszeresen végeznék. Ez pedig csak úgy lehet, ha a székely diákok vidékenkint szövetkeznek. Ajánlom, hogy a szövetkezésnek legyen jelszava: a székely becsületért! Legyen a szövetkezel címe: «Székelybecsület» *diákszövetsége*. Nem szabad felekezeti különbséget tenni.

A szövetkezel először vidékenkint alakúl meg: Ara-

nyosmenti, nyikómenti, homoródi stb. stb. A szövetezés szervezését olyan egyetemi, teológiai vagy gimnáziumi tanuló veszi kezébe, aki nyilvános tornaversenyen vagy más iskolai versenyen kitüntetésben részesült, vezető szerepet vitt. A vidéki szakaszok századdá alakúlnak egy főintéző vezetése alatt, akit első gyűlésükön választanak meg.

A diákszövetség tagjai csak 12 évet betöltött és 22 évet be nem töltött ifjak lehetnek.

A szövetség minden év júniusa végén újra szerveződik, új tagokat vesz föl s a régiek kilépését tudomásul veszi, helyök betöltéséről gondoskodik.

Az ifjak szülői engedélyt és iskolai értesítőt mutatnak föl a jelentkezés alkalmával.

A szövetség tagjai választott szakaszvezetők, illetőleg egy elnök vagy a szakasz főintézője intézkedései szerint járnak el a tornaszaton, illetőleg lövőgyakorlatokra tanult kifejezéseket használják.

Az egyes vidékek szakaszai egyelőre a vidék viszonyaihoz alkalmazkodnak és készítik nyári tervöket.

Részt vesznek a vidék mozgalmaiban, ünnepélyeiben s mindenütt a leggondosabb figyelmet fordítanak arra, hogy tagtársaik szabályosan viselkedjenek, a rend, illem és fegyelem szabályai ellen ne vétessenek.

A szövetség tagjai kirándulások vagy ünnepségek alkalmával a tornászszabályokhoz tartják magukat, szeszest italt nem használnak, a tagok ellátásában kölcsönösen részt vesznek.

Jelszavaik: önmegtartóztatás, bátorság, tiszta élet, kifogástalan jellem, a zászlóhoz való hűség, barátság, kártársi szeretet és bizalom.

Céljuk: a vidék ifjúságának jó irányban befolyásolása, a székely becsület védelmezése, a székelységet fenyegető veszedelmek fölismerése és gondolkodás arról, hogy mik lennének a teendők; a munka megbecsülése és részvétel minden tisztességes munkában.

Céljnk. egymás segítése, a testedzés gyakorlása és segélynyújtás veszedelem alkalmával.

Élső teendő fölismerése és munkába állítása a vidék legalkalmasabb diákjának. A többi önként fog következni.

Nemes ifjak, ti mivel és lelkes emberek vagytok. Vegyétek észre mit akarunk elérni, midőn a «székely becsület» zászlóját nyújtjuk felétek. Vegyétek kezetekbe és mutassátok meg, hogy az ifjúságé a jövő s a székelység jövője az ifjúság kezében van. Föl a lobogóval!

A fogarasi unitárius egyházközség története.

A fogarasi unitárius egyházközség története az erdélyi unitarizmus történetével kezdődik. A XVI. század hatvanas évei végén és a hetvenes évek elején a fogarasi magyarság unitárius volt. 1573-ban Báthori István fegyveres erővel elfoglalta a várat az unitárius Békés Gáspártól. Békés bukásával Fogaras más vallású pátronus birtokába jutván, a lakosság is más vallásra tért. 1581-ben már Laskai Csókás Pétert a marosvásárhelyi ref. kollegium tudós igazgatóját hívták meg lelkésznek. Tehát egészen bizonyos, hogy a XVI. század nyolcvanas éveiben Fogarason már nem volt semmi unitárius élet.

A hirtelen nagy lángra lobbant eszme hamú alá került és 300 éven keresztül még villanatszerűleg sem éledt újra. A XIX. század nyolcvanas éveiben azonban egy szikra kipattant a hamú alól és az eltemetett eszme életre kelt.

Az innen-onnan Fogarasra szakadt unitáriusok az olt-hévízi (akkor H. héviz) unitárius anyaegyház község védelme alatt leány-egyházközséget alapítottak. Az alapítás érdeme Tibáld Mihály kir. járáshíró urat (most nyug. táblabíró Marosvásárhelyen) és Lőrinczy Dezső polg. isk. tanár urat (most Kolozsvárt tanár) illeti.

Az első istentiszteletet 1887. ápr. 11-én tartották husvét másodnapján, amikor urvaesórát vett 51 egyháztag.

Az első ajándékozó dr. Boros György egyházi főjegyző úr volt, aki a mai templomi használatban levő bibliával lepte meg a feltámasztott gyülekezetet.

Érdekes jelenség! A feltámadás ünnepén feltámadt egyházközség legelőször is bibliát kapott ajándékba.

De bár ilyen kedvező jelek lelkesítették a kiesiny gyülekezetet, azért 25 éven keresztül egyebük sem volt, mint az örökös nélkülözés és vándorlás. Most a Tibáld Mihály úr lakásán, majd a városháza egy termében, majd az áll. elemi iskolában, most a régi gimn. épületében, aztán a polg. leányiskola épületében, majd ismét az áll. elemi iskolában tartják az istentiszteleteket.

A folytonos vándorlás közben a mindenkori hévízi lelkészek vitték a világító tűzoszlopot a gyülekezet előtt; előbb Mózes Mihály, azután Osváth Gábor és végül Kiss Aladár lelkész urak és mindig nagy buzgósággal töltötték be vezéri szerepüket.

Hogy a vándorlás ne legyen örökös a helybeli reformátusoktól megpróbálták egyszer kérni a templomot, hogy

utánuk ők is tarthassanak templomozást benne, de az akkori tudós pap arra való hivatkozással, hogy az unitáriusokat most dobták ki a prot. irodalmi társaságból elutasította őket. A lutheránus lelkész értesülve a kicsiny gyülekezet árvaságáról: kérés nélkül felajánlotta templomát. Ezt a maga nemében páratlanul álló szép ajánlatot azonban a kicsiny gyülekezet vezérei soha el nem árúll okból nem fogadták el. Inkább vándoroltak tovább. És az egyházközség élt tovább csendben, zajtalanul.

Végre 1900-ban az isteni gondviselés Fogarasba rendelte Bedő Ferenc kir. járásbíró, akinél vagyonosabb tagjai lehettek és lehetnek egyházunknak, de lelkesebb, odaadóbb és áldozatkészebbek aligha. Erély, ügybuzgóság és kitartás egyesülnek benne. Egyházáért semmi töltelhelőt nagy áldozatnak nem tart. Az ő munkássága valószínűs áldás a fogarasi unitáriusokra nézve. Alighogy közejük került, megszüntette az addigi látgy-melegséget és a tengélet helyett célt tűzött az egyházközség elé.

A cél: építsünk templomot!

Sem merész, sem lehetetlen nem volt az eszme, de kissé félve remélte megvalósulását még maga Bedő is. Azelőtt! ugyanis 13 év alatt alig tudtak összegyűjteni 125 koronát, amivel 2 drb. urvacsorai kelyhet vásároltak.

De nem azért jelentett a Bedő feltűnése fordulatot, hogy tovább is a régi kerékvágásban haladjanak a dolgok.

1901-ben az egyházközség gondnokává a Fogarásról eltávozott Lőrinczy Dezső helyébe Szentpáli Gyula városi főjegyzőt választották. Pál megkapta Baraását.

A következő 10 évben 4000 koronát meghaladó összeg gyűlt a pénztárba e két férfit buzgolkodása folytán, amivel a város legszebb pontján az építendő papilak és imaház számára telket vásárolt az egyházközség.

Közben az E. K. Tanács belátta, hogy oly tetemes számmal laknak unitáriusok Fogarason és vidékén, hogy helyén való lenne rendes lelkész alkalmazni e helyre. Az 1909-i egyházi főtanács elhatározza a leány-egyházközség anyásítását és ugyanezen év dec. 19-én nekem jutott a szerencse, hogy Fogarason századok után mint első unitárius lelkész beköszönhettem az e helyen feltámasztott unitárius egyházközségbe.

Árkosi Tamás,

(Vége a jövő számban.)

TÜZHELY MELLETT.

Rünn a természetben.

*Barangoló lettem. Mező füvén járok,
Integelnék felém tavaszi virágok.*

*Szent örök természet, benned vagyok, élek,
Rajongva, szeretve, ha keres a lélek.
A komor arcúedők simulóra válnak,
Nyugta lesz a szívnek, szárnya nő imának.
Jobb érzések nyomán a hit erőre kap,
Minden, a természet ölén eltöltött nap
Ünnepi szent napnak jellegét viseli,
Oltárát az ima mindenhol felleli.*

*A virágadó fa, a bokor rózsája,
Pillangó röpdösi, méhe ha száll rája...
A kis rezgő fűszál, a zöldelő pázsit,
Ha harmat ragyog rajt, mely messze világít...
Mind megannyi oltár, megsejtett imahely,
Hol pillangó, méhe, harmat imára lel...
Mind megannyi oltár, hol hazugság nincsen,
Honnan az imákra ráhallgat az Isten!*

*Barangoló lettem. Keresem oltárom,
Hova szívem, lelkem imádkozni járjon.
Vári Domokos.*

Egy fiu levele szülőihez

(Ezt a levelet megláttuk mielőtt a postára adták volna. Lemásoltuk magunknak, hogy elküldhessük az Unitárius Közlöny olvasóinak.)

Édes jó szüleim!

Kelt levelem Kolozsvárt, 1913. évi május 18-án.

Örvendenék ha ezen soraim friss és jó egészségben találhnák édes szülőimet. Azt akarom megírni, hogy életemben soha sem gondoltam volna, hogy az urak olyan

nagy dolgot csinálnak az egészségből, mert nálunk az igaz, hogy járt volt a járási orvos úr úgy vajegyszer, de a mit én itt Kolozsvárt láttam, olyant tán még az orvos ur maga sem látott. Azt mondotta a gazdám egyik szombaton. Te János, holnap vasárnap van, én neked nem adok semmi dolgot csak azt mondom, menj el a Szentgyörgytérre a nagy könyvtárba s ott nézd meg az egészséget. Én el is mentem, de én ott annyi beegségeit láttam a tiszta látó szememmel, hogy még most is borsodzik a hátam tőle, de azért nem bánom, mert a bizony hasznos volt. Mert hát ott megmutatták még a gyomor legbelső részét is s azután kifordították egy embernek a tüdőjét, a másinak a veséjét, a máját, a torkot is, még a szemet is. Éppen úgy látszott minden, mint mikor az ember disznóöléskor a disznót kettéhasítja.

De azt immár megtanultam, hogy az ember sokkal rosszabb a disznónál, mert a disznónak a belsőrésze olyan szép tiszta fehér és egészséges, de az emberé, még a szíve is, meg a tüdője is majdnem olyan mint a langon pörgölt szalonnabőr. Vagy erősen összehuzódik, vagy igen erősen kitágasodik, hogy alig fér a helyén. Aztán olyan vöröses, foltos, lyukacsos mint éppen a mételyes juh mája.

Reá volt írva, hogy az a megpörkölés azért volt, mert az a bizonyos ember, akil felboncoltak igen sok pálinkát ivott életében. Én váltig mondtam egy uraságnak, hogy a pálinka mégis csak jó, mert attól az ember melegedik, de az az ur, aki tán éppen doktor volt, azt mondotta, hogy ebből egy szó sem igaz, mert a pálinka olyan természetű, hogy kirágja a húsból a zsirt és a csontból is a velőt. Nem egyszerre, hanem rendre rendre. Azt mondotta az a doktor, maga menjen el haza, mossza meg a kezit pálinkával jó erősen s meglátja, hogy a bőre olyan lesz, mint a kereg, úgy kiszáritja a bőrből a zsirt.

Azt is mondotta, hogy a részeg ember szeme milyen bambán néz, mintha nem látna igazal. Az igaz is. Megmutatta a képét egy rezes orru, kifordult szemű embernek. Egy cseppet sem volt szép.

Van egy nagy tábla s azon egy pohár sör, de csak képben. Hadd lássuk gondolám mit mond róla az irás. Olvasom, olvasom s amikor a végire jutottam szinte azt gondoltam, hogy milyen gazdag ember lett belőlem, mert van 200 korona készpénzem s annak a kamatja, de talán még több is. Az irás azt mondja, veszek egy pohár sört, fizetek érte 10 fillért. Ezt én a hányszor ebéd után elindulok a gazdám kihordó szekerekével, meg is tet-

tem minden nap. Vasárnap a pajtásokkal hármat, négyet is. Gondolom, hogy ha én 300 pohár sört megittam, pedig úgy is volt, akkor én 54 koronát költöttem sörre. Biza szép összeg, de reggel is mindig bekaptam egy pohár pálinkát, mert azt otthon így szoktuk volt, ezért fizeltem 10 fillért ez is éppen 30 korona, de ebből biz én vasárnap is ittam.

Olvasom a tábláról: ha 10 fillért félre teszek 5 év alatt lesz 200 korona, 10 év alatt 437 K. 15 év alatt 719 K. 20 év alatt 1054, 30 év alatt 1923. Éppen arról a tábláról azt is olvastam, hogy egy pohár sör árával lehet venni 100 gramm zsírt vagy 600 gramm kenyeret, vagy 6 deciliter tejet.

Azt mondhatom édes szülőim, hogy én ezután sem sört sem pálinkát egy cseppel is be nem teszek a számba, mert én pénzes és egészséges ember akarok lenni. Mert azt írják egyik táblán, hogy az iszákos ember háromszor annyit betegeskedik, mint aki nem iszik. Ez is sokat ér. S amellet az orvos úr azt is mondta, hogy aki iszákos, sokkal rövidebb ideig él, szinte csak 40–45 esztendeig s a gyermekei is csak csenevésznek, betegesnek. Ezt már aztán nem szeretném, mert hát Juliskával megegyeztünk, hogy ha elébb nem, karácsonykor egybekelünk. Ugy-e édes szülőim is így akarják. Tisztelem édes szülőimet, a szomszédokat és a tiszteletes urat is. Mondja meg apám uram a Tiszteletes urnak, hogy igazat mondott volt, amikor a nyári tanításon a mértékletességet magvarázta. Sokszor jutott eszembe, amikor az egészség kiállítását nézegettem. Az Istentől áldást és jó munkálkodást kívánok.

Szerető fiók

János.

Dávid Ferenc egyleti gyűlések.

Az udvarhelykőri D. F. egylet rendes évi gyűlését május hó 29-én tartotta Keményfalván igen szép számú közönség jelenlétében. Az istentiszteleten közreműködtek: Gálffy Ákos énekvezér az éneklés vezetésével, Ürmösi József éneksóval és Benczédi Pál lelkész imával és egyházi beszéddel. A gyűlést Demeter Dénes fiókegyleti elnök szép és tartalmas megnyitó beszéddel nyitotta meg, mely tartalmas beszéd hatásos és megragadó volt. Felolvasott Demeter Dénesné tiszteletes asszony azokról a feladatokról, melyek a falun lakó értelmiségre, különö-

sen a nőkre várnak. A felolvasó kijelöli az útat, amelyen minden falun lakó intelligens ember embertársainak hasznára lehet. Ez az út a néppel való szorosabb foglalkozás és így a népnek gazdasági és szellemi színvonalának emelése. A tartalmas és szellemesen megírt felolvasást tapsal jutalmazta a hallgatóság. Szabó Irma kisasszony szép szavallata és Sebe Ferenc lelkész szavallata, valamint Őrmösi Józsefné tiszteletes asszony szép solo éneke csak emelték a kedves és ünnepies varázshatását a gyűlésnek. Ezzel elnök bezárván az ünnepies részt, a hivatalos ügyek tárgyalása következett. Ezen Pál Ferenc pénztárnoknak jelentése örvendetesen tudomásul vétetett és pénztárnoknak a tagdíjak begyűjtése körül elért nem mindennapi sikereért köszönet is szavaztatott. Az egylett vagyona 1246 K 43 fillér, Őrmösi József könyvtárnok jelentése elfogadlatván, több indítvány tárgyalatott. Ezek közül nevezetesebbek Péter Sándor azon indítványa, hogy valami alapon a Pap D. Dávid Ferenc életrajza című népies művet a népnek ingyen adják, másik indítvány pedig Amerikába kivándorlók számára az unitárius Népnaptárt és a népies Dávid Ferenc füzeteket kívánja megküldeni.

Gyűlés mindkét indítványt elfogadja. Bejelentettek 3 új tagot. Jövő gyűlés Jánosfalván lesz.

A széketkykeresztúrkéri Dávid Ferenc Főkegyel május hó 28-án Magyarzsádokon szépsikerű ünnepélyt és közgyűlést tartott. A község lakói a vidékről is szép számmal megjelent tagokkal zsufolásig megtöltötte a templomot. Más felekezetűek is szép számban voltak jelen. Pap Zsigmond énlaki lelkész prédikált. A józan vallás értékességét magasztalta. Szereplése egy hivatalos, buzgó ifjú lelkész nemes és értékes szereplése volt. Pap Mózes elnök az összhangot, a lelki szépséget kereste a jó falu népében. Felsorolta azokat az erényeket, amelyekben ezt megtalálja és a közönséget ez erények követésére buzdította. Gábor Lenke k. a. «A tanu» Váradí A-tól c. kedves költemény' szavallta el, kedvesen és köztetszéssel. Dr. Demeter Lőrinc főszolgabíró a lelkész és a hívek közti viszonyról tartott tanulságos és értékes előadást. Kedvessé tették a benne megnyilvánuló ifjúkori személyi és helyi vonatkozások és a meleg közvetlenség. Kisgyörgy Jenő tanító «Fiamnak» Arany J.-tól kedves költeményt szavallta el, szintén nagy elismerésre méltóan.

A gyűlésen egyebek közt határozatra emelték, hogy az egyházi főhatóságtól évenként 500 K segély kérendő arra a célra, hogy a Dávid Ferenc fiókegyleti gyűlésen megjelenő vidéki tagok ellátása, költsége részben fedeztessék belőle. Legalább 2 gyűlés lenne tartandó. Így egyleti életünk az eddiginél sokkal elevenebb lenne.

Elnök meleg szavakkal zárta be a gyűlést. Kedves emlékként óhajtotta megtartani ez ünnepség emlékét a jelenlevők szívében.

Dr. Demeter Lőrinc vendégszerető családja vendégelte meg az egyleti tagokat, Gyöngyösi Béla lelkész is vendégszeretettel fogadta őket.

Az unitárius lelkész kör gyűlése Bölönben junius 26-án.

Örömmel írhatom, hogy a gyűlés ékesen és szép renddel folyt le. Tagok aránylag kevesen jöttek el, alig 30–32-en. Küküllőkörből csak Utó Lajos, Maroskörből Kelemen Árpád, Torda-Aranyosból Ébert András volt jelen, a kolozsi és Duna-Tiszamenti körből senki. Az érdeklődés tehát nem volt nagy. A gyűlés lefolyása azonban szép volt és elég tartalmas. Vári megnyitó beszédében a lelkészek mai helyzetéről szólva, a lelkészi állás lebecsülésének okait keresi. Azután Ürmösi József adta elő a lelkész kör működésének irányait, melyet egy bizottság állapított meg.

Zoltán Sándor Isten személyes befolyásáról egy elég hosszú felolvasást tartott. A bölcselők idevonatkozó véleményét eleitől kezdve mind elmondta s oda konkludált, hogy Isten és személy kizárják egymást. Felolvasása gondos tanulmányozásra vallott s élvezettel hallottuk. A felolvasáshoz hozzászólók Istent személyesen is el tudják képzelni s így is képzelik.

Benczédi Pál egy angol író nyomán azt fejtegette, hogy a biblia-kritikát a lelkész mennyiben és miként használja. Itt a hozzászólások inkább oda redukálódtak, hogy a bibliát a vallás tanításánál miként lehetne eredményesebben használni.

Szerepelt aztán az indítványok során a korpótlék, családi pótlék, vasuti féláru jegyek, lelkész kör gyűlésre fuvardíj, mint a tanároknál. Mindezek közül magam részéről legfontosabbnak tartom az utóbbit. Én azt hiszem, hogy

most is legalább még egyszer annyi pap megjelent volna, ha az meg volna. Méltányos volna, ha legalább a vidéki általános lelkészköri gyűlés költsége valahonnan megtérülne. Ugy is lehetne pld. hogy emeljék fel az egyházköri segélyeket s akkor lenne az egyházközségek kötelessége ezt a 30 koronát fedezni.

Ebert András elég érdekesen és elég kellemes előadással beszélt. I. kor. XIII. 11. és 13. u. alapján beszélt «mikor gyermek voltam» stb. a hitről, reményről és szeretetről. Szereplése jól sikerült.

Arbiter.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A segesvári imaház ünnepélyes fölavatása június hó 1-én megtörtént. Ferencz József püspök úr Végh Mihály titkárral leutazott és istentisztelet a ref. templomban, megáldás az imaházban rendkívüli nagy érdeklődés mellett megtörtént a segesvári hivek és az egész város öröme

Szentkatolnai Bálint Gábor

a kolozsvári egyetem rendes tanára, egyházunknak lelkes tagja, az ideálista magyar, a ki nemzeti nyelvünkért hosszas keleti útjain a kereszténység apostolaihoz méltó martir szenvedéseket állott ki, az igazi nyelv-zseni, elhunyt május 26-án Temesvárt. A hozzá méltó költői lélek Szabolcska Mihály temette el. Holttetemeit Kézdivásárhelyre szállították, mert az Székelyanyaföldön kívánt pihenni. Lapunkban méltatni fogjuk. Kívánnunk csöndes nyugtot a nagy és nemes léleknek, az őszinte jó barátoknak!

Elhunytak. *Ürmösi* Margit, szentgericei esperesünk *Ürmösi* Kálmán leánya özvegyi házának

egyetlen ékessége június 18-án. A mérhetlen csapás súlyát növeli, hogy a kedves, bájos leány már jegyben járt s csak hetek választották el a menyegzőtől. Mély részvétünk enyhítse az apa és testvérek fájdalmát. — Abrudbányai Rédiger Árpád gyógyszerész-szigorló elhunyt május 28-án, hosszas szenvedés után. Nagy család gyászolja a szépreményű ifjú korai elhunytát. — Özv. Farkas Károlyné Puskás Ilona néhai Szász Ádám unokája hosszas szenvedés után elhunyt. *Özv. Ádámossy* Györgyné Ádámossy Gábor kövendi lelkész édes anyja, a híres Koronka esperes leánya elhunyt jan. 26-án hosszas szenvedés után 61-ik évében. A buzgón hívő anya egész életét a valóságos hit irányította szeretett családjáért.

A párisi nemzetközi vallásügyi kongresszus július 16—23-án fog megtartatni. Ámerikából 150, Angliából is legalább ennyi unitárius lesz jelen. Hazánkból lapunk szerkesztője leányával Rózsikával,

Benke Elek egyh. tanácsos, ifj. Pákey Lajos vesznek részt, mai hireink szerint, de remélhető, hogy ez a szám meg fog növekedni.

Alapvizsgálatot tettek igen jó eredménnyel: Bálint Albert, Báró József, Bedő Árpád, Bedő Miklós, Csiki Gábor, Orbán Lajos II. éves hittanhallgatók. **Szakvizsgát** tettek igen jó eredménnyel dr. Kiss Elek aki szeptemberben megy az oxfordi Manchester Collegeba és Kincses László, aki már rövid idő elatt papi hivatalt fog elfoglalni.

A dr. Bedő Albert pályadíjra 7 a Benkő Mihály pályadíjra 6 egyházi beszéd érkezett be. Nemcsak számszerű, tartalmilag is sikerültnek látszik mindkét pályázat.

A Budapesti Dávid Ferencz Egylet titkára Ujvári László a közgyűlés megbízásából beküldötte az egész titkári és pénztári jelentést, valamint a költségvetést. Jelen számra későn érkezett.

Tanári beiktató ünnepély a kolozsvári unitárius kollégiumban. Igen kedves házi ünnepély keretében maj. 7-én tartotta meg tanári székfoglalását dr. Borbély István a magyar és német tanszék új rendes tanára. Értekezése a „A magyar XVI. század vezető eszméi” gondosan kidolgozott tekintélyes forrásokat felülemelő értékes munka. Kora állapotainak beállítását az értekező egészen sajátos egyéni alapon adja s mindvégig élénken foglalkoztatja a hallgatóság érdeklődését e subjektív beállításhoz hasonló jellemek és események hangulatos megrajzolásában. Az elnöki székéből Kozma Ferenc isk.

felügyelő gondnok üdvözölte egész mély gondolatú beszédében az ifjú tanárt. Az igazgatóság nevében dr. Gál Kelemen igazgató szólott és kiindulva abból, a közellenszenvből és nemtörődömségből, melyben ma a tanárokat részesítik, arra a konkluzióra jut, hogy a tanárnak magának kell oda hatni, hogy a téves, ellenszenves magatartás véget érjen. Igen szép köszöntő szavak hangzottak még el a mélt. Püspök úr, dr. Boros György, mint az E. K. Tanács képviselője és Csifó Sálamon dékán, mint az unitárius theol. intézet képviselője részéről. A nagyszámú hallgatóság között volt Schneller István egyetemi professzor is.

Tornaverseny. Az idén a rendes évvégi tornavizsga helyett a helybeli középiskolák t. é. jun. hó 1-én d. u. 8 órakor tartottak egy nagyszabású tornaversenyt a sporttelepen nagy és előkelő közönség jelenlétében, a kolozsvári mentők javára. Ezen első közös verseny emlékére alapított Dr. Szabó Dénes egyetemi tanár egy vándordíjat (selyem zászló), melynek elnyeréseért az ezentűl minden esztendőben rendezendő közös tornaversenyben résztvevő intézetek egymás között versenyezni fognak. Az az iskola, amely a selyemzászlót, Dr. Szabó Dénes egyetemi tanár adományát, háromszor egymás után vagy megszakítással ötször nyeri el, végleg magáénak mondhatja a zászlót. A résztvevő intézetek közül a gyönyörű selyemzászlót az unitárius főgimnázium nyerte 121

ponttal a reform. főgimnázium 114 pontjával szemben. Ifjaink összesen 22 ezüst érmet és 43 bronzérmet nyertek, főgimnáziumunk kapott két oklevelet. Intézetünk első tiszteletdíját nyerte Horváth József VIII. o. t. a másodikat Péterfi Jenő VII. o. t. és ifj. Schuster Emil tiszteletdíját Morvai Árpád VI. o. t.

Díjlövés. F. é. jun. hó 6-án a helybeli 3 főgimnázium előzetes házi versenye után, díjlövészettel egybekapcsolt közös záróünnepet rendezett a szászfenesi honvéd elemi lövőtérén. Ezen a díjlövészen nyertek a következő tanulónk: A IV. díjat Tanka Károly VII. o. t., az V. Ürmösi Vidor VII. o. t., VI. Pálfi Antal VII. o. t., a VII. Mikó Miklós VIII. o. t., a X. Benke Márton VIII. o. t., a XIII. Bálint Lajos VIII. o. t. a XVII. Szász Ferenc VII. o. t. Máthé László VIII. o. t. kapott mint csapatvezető egy nagy ezüst érmet és egy oklevelet. Intézetünk a II. helyre került, ámbár 8 díjat vitt 28 tanulóval a reform. főgimnázium 7 díjával és 65 résztvevő tanulóval szemben.

A vívók házi versenye. F. é. jun. hó 15-én tartatott vívótanfolyam záróvizsgálja házi verseny alakjában, melynek versenybírója Ambrus Enore, a helybeli 21. honvéd gyalogezred hadnagya volt. Az eredmény a következő: **A kezdők közül** első Richter Béla, második Jakabházy Zsigmond III. o. t., első Rettegi István, második Tanka Dezső IV. o. t., felső osztályú kezdők közül első Gelei Antal VI. o. t., második Péterfi Jenő VII. o. t. A haladók közül

első lett Tanka Károly VII. o. t., második Veress Zoltán VII. o. t., harmadik Török Jenő VII. o. t., negyedik Borsai Andor VI. o. t., ötödik Árkossy Lajos V. o. t., hatodik Erdős Imre V. o. t. Az alsó osztályuaknál az első kapott ezüst érmet, a második bronz érmet, a felsőosztályuaknál a három első ezüst érmet, a három utolsó bronzérmet. A Kun Mátyás kereskedő úr által felajánlott vívókardot nyerte Tanka Károly VII. o. t. Az összes érmekeket adományozta László Gyula tornatanár.

Ifjúsági korcsolyaverseny. 1913. febr. 2-án a tornavívoda udvarán tartott ifjúsági korcsolyaversenyben részt vettek Daly Dezső VI. o. t. és Veress Zoltán VII. o. t. Az 500 m. síkfutásban az első díjat nyerte Daly Dezső, valamint az 1500 m. kitartó futásban is. Mint első kapott 2—2 nagy ezüst érmet. A műkorcsolyázásban első lett Veress Zoltán, aki egy tisztelettárgyat (ezüst cigarettatárcát) nyert.

Az unitárius Kollégium értesítője. Terjedelmes könyv tehát sok érdekes iskolai adatot tartalmaz. Ifjúságunk egy évi működésének szép jeleivel találkozunk.

A teológián egyházi beszéddel dr. Bedő Albert 50 kor. pályadíját nyerte dr. Kiss Elek, ugyan ő nyerte a történelmi pályadíját 50 kor. szintén a Lőrinczy Dénes altábornagy 50 k. pályadíját egyházi beszéddel. Lőrinczy altábornagy 2-ik 50 kor. pályadíjából, amelyek I. és II. éveseknek voltak kitűzve, Bárány József 30 k. Csiki Gábor 20 k. nyert egyházi beszéddel. **Székely** László ny.

lelkész 50 k. pályadíját a zsoltárokról írt tanulmányal nyerte Zsigmond József, *Árkossy* Lajos főszámvevő 50 k. pályadíját Báró József vallás-bölcseleti tanulmányal. A Theol önképzőkör 50 k. *Temetkezési szokások a széke-lyeknél* pályatételre írt tanulmányával Báró József. Az angol pályázaton 200 k. Dr. Kiss Elek 40 k. Csiki Gábor 30—30 k. Bálint Albert, Báró József, 25 K. Kozma Zoltán.

A *jóginmáziumban* a Reményben megjelent költeményével 10 k. Orbók Gyula VII. pályázata költeménnyel 10 k. Szász Ferencz VII. Az erdélyrészi szász vagy oláh betelepülések s e nemzeti-ségek térfoglalása c. pályamunkával 30 K szorg. díj. K. Nagy Imre VI. o. t. Latin pályázati írásbeli vizsgálaton Gál Ernő VII. o. 50 K. Népköltési gyűjtésben Darkó Gábor IV. 12 K., Csép Miklós IV. és Sári József VII. 8—8 K. Kozma Béla VII. és K. Nagy Imre VI. 6—6 K. Márc. 15-én tartott beszédért Hadházi Sándor VIII. 15 K. „A víz és szerepe a természetben” c. ért Müller Géza VII. 8 K. Angol pályázaton Gál Ernő 50 K. Legjobb magyar dolgozataiért Hadházi Sándor VIII. 4 K. Reményben megjelent legjobb prózai dolgozataért Müller Géza VII. 10 K. Legjobb orációért Györke VIII. 50 K. „A kor eszméi Eötvös regényeiben” c. Boros Sándor VIII. 20 K szorg díjat. „Az ifjúság nevelése a nemzetek jövőjé sorsa és boldogsága”, alkohol ellenes mozgalmat tárgyaló munkával a Good T. adományából Boros Sándor VIII. 20 K. Dr. Tompa János 30 K. tűzött egy pálya tételre: „Milyen legyen egészségi szempontból ruházódásunk” Gál Ernő nyerte el.

Szózat az ifjúsághoz. Fogyunk, gyöngülünk! Véreink kivándorolnak, mert itthon még kenyér sem jut mindenkinek. —

Tartsuk honfitársainkat a hazában vissza azzal, hogy itthon biztosítunk munkát és kenyeret nekik és saját derék munkásainknak juttatjuk a külföld ipartermékeiért kiadott óriási összegeket! 1907-ben több mint másfél millárd koronát adtunk ki külföldi árukért, egymagában iskolaszerekért kereken 23 milliót. Ne vásároljunk tehát külföldi iparcikkeket, mert az értük kiadott pénzzel szegényebbékké válunk. Írtsunk ki körünkől mindent ami idegen, ha az hazaival pótolható!

A torockói egyházközségbe Németh István lelkész afia a Dávid Ferenc életrajzából 415 példányt rendelt meg, hogy minde-nik házhoz juthasson. A választmány örvendetesen vette tudomásul ezt a meglepően szép eljárást.

Dávid Ferenc életrajza angolul is megjelent egy csinos kis füzetben. Az életrajzot *Gaunett* C. Vilmos az „Édes otthon” írója amerikai unitárius lelkész készítette, lapunk szerkesztőjének a Harvard egyetem teológiai könyvtárában levő kézírati munkája és újabban küldött adatai nyomán. Bevezetésében hazánk történetével és a reformációval foglalkozik. Dávid Ferenczel nagyon rokonszenvesen foglalkozik. Közli a tordai kép kitűnő lenyomatát s egyben fölhívja a közönséget a szép kép megszerzésére.

Megjelent. Örömmel vettük lapunk zártakor a jó hirt, hogy a Régeni Áron Korálkönyve az E. K. Tanács kiadásában megjelent és 5 koronáért kapható a titkári hivatal útján.

Szerkesztői üzenetek. B. J. — P—a, M—t. Jól értesültek. Dr. György János megvált református papi állásától, mert ez a világ nem könnyen hajlik oda, ahol ő szeretné látni. Vagy talán ő sem egészen tudja, mit szeretne!

Szállodamegnyitás Kolozsvárt !!

**Ferenc József
nagy szálloda**

mult év szept. 1-én

megnyilt

Ferenc József-út 5. és 7. sz. alatt.

*Modern kényelemmel berendezve.
Központi melegvízfűtés. Hideg-meleg
mosdó. Diszesen berendezett társalgó*

Emeletenként fürdőszobákkal ellátva

*Lift. Minden vonatnál a szálloda
autó szalonkocsija a n. é. utazó-
közönség rendelkezésére áll, vala-
mint a kolozsvári Autóbusz Közle-
kedési Társaság kocsijának a szál-
lada előtt rendes megállóhelye, mi-
vel a n. é. közönség igen olcsón be- és
kiutazhat a vasútállomásra.*

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

T A R T A L O M :

A szerkesztő asztaláról	137
Az én hitvallásom. Keresztesi D.	137
Éyzáró beszéd a budapesti Dávid Ferenc-Egyletben. Máthé Gy.	138
A fogarasi unitárius egyházköz- ség története. Árkosi Tamás	142
Régi dolgok. Árkosi Tamás	144
Tűzhely mellett: Régi emlék Torockóról. Id.	
Kádár Lajos	145

A budapesti Dávid Ferenc-Egylet XII. évi közgyűlése. Ujvári László.	146
Volt egyszer egy . . . P. Szent- mártoni Bálint	149
Püspöki vizsgálat Tordán. Tordai	150
Egyházi és iskolai mozgalmak	151
Borítékon: Irodalom. Aranykönyv. Hírdetések.	

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatású állandó ajándék az imakönyv., **SZIVEMET HOZZÁDEMELEM**, írta dr. Boros György, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbőség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany címmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K. Bőrkötés arany-széllal (barna, sötétkék, fekete) 6 K. Fehér csont, selyem- és bársony kötés többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. Bőrkötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.**

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:
A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:
Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:
TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 44 fillér. Egy szám ára:
24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel,
egy évre 2 korona 4 f. fizetnek,

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnok-
hoz küldendő Kolozsvárra.

A szerkesztő asztaláról.

Istenítéletnek nevezik azt a nagyon rendkívüli időjárás, amely már egy éve látogatja hazánkat. A vallásos érzésű ember azzal vigasztalódik, hogy megérdemeltük, mert rosszak voltunk. Nagy igazság van ebben. Még nagyobb abban, hogy amikor jól megy dolgunk, nem gondoskodunk «a nemszeretem napokról.» Ha a jóból többet tennénk félre s kevesebbet pazarolnánk el, a csapást könnyebben kiállanók.

A *vallás*, vagyis az Istenben vetett őszinte hit, igazi testvérekké tesz, mihelyt csak arra gondolunk, hogy nekünk mint Isten gyermekeinek megfelelő öltözetben kell járnunk és istenfiaihoz illő életet kell élnünk. A párisi vallásügyi kongresszusnak is mint a megelőzőknek, az a kiváló nagy hatása volt, hogy újból összehozott egy sereg nagy és igazlelkű embert, s őket egygyé olvásztotta az istenhitben és az emberszeretben.

Az én hitvallásom.

Az én hitvallásom egyszerű és tiszta,
Elmém megnyugtálja, szívem boldogítja.
Nincsenek rejtélyi, nincsen babonája,
Csak józan értelme és világossága.

Az én hitvallásom le van zárva mélyre,
Profán szemek elől szívem szentélyébe.
Miként szőlővessző a száraz karóhoz:
Nincs kötve Péter vagy János apostolhoz.

Hiszek egy örök és mindenható Lényben,
Kiről érzem, hogy: egy a mindenségben.
Előtte nincs titok, se sötét, se távol,
Éjben, napsugárban a lelke világol.

Hiszek a Jézusban, az ember fiában,
Mégváltó eszméi nagy diadalában,
Hiszem a gonoszság örökös romlását,
Az erény hatahnát, világ újhódását.

De legjobban hiszek egy édes anyában,
Sírba se zárható gyermeki gondjában.
Elmém, szívem-lelkem belé kapcsolódik,
S ő, ez élő repkény, éltetemre fonódik.

Szeretetnek hívják ezt az édes anyát,
Aki hűn dajkálja szívünk mennyországát.
Karjai közt Isten békéjét már látom:
Nem több, sem kevesebb az én hitvallásom.

Keresztesi Dénes.

Évzáró beszéd a Budapesti Dávid Ferenc- Egyletben.

— Tartotta: *Máthé György*, alelnök. —

Mélyen tisztelt hölgyeim és uraim!

A napokban egy szó, egy gondolat sajgott át mind-nyájunk szíven, akik a napi politikai küzdelemtől távol a nemzet evolúcióján, társadalmi fejlődése egyes momentumain tartjuk a szemünket. Ez a szó a Petőfi Társaság ülésén hangzott el. S kimondotta a modern Magyarország egyik legnagyobb gondolkozója, a puritán jellemű fejérvári püspök, dr. Prohászka Ottokár. És azt mondotta a nagy ember, hogy ma nincs magyar nemzeti irodalom, nincs magyar nemzeti művészet, mert nincs magyar nemzeti ideál.

Tisztelt hölgyeim és uraim! A kiejtett szó nagyjelentőségű, amint a tudományok gondolatvilágában nagy sulya van annak, aki azt merte kifejezni. Mi is, szürke emberek, mindannyian éreztük valaminek a hiányát, de nem volt szavunk a szívünkben élő agyunkban megfogamzott gondolat kifejezésére; nem volt társadalmi befolyásunk sem annak nyilvánítására.

Nincs nemzeti irodalmunk, nincs nemzeti művészlünk, mert nincs nemzeti ideál. Uram isten! Hát a Petőfi, az Arany, a Deák, a Kossuth, a Jókai, a Munkácsi, a Székely örökébe pogányok jöttek?! Hát nincs ma magyarul költő író, nincs magyar festő? Nem hirdetik a lapok, a hirdető oszlopok, hogy egyik-másik magyar költő műve most a párisi, majd berlini, bécsi színházak adatják elő. Vannak mindezek, de a költőt, az írókat nem a magyar tárgy, nem a magyar nemzeti gondolat, nem a múlt nagysága, nem a jövő kecsegtető reménye, nem a múlt és a jövő ideálmusa hatja át. Gondolata a szürke jelené s a jelennek nincs nemzeti karakterisztikuma. Milítárizmus a jelen karakterisztikuma, amely megfertőzi a tekintélyt a hivatali szobában úgy, mint a családban; az irodalomban úgy, mint a tudományban. Kiki annyit ér, olyan tekintély s addig tekintély a másik előtt, amily nagy hasznát s a meddig hasznát veszi. A kihasználás után, a hálaérzet, a rút gyűlölet és hálátlanság fekete mezébe öltözik! De hát nem így volt ez örök időktől fogva? Nem általános emberi tulajdonság ez a világtörténelem tanítása szerint? Kislelkűek gondolkoznak így! A valódi költők, az örökéletű művészek, a nagy írók, a teremlősek, a profeciának a pillanatában levélközték minden időben az általános emberi gyarlóságokat s a nemzeti eszme sugármezébe öltözöttten tették meg kijelentéseiket, lelkesítették vezették nemzetüket s irányt szabtak neki. S minél messzebbre nyílt meg az eszme, minél messzebb pillantott a költőnek, a művésznek istenszeme a jövőbe, annál nagyobb volt a neve, dicsősége, amelyet már a saját kora adott meg neki. Késő nemzedék pedig mint nemzeti ideálokat a szívében alkotott Pantheonban helyezte el.

Ámde ma letűnt a nemzeti nagyok kora. A tudatlanság mezébe öltözött kritika nem a mű célját, művészi becsét látja meg, mert nincs kellő tanultsága, hanem az írók emberi gyarlóságaiiban állítja pellengérre. Az írónak a korára és nemzetére való hatása iránt nincs a mai kritikának érzéke, mert a nemzeti hőstettekben paraszti erőfitogta-

tást, a nemzeti múltban, törvényeinkben nemesi önzés börtönkrónikáját látja. És ez a mesterséggel: irodalomban és történelemben pár évtized óta mesterségesen rontó célzattal tomboló szándékosság eredményezé oly rövid idő alatt, hogy nincs nemzeti ideál?! Mi van hát? Mi az az eszme, amely a költőt, a művészt vezeti. Mi az amit kifejezni törekszik? Mondják feleletül: a kozmopolitizmus; én szerintem pedig: az általános emberi. Ámde ki mindezeknek a megtestesült ideálja, akihez mint emberhez, én mint gyarló ember szabjam cselekedeteimet?

Minden kornak minden nemzet történetében meg voltak a nagy emberei, akik kiváló egyéniségüket bélyegül nyomták annak a kornak társadalmi életére. Ámde hulló csillagok valának mindannyian. Betöltötték hivatásukat, betölt koruk, nevük pedig a történet lapjain él örök tanulságul. Egyetlen-egy ember volt s van, akinek csillagkoronája fényesen ragyog a múlt történetében s világot a jövő reménységében; akinek a koronája fényességét sokszor eltakarta a hatalom biborpalástja, a felekezetiesség fekete talárja, ámde fényének tűzét s tűzének melegét mindig meglátta s szívével mindig megérezte a leigázott, a megfélemlítésre szánt emberiség. Istenséggé emelte saját megistenítésére az önző hatalom; az ember szívéből elkülönítette a saját kiváltságai biztosítására a felekezetiesség uralomvágya csak kevesen ismerték meg benne s ma is oly kevesen ismerik fel benne az általános *emberi ideált*. Ez az emberi ideál az én hitem és tudásom szerint az *Ur Jézus Krisztus*.

Ne önmagadban keresd hát te költő az általános emberi kiváltságot, mert érzéked lévútra vezet. Nézd meg azt, amit keresel, bármilyen érzésed legyen az, — megtaláld az Ember Krisztusban; aki Ur a szívek fölött. Őhozzá mérd a gondolatodat, hogy az emberiségnek szolgálhass.

Irodalom, szépművészet, eddig a Krisztusban mint Istenben találtál meg életelemedet, keresd ugyanazt benne, mint emberben s megtaláld benne az általános emberi ideált. Az ő nemes tulajdonságai megismerése az alapja a nemzeti ideál felismerésének a múltban s a jelenben egyaránt.

A mi kis társaságunk oly változatos tárgy felolvasásaiban ez évben is e célnak szolgált amikor kutattuk a Krisztus történetében az emberit, törvényeiben az általánosa! és nemzetit, tanításában, beszédeiben a költőt, az örökké tanulságos irodalmi szépet. Bemutattuk a Krisz-

tusnak, mint emberideálnak mai határát Chile és Argentina népére. Dacára e tárgyak külömbféléiségének, megvolt az eszmei *hármonia* az ember Krisztus ideája, amelybe igyekszünk beállítani a minket környező realitást, akichez közel vinni igyekeztünk az élet munkásküzdelmében kifáradt embertársunk lelkét, hogy ő benne s ő általa találjon megnyugvást és megnyugtatót. A tudományos felolvasásokat hangulatkeltő, művészi énekekkel, szavallatokkal vezettük vagy fejeztük be. A jót, a szépet önmagáért művelte mindenikünk. Éppen ezért a vezetőség megbízásából hálás köszönetünket fejezem ki mindazoknak, akik e cél elérésében szolgálatunkra valának.

Ámde köszönettel tartozunk mindazoknak is, akik eszméink meghallgatására mindannyiszor oly szép számban összerereglettek. Mert mi más lehet idejövételünknek az ösztökélő érzése, mint az, hogy fejtegetett eszméink t. hallgatóinkban visszhangra találnak. Hiszen mi nem kívánunk színtelt vallásosságot senkitől belépő jegyül, de még azt sem, hogy az anyakönyvezető előtt vallotta volna be vallásfelekezetünkhöz tartozását. Jól tudjuk, hogy a teltelt vallásosság éppen úgy a tudatlanság takarója, mint a filogtatott istentagadás. Érzésben, gondolatban valánk egyek az itt eltöltött órák alatt, mi a küzdelemben elfáradt emberek. Érzésben, gondolatban kerestük és találtuk meg az emberideált.

A jelenlétük, megvalljuk, buzdított minket munkánk végzésében. S ezért hálával tartozunk a tisztelt közönségnek oly nagyszámú megjelenéséért.

Beszámolva ez évi működésünk céljának eszközeivel s úgy hiszem eredményeivel is, ezzel a jelen ciklusban a működésünket befejeztnek nyilvánítom.

Méltóságos és Főtisztelendő Püspök úr! Ime beszámoltam a D. F. E. ez évi működésével, irányával, eredményével. Láthatja Méltóságod, hogy mi a D. F. szellemében működünk az ő 1571-ik évi vallásalapító és elterjesztő működéséig. Megtartjuk az akkor s azután alkotott törvényeket, hogy «megtartassunk általuk». Ámde itt a fővárosban a különböző vallásfelekezetek szellemarisztkráciája, irodalmi és bölcseleti egyesületek nagy szellemi fejlettsége közepette szükségünk van a Blandrata társadalmi politikájára, amellyel eleink meg is teremtték ezt a kis unitárius egyházat. Szükségünk van a Socinus eszére, szellemi ügyességére, hogy azt az újabb erős ellenhatásokkal szemben fentarthassuk. De szükségünk van az ő vagyoni

tőkéjére is, — hisz ez az olasz főúr éppen nem vala oly földönfutó, mint szeretik újabban céltatosan feltüntetni és «aere greni» fizette meg a kolozsvári hospitiumot. Tehát mint mondom — szükségünk van vagyoni tőkére is, hogy abból önmagunkat minden külső segítség nélkül fenntarthassuk. Ha mindezekben velünk Méltóságod egyetért, kérve-kérjük püspöki szavával kérje reánk a mindenható Isten áldását.

A fogarasi unitárius egyházközség története.

(Vége)

Nagy volt az öröm, de ezzel még csak felényire teljesült a remény, mert még nem volt sem papilak, sem imaház, ami azt jelentette, hogy most már a nyáj nem egyedül, hanem pásztorával vándorol tovább. Istennek hála! nem sokáig tartott a közös vándorlás.

Az E. K. Tanács 1911-ben belátva azt is, hogy az egyházközségnek feltétlen szüksége van papilakra és legalább egy templomkinézésű imaházra: evégből a közpénztárból 25.000 K kölcsön föl vételét engedélyezte. Eből és némi további segélyből és egyesek ajándékozásából az urnak 1912-ik esztendejében Pákey Lajos főmérnök úr terve alapján felépült az óhajtott papilak és imaház.

1912. július 21-én tartottuk az első istentiszteletet csendben, zajtalanul, magunk között, 25 évi bolyongás után végre... otthon...

Oh milyen nagy volt az öröm! Hogyne! hiszen e napon megvalósult legfélteőrzöttebb reményünk. E napon rendes szószékre került az a biblia, amely 25 év előtt egyetlen vagyonunk volt. E nap volt az, amidőn reánk nézve alkalmasabb volt mint valaha az az alapige: az idvességnek napja most vagyon! (II. Kor. VI. 2.)

A fogarasi unitárius egyházközség felkarolása nem jött későn, de korán se. Ez időszerént hozzánk tartozik a nagyszombeni filia, amelyik létesülését Fogarasnak köszönheti. A lelkészség területén az 1910-i népszámlálás adatai szerint is 800 körül ingadozik a hívek száma. Fogarason és Szebenben ez idő szerint az el. és középis-
kolákban 67 a tanulók száma, akik mind rendes hitoktatásban részesülhetnek 3 év óta.

Mint érdekes dolgot nem tartom helyszerűtlennek, ha ide írom, hogy a Dávid Ferenc első lelkészi állomása

Péterfalva (akkor Petres) mint szorvány hozzánk tartozik 3 unitáriussal.

Most pedig sietek befejezni a történetet, amelynek egy része 1910-ben már megjelent e lap hasábjain. Még csak azok nevét kívánom ideiktalni, akik a nevezetes 1912-ik esztendőben hozzájárultak ajándékozásukkal az egyházközség felvirágoztatásához.

Mindenekelőtt emlitem a nagyajtai unitárius egyházközséget, mert azzal, hogy nekünk ajándékozták régi orgonájukat (100 K), imatermünk belsejét teljesen templomszerűvé tehetők.

A messzi lesvérek közül ajándékozott még a vargyasi unitárius egyházközség 5 K-t és nagytiszteletű Kisgyörgy Sándor esperes úr 5 K-t.

A helybeli adakozók közül nem hiányoznak az idegen felekezetűek sem, mert N. N. (róm. kath.) úr 100 K-t; Krempelsz Károly (luth.) úr 25 K-t, ifj. Novák János (róm. kath.) úr 3 drb. díszes utcai rollót (30 K) és Nyiredy Róza (ref.) k. a. egy bordó plüs szőszék takarót (10 K) ajándékozott.

A mieink közül első helyen kell emlitem Bedő Ferenc és Szentpáli Gyula fiait, nemcsak mert ajándékuk 600 K értékű, hanem mert az az ajándék az egyházközség egyetlen harangja. A többi adakozók így sorakoznak: a Péterffy testvérek ajándékoztak egy padot az imaterembe (41 K); Vas Domokos a haranglábat (40 K); Nyiredy Áron egy ének mutatótáblát és egy templomi perselyt (22 K); Molnos Lajosné sz. Nyiredy Juliánna egy bordó plüs használati terítőt az imaterem asztalára (30 K); Jancsó Margit egy bordó plüs papiszék takarót (5 K); Gelléri Margit egy bordó plüs urasztali miliót (6 K); Katona Márton orgona alapra 10 K-t és Árkosi Tamás ugyanerre 28 K-t. E mind szép és nemes ajándékok sorozatát koronául az Egyházi Főtanács 1000 K segélyével zárom le.

A felsorolt ajándékok tették a fogarasi unitárius egyházközség örömevét (1912) még örövendesebbé, még emlékezetesebbé.

Köszönet és hála fejében kívánom, hogy az adakozók külön-külön élvezzenek az életben oly örömöket, mint aminőt szereztek ajándékuk által egyházközségemnek

Fogarasz, 1913 március 12-én.

Árkosi Tamás,

Régi dolgok.

Az alábbi két régiséget egy régi könyvben találtuk és kijegyeztük, mert tanúsítják a régiek gondolkozását. Aki összeírta az unitáriusokat nem nagyon szerette, tehát igazságos bírájuk nem volt, nem is lehetett. A régiek a dogmák miatt sokat vesződtek és szitkozódtak. Akik ma a dogmai különbségek miatt gyűlölnék másokat, nem különbek a régieknél. A gyűlölet is éppen mint testvére a harag rossz tanácsadó. Sokat ferdít, hamisít, ráfog, eltitkol és kitalál. Ugy tesz, a hogy magának jobban tetszik, s a másinak jobban nemtetszik. Hogy ez a két kis jegyzés nem historia hanem ráfogás és ferdítés, azt a historia ismerői jól tudják. Azt, hogy megbolondúlt rendesen Blandratára szokták ráfogni. Ez a jámbor írás Dávid Ferenc-től is elvette az eszét. Mindenki a maga esze szerint cselekszik.

Blandrata György. Felette sok akadályt tőn ez a reformációnak Erdélyben, mert 2-ik János király udvarábar az orvosi tudománnyal bé szinté(?) magát, az holott nem sokára olyan becsületet szerze magának, hogy az váradi papot is Alesius Dénest kiszerezé a király mellől, helyébe állítván Dávid Ferencet, kit már a Szentháromság ellen való tudományra reá vett vala, kinek munkája által nemcsak a király, hanem Erdélynek is nagy része a Krisztus (sic: Cixs) örök istenségét tagadó tudomány mellé állá. Végre Fejérváron 1568-ban a király előtt a szentháromságról tíz napokon disputálnának, az holott midőn Melius Ceglédi és másoktól keményen szorongattatnék ugy annyira, hogy nem felelhetne, azt mondá, *ő bérekedett, nem szólhat* másképpen is nem Sz. I. M. (valószínűleg szentírás magyarázót jelent) doktor, hanem orvosdoktor, az honnan keményen megfeddék a jelenvaló urak, miért ártotta hát magát a papok hivatalyokba, azután a török földére menvén, ott halt meg.

Dávid Ferenc. Az ördögnek ennél nagyobb eszköze a reformáció megakadályoztatásában nem volt. Vala ez először kolozsvári lutheránus magyar pap, igen ékesen szóló, ravasz beszédű ember. Sokat cselekedett a reformátusok ellen, míg Debretzeni Melius Péter által megtörték a szava és reformátussá lőn. Azután Blandrata egy idővel és ígéretivel, hogy püspökké teteti (melyet meg is telyesítette) leczalá a táborából és a szentháromság tagadó tudományt kezdé hirdetni, mellyel Erdély országát több társaival együtt megvesztegeté. Többre is méne az

kárhozatcs tudományban, mint Socinus és Blandrata, mert ezt kezdé tanítani, hogy a Cixs nem örök isten, nem is kell tehát segítségül hívni, nem szent lélektől, hanem Jó-zseftől! fogantatott, mint más emberek szüleiktől. Ezért és ezekhez hasonló több káromkodásáért Bátori Kristóff fejedelem Synodust gyűjtete, holott ezen kívül oly szörnyű vétkekkel vádolá a felsége is, hogy mindjárt megfogalván Dévára vitetnék a tömlőbe, holott a lelkiismeretnek olyan nyughatatlanságába esék, hogy az esze is teljességgel elmenvén, harmadnapig mint a marha úgy bögött, képzelt ebben a kinjában neki ördögöket is megjelenni, kiket utitársának nevez vala. E szörnyű kinjai után példásan meghala juniusnak 6-ik napján 1579-ben.

Közl: *Árkosi Tamás.*

TÜZHELY MELLETT.

Régi emlék Torockóról.

«Szegény fiu! Mégis csak belehalt. Nem bírá ki!»

1853. évi októbertől 1854 májusig valahányszor a torockói nagyharang halott fölött kondult meg, a piaci vár előtt áruló kofáktól is mindig ezen szánó részvét sóhajtlást lehetett hallani: «Szegény fiu, szegény fiu! Mégis csak nem bírá ki, belehala!»

A torockói pártikulának egy szegény székely tanuló fia nehéz, súlyos betegségbe, tifuszba esvén, egy áldott jó lelkű asszony, Balog Jánosné, Botár Judit (Jódnén) vette magához és akkor se orvos, se kórház, sőt még gyógyszerár se lévén, maga ápolta, orvosolta véghetetlen nagy szeretettel, önfeláldozással 7 hónapon keresztül.

Ez iránt a nagybeteg tanuló szegény székely fiu iránt volt az a nagy érdeklődés, mely még a piaci kofáknál is akkora fájós részvétben nyilvánult meg, hogy minden harangszónál így sóhajtottak fel: «Szegény fiu! Csak nem bírá meg! Bele kelle halnia».

Ilyen áldott jólelkű a torockói nép!

Ez a nagy beteg tanuló én voltam ki oly nagy idők multán is meleg szeretettel és áldó kegyelettel emlékszem meg néhai Balog Jánosné, Botár Judit áldott jó lelkéről, kinek köszönhetem életem megmentését.

Áldott jó lélek! Emlékedet naponta imámba foglalom. Nyugodj esendesen! Áldó szellemed örködjék Torockó jó népe felett.

1853. év október közepén valami különös bágyadság környékeztén meg,, kezdettem kornyadozni, de nem akartván a leckebelegtség gyanujába esni, mindaddig küzdöttem míg egyszer csak elsötétülve körülem minden elájultam és teljes 6 hónapig semmire se emlékszem. Akkor egy idegen házban ébredtem föl. Hol később úgy mondták el mi történt velem.

Ahogy a leckén elájultam lett nagy riadalom. Azt hitték meghaltam. Győrfi József rektor kétségbe esve töprekedett azon, mit csináljon velem?

A nép odagyűlt. Jajveszékeltek. Ekkor Balogné odalépett és elérzékenyülve így szólt: «Vegyék föl, hozzák hozzám, vagy meggyógyítom Isten segítségével, vagy eltemtettem magam költségén.

Ez az én történetem!

De egy pár sorban szívesen emlékezem meg Torockónak a nevelésügy iránt táplált áldozatkészségéről és népének, a szegény székely tanulók iránti meleg szeretetéről.

1848-9. évi szabadságharc az iskolákból is kizavarta a tanuló ifjúságot és megszűnt a tanítás 1852. évig.

Ekkor szeptemberben mi 4-en a torockói vásáros szerkeszekkel Bőzödről Torockóra kimenyén, megadtuk az agit a székely tanulóknak az odavaló kirajzásra. Minek csakhamar meg lett a következménye. A következő évben már 17-en lettünk Udvarhelyszékről, kik emek az áldott jó lelkű népnek mesébe illő áldozatkészségéből úgy tanulhattunk, hogy a II. gimnáziumot minden szülői segítség nélkül végezhattuk. A mi a mostani modern nevelésű tanulók előtt hihetetlen csodának látszhatik!...

Áldott Torockó és nemeslelkű jó népe! Mint sajnálom, hogy a vasbányászat megszűntével anyagi helyzetetek — amint hallom — meggyengült. De nem féltetek. Óseitek nemes példája megadja az irányt, melyen boldogulhatok. Ugy legyen! Amen!

Id. Kádár Lajos.

A budapesti Dávid Ferenc-Egylet XII. évi közgyűlése.

A budapesti Dávid Ferenc-Egylet ez évi közgyűlését június hó 14-én tartotta meg *Ürmössy* Miklós miniszteri tanácsos elnöklete alatt. A titkári jelentést *Józan* Miklós esperes főtitkár olvasta fel:

Titkári jelentés.

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Ujat nem igen mondhatok idei beszámolómban; mert egyetemi munkásságunk terén a változatosság nem irányadó.

Egyetünk a lefolyt évben is hű maradt önmagához, a mikor felolvasó asztalánál szívesen látta a különböző munkamezőkön foglalkozó erőket. A mi nyílt forumunkon találkoztól adhatnak egymásnak a különböző világnézetek s indirekte az unitárizmusnak éppen ezáltal kívánunk szolgálatot tenni, hogy a mi környezetünkben semmi sem szolgálja a rideg felekezetiességet. Így hát — egyetemes emberi alapon áldoz — mindenki jól érzi magát a mi körünkben. S éppen ez magyarázza meg a főváros sok és fényes vonzó erői között a mi felolvasó estélyeink népszerűségét.

Felolvasott az év folyamán dr. *Barabás* Abel tanár és író, aki *Goethe* «Faust»-ja és *Madách* «Ember tragédiája» nyomán bemutatta az örök nőiességet, mint végtelen ideált, amelynek célja az emberiség nemesevé és előhaladása. *Szinle* Gábor főgimnáziumi tanár érdekes faragott modell és vázrajzok kíséretében mutatta be a kolozsmegyei fatemplomokat, amelyek úgy építészeti, mint néprajzi szempontból kiváló figyelmet érdemelnek. *Perczelné* *Kozma* Flóra gipszmodell kíséretében mutatta be az Andeseli Krisztusát, azt a szép béke Krisztust, aki nem azért jött, hogy «fegyvert» hozzon a világra, hanem örömet, békét és bizalmat a népek és nemzetek között. Prof. *Kacziány* Géza. idei ciklusunkban az egyetlen más vallásu, költői emelkedettséggel mutatta be Jézust, a költőt ékes rimekbe szedve a bibliai példázatokot. Végül *Buzogány* Anna titkárunk eszmedús értekezése zárta be a sorozatot «Leányaink vallásos nevelése» címen bevezetett abba a lelki világba, amelyben a modern élet romboló munkája sokat pusztított, de a melyből erős hittel s főképp szeretettel még sokat lehet menteni.

Tervbe vettük ugyan egy az unitárius vallás elveit és egyházalkotmányunkat ismertető sorozatos előadás tartását is kolozsvári teológiánk tanári karának közreműködésével; de külső körülmények folytán ennek a jövő szeszorra kellett maradnia.

Ifjúság. körünk egy hónapban egyszer találkozott a 3-ik vasárnapon d. u. 3—4 bibliaolvasó órát tartva az én vezetésem alatt. De azt a nagy célt, hogy az egyetemi ifjakat is a mi zászlónk alatt egybegyűlve lássuk, az idén nem sikerült elérnünk.

Leány-otthonunk annál szebb eredményt mutat fel. A kézimunka tanfolyamra 42 székely cselédleány iratkozott be, kiket Német Gizella szaktanárnő vezetett. A leányok 10—12 csoportokban munkálkodtak s mintegy 120 keretmunkát készítettek. A hó 4-ik vasárnapján családi összejövetelt tartottunk, mely alkalommal ének, ima, bibliamagyarázat s szórakoztató olvasmányokkal egybekötött ozsonnát szolgáltak nekik Perczelné, özv. Bogayné és Józán Miklósné.

Mulatságot az idén nem tartottunk a háborus viszonyok miatt, pedig ez nekünk olyan jövedelmi forrásunk, mely eleitől fogva egyensúlyban tartotta a mi mérlegünket.

Ami így vesztettünk, erkölcsi úton módon igyekeztünk pótolni a fehér asztalnál, hol összejöveteleink igen élénkek voltak, kivált amikor egy pár alkalommal jelen volt a főújsz. püspök úr is kedves neje ömértóságával.

Az V. ker. előjáróság a tavasz felé megvizsgálta iratainkat s azokat rendben találta. A kézi könyveket aláírásával ellátta.

Józán Miklós, főtitkár.

A pénztári jelentést Dimény Mózes ellenőr olvasta fel:

Pénztári jelentés:

Bevétel: Áthozat a múlt évről	870 K 73 f.
Egyházi segély	200 " — "
Perselypénz	28 " 90 "
Adományok	98 " 80 "
Tagsági díj	202 " — "
	1400 K 43 f.
Kiadás: Leányotthon	170 " 16 "
Nyomtatvány	119 " 90 "
Bélyeg	52 " 04 "
Zene	105 " — "
Tiszteletdíjak	151 " 12 "
Hírlapírók Nyugdíjintézetének . . .	50 " — "
Előfizetés Unitárius Közlönyre . .	200 " — "
	848 K 22 f.
Vagyon: Ürmössy-alap kamatokkal	1394 " 02 "
Alapítványok alapja kamatokkal . .	1000 " 92 "
Forgótőke betét	552 21 "
	2947 K 14 f.

Dimény Mózes, ellenőr.

A jövő évi költségvetést Dimény Mózes ellenőr olvasta fel.

Költségvetés.

Bevétel: Áthozat a múlt évről	552	K	21	f.
Egyházi segély	200	"	—	"
Perselypénz	50	"	—	"
Adományok	100	"	—	"
Tagsági díj	300	"	—	"
Hangversen	300	"	—	"
	1502	K	21	f.
Kiadás: Leányotthon	150	"	—	"
Nyomtatvány	80	"	—	"
Bélyeg	60	"	—	"
Zene	120	"	—	"
Tiszteletdíjak	100	"	—	"
Hirlapírók Nyugdíjiniézete	10	"	—	"
Előfizetés Unitárius Közlönyre	200	"	—	"
Egyenleg	782	"	21	"
	1502	K	21	f.

Dimény Mózes, ellenőr.

A közgyűlésből kifolyólag a Dávid Ferenc-Egyetel üdvözölte *Masznik* Endre theológiai igazgatót 30 éves tanári jubileuma alkalmából és *Perczelné* Kozma Flóra elnököt férje Perczel Ferenc szerencsés operálása alkalmából.

Ismét egy évet zártunk le abban a meggyőződésben, hogy kötelességét teljesítette a vezetőség, haladt a 12 évvel ezelőtti kilüszött úton ez évben is. Adja a Magyarok Istene, hogy jövő év még több erkölcsi, de különösen több anyagi sikerrel záruljon, mint az idei.

Ujvári László, titkár.

Volt egyszer egy...

*Volt egyszer egy, nem is olyan régen,
Volt egy kis ház ott a falu végén.
Rongyolt deszka volt csak a fedele,
Mégis, mégis, hej! be sokszor
Álmodoztam vele.*

*Szegény, szegény düledező kis ház...
Rá gondot csak a jó Isten vigyáz.*

*Nincs lakója, elhalt, árván hagyta,
S az árvaság meg is látszik,
Meg is látszik rajta.*

*Szegény, öreg özvegy asszony lakott benne
A: akinek én voltam mindene.
S mikor jöttem megpihenni haza
Az örömtől pirossá lett
Halvány, sápadt arca.*

*Hej! ha most még ez az asszony élne,
Árva szívem tán nem fájna égne.
Volna aki megsirasson engem,
Volna aki a síromra*

Virágot ültessen.

P. Szentmártoni Bálint.

Püspöki vizsgálat Tordán.

Püspök urunk öméltósága dr. Boros György egyházi főjegyző és dr. Nyiredy Géza főgimnáziumi tanár urak kíséretében július hó 6-án az egyházközség vizsgálatára Torda városába érkezett. A város közönsége tüntető szeretettel fogadta a vendégeket. A vonatnál a város nevében a város főjegyzője, az ekklezsia nevében Czakó László főgondnok üdvözölte a püspök urat, aki meghatottan mondott köszönetet Tordának, az ő kiváltképpen kedvelt városának ünnepies fogadásáért.

A vasárnapi istentiszteleten a város közönsége felekezeti különbség nélkül zsufolásig megtöltötte a templomot. Dr. Boros György szivreható imája után Pap Domokosné művésziesen énekelt, Lőrinczy Dénes helybeli lelkész pedig a próféciáról mondott magasszárnyalású, szónoki szépségekkel teljes beszédet. Ezek után következett a püspök úr beszéde, amelyet a közönség nagy érdeklődéssel várt és hallgatott végig. A beszéd a báborus viszonyokból kiindulva a békesség áldásait kifejtette. Bár a világbéke lehetőségét az emberi természet kétségesse teszi, arra mindnyájunknak törekednünk kell, hogy a hercek kegyetlen-ségét enyhítsük s azokon a pontokon, ahol módunkban áll, a békét megteremtsük. Különösen törekedjünk békes-ségben élni ön-lelkünkkel, aminek föltétele a vallásos,

igaz élet. E béke hozza meg számunkra istennek boldogító kegyelmét. Ezek körül a lételek körül forgott a főpásztori beszéd, amelynek mély tartalma, művészi formája, közvetlen meleg hangja mindenkit meghatolt és elragadott. Istentisztelet után a vármegye és város minden számottevő hivatala és testülete tisztelegett a főpásztornál. A tisztelegések után közébed volt, amelyen a szokásos köszöntők mellett valóságos szellemi csatározás fejlődött ki a püspök urnak a világbékét illető fejtegetéseiről. A szellemi csatározás főbajnoka dr. Boros György volt, akinek a világbéke mellett érvelni annál könnyebb lehetett, mert éppen akkoriban jelent meg a szóbanforgó témáról egy mélyjáratú összefoglaló értekezése, másfelől meg éppen készülődőtt Párisba vallásos békét munkáló világkongresszusra. Az emberi haladással mindinkább elközelgő világbékéről tett tárgyilagos nyilatkozatai és az eszméknek lelkes biza kodó hirdetése igaz, nagy halást tett a hallgatóságra.

Az unitárius vezető embereknek eme szép és minden felekezeti megfigyelőt elismerésre indító szereplése nagy öröme és elégtételére szolgált a tordai híveknek. A püspöki vizsgálat hivatalos része is azzal az örvendetes eredménnyel folyt le, hogy a tordai eklezsia híven őrzi a rábizott dicső unitárius tradíciókat.

A vizsgálat végén, hétfőn délben Lőrinczy Dénes esperes a püspök úr tiszteletére díszebédet adott, amelyre a vármegye és város előkelőségei is hivatalosak voltak. Ebéd után a püspök úr meglátogatta a kórházat, ahol dr. Borbély Samu hitrokonunk fogadta, majd a Közművelődési Házat kereste fel, ahol a püspök úr egyebek közt egy másik hitrokonunknak Pap Domokosnak, az Aranyosszéken gyűjtött unitárius egyháztörténeti okmányait szemlélte meg.

Kedden délelőtt utazott vissza Kolozsvárra főpásztornak. Ez újabb vizsgálata egyik szép és fontos adata lesz a nagymúltú tordai egyházköztség történetének.

Tordai.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Új lelkészek. Derzsi népes és szép egyházközségünkbe a főt. püspök úr az egyházközség fölkérésére kinevezte rendes lelkésznek *Ébert* András tordai segédlelkészt, aki állását már aug. elején el fogja

foglalni. A h-jánosfalvi egyházközségbe kinevezte Kincses László kolozsvári segédlelkészt. Ébert a r. kath. egyházban, Kincses a ref. egyházban szerezte meg a gyakorlati és elméleti ismereteket, az

unitárius theológián kiegészítő vizsgálatot tettek. Mindenik jól felszerelve lépik a szép pályára. Reméljük sikeres és áldásos lesz a munkájuk.

A nemzetközi vallásügyi kongresszus párisi gyűlése jul. 16–22 én nemcsak általános jelentőségében volt nagyszerű hanem ránk vonatkozólag is kiváló sikerűnek mondható. Egyházunk képviselőjének sikerült az angol és amerikai hitrokonokkal egyetértésre jutni az iránt, hogy a dévai Dávid Ferenc-émlékimaházat közös költségen fogják fölépíteni. A költségek 60.000 koronára vannak számítva s ez három részre osztva egyik országnak 20.000 koronát jelentene. Az emlék-imaház falain kifejezésre fog jutni a különböző nemzetek és adakozók nyelvén a tény és az eszme.

A következő vallásügyi kongresszus helyéül Róma és London vannak megjelölve. A római, florenci és más olasz liberálisok nagyon óhajtanák Rómában látni 1916-ban a vallásos szabadelvűség képviselőit. A londoni hívek tárt karral fogadják, ha oda mennek. Az intéző bizottság fog határozni Annyit bizonyosra vehetünk, hogy ekkorra készen lesz a dévai templom és a fölszentelése a kongresszus tagjai nagy tömegben fognak megjelenni. Az eszmét nagy lelkesedéssel karolják föl.

Boór Jenő lelkész meghalt augusztus hó 1-én.

A párisi kongresszuson — fájdalom — kevés magyar volt jelen Lapunk szerkesztőjén kívül

tagja volt dr. Karl, a kolozsvári egyetem francia-nyelv tanára, Boros Rózsika, ifj. Pákey Lajos. A magyar protestáns egyházakról semmiféle életjelt nem hallottunk.

Lelkészeiktatás. Péter Ödön h.-jánosfalvi lelkész Gyepesre jul. 20-án köszöntött be. Péter Sándor városfalvi lelkész iktatta be. Az új lelkész ígéretet tett, hogy a nép jóllétén fog munkálkodni, a beiktató meggyőzőleg bizonyította be a lelkeszi szolgálat nagy jelentőségét. Az ünnep után Barabás András árvaszéki elnök vendégelte meg a távolról jötteket, akik igen lelkes hangulatban ünnepelték az egyházközség nagy napját. (Térszűke miatt csak ennyit adhattunk a terjedelmes tudósításból. Szerk.)

Az unitárius nők szövetsége a párisi kongresszuson négy új ország szövetségével szaporodott. Most már 9 országra terjed ki. Egyebek mellett segítséget, útbaigazítást nyújt első helyen idegenben utazó, vagy ott lakó leányoknak és más nőknek. Az Ámerikában lakó unitáriusokat, ottani tagtársaink szívesen fölkeresik, meglátogatják, ha bejelentik lakásukat „Womens Alliance. 25 Beacon Street Boston Mass” címre, vagy Kolozsvárra a Nők szövetsége titkárának (Fangh Erzsébet).

Szerkesztői üzenetek. A párisi vallásügyi kongresszusról lapunk jövő száma fog tüzetes tudósítást közölni. — R. K. Egy pár nap alatt menni fog a válasz. — K. S. Sszk. A felolvasást kézhez vettük. Szívesen sort kerítünk, ha lesz szíves türelemmel várni. — D. D. A B. G. metszetét rövid idő alatt elküldöm A felolvasás a jövő számra elő van készítve. A naptárt, bizony, pártolhatnák többen és jobban.

Irodalom.

Régeni Áron korál könyve. Az unitáriusok orgonára állírt egyházi énekeinek gyűjteménye megjelent. Ezúton hívom fel az érdekeltek figyelmét abban a meggyőződésben, hogy ezáltal az unit. egyházi énekügynek szolgálatot leszek s a szerző iránt kötelességet teljesítek. Kötelességnek tartom ily hasznos alkotásra mások figyelmét fölhívni s annak terjesztéséhez hozzájárulni. Emleltett mű anynyiva, inkább értékesebb, mert az unitárius egyházi énekek orgonára alkalmazva magyar zenésztől először jelentek meg Régeni Áron átíratában. Fogadják tehát az unitáriusok ez Isten dicsőítésére szánt munkát szeretettel. Szerzője nagy körültekintéssel és igazi szakértelemmel, fáradságot nem ismervé írta munkáját. E műben az összhangosítás szép egyszerűségében, keresetlenségében. A szólamok vezetései jellegőknék megfelelnek, könnyen játszhatók és könnyen taníthatók vegyes énekkarra. Az énekek elején néhol előjáték, végén mindenütt utójáték van, melyeket szerző írt s ezen elő- és utójátékok a dallamból vannak kinőve, a mik a szerző zenei tehetségéről, arravalóságáról tanuskodnak.

A munka kapható a magyarországi unitárius egyház levéltára (Kelemen Lajos unit. tanár, egyházi levéltáros) utján 5 koronáért.

Imreh Zsigmond,

Aranykönyv.

Nyilvános köszönet. Nagys. László Domokos kir. kulturfőmérnök ur, elhunyt édesapja, László Pál emlékére 1912. évben 20 koronát tett le alapítványképpen templomunk jókarban tartására, mely adományát 1913. évben megint 20 koronával növelte. Midőn e kegyes alapítványért köszönetet mondunk egyházközségünk nevében, kérjük a jó Istent, tegye boldoggá és szerencsésé egész életén keresztül kedves nejével, hogy még áldozhassanak a közügy oltárain. Abásfalva, 1913 július hó. *Kádár* Lajos, unitárius lelkész. *Gergely* József, gondnok.

Szállodamegnyitás Kolozsvárt !!

Ferenc József nagy szálloda

mult év szept. 1-én

megnyilt

Ferenc József-út 5. és 7. sz. alatt.

*Modern kényelemmel berendezve.
Központi melegvízfűtés. Hideg-meleg
mosdó. Díszesen berendezett társalgó*

Emeletenként fürdőszobákkal ellátva

*Lift. Minden vonatnál a szálloda
autó szalonkocsija a n. é. utazó-
közönség rendelkezésére áll, vala-
mint a kolozsvári Autóbusz Közle-
kedési Társaság kocsijának a szál-
lada előtt rendes megállóhelye, mi-
vel a n. é. közönség igen olcsón be- és
kiutazhat a vasútállomásra.*

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:
Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:
TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról	153	Köri gyűlés. B. J.	165
Székelek, székelek. Tarcsafalvi Albert	154	Egyházi és iskolai mozgalmak . .	168
A párisi vallásügyi kongresszus	155	Boríték: A Dávid Ferenc Egy-	
Boór Jenő. Kovács L.	156	let örökös alapítói. Arany-	
Az imakönyv Kozma Miklós . .	158	könyv.	
Nők világa.		Hirdetések.	
Teendők. Demeter Dénesné . .	162		

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatású állandó ajándék az imakönyv., **SZIVEMET HOZZÁD EMELEM**, írta dr. Boros György, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany címmel 2 K 40 fill. Öt példány egyszerre rendelve 10 K. Bőrkötés arany-széllal (barna, sötétkék, fekete) 6 K. Fehér csont, selyem- és bársony kötés többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. Bőrkötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.

Szállodamegnyitás Kolozsvárt !!

Ferenc József nagyszálloda

mult év szept. 1-én

megnyilt

Ferenc József-út 5. és 7. sz. alatt.

Modern kényelemmel berendezve. Központi melegvízfűtés. Hideg-meleg mosdó. Diszensen berendezett társalgó.

Emeletenként fürdőszobákkal ellátva

Lift. Minden vonatnál a szálloda auto szalonkocsija a n. é. utazóközönség rendelkezésre áll, valamint a kolozsvári Autobusz Közlekedési Társaság kocsijának a szálloda előtt rendes megállóhelye, mivel a n. é. közönség igen olcsón be- és kiutazhat a vasútállomásra.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:

A DÁVID PERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor 44 fillér. Egy szám ára:
24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel,
egy évre 2 korona 4 f. fizetnek,

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnok-
hoz küldendő Kolozsvárra

A szerkesztő asztaláról.

A háború és az árvizek házáknak mérhetetlen károkat okoztak ebben és a megelőző évben. Az elfogva tartotta katonai szolgálatban a legjobb munkásokat, ez elpusztította a munka eredményét, a termést, a lakóházakat, gazdasági épületeket, állatokat, földeket és réteket. Mennyivel könnyebb volna ezt kiheverni, ha arra nem ment volna oly sok pénz és emberi erő. Mit legyenek? Vegyünk példát a hangyától. Ő földült hajléka építéséhez kettőzöttl erővel és szorgalommal hozzálát. Kicsinyt, nagyot munkába állít s még éjjel is nyüzsög, mozog. Csak így lehet kipótolni a kárt és a veszteséget.

Az egészségügyi londoni világkongresszus nagyszerű eredményeit mutatta be az orvosi tudománynak. Egyik elnök megmondotta, hogy ha a katonai fegyverkezésre fordított pénznek fele részét kórházak építésére és felszerelésére lehetne fordítani, a ragályos betegségeket csaknem teljesen ki lehetne irtani s a szegénységet felére apasztani. Az elnök a kongresszus tagjait azzal bocsátotta el, hogy hazájukban kövessenek el mindent az áldott béke megteremtésére.

A *részeges* ember olyan, mint a rossz gyermek. Érti magában, hogy hibázottl s mikor haza kerül, ösztönszerűleg is lármáz, zafjong, perpatvart csap, hogy elterelje a maga bűnéről a figyelmet. Kijózanodás után esondesebb, mert akkor már szegényenli, szánja-bánja hibáját. Fájdalom, ez csak addig tart, a míg alkalom kínálkozik újabb kirugásra.

A szű apró kis féreg, csak a feje s a szája erős, de mivel nagyon kitarló, mivel éjjel-nappal fúr és öröl, a legerősebb tölgyet is átlukgatja s az olajat belőle magába szívja. Ilyen szű fujta a rágalmazó ember is. Ki nem találkozott még vele? Nem régen egy lelkipásztorral történt, hogy midőn sok ideig tartó munkássága olyan nagygyá és erőssé növelte volna eklézsiáját, mint akár egy jókora tölgyfa, neki estek a rágalmazók s immár a jó pásztornak nincsen pihenése sem éjjel, sem nappal. Hála és elismerés, hol vagy, talán a te fádat is kidöntötte a szű?

Székelyek, székelyek!

Szomorú országnak szomorúbb vidéke,
Öreg Hargitának kacagányos népe.
Magyar fánk virága:
Ki eddig nótákkal színeztem az álmod,
Fejem lehajtva, most érted sirdogálok,
S hiába, hiába!

Határidet jeges zápor verte tönkre,
Halmaid, völgyeid özönvíz öntözte
Minden hétre-hóra;
Majd megindult a föld... Bántalak, ha kérdelem:
Reászolgáltál-e én népem, én vérem
E szeges ostorra?...

Székelyek, székelyek! Szomorú világ van,
Szemeitek könnyben, szíveitek lázban,
S szétnézek: most merre?...
Én pedig azt mondom s tartok a szavamra:
Kit *kishitűséggel* ver a sors haragja,
Kétszer lesz megverve.

Végre is: nád vagyunk, imbolygók a szélben?
Vándormadarak a távol szürkességben,
Kiket sorsuk kerget?

Keleti Kárpátok bús, rezgő nyárfái?
Vagy viharvert ősök büszke unokái:
Székelyek, székelyek?!...

Mik vagyunk? Feleljen aki székely s férfi
Azzal, hogy határunk soha ál nem lépí,
Amíg itt megélhet...
Akiket elhivnak mégis balga álmok,
Tudom, évek múltán vesztett boldogságot
Itthon keresgélnek...

Tarcsafalvi Albert.

A párisi vallásügyi kongresszus.

Az Unitárius Közlöny megesinálta a bevezetést ehhez a nagyszerű ünnephez. Most már beszélhetünk a tényekről.

Ugy történt, amint jelezve volt. Julius 16—22-ig tartott az együttlét és a munka. A protestáns Berlin után a katolikus Párisban merész vállalat volt a szabadelvű vallásos hit zászlóját lobogtatni. A rendezők és a résztvevők meg voltak elégedve. Meg is lehettek.

600-on felül volt a beiratkozott rendes tagok száma. A gyűléseket mindig nagy közönség látogatta. Ez nagy dolog, mert hiszen a tárgyak nem érdekelték mindenkit egyenlően. Hat rendes gyűlésnapon délelőtt és délután 10.000 ember vett részt.

Jellemző, hogy nemcsak férfiak, nők is mindig sokan voltak. Láttunk fiatal és nagyon öreg érdeklődőket is.

Ezuttal még több országnak volt képviselője, mint az eddigieken. Palesztinából, Törökországból, Bulgáriából, Romániából, Norvégiából most először jöttek el. A nagy tömeg francia volt. Azután Amerikából 150-en, Angliából 100-an, Németországból is majdnem 100-an voltak.

A közhangulatot megteremtették a párisi bizottság tagjai és a törzsökös régi tagok, akik egymással csak itt szoktak találkozni. Igazán benső lelki élvezet, a mikor távolról nyújtja kezét a genfi, berlini, vagy londoni kedves ismerős. A bemutatkozás után nyomban szóba jő a gyűlés. Hogy van megelégedve? Ugy-e nem remélte, hogy így sokan leszünk?

A gyűlés lefolyása talán nem volt oly szabatos, mint a berlini, de a tartalom értékes és becses volt.

Áttekinthetős okáért így csoportosíthatjuk: 1. Társadalmi érintkezésre volt szánva szerdán este, midőn a hivatalos üdvözlések történtek meg. Csütörtök estve az ismerkedés. Tea volt frissítőnek szánva, de mindenki a meleg kézszorításban és beszélgetésben találta örömét. Pénteken az operaházban a Hugonották előadása hasonló jellegű volt. Felvonások közben a közönség tömeges érintkezése mindenképpen nagyszerű volt. Pénteken és szombaton az idegen képviselőket az elnökség egyik vagy másik tagja dél- vagy estebédre hívta. Hétfőn délelőtt kirándulás Chantillybe, e gyönyörű kastély megszemlélésére. Itt is sok jó alkalom kínálkozott rövid beszélgetésre. Végül hétfőn estve a díszebéd. Itt már a fény uralkodott az öltözködésben, a szellemeskedés a pohárköszöntökben. Tehát a lársas érintkezéstről volt gondoskodás.

A továbbiakból figyelmet érdemel, hogy a nők szövetsége két önálló gyűlést tartott. Egyikben a már szövetkezett öt állam: Anglia, Amerika, Magyarország, Hollandia és Németország szövetségei tették meg jelentéseiket. Elénk gyűlés, becses beszédek és jelentések. A másik gyűlés az intéző bizottság gyűlése volt, melyen a D. F. E. titkára is részt vett. Az elsőn a Magyar Nők Szövetsége üdvözlő levelét olvasta fel Lewis Enid kisasszony. Nagy tetszésben részesült. A másodikon még felvétellett négy ország nőszövetsége, u. m.: Canada, Sweiz, Olaszország és Franciaországé.

Az értekezlet kimondotta, hogy a szövetkezett országokból kimenő leányokat és elhagyott nőket kiváló gondozásban és figyelemben részesíti s szükség esetében támogatni fogja. Ez különösen az Amerikába vándoroltakra szól. — Kérjük az Amerikában lakók lakásjegyzékét.

(Folytatjuk.)

Boór Jenő.

Boór Jenő meghalt. Szomorúan írjuk le e három szót, mert aggódva látjuk, hogy soraink egyre ritkulnak. Váratlan meglepetések, meglepő változások történnek. Azok távoznak el körünkől, akikről életkorukat s a külsőt tekintve, azt hisszük, hogy még életerejük javakorában vannak; akiknek munkásságára még számítottunk. Az

arasznyi földi lét gyorsabban bezárul némelyikre, mint gondolnók; mások pedig tovább küzdenek a láthatatlan javakért, hogy hívek lehessenek. Az élet értékét egyik is, másik is felfogja s megbecsülni törekedett. A különbség csak az, hogy erre a törekvésre egyiknek több idő jut, a másiknak pedig kevesebb idő alatt többet kell mivelnie.

Boór Jenő is elment, hamarább, mint hittük. Jó szive megszűnt dobogni, nemes lelke elköltözött.

Pár héttel ezelőtt még szive telve volt a lelkesedés tüzevel s ha az a tűz nem is tudott úgy gyújtani, amint ő hitte és remélte, de mégis tűz volt, amely égett, sőt lángolt. Pár héttel ezelőtt még az ő szokott buzgóságával hirdette, hogy »mindeneket megpróbáljatok s ami jó, azt megtartsátok«. S hogy ezt a próbát megtehesse az ember és a jót megnyerhesse, bizonyította, hogy erre nézve az szükséges: »elméd világítson, szíved vezessen, hited erősítsen«. (Említett alapige nyomán ezzel a felosztással beszélt július 12-én Kálnokon a közgyűlés alkalmával.)

Rá nézve az életnek nagy próbája úgy látszik gyorsabban elkövetkezett, mintsem ideje lett volna az általa hangoztatott s helyesnek és jónak ítélt fegyverek élesre csiszolásával felfegyverezni önmagát s ezzel útját vágni a homályosságnak, a lelki zavarnak, mely szomorú tragédiája a munkás életnek, emberileg gondolkozva: meg nem érdemelt büntetése a jó és nemes lelkeknek.

Oh mily hamisíthatatlan hit lakozott lelkében hitelveink igazsága felől! Mily benső meggyőződésből származott az a szeretet, mely őt egyházunkhoz, egyházához kötötte! Mintha egészen ennek emlőin nőtt volna fel, mintha ennek egész múltja, minden küzdelme, minden igazsága, minden reménye vérévé vált volna, oly igaz, oly erős volt ahhoz való ragaszkodása. De vérévé is vált minden bizonynyal. Ezt mutatta élete, jelleme, minden szava és cselekedete.

A vallás igazságainak keresése, a lélek vágvainak lehető kielégítése, a hit tárgyai, eszméi fölött való mélyebb vizsgálódásnak megnyugtató eredménye hozta át az evangélikus egyházból a miénkbe s állította a Luther szószékéből a Dávid Ferencére. A hit és lelkiismereti szabadságnak e merész bajnoka és vértanúja, e túl nem szárnyalt s talán túl nem szárnyalható nagy történelmi alakja, messze századokba világító hithőse — Dávid Ferenc — lett örök élszernyéképe az egyházi életben; hazafias lelke előtt pedig folyton annak képe lebegett, ki a magyar nemzetnek ma is fénylő csillaga: a Kossuth Lajosé. Nyom-

talásban megjelent néhány beszéde is élő bizonyysága ennek.

Ami hirdetett az eszmékben a szószéken, annak megvalósítására igyekezett az életben. Beesületes lelke, őszinteségre való törekvése tán túlságba is vitte az elvekhez való ragaszkodásban; túlkövetkezetessé tette a mindennapi életben, a hivaival való érintkezésben, hol az eredményes munkásságnak föltétele, a különböző irányból jött érdekeknek kielégíthetése nem egyszer az alkalmazkodni tudást is megköveteli. Ennek a hiánya némelyekben lehet hiba, de nem bűn, jóhiszeműség és nem rosszakarát. Boór Jenőből — amint ismertük — a bűnnek, vagy rosszakaratlak még az árnyéka is hiányzott. Szívvel-lélekkel egyháza építésén s emberbarátai javán és boldogságán munkált. Nemes lelkesedéssel folytatott munkássága közben sokszor lehetett látni, hogy mily csodás vegyülféke van benne a gyermeki ártatlanságnak, szelidségnek és érzékenységnak, valamint a férfias akaraterőnek és elhatározásnak.

Életrajza közelebbi adatait e sorok írója nem ismeri. Mint evangélikus szülők gyermeke több éven át evangélikus pap volt. Egyházunkban körülbelöl 13—14 évet papskodott. Ebből mintegy 12 évet Iklandon, másfél évet Sepsiszentkirályon töltött. A 10 éven jóval túl volt, midőn augusztus hó 1-én Kolozsvárt hirtelen meghalt.

Családot nem alapított s talán ebben található meg a magyarázata annak, hogy mint a legtöbb agglegénynek, neki is volt némi hajlama a különködésre. Egyházának buzgó szolgája volt. Kartársaihoz, barátaihoz, embertársaihoz meleg szeretettel ragaszkodott, kik szerettei mellett őszintén fájlalják korai elhunytát. Emléke legyen áldott, nyugalma csendes.

Kovács L.

Az imakönyv.

Nem képzelek oly embert, ki ne imádkoznék, legyen ő műveletlen, vagy művelt, vallástalan, vagy vallásos, beteges vagy egészséges, rossz vagy jó. Az Isten mindenkinek él a szívében és mindenkinek egyaránt kéri az Ő segedelemét. Mig az embernek jól folynak dolgai, rendesen ritkán és rövidebbet imádkozik; mihelyt pedig rosszra fordulnak, az imái is azonképpen megszaporodnak és hosszab-

bodnak; mert szeretne a veszedelem- és gyötrelemből minden áron szabadulni. S e célját csak Isten segítségével véli elérni.

A mikor a hívő lélek tovább nem bízik a maga erejében és az ő imádsága foganatában, akkor a mások közremunkálását is szívesen veszi igénybe, pl.: jósló aszszony, tudós ember, oláh pap. Tehát világos az, hogy hisz a lelkész imájának különös csodás, illetőleg varázserdejében. Azért a hívő örömében és bánatában szívesen folyamodik a lelkészhez, hogy legyen közbenjáró Isten és ő között; hogy gondolatait és érzéseit a lelkész közvetítésével a teremő Atyának eltolmácsolhassa, várva az áldást vagy szerencsét, a vigasztalást vagy megbocsátást.

Jól is van ez így, mert imádkozni mindenki tudhat; de ihlettel vagy művészileg imádkozni, mégis csak a lelkész képes: neki tanult mestersége. A lélek érzéseinek valódi művésze a lelkész, mert, ha igaz az, hogy Orfeusz lantja húrjai hangjaira a vadállatok megszelídültek: a lelkész keneteljes imája hatása következtében a köszív is megnyílik és Istenhez tér. Igen, a lelkész buzgó és ihletszerű imája hatásánál fogva a hívő lélek visszanyerve az élető reményt. — »hátha hátha boldog leszek«, »megbocsát«, vagy »jobbra fordul sorsom«, — az akaraterő ismét élni készletti az egyént és újra fölveszi az életküzdelmét, mert hallik a biztató szó: »Ember küzdj és bizva bizzál!« »Neked adom az életnek koronáját.« »Menj be a te Uradnak örömébe!«

MI AZ IMA?

Az ima egy oly eszköz a lelkész ajkán, melyvel megfékezi a háborgó lelkeket, lecsillapítja a kitörő indulatokat, megszelidíti az elvadult erkölcsöket, meggyógyítja a sebzett szíveket, fölemeli a kétségbeesettet, megvigasztalja a bánkódót, mennyei üdvösségre juttatja a hívőt.

Az ima munkára készlet; hála, tisztelet és jó cselekedetre serkent embertársaink és Isten iránt.

Az ima a lélek élő virágának tápláló eleme...

A mily fontos testi életünkre a táplálkozás, éppen oly fontos lelki életünkre az imádkozás. Imádkozni tanult és buzdít a mi hitünk fejedelme, — a Krisztus, — midőn így szól: »Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy kísértetbe ne esetek.« Máté XXVI. 41.

Jeremiás prófétánál meg ezeket olvassuk: »Békesség gondolatait gondolom én felőletek, így szól az Ur; eljötök

és imádkoztok hozzám és én meghallgatlak; kerestek és megtaláltok engem, ha teljes szívből kerestek.» XXIX. 11–13.

»Akik az Urban bíznak, azoknak erejük megújul és szárnyakkal magasra repülnek, mint a saskeselyűk: futnak és nem fáradnak meg, járnak és nem lankadnak el.« — mondja Ezsaiás XL. 31. versében.

Jézus is imádkozott e szavakkal: »En Atyám, ha lehetséges, muljék el e pohár én tőlem, mindazonáltal ne úgy legyen, amint én akarom, hanem, amint te.« Máté XXVI. 39.

A főlisorolt szentirási igékből világos, hogy imádkozni szükséges és hasznos. Ámde sokszor nem vagyunk képesek kifejezni saját szavainkkal azt az érzést, mely szívünk mélyéből a mi Atyánk, — Istenünkhöz, — áhitozik.

Ilyenkor szükségünk van a lelkészre, vagy ennek hiányában az imakönyvre. Valóban egy jó imakönyv útmutató vezér az Istenhez. Tekintsünk be az egyes családokhoz s látni fogjuk, itt is, ott is, hogy mily hűségesen pótolja az imakönyv a lelkész szerepét.

Vörösmarty Mihály köszorús költőnk »A szegény asszony könyve« című költeményében meghatóan írja le egy imakönyv történetét ezekben: Özvegy marad a jó feleség. Kénytelen szegényesen élni egyedül egy kis kunyhóban; mert

»Gyermekei szétfutottak
Napkeletnek, napnyugatnak;
S a szegény nő elhagyatva,
Úgy maradt, mint a szedett fa.«

S ha rágondol az elmúlt időkre, köny todul a két szemébe.

»Most ott ül az asztal mellett,
Imakönyvében keresget.«

E közben egy szegény asszony kopogtat be hozzá e kéressel:

»Isten áldja meg nagyasszony!

Imádságos könyvet kérnék,
Higye meg, most oly jól esnék.
Mert hiszen, ha már az ember

A Dávid Ferenc-Egylet örökös alapítói.

1. Dr. Brassai Sámuel 400 kor.
2. Báró Petrichevich Horváth Kálmán 650 kor.
3. Hajós János 220 kor.
4. Fekete Gábor 100 kor.
5. Dr. Bedő Albert 100 kor.
6. Könyves Kálmán R.-társ. Budapest 100 kor.
7. Székely László, Torda 100 kor.
8. Ürmössi Jenő, Kolozsvár 100 kor.
9. Csegezi Mihályné Albert Ilka, »elolvasva annyira nagyrabecsült és feledhetetlen Brassai bácsink levelét és báró Petrichevich Horváth Kálmán úrnak valóban megleghangú felhívását« 100 kor.
10. Raffaj András, Abrudbánya (I. részlet) 40 kor.
11. Dr. Boros György 100 kor.
12. Torockói egyházközség 100 kor.
13. Ferencz József püspök 100 kor.
14. Koronabank rt. (második részlet) 60 kor.
15. Mercurbank rt. (első részlet) 40 kor.
16. K. Nagy Béla, Kraszna kiegészítésül 20 kor. = 60 kor.
17. Matskási Lajosné édes anyja: Farkas Józsefné emlékére 60 kor.
18. Boér Gergely, Kolozsvár 100 kor.
19. Raffay Zsigmond lelkész (I. részlet) 50 kor.
20. Imreh József főszolgabíró (I. részlet) 50 kor.
21. Borbély Sándor igazgató bejelentett 100 kor.
22. Dr. Székely Ferenc miniszter 100 kor.
23. Boncza Miklós egyh. tanácsos 160 kor.
24. Dr. Kőváry László 120 kor.
25. Tischler Mór 100 kor.
26. Mikó Dezső bejelentett 100 kor., fiz. 50 kor.
27. Thoroczka Vencel, Guraszáda 100 kor.
28. Kovács József gondnok, Hmezővásárhely 100 K.
29. Kovács Józsefné Hódmezővásárhely 100 kor.
30. Ajtay Jánosné lelkészné, Halmás (I. r.) 20 kor.
31. Sipos József m. kir. adótárnok 100 kor.
32. Merész (Müller) Gyula festőművész 100 kor.
33. Nagy Balázs egyh. tanácsos, Torda 100 kor.
34. Dr. Balogh György ügyvéd, Torda: »most csak ennyivel, majd többet fogom méltányolni azt a nemes valláserkölcsei missziót, melyet az igen kedves lapunk betölt...« 40 kor.

35. Papp László áll. főnök, Brassó 100 kor.
 36. Székely Miklós gondnok, Torda 100 kor.
 37. Kisgyörgy Sándor esperes, Vargyas 50 kor.
 38. Botár János posta- és távirda felügyelő, Budapest 100 kor.
 39. Magy. Leszámit. és Pénzváltóbank, Kolozsv. 100 K.
 40. Id. báró Daniel Gábor tb. főgondnok 100 kor.
 41. Özv. dr. Nagy Károlyné, Abrudbánya.
 42. Özv. Pálffy Jánosné, Csegez 100 kor.
 43. Csegezi Taar Balázs emlékezetére 100 kor.
 44. Csegezi Taar Balázné sz. aranyosrákosi Biró Polixena emlékezetére 100 kor.
- 51-ik akar lenni Árkossy Lajos ur.
 99. és 100-ik akar lenni Székely László m. levéltárnok, örökös alapítónk, de csak akkor küldi be a 200 kor.

Aranykönyv.

Ifj. Császár Jánosné egyházközségünk 25 éves fennállásának emlékére egy 50 korona értékű bársony papszék- és szószéktakarót ajándékozott. „Légy hív mindhalálig.” „Hit, remény és szeretet.” E feliratok jelentsék azt a kiapadhatatlan forrást is melyből a nemes szív áldozatkészségét és jutalmát meritheti minden időben. — Július 29-én 82 éves korában elhalálozott Szűcs Ferenc, jó hívünk végrendeletében az egyházközség templomalapja javára 100 koronát hagyományozott. Legyen csendes nyugalma; áldott neve és emlékezete

Polgárdi, 1913 augusztus 20.

Berki Ferenc,
gondnok.

Keresztesi Dénes,
lelkész.

Szépszerint jóllakni sem mer,
Már ha szűken él kenyérrel,
Éljen Isten igéjével.«

»Jó asszony — felelt az özvegy —
Könyvem nincs több, csak ez az egy,
De ha már úgy megkivánta
És ettől függ boldogsága,
Vegye egy felét jó névvel,
Én beérem más felével.«
»S fele ide, fele oda,
Könyvöt kétfelé osztotta.
Most a két jó öreg asszony,
Hogy semmi jót ne mulasszon,
Fél könyvből, de nem fél szívvel
Imádkoznak este, reggel
S ha van Isten mennyországban,
Nem imádkoznak hiában.«

Nehéz idők járnak. Sohasem volt a hívő lélek jobban reáutalva az imádkozásra, mint napjainkban. Azonban azt tapasztalom, hogy mi unitáriusok közönyösen vesszük hiveink házi istentiszteletét és semmi gondot sem fordítunk az unitárius családoknak megfelelő imakönyvekkel való ellátására s emiatt hiveink nem egy helyen idegen felekezetűek (róm. kath.) imakönyveit használják.

Csináljunk imakönyvkultuszt. A Dávid Ferenc-egylet találjon erre útát-módot. Szoktak népszerű olvasmányok is kiosztatni olyas alkalommal. Lehetne e célra írt imákat vagy imakönyveket is kiosztani. Olcsó imakönyvet kell egybeállítani a nép számára, melyben a hívő, bánkódó és tévelygő lélek egyaránt találjon megnyugvást, mennyei vigasztalást és üdvösséget.

Azért nem vásárol a nép imakönyvet, mert nem tudja, melyik neki való; nem tudja, honnan szerezhető be s nehezen jut hozzá.

A Dávid Ferenc-Egylet fiókkörei és az egyes unitárius egyházkörök legyenek az ima- és más vallásos könyveink elárúsító bizományosai. Sohasem volt nagyobb szükség erre és jobb alkalom, mint napjainkban. Sohasem

lehet tudni, kinek miféle lelki táplálékra van szüksége. Népés gyülekezet alkalmával, ha egy vásárol, a többi is mind követi. Az alkalmas idő szűl mindent. »Mindene-
ket megpróbáljatok és ami jó, megtartsátok«, mondja Pál
Tess. I. lev. V. r. 21. v.

Kozma Miklós.

NŐK VILÁGA.

Teendőink.

— *Felolvasatott a Dávid Ferenc-Egylet udvarhelyi körében.* —

Nem régen olvastam, hogy a papirossai sok ember úgy van, mint a fényképező masinával. A mikor a fényképező ember reánk irányítja a masináját, csaknem bizonyosan valami olyan kifejezést erőltetünk az arcunkra, olyan beállítottságra kényszerítjük a testünket, mely reánk a legkevésbé sem jellemző. Így van a papirossal is a legtöbb ember. Amint pennát vesz a kezébe, azt hiszi, hár lap előtt ülve egyszeribe megváltozik. Kifejezéseket használ, melyeket beszéd közben véletlenül sem kockáztatna meg, tele spékeli tartalmatlan kis gondolatait olyan frázisokkal és mondatformákkal, melyek rútak, mert nem belülről jönnek.

Én, hogy a kép tökéletes legyen, megmaradok a tartalmatlan kis gondolataimnál.

A felolvasás terhe alól már nem szabadulhatok, mert a kijelölt sorrendben én következem s kérem a felolvasásom és előadásom bírálatát s megszólását úgy alkalmazni, hogy nekem ez az első felolvasásom és nem a szereplési vágy, vagy a nagy ludás vezetett, hanem a jóindulat.

A múlt évben tartott Dávid Ferencz Egyleti gyűlésünkön a felolvasónő adta a témát egy következő felolvasáshoz, amit én el is fogadtam s mint egy folytatásaképpen az előző felolvasásoknak, meg is írtam. »Mindenazon módok és eszközök, melyekkel társadalmi életünk sikerét biztosíthatjuk.«

A legszükségesebb dolog, hogy a falun lakó intelligencia összetartszon. Ez ugyan a legnehezebb dolog, mert még itt is meg van a kaszt-rendszer, amit legtöbb

helyen nagyon is számba vesznek. A hány család, anynyiféle. Az egyik gazdag, a másik szegény, egyik nagyobb hivatalnok mint a másik, egyik okosabb és műveltebb a másikinál, az egyiknél a nagy úri születés, a másikinál, hogy városról jött falura; van olyan, kinek a családja nem felel meg a többi igényeinek, a másik meg öltözködni inem tud divatosan s több ilyen akadályok, amelyek megölik a társadalmi életnek.

Ha mind ezeken túl tesszük magunkat, akkor össze tudunk tartani. Ha a műveltségünket, tekintélyünket nem arra használjuk fel, hogy ezzel megkülönböztessük magunkat másoktól, hanem arra, hogy magunkhoz emeljük a kisebbeket, mert ezzel magunkat is százszor inkább emeljük, mintsem kissebbitenők. És akik kevesebbek vagyunk, ne akarjunk elsők lenni és ne irigyeljük azt másoktól, hanem segítsük azokat kevés tehetségünk szerint minden jó törekvésükben. A nép előtt is jobban megtarthatjuk tekintélyünket és mindig jobb példát adunk azzal, ha intelligens emberek összetartunk, nem pedig külön-külön szidjuk, lenézzük és kisebbsítjük egymást.

Együttessen aztán munkálhatjuk a nép javát, előmenetelét és művelését. Ami aztán még nagyon fontos: ne szégyeljük azt a munkát. Népünkkel foglalkozzunk. Ha nagyobb társadalmi körünk s bár milyen nagy időtöltést, élvezetet nyerünk ott, szakítsunk csak egy kis időt népünk részére is. Hiszen, ha az is a vélemény, hogy ezt nekünk senki sem köszöni meg és nem lesz senki hálás érte, de véleményem szerint a nagyobb úri társaság még annyi köszönettel sincs a velük eltöltött időért.

Ha arra vagyunk hivatva, hogy az életünket falun töltsük el, tudjunk a faluhoz alkalmazkodni. Ezt értem különösen a nőkre, mert a férfiak már hivataluknál fogva megtalálják a munkakörüket. Aztán nekik a miniszteriumtól, püspökségtől, főispántól, tanfelügyelőtől, ezenkívül több nép és gazdasági intézettől megjön a rendelet, hogy mit tegyenek a nép javára. De nekünk, nőknek, gondolkoznunk kell, hogy mit is cselekedjünk ami a nép javára válik, miképpen fogjunk hozzá, hogy a népet érdekelje és belássa, hogy ez reá nézve hasznos.

A nőegylet megalakítását már nem tárgyalom, hisz az már annyszor volt említve, részletezve, hogy aki meg akarta alakítani, biztosan elvégezte a megalakítás nehéz és művészi munkáját.

A nőegylet rendezésével aztán lehet tartani felolvasó estélyeket, színelőadást s ehhez hasonló téli időtöltéseket.

Ezek mind télen vannak és a nyárral nem törődünk, mert hisz akkor sok a munka.

Szerény belátásom szerint akkor is lenne alkalom egy-egy fél órát a lelki munkának szentelni. Ott vannak a nyári vasárnapi tanítások az ifjúság részére. Ezt lehetne velük megkedveltetni és érdekesebbekké tenni. Lehetne rövid felolvasást, 1—2 szavallatot és éneket bevenni s a szereplők a legények és leányok lennének, — de nők a vezetés munkájában is segítenők férjeinket, — ha nem minden vasárnap is, de egy nyáron legalább 4—5 alkalommal. Ez vonzaná aztán templomba maradásta a gyülekezet felnőtt tagjait is. Így elérnők azt, hogy a hosszú nyarat nem hagyják munkásság nélkül; a hasznos célzatu nyári tanítások is sokkal érdekesebbek és népesebbek lennének. Ifjúságunk nagyobb számmal jeleznék meg és több érdeklődéssel viseltetnék a nyári tanítások iránt.

Az ifjúsággal foglalkozni az egyik fő célunk kell, hogy legyen! Hisz ők a jövő nemzedéke. Ha őket vezetni tudjuk, nem csak azt érzük el velük, hogy képviselőválasztáskor ők képviseljék az erőt, hatalmat s ők legyenek az ablak- s fejbeverők, hanem vezessenek a munkában, szorgalomban, vallásosságban. ők vigyék a keresztény erények által a főszerepet, ne féljenek a közmunkától, áldozatkészségtől, melyet hazánk és vallásunk érdekében napról-napra hordozni kell.

Velük együtt díszíthetjük templomainkat, templomkerítéseinket, temetőinket. Ifjúságukban hozzászokva az ilyen munkákhoz, később nem vonakodnak tőle.

Próbáljuk meg a leányokkal, fiatal asszonyokkal a kertészkedést. A bolgár, szerb kertészet megszűnt Magyarországon egy időre, nem helyettesíthetnők-e mi őket? Hisz az a pénz akkor ittthon maradna a mi zsebünkben, a mire bizony a mi népünknek is szüksége van. Meg kellene szeretessük a gyümölcsfa tenyésztést, mi által lassanként alkonya lenne a mások kertje megdézsmálásának. A gyümölcskertészet fellendítése egy hatalmas — jövedelmi forrás lenne. Ne resteljük azt, ha csak filléreket kapunk is a munkánk, fáradságunk után, mert »krajcárból lesz a forint«, fillérekből a korona.

Mindezen munkáknál papnők, tanítónéknak kell jó példával elől járjunk, ez azonban nem azt teszi, hogy más állásban, foglalkozásban levő nő még előttünk is jobb példával ne járhatna. Nemes verseny a nemes és igaz munkában! legyen jelszavunk. Ha székely községünk elő-

menetelét, haladását elősegíthetjük, bármily kevéssel azokban lakó intelligens nők, többet érünk el vele, mintha mindannyian szavazati jogért küzdünk s ha ezt megkapnók, akkor egymással veszekednénk s ha szükség lenne rá, együtt verekednénk a férfiakkal a haza javáért és boldogulásáért talán? Ha minden falu a maga előmenetelét munkálja, azzal az egész ország előmenetele biztosítva van.

Törekedjünk arra, hogy a vallásosság, — ami kezdett részben hanyatlani, éppen a »mi nembánomságunk« miatt — minél elevenebb és életerősebb legyen a népnél. Ezt fokozhatjuk jó példával. Menjünk el mi a falu intelligens női első sorban és az urak a templomba és a mit a néptől várunk s a milyennek a népet óhajtjuk, legyünk mi olyanokká, nem szenteskedők, de igaz jó hívők. Ne járjunk elől a vallásos élet ápolásában úgy, amint jellegzetesen egy éleclapban olvastam. T. i. kérdezi a férj: Miért van annyi kiadás templomi célokra? A nő feleli: Csak nem mehetek régi kalappal a templomba... Ne akkor menjünk, ha új ruhát mutathatunk be és ne nézzük azt, hogy ki hogyan öltözik. Ne adjunk a megszólásra, a lenézésre, ne ügyeljünk, mert az igazi művelt ember meg nem szól és aki azt cselekszi, — bármennyire is lássék a világ előtt nagyobbnak — nem érdemes vele törődni.

Cselekedjünk jó belátásunk, szívünk szerint, ne reszeljük népünkkel foglalkozni, mert ha későre is és ha nem is a nagyságosok elismeréséből, de meg lesz az eredménye munkánknak s mi gyenge nők, ha jól tehetünk, többet ér minden dicséretnél.

Ezek tehát én szerintem azok a teendők, melyeket a nők munkájának ismerek abban a világban, melyet élünk. Csak irányt mutattam saját tapasztalatom és gondolataimból, aki többet tud, többet ad. Hiszen nem az a fő, hogy ki és mennyit, de az, hogy amit tesz, tegye önzellenül, népünk és egyházunk érdekében.

Demeter Dénesné.

Köri gyűlés.

A kolozsdobokai egyházkör évi rendes közgyűlését a. évi aug. hó 15-én, Kolozson, az unitárius templomban tartotta. A közgyűlést Árkosi Benkő Mihály felügyelgondnok nyitotta meg, tartalmas szónoklatában örömmel állapította meg minden téren az erkölcsi, szellemi és

anyagi haladást s egyben örömét fejezi ki a felett, hogy e gyűlésen Hankinson Frigyes londoni unitárius lelkész is jelen van, kit szeretettel üdvözlöl.

Hankinson lelkészt a gyűlés nevében angol nyelven Kolozsi lelkészünk, Kiss Sándor is egy szép beszédben üdvözlölte, biztosítván a tengeren túl élő hatalmas nemzet lelkészét, hogy ő testvéri szeretettel fogadott kedves vendégünk.

Hankinson lelkész mély érzelmeinek a következő szavakban ad kifejezést: »Ez az egyszerű templom, tiszta fehér falával és igen egyszerű díszével, arra a templomra emlékeztet, amelyben én gyermekkoromban imádkoztam az Egy Örök Istenhez s amelyben — mondhatnám — felnőttem.« Örömét fejezi ki a felett, hogy e gyűlésen részt vehet s nagy kitüntetésnek tekinti azt, hogy e gyűlésen beszélhet is. A hallgatóság Hankinson lelkész beszédét nagy tetszéssel fogadta.

Ürmösi Károly esperes olvasta fel nagy gonddal, szépen kidolgozott, részletes jelentését, mely hű képét mutatta be az esperesi nagy és fontos munkakörnek.

Az esperesi és pénztárnoki számadások elfogadása után Taresafalvi Albert tette meg a nevelésügyi bizottság jelentését. E jelentés komoly, tartalmas, magas színvonalon álló, szakember által szerkesztett munka volt, melyért a közgyűlés előadónak örömmel szavazott jegyzőkönyvi elismerést.

A fegyelmi törvényt dr. Váradi Aurél jogtanácsos referálta. Módosításait a közgyűlés — majdnem kivétel nélkül — elfogadta.

Az iskola-látogatói intézmény létesítéséhez többen szótak hozzá. Kiss Sándor ezen intézmény létesítését mellőzendőnek véli egyfelől, mert teljesen kielégítőnek tartja e célra az állami ellenőrzést, másfelől az intézmény létesítésével járó nagy anyagi áldozat miatt is, attól tart, hogy a nagy anyagi áldozat nem lesz arányban az erkölcsi eredménnyel. E tárgyhoz a többek között hozzászólott Taresafalvi Albert, dr. Boros György. Dr. Boros hangsúlyozza, hogy a tanügy az unitárius egyháznak egyik legeminentebb ügye volt, előhaladásáért semmi áldozattól nem riad vissza. A kör az iskola-látogatói intézmény mellett foglalt állást.

A vallásitanítás tantervéhez többek közt Bede J. isk. igazgató szólott. Előadta, hogy az unitárius egyház a szabad, szép, igaz és nemes eszmék zászlóvivője volt. Vallási téren is igyekezett mindenkor a tudományok előhaladá-

sával lépést tartani. Az előhaladást biztosító modern újításoktól nem zárkozik el s épp ezért ajánlja, hogy a vallás tantervéből zárja ki a kör a III-ik elemi osztály részére tananyagul fölvetett Ó-szövetségi történeteket, mert hiszen az egész nem egyéb, mint a zsidó nép hitregéje, melyhez a keresztény vallásnak s különösen az unitárius vallásnak mi köze sincs. A III-ik osztállynak kijelölt tananyag ellen szólott dr. Boros György egyházi főjegyző is.

A köri gyűlés a benyújtott tantervet azzal a hozzáadással fogadta el, hogy az Ószövetségi történeteket tapintatos körültekintéssel és szigorú megrostálásával fogja a tantervbe fölvenni.

A gyűlést megszakította az istentisztelet. Antónia Mihály magyarszováti lelkész mondott — egy minden ízében szépen és gondosan kidolgozott beszédet. Az énekvezetői tisztet Útő Lajos kolozsvári énekvezér végezte, ki művészi orgona játékával és gyönyörű énekével mély hatással volt a hivekre.

Az istentisztelet végén Kiss Sándor helybeli lelkész kérésére egy rövid, tartalmas beszédet mondott Hankinson lelkész, igen találóan fejtette ki, hogy a közös hit egymáshoz vonzza az embereket s bizalmassá teszi egymás iránt. Az angol lelkész szavait dr. Boros György, egyházunk jegyzője tolmácsolta. A hallgatóság lelki gyönyörűséggel hallgatta végig.

Gyűlés után a kör tagjai közebedre a Józsa vendéglőjébe vonultak le, hol a zenekar az angol néphymnusz kellemes melódiáival fogadta az érkezőket. Amint értesültem, a zenekart a hymnuszra a nagyműveltségű Boros Irén k. a. oktatta ki.

Az ebéden mindvégig derült hangulat uralkodott, melynek emeléséhez nagyban hozzájárultak a szellemes felköszöntők.

Hála az Egy Örök Istennek! egyházunk vezetése kitűnő férfiak kezébe van bízva s így reméljük s bizva bízunk, hogy »A bennünk levő kincsét megőrizendjük.«

B. J.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A D. F. E. és a nők szövetségének elnökeit tisztelettel kérjük küldjék be évi jelentéseiket és számadataikat október 1-re.

A dévai templom építése iránt a külföldön is nagy érdeklődés mutatkozik. Lapunk szerkesztőjétől már három helyről kértek tervrajzot, hogy annak fölműtatásával intézhessék a gyűjtést.

Szép kitüntetés érte lapunk buzgó munkatársát Pálffy Ákos szentpáli áll. isk. igazgatót. A f. évben Algyógyon a tanítók számára rendezett 4 hetes mezőgazdasági tanfolyamon a legszorgalmasabb hallgató részére kitűzött 100 (egyszáz) koronás jutalmadíjat, (I-ső díj) megnyerte 21 hallgató közül. Gratulálunk.

Hankinson londoni lelkész meg látogatta a kolozsi egyházunkat s egy napot Kiss Sándor lelkész házában töltött. A hónap végén megy Tordára és az Aranyosvölgyi Egyházközségbe, fel Torockószentgyörgyig. Szeptember közepéig lesz körünkben, alaposan megakarja ismerni egyházi életünket és hiveinket, hogy hiveivel majd megismertettesse.

Virág a templomban. A székegy leányoknak kedves szokásuk, hogy vasárnapra a templomot fölvirágozzák. Ez a szokás Kolozsvárt is immár életbe fog lépni a D. F. E. nőszövetség tagjai aug. 24-én megkezdték a szép templomi szolgálatot. Egy szép fehér bokréta díszítette az urasztalát. Özv. Matskási Lajosné adománya. Györfi

István lelk. beszédeben meghatottan mutatott rá a virágok és az önzetlen jó szívűség rokonságára. A virágot délután templomozás után elküldötték a kórházi betegeknek kiosztásra. A következő vasárnapon Boros Irén látja el az urasztalát s azután más.

Boór Jenő lelkész palástját a családja a főtiszt. püspök urnak följajánlotta, hogy ajándékozza el belátása szerint. A főt. ur a dévai egyháznak fogja küldeni, mely a néhai lelkész buzgó fáradozásával létesült.

Az E. K. Tanácsban Augusztus 11-én dr. Boros György terjedelmes jelentésben számolt be a párisi nemzetközi vallásügyi kongresszusról és a dévai templom érdekében kifejtett munkásságról. Az E. K. Tanács köszönettel és elismerés nyilvánításával vette tudomásul s bizottságot küldött ki a templomügyben. — Az építés sok egyházközségben foly. Az E. K. Tanács engedélyt adott a kökösi templom a szabédi kántorlakás, a mészköi gazdasági épületek kijavítására, a füzesgyarmati papiház átalakítására, az iszlói papiház újraépítésére. Kolozsvárt a régi püspükiház melletti papi házas-telket, amely az egyház telkeikbe ékelődik, az egyházközség eladónak tette s az E. K. Tanács a megvételt az E. Főtanácsnak ajánlani fogja, mert a régi kollegium és Berde-féle ház telektömbje nélkül nem lehetne célszerűen értékesíteni, ha új építés válik szükségessé.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

T A R T A L O M:

Meghívás a Dávid Ferencz Egylet közgyűlésére. Báró Petrichevich Horváth Kálmán.	169	Herford Brooke Helen.	176
A szerkesztő asztaláról.	170	A tanulók segélyezése.	177
A párisi vallásügyi kongresszus	171	Egy pár szó az unitárius egyetemi ifjakhoz.	178
Este. Szentmártoni Bálint.	174	Irodalom.	179
György Vilmos új köztársasága.	175	A halottak világából. Fekete Gy.	180
Nők világa: A nők szövetsége Párisban. — A titkár köszönete.		Egyházi és iskolai mozgalmak	182
		Borítékon: Aranykönyv. Hirdetések.	

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatású állandó ajándék az imakönyv., **SZIVEMET HOZZÁD EMELEM**, írta dr. Boros György, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany címmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K. Bőrkötés aranyszéllal (barna, sötétkék, fekete) 6 K. Fehér csont, selyem- és bársony kötés többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. Bőrkötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.**

Szállodamegnyitás Kolozsvárt !!

Ferenc József nagyszálloda

mult év szept. 1-én

megnyilt

Ferenc József-út 5. és 7. sz. alatt.

Modern kényelemmel berendezve. Központi
melegvizfűtés. Hideg-meleg mosdó. Disze-
sen berendezett társalgó.

Emeletenként fürdőszobákkal ellátva

Lift. Minden vonathoz a szálloda auto szalon-
kocsija a n. é. utazóközönség rendelkezésre
áll, valamint a kolozsvári Autóbusz Közle-
kedési Társaság kocsijának a szálloda előtt
rendes megállóhelye, mivel a n. é. közönség
igen olcsón be- és kiutazhat a vasútállomásra

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:

A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 44 fillér. Egy szám ára:
24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel,
egy évre 2 korona 4 f. fizetnek,

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnok-
hoz küldendő Kolozsvárra

Meghívás

a Dávid Ferencz Egylet közgyűlésére okt. 25-re.

Tisztelt és szeretett tagtársaim! Közeleg a kedvező alkalom, hogy tagtársaimat, akik innen messzi laknak, újból személyesen üdvözölhessem. Szeretném ha tagtársaim megéreznék mennyire igaz örömet okoz ez nekem. Szeretném, ha önök mindnyájan szentelnének nekem, vagyis az elnökségem alatti Egyletnek egy pár percet.

Az új évben azt kértem volt, hogy segítsék meg pénztárunkat alapítványukkal. Az Isten áldja meg azokat, akik a hívó szóra hallgattak. Most személyes jelenlétüket óhajtom és kérem. De kérem azokat, akik nem jöhetnek el személyesen, mutassák meg jóakarukat azzal, hogy legyenek örökös-alapító tagok. Hiszen olyan szerény és előnyös föltétellel megtehetik.

Kérem a fiók-egyletek elnökeit s illetőleg titkárait, kivétel nélkül és minél előbb küldjék be a titkárhoz évi jelentésüket és számadásaikat.

Remélem, hogy a nők szövetségéről elnöktársamnak elfognak számolni.

Szállja meg lelkeket a buzgóság és a szeretet hatalma s cselekedjenek mindnyájunk előtt kedves dolgot.

Kolozsvár, 1913. évi szept. 20.

Kéri és várja

Báró Petrichevich Horváth Kálmán,
elnök.

A szerkesztő asztaláról.

A *szenvedély* minden kiadásban veszedelmes lehet. Egyelőre is ártalmas, de csak kis mértékben, észrevétlenül végzi munkáját a tulajdonossal. A dohányzásról azt szokta mondani, aki úzi, hogy beteg lenne, ha elhagyná. Ez azt teszi, hogy egész szervezetét elfojtja a nikotin mérge. Ám a szervezet egyszer nem tud többet bevenni s kiűt a betegség, ami rendszeren álmatlanságban, szédülésben, főfájásban, vértululásban mutatkozik, de azt jelenti, hogy az egész test jót-lehetetlen, beteg. Rendszeren a gyomor, a szív és a tüdő sinyli meg. E fő szervek oly gyengék lesznek, hogy a legkisebb baj is erőt vesz rajtuk. A tüdőbaj ezeket ragad magával. Mindenki ismeri pusztító hatalmát. Minden felnőtt ember tudja milyen könnyen fellépik ez a szörnyű nyavalya s mégis a szülők nem védik gyermekeiket ellene, mert ha védenék, nem engednék meg, hogy már 12—13 éves korukban cigarettázni kezdjenek. Ott ahol az emberi életet értékesebbnek tartják a pénznél, ahol nem dolgoznak a polgárok borére, a gyermekeket 16 éves korukig törvényhozzsítágt tiltják el a dohányzástól s a rendőrség éppen úgy üldözi őket, mint a tolvajokat.

Az *ivás és kártyázás* inkább a felnőttek szenvedélye, s főleg a férfiak között pusztít. Milyen «finom gyerek» egy tókrészeg ember. Milyen bátor! Szóljanak azok a szerencsétlen asszonyok, akiknek részeges férjök van. Mondhatni »urok«, mert ki merne néki ellene állani, mikor reggelfelé hazaérkezik és követeli a vacsorát. Amikor tőr, ront, vág össze mindenkit, mert mindenre haragszik, mert minden rossz, mindenki hibás, még a boldcsőben síró kis gyermek is. Az aztán a házi mulatság, amit a derék »Mózsai« részegen rendez. A törvény büntetést szab a koresmárosra, ha részeg embernek italt ad, de azért ki tudná megszámolni, hány »Mózsai« veri a falhoz a poharat, meg az üveget, barátjába a kést. Bizony derék állatot lát a részeg ember, ha tükörbe néz!

A *kártyázás* kedves időtöltés családi és baráti körben, de vagyont és életet pusztító szenvedély lesz bőlele, ha a nyereség vágya előnti a szerencsétlent. A kávéházak és koresmák zugolyaiban kártyára kerül a befaló kenyér, a párna, a föld, a ház, az egész vagyon, azután az egész becsület s végül az élet, mert a »kártyaadósság öl«. A többi

históriát folytassa a kedves olvasó, mert mindeniket úgy sen lehet beleírni akkora könyvbe, mint akár, a biblia.

Köszvény, idegesség s más hasonló baj bántja az olyan embereket, akik félnek a napfénytől és a fölmelegedéstől. Aki nem rontja meg a vérét a szeszes ital élvezésével, azt nem bántja a napszúrás, az kiállja a 30 R. fok meleget és egész nap tud dolgozni, izzadni a mezőn vagy bárhol. Hát csak úgy van biz' az: rendes, mértékletes, tiszta élet: erőt, egészséget és tartós életet biztosít mindenkinek!

A *hallgatóságról* ezen a helyen már sokszor esett szó. Meggyőződésből mondjuk, hogy a hallgatónak a szónokra majdnem olyan nagy hatásuk van, mint ennek azokra. A hallgatóság egy része azt a szónokot dicséri, aki jól össze-vissza zavarja a szavakat, hogy minél nehezebben lehessen megérteni. A tiszta, egyszerű, átlátszó, szívhezszóló beszédre azt mondják, hisz úgy én is tudnék beszélni. Holott ez a legnehezebb. Ami vallásunk nem tűri a homályos kúsztaltságot. Egy nő, aki más egyházhoz tartozott, azt mondotta, én nem akarok gondolkozni a vallásról, mert tudom, hogy akkor unitárius leszek.

A párisi vallásügyi kongresszus.

(2-ik közlemény)

Mit köszönhet a szabadelvű kereszténység Franciaországnak? Ez a nagy kérdés különösen azért vonja magára a figyelmet, mivel Franciaország majdnem egészen katolikus. De az meg tudvalevő, hogy a hugenották, mint protestánsok ezt az országot tették nevezetessé. És az ország? Nem nagy dicsőséggel szerzett azzal, hogy oly kegyetlenül kiirtotta a szegény protestánsokat. Most más-képpen áll a dolog. Az állam a kath. egyházat megfosztotta trónjától, vagyis megszüntette mint állami egyházat és elvette javait. A XX-ik száz első tíz esztendejében ez volt a keresztény világ legnagyobb eseménye. A távolabbi országokba özönével ömlött be a jezsuiták és szerzetesek menekülő serege megmentett sok millió vagyonával. Hazánkban tárt kapukat találtak. A hatásukat azonnal észre lehetett venni s érezni fogjuk még sokáig.

Hazájukban nyilvános szereplésük megszűnt, de a visszahatás ma is tart. Minden rendű hívó fölébredett és

egy, vagy más irányban a munkához látott. A nagyvilági ember, ha férfi, ha nő, eddig sem törődött a vallással, de aki a bensőbb lelki életre adott valamit, most mintha rohanna a hite után, oly annyira buzgón járja a templomokat. A gondolkozó és hívő elmélkedik a kivetítő útról, mert szeretné megőrizni a hitét, de nem szeretne elmaradni a haladó világtól. A protestánsok helyzete keveset javult, mert eddig is szegények voltak, most is csak hangulatot és reménységet nyertek.

A tömeg nem hullámszik feléjük, mert arra egy új Hyacint atya kellene, hogy a katolicizmus ütőeréretévé a kezel, meg tudja állapítani a betegség méreteit és alkalmazza a kezelési eljárást. Minthogy Hyacintot nem mindenik évszáz szül, a hullámszás tart, de a leülepedés rétegződése már megkezdődött. Egyelőre nem lesz erős protestantizmus, de még kevesebb új és modern keresztény vallás Franciaországban.

A vallásügyi kongresszust csak távolról szemlélte az igazi nagy tömeg. Szerette volna, hogy valaki belesodorja egy új és hatalmas áramlatba, de ő a parton szilárdan állott. Nem mozdult.

Hogy tényleg várt valamit azzal árulta el, hogy amikor a híres egyetemi tanár Boutroux elfoglalta az elnöki széket feszült figyelemmel hallgatott. Ha a kitűnő professzor nem a csöndes elmélkedést, hanem gyújtó szónoklást választotta volna talán megmozdultak volna az ezerek. De mivel ő a lélek mélységeiben járt és gyújtani nem akart, csak gondolatot ébreszteni, a tömeg elvonult az eszmék fölött és megmaradt az apostolok serege és körülöttük azok, akiket távoli országokból összegyűjtött, a hitbuzgóság érzete és a teltre buzdulás nemes szándéka.

Tízezer lélek, de talán több is járt körülöttünk és ült az urasztala mellett velők. Meg is értették a nagy eszmét, hogy a vallás nem az egyház, nem is a papság, hanem az ember tulajdona. A legistenibb, legszentebb tulajdona, amelynek értéke éppen abban van, hogy mindeniké. A kongresszus sok jót tett, de legtöbbet azzal, hogy meggyőzte az emberek újabb seregét arról, hogy a vallás nem elválasztó, hanem összekötő tartalma az emberi léleknek.

A kongresszus tovább folytatására újabb kedvet kaptak. Akik megjelentek azzal az erős elhatározással tértek haza, a világ mindenik részébe, hogy hirdetni fogják ezt az evangéliumot. Vajjon Magyarországon lesz-e valami

hatása. nem jósolgatjuk. Nálunk a politika Molochja elnyel minden fajta áldozati bárányt. Hogy a vallás iránti érdeklődés nem csökken, hanem fokozódik, arról e kongresszus meggyőzhetett mindenkit. A tudományos fölvilágosultság a lélek országába is belöveli sugarait. Az emelkedett a gondolkodás a hit külső burkain átlát s ha nem is mutatja a szokásos keresztvetést, térdhajtást a templomi oltár előtt, megjelenik lélekben az isteni lélek országában s ott jól érezi magát s föl üdülve, — mondjuk egyházi nyelven — üdvözölve tér haza a köznapi élet házába. A tudományos alapra épült hit nemcsak templomi hit, hanem olyan, amilyent a Jézusé volt: körül jár, mindennel jól tevén.

Ezzel azt akarjuk kifejezni, amiben ezek a modern hívők egyet értenek, hogy az értelem fölvilágosultsága, tehát a tudás olyan szorosan hozzá tartozik az építő hithez, mint a nyers növény tápláló ereje, a szív vérének a megtisztulásához és fölfrissüléséhez.

Az ember társadalmat alkotott s ezzel behizonyította, hogy neki cselekvő hitre és kormányzó erkölcsre van szüksége. Gyönyörű gondolatokat hozott napfényre a valóság és erkölcs kérdése. Határozott és irányt jelző eszméket az a kérdés, hogy a hitformák a kredók milyen szerepre számíthatnak a jövőben. A magyar felolvasó a várfalak és vártornyok szerepére mutatott rá. Nagy részök leromboltatott, nehánya megmaradt emlékek, régiség-tárnak és itt-ott védő eszköznek is. Csak erre számíthatnak a középkor szülöttei, a kredók és hitvallások is, mert nem a forma, nem is a betű, hanem a lélek az, ami táplál és éltet s élni fog.

«A magyar unitárius egyház a hittanát soha sem tartotta a hitélet és az üdvösség lényeges részének».

Gyönyörű jelenség volt a három nagy nemzet: a francia, német és az amerikai találkozása a szőszéken. A Mik. 6. r. 8. v. alapján: három jeles férfi e nagy nemzetek nyelvéen elmondotta: Légy igazságos, légy könyörülő, járj Istennel alázatosan. Ezt hallva tisztában lehetett a hallgató, hogy e kongresszus előtt első helyen lebeg az emberek jólléte, amelyet biztosít a jogot szolgáltató értelem, a jó-ságot gyakorló érzelem és az Istenhez ragaszkodó hit. Az ember csak úgy és akkor számíthat Istenére, ha megbecsüli embertársát. Ez a modern humanizmuson felépülő hit lesz a jövő emberiség irányítója, ez lesz az igaz val-

lás, mert ilyennek fogja tanítani az Úr szolgája s ilyennek fogja érezni a hívő lélek.

Bizony az ilyen vallásos összejövetelek lélek és életadóí mindeneknek közelben és távolban.

Este.

Ha leszáll a csendes este
S a munkából hazatérek;
Jön előmbe kis leányom
S ujongva szól: »*Beh rég várom*«
S bár a kezem durva kéreg,
Rajta csókot érzek.

Mig az anyjuk szorgos keze
Készítgeti a vacsorát;
Tele van a szívem, ölöm...
Kis lányommal gyöntölődöm.
Mondok neki tarkát, barkát,
Mesét, szép mondókát.

Rövid, ízes est-ebédünk
Elköltése előtt s után:
»*Aki ételt, italt adott*
Annak neve legyen áldott« —
Rebegi kis lányunk ajka,
Mintha csak papp volna.

Hogyha pedig édes álom
Száll kis szentünk két szemére,
Elringatjuk édeskésen;
S mi is aztán édes, szépen,
Szép álomra hajtjuk fejünk
S alszunk, szenderegünk.

Szenlmártoni Bálint.

György Vilmos új köztársasága.

A gyermeknevelés problémájának, a fiatalok bűnösök megjavításának kérdése napjainkban élénken foglalkoztatja úgy pedagógusaink, büntető jogászaink, mint a legilletékesebb, a szülőknek elméjét. A kérdésnek sok oldala van. Azt rövidesen megfejtani, sőt még a lehetőségeket fontolóra venni is igen hiába való kísérletnek bizonyulna. Annál nagyobb méltánylással fogadunk azonban minden törekvést, amely a dolgok mélyére tekintve, gyakorlati kísérletek bekapcsolásával igyekszik a kérdést előrehaladottabb stádiumba juttatni s ha pozitív eredményeket nem is adhat, de igen sok értékes gondolatnak adhat élelet.

Ami kedves angol vendégünk, Hankinson Frigyes londoni unitárius lelkész, maga is hosszú időn át tanulmányozta a gyermeknevelés helyes irányba terelésének lehetőségeit. Londonban több gyermekvédő, gyermekelhelyező társaság munkájában tevékeny részt vesz. Éppen a kérdés iránt érzett meleg érdeklődése vitte néhány évvel ezelőtt New-York államba, hogy az ott munkálkodó intézmények működését személyesen is tanulmányozza. Útjának eredményét, értékes tapasztalatait egyik angol pedagógiai lapban közölte és e közlemény alapján volt szíves Kolozsváron, az unitárius kollégiumban e hó 12-én nagyszámú érdeklődő közönség előtt felolvasást tartani.

Felolvasásában egy igen érdekes intézetet ismertet, melyet New-York államban, Ithaca városához közel György Vilmos (William George) alapított, a mostani igazgató, 1895 júl. 10-én. Az intézet neve az »*Ijjabb köztársaság*« s a névnek megfelelő a lényeg, amennyiben az intézet egy valóságos kis állam, berendezve az »Egyesült államok« mintájára. Az intézetnek ma 109 fiú és 70 leány tagja van, kik évenként választják elnöküket és három tagból álló miniszteriumokat: alelnök, pénzügy- és közegészségügy-miniszter. Törvényhozás, bíraskodás, rendfenntartás, mind a kis-polgárok hatáskörébe tartozik.

Az intézet tagjai azoknak a gyermekeknek a sorából kerülnek ki, kik nem éppen ténylegesen rosszak, de kalandos természetük és heves véralkatuknál fogva igen könnyen félre léphetnek a kellő irányítás nélkül. Viszont a túl erőszakos bánásmód meg éppen bűnbe hajlíthatná őket.

György igazgató gondolata tehát az, hogy a növekedő hozzászokjanak a rendszeres munkához, beillesz-

kedve igényeikkel és követelményeikkel a tényleges állam kereteibe. Amikor valamelyik megtévedt kis bűnös felett saját társai, a saját maga alkotott törvények alapján mondja ki a büntetést, úgy a büntetett, mint az ítélkező érezni fogja egyéni élete felelősségterhes értékét. Jelszavuk: »semmit munka nélkül« és ehhez képest fél napot szellemi munkával, fél napot kenyérkereseli testi munkával töltenek el. Az intézetnek nagy kiterjedésű földbirtoka van, továbbá különböző águ ipari, gyári telepei, melyekben a munkások egy-egy szakember vezetése mellett, maguk a tanulók.

Az intézet oly szép eredményeket tudott felmutatni, hogy ma már az Egyesült Államok többi államai hasonló telepeket létesítenek, sőt újabban Angliában is megindult egy: »The little commonwealth« név alatt.

Még csupán azt kívánjuk megemlíteni, hogy az intézet igazgatóságának, mely a vidék tekintélyes embereiből van összeválogatva, az élén, mint elnök egy unitárius ember áll Mr. Thomas Asborne, ki idejét az intézet előmozdítására szenteli.

Hankinson úrnak a szíves felolvasásáért a Püspök úr meleg szavakban mondott köszönetet. Mi jelenvoltak, egy ismerettel gazdagabban hagytuk el a termet s hálával gondoltunk a felolvasóra, aki annak birtokába juttatott.

— ör —

NŐK VILÁGA.

A *nők szövetsége Párisban* július 17-én tartotta gyűlését. A kis terem telve van nőekkel, de egy néhány férfi is tarkítja, nehogy elhídjék magukat, hogy már övék a hatalom és dicsőség egészen. Elnök Mrs Herbert Smith, aki nálunk is jelen volt az alakulásnál. Megnyitja a gyűlést először franciául, azután angolul. A magyar női szövetségre örömmel és büszkén hivatkozik. A francia elnök Mme Loyson csak később jöhetett, mivel a gyermekei betegek. Berlinben alakult a nők nemzetközi szövetsége. Egyelőre csak az angol, német és magyar csatlakozott. Olaszországban megindult a mozgalom. Az amerikai nők módosították nevüket. Újabb elnevezése: »Amerikai nők szövetsége. 390 fiókjá van. Canadából beszél Mrs. Weller Conte úr az olaszországi szövetség felolvasását terjeszti

elé. A német szövetség jelentését Barth kisasszony. Mme Loyson, a Loyson Hyacinth menyje üdvözlük a Nők szövetségét. Eck kisasszony, a hollandiak nevében szól. A magyar nők szövetsége nevében a levelet felolvassa Miss Enid Lewis. A gentiek üdvözlétét is fölolvasták. Miss Shukert az amerikai universalista nők szövetsége nevében beszélt.

A titkár köszönete.

A nők nemzetközi szövetségének titkára, a lelkes Miss Herford Helen, kedves levélben köszöni meg a nők szövetségének Párisba küldött üdvözlétét Ferencz Józsefné elnökhöz intézett levelében:

Kedves Ferenczné asszony és tisztelt munkatársnők!

Kiválóan érdekes és kedves levelök a párisi nagygyűlésen jul. 17-én nagy tetszést keltett. Egyhangulag elhatározta a közgyűlés, hogy a közgyűlés nevében fejezzük ki meleg köszönetünket szívélyes üdvözlétükért. Boros professor személyesen fogja elmondani izenetünket, de éreztem, hogy nekem magamnak is kötelességem kifejeznem köszönetemet. Gyűlésünk tételéhez nagyban hozzájárult az önök rokonszenvének és buzdlításának megnyilatkozata. Ezért tagtársaimmal együtt hálásak vagyunk.

Boros professor legjobb igyekezettel helyettesítette önöket közgyűléseinken és azután a bizottsági értekezleten, melyen a különböző nemzetek képviselői foglaltak helyet az asztal körül és megbeszélték az Unio teendőinek legjobb és legcélszerűbb módon való intézését, hogy a szabadelvű vallás haladását és virágzását elősegíthessük.

Lewis kisasszony nagyon szépen olvasta föl a magyar nők szövetsége levelét. Igen örvendeltünk, hogy ő személyesen jelen volt. Magyarországon ő, a kis leány, egészen bájos, fiatal nővé fejlődött.

Fogadja szívélyes üdvözlétemet, Glion.

Herford Brooke Helen.

A tanulók segélyezése.

A mai nyomorult világban a szülőnek nagy lelki megnyugvást szerez, hogy fiát az iskolában az elődök jóvoltából segéllyel taníttathatja. Ma a taníttatás négyszer annyiba kerül, mint ezelőtt ötven évvel. Más terhek is súlyosabbak, igaz, hogy a kereset forrásai is számosab-

bak. Az életmód nagyon megváltozott, az igények megnöttek, az egyszerűség eltűnt, még a faluról is.

A szociális fölfogás követeli a közös segítséget. Nálunk unitáriusoknál a szegénységben edződött takarékoság nyújtja a segítő jobbkezel!

A segély-kimutatásban 3 jóltevő és 13 tanuló ifju neve szerepel. Az adakozóknak mindenike csak lélekben volt gazdag, életmódban volt takarékos. A Konecz János, Berde Mózsza s a többi alapító neve int, hogy mikor az ők terített asztalához ülünk, hálával és kegyelettel gondoljunk rájuk, de ugyanakkor figyelmezzünk intésükre: szívesen segíték rajtad, mert azt akarom, hogy minden idődet lelked művelésére fordítsad. Azt akarom, hogy légy jó tanuló, jó unitárius és jó hazafi.

Ifjak, ismerjétek meg táplálót, második szülőtök nevét, tartsátok meg intéseit.

Egy pár szó az unitárius egyetemi ifjakhoz.

Kedves ifju barátaim!

Jogom volna e rövid szózat megírásához annál a megbízásnál fogva is, amelyet júniusban az érettségizett ifjakhoz a »Székelybecsület« nevében intéztem, annál fogva is, hogy a DFE ifjúsági körének védnöke vagyok, de ezuttal erkölcsi kötelességből szólok. Egy róm. kath. vallásu ember, az ifjúság lelkes barátja, kérdezte tőlem, hát ami kolozsvári ifjúságunkat nem lehetne-e olyan konferenciára hívni egybe, amilyent a meglett emberek Párisban tartottak.

Az ilyen eszmét csak egyetemi és akadémiái ifjak valósíthatják meg. Kolozsvárt a főiskolai ifjak szervezkedve vannak az Egyetemi, a Szent Imre, a Bethlen Gábor, Dávid Ferenc s talán Luther körben. Még másfajta szövetségeik is vannak. Tehát könnyen végezhetnek testületi munkát, hamar tarthatnak egymás között kongresszust.

Azért szólok önökhöz ifju barátaim, mert a DFE ifjúsági körének ügyét már jó pár éve senki sem vette kezébe? Hát többé ninesenek Ferencz Józsefek, Mikó Imrék, Lőrinczek, Fekete Károlyok s hozzájuk hasonló társaik? Hát régi dicsőségünk meddig fog késni az éjjeli homályban?

Most azért szólok önökhöz, mert én erősen hiszem, hogy az ifjúsági kongresszus eszméje megvalósul s mert

nagy szégyen lenne, ha az unitárius ifjak maradnának el olyan helyről, ahol vezetők szoktak lenni.

Remélem, hogy nem egy-kettő, hanem valakik a kolozsvári egyetemre és a Theológiára jönnek, sürgetni fogják a DFE ifjúsági köre újra alakulását. Remélek és várok, állandó barátjuk

Dr. Boros György.

Irodalom.

A némák megszólaltatása. Borbély Sándor, a siket-némák váci országos intézetének igazgatója és egyházunk főtanácsának tagja, újabban két szakmunkát adott ki a fenti címen. Az egyik a siketnémák beszédtanításának elméleti részével foglalkozik és tanároknak szól; a másik tankönyv a siketnémák részére. Igaz, hogy e művek elsősorban a szakembereket érdeklik, azonban minden tanítással foglalkozó ember, tanár, pap és tanító, sok érdekest talál e művekben, amelyek pædagogiai ismereteit gyarapíthatják és kiegészíthetik. Ajánljuk e műveket olvasóink figyelmébe, mert Borbély Sándor e téren is annak az érdekes szemlélőnek mutatja magát, amilyennek *Uti karcolatok és Nyelvünk védelme* című korábbi munkáiból megismertük.

Horatius és Bacchylides. Ilyen cím alatt a kolozsvári egyetem classica philologiai szemináriumának egy terjedelmes értekezést bocsátott közre a Módi Mihály tollából. A tudori értekezés tudományos értékéről a dr. Csengeri János egyetemi tanár neve kezeskedik, neki mond köszönetet az ifjú szerző. A füzetet szerzője gróf Majláth Gusztáv »erdélyi püspök«-nek ajánlotta, ami azt jelenti, hogy az ifjú tudós most ennek a nagy püspöknek hódol. Örvendünk, hogy az unitáriusok ellen nem lehet panasz, mert az alapot nálunk és ami nem fukar segítségünkkel szerezte s ha türelme nem fogyott volna el oly hamar, a tetőzet fölrakásához is készek voltunk segítő kezet nyújtani.

A halottak világából.

Különösnek fogják sokan találni elbeszélésemnek a címét, de nem találtam alkalmasabbat, mert akikről szól azok a halottak hivatalnokai. Az egyik a községi halottkém. Amint ő szokta mondani az ő hivatása nagyon fontos, mert nála nélkül nem lehet meghalni; vagyis amíg ő jóváhagyását nem adja a halálhoz, addig nem halott.

A másik pedig — kinek nevet bajos adni — a halottas virrasztásoknál és temetéseknél szokta vezetni az éneket; tehát olyan kántorféle ember, de több annál, mert az hivatásból, ő meg hivatottságból teszi ezt.

Szóljunk róluk rendben.

A községi halottkém egy őstipasa a nyakas és senki után nem induló székelty embernek, amit legjobban bizonyít az alábbi halottkém-i jelentése.

A járási főszolgabíró felszólította, hogy a halálesetekről tegye meg jelentését, mit ő a következőképpen tett meg.

Nemleges Jegyzőkönyv.

Felvétetett Nagysolymoson 1913 május 31-én, miszerint községünkben, egy magán akasztás történt és az is közvetlen be lett jelentve, más halálozás bejelenteni nem lévén.

Nagysolymoson, 1913 május 31-én

F. J.

közs. halottkém.

A halotti énekes egy csodaember, aki képes két órán keresztül diktálni az ének szövegét, vezetni a dallamot és ezt mind a saját memoriájából. A középkori énekeseknek egy késői utódja. A szöveget mindenütt alkalmazza a körülményekhez. Igaz, hogy a dallam mindig ugyanaz a keserves halotti ének.

A temetéseknél nem annyira, de a halottas virrasztásoknál tehetsége és kitartása teljes nagyságában felismerhetővé válik. Egy halottas virrasztásnál én is részt vettem ebben az élvezetben. Énekesünk tíz óra után hozzákezdett s még éjfélkor is énekelünk. Természetesen az ének tartalma attól függ, hogy milyen korú és rangú volt a halott, olyan volt-e aki valami hivatalt viselt, családos volt-e vagy nem, maradnak-e árvái? Egy községi hivatalt viselt emberről már egész legendákat énekel.

Az a halott, akinek a virrasztásánál jelen voltam. nyugalmas tanító-kántor volt. Ekkor sikerült éneklés közben egy pár strófát leírnom, melyeknek nagy része saját szerzeménye, vagy legalább is átalakítás.

Mikor hozzá akar kezdeni az énekléshez, felszólítja a közön-

séget: Halljunk szót uraim! S akkor egy bevezetéssel ismerteti az ének célját s megnevezi a halottat:

Jertek sírni leborulva,
Egy ember van itt meghalva.
Tudjátok-e mi a neve?
Sipos József hült teteme.

Majd meg a halott nevében kezd beszélni:

Oh! nézzetek, hogy mit értem,
Amit én még nem reméltem,
Hogy ily közepes koromba,
Tétetem be bús síromba.

Aztán vázolja a halál hirtelenségét, majd meg áttér a hátramaradottakra és megríkatja őket:

Az én időm már elmúlték,
Mint az árnyék el enyészék,
Hirtelen jött a halálom,
Nőmet s gyermekim sajnálom.

Nem leszek én már köztetek,
Folytával árvák lettetek,
Apai gondja s tanácsa,
Eltűnt szerelmes jósága.

Hogy még elsem búcsúzhattam,
Jó tanácsot sem adhattam,
Hogy anyjukat megbecsüljék,
Egymást igazán szeressék.

A vége áttér az örökéletre:

Lám az halál kapuján túl,
Új Élet ajtaja nyílik.
Az, aki élt ártatlanul,
Az angyalok közé kerül.

Mennyei dicsőségben
A szentek seregében,
Hol a bárány széke körül,
Vég nélkül örökké örül.

A végén a halált, mint egy jövő életcél tekinteti és a következőket mondja:

Kincsem én életemnek,
Te vagy reménysége,
Szegény bűnös lelkemnek
Örök idvessége,
Leszek hát én csendességben,
Bár a halál fullánkjával rettenetes.

Bátran éltem letésem,
Mert jutalmát vészem,
Elkészítettett nékem,
Mennyei szent székem.

Később ismét áttér a halálra és az éneket így fejezi be :

Hatalmától nem rettegek,
Mert lelkemet befogadják az egek.

Kissolymos.

Fekete Gyula.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Hankinson Frigyes londoni unitárius lelkész Kolozsváron élő angol barátai és az angol barátok kívánságára az unitárius kollégium dísztermében e hó 14-én Gyórfi István helybeli lelkész segédkezésével angol isteni tiszteletet tartott. Máté ev. 5. r. 16. v. alapján, kedves beszédet mondott, többször kiemelve, hogy a megelégedett, hívő, vallásos lélek nem kinozza, keseríti meg önlelkét hiába valóságokkal, hanem lelkének boldog derűjét ránehezíti környezetére, a körüllevőkre. Bensejének nyugodtságával, jó kedvvel és vallásos buzgalommal teljesített kötelességeiben mutatja meg igaz kereszténységét. A nagy számban megjelent hallgatóság benső meghatottsággal hagyta el az imádkozás helyét. Angol hymnust énekelt Ütő Áron kíséretével Boros Irén k. a. megható szépen s a gyülekezet három magyar egyh. éneket.

— ör.

A *kövendi templomot* az egyházközség átalakíttatta. A mennyezet festményét Ürmössy Jenőné Benczur Elza úrnő kijavította s részint újra festette. Valóságos gyönyörűséget szerez a szemlélőnek ez a szép munka. A templom főlavatása az orgona elkészültétől függ. Remélhető, hogy októberben meg lesz.

Az *Abrudbányai D. F. fiók-egylet* szeptember hó 20-ára tánccal egybekötött műsoros estélyt hirdetett. Csifó Salamon theol. dékánt a felolvasása megtartásában szembetegsége meggátolta.

Lelkészbeiktatás Homoródjánosfalván.

Szeptember hó 14-én volt Homoródjánosfalván Kincses László lelkésznek beiktatása igen szép ünnepély keretében. A beiktatást Kisgyörgy Sándor esperes helyettesítésével Pál Ferenc köri jegyző végezte igen tartalmas beszéd kíséretében. Az új lelkész, Kincses László jól kidolgozott beszéddel, ügyes, temperamentumos előadásával nagy hatást gyakorolt a vidékről összesereglett nagy hallgatóságra. Adja az Isten, hogy sikerrel munkálkodhassék az Úr utain!

Az E. K. Tanács szept 10-én tartott gyűlésében a dr. Varga Béla tanár tárgyait betegsége idejére Gálfi Lőrinc és Kovács Kálmán tanár és Gálfi Zsigmond tanárjelölt között osztotta ki. — A duna-tiszamenti egyker főtanácsai képviselővé Keresztesi Dénes polgárdii lelkészt választotta meg. — László Domokos az udvarhelyi kör f. ü. gondnoka 36 évi buzgó munkásság után lemondott állásáról és a kör tiszt. f. ü. gondnokká megválasztotta. — Iszlai László, a kükküli kör f. ü. gondnoka szintén lemondott és a kör tiszt. gondnokká választotta. — Örvedetes tudomással szolgált, hogy a keresztesi gimn. épülete immár fedél alatt van, — A Kriza János egyházi dolgozatainak sajtó alá rendezése tudomásul vétetett és a kinyomatás elrendeltetett. — Ürmösi Kálmán maroskörü esperes lelkészi és esperesi állásáról lemondott. — Gereb Sándor, Pap Sándor lelkészek nyugalomba bocsátásért folyamodtak.

A D. T. E. közgyűlése felolvasó lesz. Zoltán Sándor lelkész, ki az ősszel jött haza Németországból hol egyetemi tanulmányait fejezte be. Beszámol tapasztalatairól ő is mint elődei, akik külföldön jártak. A tehetséges ifjú lelkész felolvasására fölhívjuk az érdeklődést.

Özv. Darkó Mihályné a nagy idők egyik tanuja tordai hajdani tanárunk özvegye elhunyt 99 éves korában Tordán. Nyugodjék csendesen.

A beteg nők halála. A kolozsvári unitárius templomba a kegyes nők augusztus 17 óta mindenik vasárnap virágot vittek. Az urasztalát egy vagy több szép nagy csokor díszíti. A padokban is hagynak a szives nők néhány szálát, mert tudják, hogy ezek mind a kórházi betegeket fogják fölvidítani. A kórház igazgatója meleg szavakban köszönte meg a kedves, humánus és jótékony szívességet. A temp omjárók azóta mintha állandóan szaporodtak volna. A virág vonz a virág fölvidít és nemesít. A templom beszédesebb, barátságosabb ha a mező virágai bejönnek falai közé. A betegek erőhez jutnak, mert kedvök, bizalmuk s az élethez való ragaszkodásuk fokozódik. Ne sajnáljátok a virágot magatokkal hozni a templomba, mert a kórházi betegek áldani fognak érte.

Az angol és amerikai unitárius gyülekezetek a hívek jó belátása szerint választják papjaikat. Ha úgy tetszik senkitől sem kérnek tanácsot, hanem aki megtetszik, meghívják papijuknak s vele szerződésre lépnek, egy vagy több évre vagy határozatlan időre. A szerződésben biztosítva van mindkét fél részére, hogy három havi felmondással megválhatnak egymástól. E miatt is a lelkészek szolgálata nagyon nehéz és bizonytalan. A magyar unitárius papokat csak fegyelmi eljárás alapján lehet elmozdítani, a mi nem kis előny.

Kinevezések. A főt. püspök úr Jobbágyfalvára tanítónak kinevezte Fazakas Gabriella k. a., Marosi Mátyás kadácsi áll. kántor tanítót Torockó-sztgyörgyre hasonló minőségbe.

Ürességben levő lelkészi állások: a pipeti, tarcsafalvi, bőződújfalvi, Sepsiszentkirályi, lemondani készülnek Pap Sándor szentháromsági, Ürmösi Kálmán szentgericei lelkészek.

Egy kis gymnasiumi tanuló ki most lépik a VI ik osztályba, levelet írt a szerkesztőnek és arra kérte, küldje neki az Unitárius Közlönyt ebben az évben is. Szeretjük az ilyen fiut s hiszszük és merjük állítani, hogy ebből ember lesz, mert ő nem elégszik meg a mindennapi eledellel, hanem gondoskodik ünnepnapjáról is, Szerenénk száz

ilyen tanulót látni. Ezt a lapot minden hónap elsején örömet adjuk a kezőkbe, ha érte jönnek a szerkesztőhöz. (Tessek egy levelezőlapon megírni hova küldjük.)

Egyetemi tanulóink segélyezésére arányilag keveset, vagy semmit sem gondoltunk. A dr. Nagy Károly alapítványból egy orvosnővéndék, a Derék Gyuláné báró Györffy Róza alapítványból 2 ifjú nyer segélyt, de az utóbbi csak 8 évenként egyszer lehet megnyerni. Akiket az ifjuság, a haza s az egyház jövője érdekel gondoljanak erre a szép föladatra.

A chinaiak panaszkodnak Anglia ellen, mert üzleti érdekből rájuk küldi az opiumot. Kihasználja a könnyelmű emberek szenvedélyét. Tudja, hogy már milliók szokták meg és veszik bármilyen Chang Sabanok erőteljes beszédében tiltakozott e visszaélés ellen. „Lehetetlen gyűlöletet nem éreznünk azon ország ellen, amely e méreggel minket megaláz és lealacsonyít. Ez az állapot valóban tűrhetetlen, ha látjuk, hogy pénzben milliókat, emberben ezereket kell adózzunk egy idegen államnak!” Vajon nincsen-e igazuk a szegény chinaiaknak, De hát a magyar törvényhozás nem ugyanilyen bünt követ-e el saját népe ellen, midőn a pálinkás korcsmákat nyitva tartja. Hat ez ellen

nem kell tiltakozni minden ép eszű embernek!?

Az illető lelkeszi hivatalokat kéri az egyházi főjegyző intézkedjenek, hogy a levéltár számára a Kossutány egvház-jogtanát a főtanácsi gyűlés alkalmával valaki szállítsa el. Postán küldve 72 fillér.

Az Unitárius Közlönyben a f. évben megjelent nevezetesebb közlemények: Szász Bélánétól: Ne a hibát, hanem a jótulajdonságot keressük. *Ürmösi* Károlytól: Mit hisznek és mit nem hisznek az unitáriusok. Új időszak küszöbén, írják az olvasók Ebert András: Jézus megjelenése a földön Unitárius nők szövetsége. Az angol unitáriusok 100 éves jubileuma, több képpel. Máthé György beszéde a D. F. E.-ben. Székelybecsület diak szövetsége.

Az unitárius vallás főelvei.

A szószerk jövője.

Unitárius élet Északamerikában.

Az unitarizmas külföldön.

A nemzeti eszmény.

A tizenkét apostól tanítása

Dr. Boros György felolvasásai és beszédei néhány példányban kaphatók, darabja 20 fillérért. A hat füzet együtt 1 korona postai küldéssel.

Az egylet pénztárába a folyó évi június 20-tól szeptember 18-ig rendes tagsági díjat fizettek: Pap Sámuel Verespatak 911 912-re, Lengyel Ferenc Piski, Vass Zsigmond Kolozsvár 913-ra, Rác Mihályné 912—913-ra, Pál István 910—912-re, Csécs István Marosjára 912—913-ra, Derzsy Kálmán Érmihályfalva 910—911-re.

Előfizetői díjat fizettek: Balog Zoltán Budapest, Szinte Ferenc Sepsiköröspatak, Nagy Elemér Szentkereszt, Koronki János Alsórákos, Sikó Géza, Medgyes, Gálfalvi Irén Dányán 913-ra, Tráger Árvéd Pinkafő 912—913-ra.

Alapítói díjban fizettek: Csegezi Taar Balázs emlékezetére 100 K, Csegezi Taar Balázs né szül. aranyosrákosi Biró Polizéna emlékezetére 100 K, Sipos József Hátszeg 20 K, Balogh József Kolozsvár 60 K, id. br. Daniel Gábor Olasztelek 30 K.

A keresztlukóri fiókegylet pénztárába fizettek: Já-

nosi József Firtosváralja, Gyöngyösi Béla Magyarzsákod, Lőrinczy Domokos Csekefalva, Borbély Sámuel Székelykeresztur, Geréb Zsigmond Fiafalva 913-ra, Gálfalvi Sámuel Székelykeresztur 912-re, Szentmártoni Kálmán 911-re, Lőrinczy István 910—914-re.

Az U. K. céljaira ajándékozott Nagy Elemér Szentkereszt 2 K 10 fillért. Fogadja az egylet köszönetét.

Kolozsvár, 1913. szeptember 18-án.

Gálfi Lőrinc,

Aranykönyv.

Nyilvános köszönet.

Tiszteletes özv. Tibáld Józsefné, szül. Petke Vilma úrhölgy néhai férje emlékére egy valódi ezüst. 230 K értékű urasztali boroskancsót ajándékozott sepsiszentgyörgyi unitárius egyházközségünknek. Az ajándék amennyire szép és értékes, nekünk éppen annyira kedves és becses. A nemeslelkű úrhölgynek áldozatkészségét ismerjük mi, ismeri több egyházközség és ismeri egyetemes egyházunk is. A mi hálánk iránta soha el nem múlik, nevét és emlékét utódaink is áldani fogják. Egyházközségem és a magam nevében e helyen nagy örömmel mondok köszönetet.

Sepsiszentgyörgy, 1913 szeptember 9.

József Lajos,
unitárius lelkész, esperes.

Sz. 495—1913.

UP.

Pályázat lelkészi állásra.

Tarcsafalvi egyházközségünkben ürességben levő lelkészi állásra pályázatot hirdetek.

Javadalom: 1. buzakepe 60 kal, értéke 120 K; 2. zabkepe 60 kal, értéke 60 K; 3. szemestörökbuza kb. 40 véka, értéke 40 K; 4. fakepe kb. 24 szekér, értéke 24 K; 5. Tenyeres napszám 10 K; 6. Kepepótlék 24 K; 7. Canonica portio (7 hold) szántást a hivek eszközlik jövedelem ebből 22 koronát számítva; 8. lelkészi fizetés kiegészítés (kongrua) 1300 K, összesen 1600 K.

Kellően felszerelt pályázati kérvények f. évi október ho 18-ig esperes Lőrinczy Istvánhoz küldendők Székelykereszturra.

Kolozsvár, 1913. évi szeptember 19.

Ferencz József,
unitárius püspök.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:
Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:
TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

Szerkesztő asztaláról	185	Pályázat tanítói állásra	204
A Dávid Ferenc Egylet XVIII. köz- gyűlésének jegyzőkönyve	186	A Dávid Ferenc Egylet örökös ala- lapítói. (Boriték.)	
Egyházi és iskolai mozgalmak . . .	203	A Dávid Ferenc Egylet választ- mánya. (Boriték.)	
Aranykönyv	204		

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatású állandó ajándék az imakönyv. **„SZIVEMET HOZZÁD EMELEM,** írta dr. Boros György, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany címmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K. Bőrkötés arany-
széllal (barna, sötétkék, fekete) 6K. Fehér csont, selyem- és bársony
kötés többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. Bőrkötés
remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.**

Szállodamegnyitás Kolozsvárt !!

Ferenc József nagyszálloda

mult év szept. 1-én

megnyilt

Ferenc József-út 5. és 7. sz. alatt.

Modern kényelemmel berendezve. Központi melegvízfűtés. Hideg-meleg mosdó. Diszensen berendezett társalgó.

Emeletenként fürdőszobákkal ellátva

Lift. Minden vonatnál a szálloda auto szalonkocsija a n. é. utazóközönség rendelkezésre áll, valamint a kolozsvári Autobusz Közlekedési Társaság kocsijának a szálloda előtt rendes megállóhelye, mivel a n. é. közönség igen olcsón be- és kiutazhat a vasútállomásra.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:

A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 44 fillér. Egy szám ára:
24 fillér. Egylett tagok 5 évi kötelezettséggel,
egy évre 2 korona 4 f. fizetnek,

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnok-
hoz küldendő Kolozsvárra

Szerkesztő asztaláról.

Az *unitárius gyűlések* kezdenek jó moderbe kerülni. Október 25—28. napján gyűlésben ültünk összesen 26 órát, tehát naponta 8—8 órát. Nem csekély munka. De a gyűlések mindig komoly nyugodt hangon folytak. A lelkész kör két felolvasása és tárgyalásai, a Dávid Ferenc Egylet elnöki megnyitója, a jelentések és felolvasás, a Főtanács gyűlései élvezetes és hasznos munkát végeztek.

A *főtanács* három napig tartó gyűlései alatt a mérséklet, a tisztelet és egymás megbecsülése jó unitárius szokás szerint szépen megnyilvánult. Voltak pedig érzékeny dolgok, amelyek miatt sokan aggodalommal voltak eltelve. A pénzügyi károsodás sebet ejtett az egyház testén, de mégis nem a jajongás, hanem a nyugodt megfontolás irányította a tárgyalást. A pénzek elhelyezése és a bankok megválogatása nem bizonyult elég óvatosnak. A felelős pénztárnok és ellenőr jóhiszeműségét mindenki elismerte, de a biztosítást velük szemben keresztül kellett vinni, mivel az ők felelősségükhöz nem fért semmi kétség.

Ha valaki azt mondaná nevezzenek meg egy rossz unitáriust, zavarba jönnénk, nem tudnánk nevet mondani. De ha valaki azt mondaná mutassunk vagy egy nem jó unitáriust, azt talán könnyebben meglehetnők. Mert vannak, akik csak szájjal, szép szóval unitáriusok, nem tettel. Pedig csak ez az igazi unitáriusság.

A *tél* bekopogtat nemsokára. A szobai élet csöndje kedvez az elmélkedésnek. Ha sok és nehéz gondunk van, akkor is, ha nyugodtak vagyunk a bajoktól akkor is szükségünk van egy jó

barátra, akivel elbeszélgethessünk. Megbízhatóbb, hűségesebb barátot az Unitárius Közlőnyél alig tudnánk ajánlani.

A *katonának* ment fiukat a télire egytől-egyig ellátjuk lapokkal, ha megkapjuk a nevüket és lakásukat. Tessék egy levelező-lapon megírni. Szívesen küldünk százat is. Vajjon akad-e mindenik faluban egy férfi, vagy nő olvasónk, aki megírja a neveket? Ez is munka és segítség. A katonáknak jól fog.

Kitűnő jó szokás, mert könnyű megvalósítani, amit amerikai angol csere lapjainkból olvasunk : az olvasók némelyike egy helyett két példányt rendel meg és a másodikat elküldi valakinek. Mi egy lapot Kaliforniából kapunk egy kedves nő szivességéből. Lapunk szerkesztője a házához járó második U. Közlőnyt szívesen elküldi valakinek, akinek nincs módja megrendelni. Tessék bejelenteni tiz ilyen nevet s mindenikről gondoskodunk.

A Dávid Ferenc Egylet XVIII. közgyűlésének jegyzőkönyve.

Jelen voltak :

Báró Petrichevich Horváth Kálmán elnök, Ferenc Józsefné alelnök, dr. Boros György főtitkár, Gálfi Lőrinc pénztáros, Ferencz József püspök, tiszt. elnök, Szathmáry Miklós ig. tanító Székelyderzs, Kelemen István, Keresztesi Dénes, Székely János, Iszlai Gábor, Györffi István, Kiss Sándor, Gvidó Béla, Hadházy Sándor, Ürmösy Jenőné, dr. Boros Györgyné, Végh Mihályné, Lőrinczy Dénesné, Dr. Hintz Györgyné, Gyöngyössy Ibolyka, Hadházy Józsefné, dr. Nyiredy Gézáné, Györffy Istvánné, Sándor Jánosné, Márkos Albertné, Józán Miklós, Lőrinczy Dénes esperes, Weress Sándor, Lőrinczy Dénes altábornagy, özv. Balaskó Ferencné, Ürmösy Károly, Sárdi Lőrinc, Rapos Tibor, Létay Máté, Balázs András, Németh István, Pap Gyula, Kelemen György, Varga Lajos, dr. Gál Kelemen, Osváth Gábor, Ajtay János, Fülöp Mózes, Csegezy Árpád, Botár János, Ürmösi Kálmán, Fazakas Lajos, Gálfi András, Nagy Gyula, Székely László, Pál Ferenc, Kisgyörgy Sándor, Vass Domokos, dr. Császár Károly, Molnár Béla, Telman Sándor, Ripka Árminné, Telman Sándorné, Ürmöysiné Bencur Elza, özv. Csiky Antalné, dr. Barabás Ábelné, Sándor Jánosné, Márkos Albertné, Fangh Istvánné, Fangh Erzsébet, Ürmösi Károlyné, Dávid Albertné, Márkos Albert, dr. Barabás

Ábel, Barabás Sándor, Borbély István, Veress György, Pál Ferenc, Kelemen Árpád, Szász András, Török Ferenc, Csorba György, Antónia János, Hantz Niluska, Hantz Piroska, Péterffy Gyula, Barabás Jolán, Péter Sándor, Vári Albert, Ürmösi József, Máthé Mihály, Csiki Gábor, Mátyus Gergely, dr. Pázsint Mihály, Ütő, Lajos,

1. A teológusok énekkara Sándor János tanár vezetése alatt hymnust énekel.

2. Báró Petrichevich Horváth Kálmán egyleti elnök mondja a következő megnyitó beszédet:

Tisztelt hölgyeim és uraim!

Komor idők nehezettek reánk. Bár háborunk nem volt, a járvány, mely ennek követője, már is hozzánk talált és pusztítja népünk. Az embereket fogva tartja a megélhetés nehéz gondja mellett azon sivár állapot, mely hazánkban a politikai pártokkal egymással engesztelhetetlen gyűlöletben tartja. Mikor jön meg a virradat. Ki hozza meg közébünk a béke olajágát, mikor süt fel a nap, mely eloszlatja kételyeink, aggodalmaink vastag ködét, melyen nem törhet át egy világító sugár, jelezve erre naladj és megkönnyebbülten szabadba érsz, lecsendesednek a felkorbácsolt szenvedélyek, az egykor jóbarátok, rokonok, most ellenségek, elfeledve a multat, egymásnak kezet nyujtanak, hogy együttes erővel dolgozzanak hazánk javán? Mindezeket nem tudjuk, de azt tudjuk: jó hazafi lelkünk sugja, hogy ez így nem maradhat.

Eljön, mert kell jöjjön egy jobb kor, mely után, mint a költő mondja: »buzgó imádság epedez százezerek ajakán«. Eljön, de csak úgy, ha mindnyájan át leszünk halva annak szükségességétől, ha annak szükségességét nem csak mondjuk, hanem keblünkben hordjuk, ápoljuk, mint anya gyermekét és nem vad ellenségek gyanánt, csak az ellenkező véleményünk tetemén át kívánjuk megvalósítani ideáljainkat.

Béke és szeretet, gyűjtsd meg a te fáklyádat és lopózz be világosságoddal azok szívébe, kik most még engesztelhetetlenek, csak a te útaid követve fejlődhetik áldás hazánkra.

Ezen gondolatnak legyünk terjesztői mi is a Dávid Ferenc Egylet tagjai és akkor szent vallásunk intelmei szerint cselekszünk.

Az év elején felhívtam vallásunk jobb módú tagjaihoz azon kéresemmel, hogy adakozzanak személyen-

ként száz koronát és így 100 egyén adakozásával 10.000 koronás alapot teremtünk a D. F. E. céljaira. Felhívásomnak szép eredménye lett, de még nagyon sok hiányzik a kívánt összegből; ezért nagyon kérem, hogy akik még e célra nem adakoztak és tehetik, tegyék meg ezután, hogy a kitűzött célt elérhessük. Amint az Unitárius Közlönyben olvashatták: A nők szövetsége Párisban, f. évi július 17-én tartott gyűlésén, a magyar nők szövetségének üdvözlétét küldötte meg mélt. Ferencz Józsefné elnökhöz intézvén sorait, melyekben egyhangulag meleg köszönetét fejezte ki a részünkről tolmácsolt rokonszenvért és buzdításért: mely, mint mondja, nagyban hozzájárult gyűlésük teljessé tételéhez.

A Berlinben alakult nők szövetségéhez egyelőre csak az angol, német és magyar csatlakozott. Az eszme csak most kezd élni, terjedni. Mi csak azt kívánhatjuk, minél több nemzet nőinek szövetsége egyesüljön, hogy annál nagyobb sikerrel és szélesebb körben hasson.

Budapesten járva, az ottani D. F. E. gyűlésen örömmel tapasztaltam azon kiváló buzgóságot és nagy eredményt, amelyet a hívő lelkek összetartásában és ujak megnyerésében elért, kik megjelenésük által kicsiny templomunkat megtölték. Szívből kívánom, hogy az mind fokozódjék, — mi, tekintve az egyéneket, kiknek kezében van a vezetés — biztosítottak látszik.

Mi követendő példa gyanánt láthatjuk őket magunk előtt. Itt azon kérdés előtt állok: mi által érik el ők azon megnyilatkozó érdeklődést? És megtalálom abban, hogy a komoly, vallásos, erkölcsös életre buzdító elmélkedések mellé, melyeket Máté György tanár úr kiváló értekezésében élveztünk, felvesznek programjukba más, kedélyre ható előadásokat is. Azon gyűlésen például, két operanékesnőnek igen szép énekében gyönyörködhattunk.

Ezt mi is megtehetjük. Ne csak oktassunk, hanem szórakoztassunk is. Nem hiszem például, hogy itten Kolozsvárt, ahol nemzeti színházunk, zenekonzervatoriumunk van, ne kapnánk mi is előadó urakat és hölgyeket, kik énekükkel gyűlésünknek komor jellegét enyhítenék, azt változatosabbá, élvezhetőbbé tennék.

Ez növelné az érdeklődést, hozna publikumot, melyre szükségünk van és mely nélkül minden igyekezetünk kárba vész.

A Mezőgazdasági Szemle havi gazdasági folyóiratban érdeklél olvastam Ürmössy József homoródszentpáli lelkes urnak, községében a tejszövetkezet megalakításáról

szóló cikkét. Minthogy az ily szövetkezeti egyesülések hat-
hatós előmozdítói lehetnek a köznép jólétének, ajánlom
és felkérem a tiszteletes lelkész urakat, legyenek az eszme
terjedésének hatalmas szószólói, zászlóvivői. Fáradtságuk
és néhol a meglámadtatás, mely ebben munkájukban Önö-
ket érni fogja, bő jutalmát leli majd, később, a nép elis-
merésében, mely javát felismerni fogja és saját lelkiismer-
etükben, hogy kötelességet teljesítettek.

Ami működésünket, a D. F. E. fiókegyetek jelen-
téseit a tisztelt titkár úr fogja ismertetni, a pénztár ál-
lását a pénztárnok úr.

A D. F. E. perselyét kitettük. Adakozásukat, bármily
kevés lesz az, nagy köszönettel vesszük. Magam részéről
50 koronát ajánlok. Ezzel a gyűlést megnyitom.

Kérem a titkár urat olvassa fel jelentését.

Fazakas Lajos esperes egyleti tag indítványára

— A közgyűlés éljenzéssel fejezi ki elismerését buzgó elnöke
megnyitó szép beszédeért s jegyzőkönyvbe ígtatását meghatározza.

3. Főtitkár előterjeszti a választmány évi jelentését:

Az egyesületi élet a társadalmi műveltség fokmérője.
Az őskori ember is szövetkezett az önvédelemre és az ön-
haszonra, de a mai kor embere a polgárjogokban rejlő
gyülekezési szabadságot használja föl magasabbrendű kö-
zös célok megvalósítására.

Az egyház és a vallás feladatai oly sok irányuak,
hogy a hivatalosok önmagukban nem végezhetik el. Rá
vannak utalva az összes tagok együttműködésére. A mi
Dávid Ferenc Egyletünk ezelőtt 29 évvel bontotta ki zász-
lóját és sokirányú tevékenységével működésbe hozta a
különbön tétlenül heverő erőket. Számtalan nagy akadály
állott és áll útjában mindig. A legnagyobbak között talál-
tuk a nemtörődömség önzését. Sokan azt mondják, végezze
el mindenki a maga dolgát. Nem veszik figyelembe, milyen
kegyetlen ítéletet mondanak magukra. Nem tudják mér-
legelni, milyen elviselhetetlen lenne a sorsuk, ha velük
szemben mindenki alkalmazná ezt a szabályt.

Az unitárius társadalom megérlette kötelességét és a
Dávid Ferenc Egyletben szépen be is bizonyította. De
mégis nem úgy, ahogy lehetett volna. Nem 2000, hanem
háromszor, sőt ötször annyi tagja is lehetne a Dávid Fe-
renc Egyletnek, mert a tagdíjat éppen azért szabtuk a
ilegcsekélyebb összegre: két koronára s a lapot is, azért
iküldjük, habár ráfizetéssel, a tagdíj fejében, tehát ingyen.

Lapunk, az Unitárius Közlöny, biztosítása érdekében

a folyó évben felhívást bocsátottunk ki tagtársainkhoz, hogy örökös alapítók legyenek 100 koronával. Az irodalom pártolásának olyan egyetemes és állandó módja ez, hogy inkább csak a nehéz viszonyoknak tulajdonítjuk a csekély eredményt. Buzgó tagtársaink többen tettek ígéretet, hogy meghozzák ezt az áldozatot. Mi jó reménységgel várakozunk, mert eddig már 51 hely be van töltve, a 99. és 100-ik helyre Székely László megyei levéltárnok ny. lelkész fia jelentkezett. Gyulay Árpád p. ü. tanácsos fia 125-ik óhajt lenni. Ezt is örömmel fogadjuk, mert az ilyen ígéret azt mutatja, hogy bizni lehet az emberekben.

Választmányunk a múlt évi közgyűlés határozata értelmében kiadta a Pap Domokos tanár írta Dávid Ferenc Életrajzot 5000 példányban. A 73 lapra terjedő csinos kis könyvet kilenc jól sikerült kép díszíti. Az ismertetésre ingyen küldött 40 példánnyal együtt ezideig forgalomba került 1700 darab. A könyv ára 50 fillérben van megszabva, de Választmányunk az első hónapban rendelt példányokat és a tömegesen rendelt számokat 10 fillér csekély összegért adta. Habár nem is adhatta teljesen ingyen, olyan csekély összeget kívánt érte, ami a mi viszonyaink között is nem szolgálhat akadályul a terjesztésben. Ennek egyik módja, hogy a jótékony hajlamú emberek több példányt rendelnek meg s kiosztják a szegények között.

Ilyen célra az unitárius egyház tanácsosai közül 57-nek kísérletképpen kiküldöttünk 4—1 példányt, a címhez írt nyílt figyelmeztetéssel. Csak hét csomag küldetett vissza, legtöbbször a 2—2 koronát megkaptuk, a többiekért várjuk s hisszük, hogy csak elnézésből nem küldötték be a pénzt.

A kis könyvet bárki is élvezettel olvashatja s reméljük, hogy a téli estélyeken rá fog terelődni a figyelem. Ezt már azért is óhajtanunk kell, mert az egylet csekély tőkéjéből igen tekintélyes összeget fordítottunk e könyv kiadására.

Másik kiadványunk: a Konfirmációi emlék, a múlt évben készült el s a most záruló egyleti évben indult forgalomba. Megrendeltek a konfirmációi ünnepekre 378 pldt.

Egyletünk tagjai közül ebben az egyleti évben is többen elhunytak s néhányan ki is léptek. Az elhunytak közül fájdalommal emlékezünk meg id. Demeter Lőrinc ny. m.-zsákodi lelkészről, aki kezdet óta buzgó tag volt. Csiky László táblai elnök, Rend Domokos erdőtanácsos, id. Ádám Dénes kir. táblai bíró, Rédiger Béla alispán, Mikó Miklós kuriai bíró, Kovács Gábor ügyvéd, id. Kozma

Pál, a kolozsi egyháznak sok ideig gondnoka, dr. Bálint Gábor egyetemi tanár, Boór Jenő lelkész, mindenik nagy vesztesére a családi és társadalmi körnek, melyben haszonnal működtek, de bizony Egyletünknek is, mert mindenik erőt és tekintélyt kölcsönzött.

Új tagot s illetőleg előfizetőt nyertünk 94-et, a fiókegyletekhez csatlakozott tagokkal együtt.

Az Unitárius Közlönyt számos példányban küldöttük meg ingyen katonáknak és tanulóknak. A tanulók között kiosztottunk egy erkölcsi irányú cikket, melyet lapunkból nyomattunk le és buzdítottuk az ifjakat a buzgó, becsületes életre és összetartásra.

A kolozsvári ifjusági körnek berendeztünk egy kis könyvtárt 66 művel, melyet egyik bennlakó egyetemi hallgató kezel az egyetemi hallgatók olvasó-szobájában.

Most lezáruló egyleti évünk társadalmi jellegű munkássága nem esik a közönséges méretek alá. Kolozsvárt, a vidéken és Budapesten, mint rendesen, a közönséggel való érintkezést főntartottuk. Kolozsvárt volt négy felolvasó gyűlésünk.

Sorozatos felolvasást rendeztünk a bibliai vallásos eszmék fejlődéséről 1912 nov. és december hónapjaiban. Dr. Boros György, Győrfi István, Gálfi Lőrinc és Csifó Salamon voltak felolvasók. Értékes, tudományos munkájukat mindig népes hallgatóság kísérte figyelemmel.

Budapesten novemberben kezdődtek a havi felolvasó estélyek és folytak hat hónapon át, mindig gazdag műsorral, népes hallgatósággal telített templomunkban.

A fiókegyletek munkásságáról külön kimutatás számol be. Örömmel jelezhetjük, hogy ha némelyikben mutatkozik is olykor lankadtság, főleg a tagok szétszórta lakása miatt, a munkásság jó hatással foly. Új fiókegylet alakult Kolozson. Kiss Sándor lelkész buzgón vezeti.

A Nők Szövetsége Bágyonban, a Homoród mentén és Háromszéken munkálkodott.

Központi választmányunk panaszosan emlegeti, hogy a vidéken nőink, mint a választmányok tagjai, miért nem veszik ki részüket a munkásságból bővebb mértékben. Hiszen olyan sok irányban kínálkozik alkalom a jótékony munkára.

Kolozsvárt a Nők Szövetsége tagjai szép és üdvös munkát vettek kezükbe: templomunknak virággal díszítését. Még október 19-én is ott díszlett a szép virágcsokor az Urasztalán, midőn a kertekben a dór elperzselt a virágok ékességét. Nemcsak a nők, a férfiak is jobban érezték magukat a templomban.

De a virág szerepe itt nem végződött be. Elküldöttük a helybeli kórház igazgatójához mindannyiszor és ott kiosztották a beteg nők között s milyen hálások voltak azok. Az igazgató meleg és lekötelező szép szavakban mondott köszönetet. Mi is köszönjük mindazoknak, akik adtak, mert nemcsak az Urasztalán kaptunk virágot, a padokon is rendesen maradt 5—6, sőt több kisebb-nagyobb csoport: a betegeknek. Nőink Kolozsvárt folytatni fogják, másutt is bizonyynyal hasonlólt fognak cselekedni.

A Nők Szövetsége belépett a nemzetközi szabadelvű nők szövetségébe. Főtitkárunk jelen volt Párisban a megalkakuláson. Főlhívjuk nőink figyelmét a Szövetség gyönyörű céljaira. Minden magyar családot kellene érdekelni annak az örvendetes eredménynek, amelyet Párisban elértünk, hogy a külföldön levő, főleg a kívándorló nőket a Szövetség figyelemben és ha szükség, védelemben és gondozásban részesíti.

Az angol szövetség titkárától buzdító levél érkezett. Ámerikában a kívándorolt magyarok s első helyen a hitrokonok fölkarolását már a jelen évben szándékoznak munkába venni, de csak akkor érhetnek célt, ha mi értesíteni tudjuk, hol laknak egyes hveink vagy csoportok.

Miután papi gondban nem részesíthetjük őket hazai lelkeszünk útján, mindenik egyes egyházközségnek érdekében áll, hogy ezek a jó hitrokonok pótolják a távol levő lelkeszt, szülőt, testvért és rokont.

A *fiók-egyletek* jelentéseit a következőkben mutatjuk be:

Az *aranyostorái fiókegylet* részletes jelentése később érkezik be.

A *küküllői fiókegylet* mint egy nemés eszmék szolgálatában álló, missziót teljesítő egyesület *egy* kiküldött tagja, — egyesítve magába az »egész« akaratát, — végzi munkáját a »tömegben«, úgy állunk mi fiókegyesületek a központhoz s végezzük munkánkat hveink között.

A küküllőkőri Dávid Ferenc fiókegylet Küküllődombon, 1912 november hó 15-én tartott ünnepélyt, melyben az egyházközség tagjain kívül jelen voltak a vidéki intelligencia, mint olyan helyen, hová mindig szívesen egybegyűl, mert a kedves foglalkozás örömein kívül lelki élvezetbe is része van a program pontjaiban.

Az istentiszteletet Utó Lajos és Molnár János lelkészek végezték. Az ünnepélyen, mint szereplők, részt vettek: Szász Dénes, Bálint Mózes énekszámokkal, Sándor

Gergely, Szász Dénes szavatokkal. Kiemelkedő pont volt Gvidó Béla, körünk szeretett esperesének felolvasása: »Hitéletünk erőforrásai.« Hivatalos lapunk 1912 decemberi számában, mint vezércikket adtuk, az eszmékben gazdag, tartalmas felolvasást. Gyöngyszemek, melyen az eszmék a mély tartalom, a belátás, hitéletünk erőforrásainak sugarai szivárvány színekben ragyognak, melyen legszebb szín: a tapasztalat.

Dicsőszentmártonban 1913. év első felében két alkalommal tartatott ünnepélyes összejövetel, melyeken leányok és legények szavatainak az egyházközség dalköre több szép darabjainak s Gvidó Béla esperes előadásainak, felolvasásainak igen sok hallgatója s ugyanannyi élvezője volt. Három új tagot jelenthetünk: Farkas Sándort, Bálint Mózes és Osváth Rózsikát.

Gvidó Béla,
esperes, alelnök.

Ifj. Ütő Lajos,
titkár.

A pénztári jelentés szerint:

Bevétel: 1. Tagdíjakból 58 K.

Kiadás: 1. Központnak beküldetett 34 K 80 f. 2. Egyháztársadalomra alapítói díj 10 K. 3. Egyháztársadalom bekötésére 1 K. 4. Tőkésítésre fordított 12 K 20 fillér. Összesen 58 korona.

Biró Pál, fiókköri pénztáros.

A maroskéri fiókegylet az évi közgyűlés keretében tartott egy felolvasó ülést Nyárádgálfalván.

E gyűlésen felolvasást tartott tiszteletes László Balázs iszlói unitárius lelkész ur. Pap Gyula iklandi lelkész és Farkas Béla papnövendék szavatai mellett igen ügyesen és hatásosan szavalt három nyárádgálfalvai székely leány és egy székely legény.

A fiókegylet tagjai sorában csak a belső emberi változásokkal történt némi változás.

A lefolyt egyleti évben összes bevétel 218 K 41 f. Kiadás 218 K 41 f. Takaréketét 1404 K 34 f. Tagdíj-hátrálék 211 K 60 f. Összes vagyon a várandósággal 1615 K 94 fillér.

Sajnálattal kell megemlítenünk jelentésünkben, hogy a hirdetett irodalmi pályázat meddón maradt.

Midőn ezekben adhatom a maroskéri Dávid Ferenc fiókegylet működéséről jelentésemet a tekintetes központi választmánynak, egyszersmind tudatni kívánom,

hogy a fiókegylet tisztviselői 1913 július 18-án Nyárádgálfalván újra választottak s dr. Péterffy Áron fiókegyleti elnök kivételével teljesen megújítottatott a tisztviselői kar.

Alelnöknek megválasztott Halmágyi János nyárádgálfalvi lelkész; titkárnak Pap Gyula iklandi lelkész; pénztárosnak Török Elek nyárádgálfalvi állami iskolai tanító.

Pethő Kálmán.

A homoródvidéki nők szövetsége.

Ez évi munkásságunkról elháríthatatlan akadályok miatt, ha nem is tudtunk a maga idejében részletes beszámolót nyújtani, most annál inkább örömmel ragadjuk meg az alkalmat, hogy az ez évi ünnepélyes gyűlésnek mi is legőszintébb üdvözlétünket küldjük.

Lélekben mi is ott leszünk, hiszen itt a távolban, állandóan igyekszünk a Szövetség nemes intenciói szerint munkálkodni.

Isten áldását kívánva a Szövetség nemes munkájához, őszinte üdvözléttel és mély tisztelettel maradunk:

Homoródalmás, 1913 október 23.

Péterfy né T. Irén,

Ajtay Jánosné,

Tary né H. Ilona,

Vajda Antalné,

Hermann Józsefné.

A székelkereszturkőri Dávid Ferenc fiókegylet három munkakörbe osztva munkálkodott, u. m.: gagyvíz-nyikómenti és ravai munkakör. E körök a múlt évben megtartották évi rendes gyűléseiket, ellenben fiókegyletünk a Magyarzsákodra nov. 15-ére kitűzött általános közgyűlését a csaknem teljesen járhatatlan utak s így a község megközelíthetlensége miatt kénytelen volt ez év tavaszára halasztani.

Folyó évi május hó 28-án fiókegyletünk igen szépen sikerült közgyűlést tartott magyarzsákodi egyházközségünkben, istentisztelettel kapcsolatosan.

Imát és egyházi beszédet tartott Pap Zsigmond énlaki lelkész. Pap Mózes elnök tartalmas megnyitó beszédében fejtegette azon kérdést, hogy *egy jó falu népében miben találja meg az összhangot, a lelki szépséget.*

Dr. Demeter Lőrinc nyug. főszolgabíró »A pap és hívei közti viszony«-ról tartott valóban találó szép és győzőködtető felolvasást.

Szavalltak: Gábor Lenke k. a. és Kisgyörgy Jenő magyarszakodi tanító. Énekelt a helybeli dalárda.

Az egylet működéséről részletes jelentést tett a fiókegyleti titkár.

Pénztárnok számadásából szomorúan vette a fiókegyleti közgyűlés tudomásul, hogy rendkívül sok, 1000 koronánál több tagsági díj hátralék áll fenn. Erre nézve közgyűlés más megoldást nem talált, minthogy felkéri egyházköri jegyző afiát, hogy az évi egyházköri vizsgálatok alkalmával kísérelje meg a hátralékok behajtását.

Miután a mai rendkívüli nagy drágaságban gyűléseink megtartása, illetve a tagoknak gyűléseinkre való ellátása nagy terhet jelent s e miatt gyűléseink elhelyezése sok akadályba ütközik, választmány javaslatára e közgyűlés kimondotta, hogy megkeresi egyh. főtanácsunkat oly irányban, hogy fiókegyletünk gyűlései rendezési, illetve ellátási költségeire adjon évenként 500 korona segélyt.

Fiókegyletünk november havában kadácsi egyházközségünkben közgyűlést tart istentisztelettel kapcsolatosan.

Munkaköreink hasonlóképpen készülnek őszi rendes gyűléseik megtartására, Dávid Ferenc vallásalapítónk halála évfordulójának megünneplésére.

Választmányunk ezidőszereint 21 tagból áll. Évenként több gyűlést tart, illetve tartott ez évben is, amikor is egyletünk ügyeit számbavette. Tisztikarunk a következő: Fiókegyletünk elnöke: Pap Mózes igazgató, titkára: Katona Ferenc lelkész, pénztárnoka: Geréb Zsigmond lelkész. A gagyvízementi munkakör elnöke: Gálfalvi János lelkész; a nyikómenti munkakör elnöke: Máthé Lajos, lelkész; a ravai munkakör elnöke: Szász András lelkész.

A munkakörök elnökei évenként a fiókegyleti közgyűlésen beszámolnak működésükről.

A november hóban tartandó fiókegyleti közgyűlésen általános tisztújítás lesz.

Végül megenlítem, hogy fiókegyletünk dr. Szolga Ferenc gimn. tanárnak a fiókegyletben tartott »Vallás és természet tudomány« c. felolvasását több száz példányban ki nyomatla és az egylet tagjai s más érdeklődők között kiosztatta.

Katona Ferenc, titkár.

Az *únavarhelykőri fiókban* a tagok száma 110. Tartott egy gyűlés Homoródkeményfalván Demeter Dénes elnöklete alatt szépszámú közönség jelenlétében. E gyűlé-

sen felolvasott Demeter Dénesné. Közreműködtek: Ürmösi Józsefné (énekszóló), Szabó Irma (szavalat) és Sebe Ferenc (szavalat). Az istentiszteleten az éneket vezette: Pálffy Ákos, imát és beszédet mondott: Benczédi Pál.

A kör vagyona 1246 K 43 fillér; több az előző évinél 188 K 98 fillérrel.

Az egyesület könyvtára gyarapodott egy művel. (Zsilinszky: Magyarhoni prot. egyh. tört.)

Az egyesület az Unitárius Népnaptár segélyezésére 25 koronát fordított; szerkeszti és kiadja a Népies Dávid Ferenc füzeteket.

Benczédi Pál, titkár.

A *felsőfehérvári fiókegyesület*, mint eddig, az elmúlt egy-
leti évben folytatta áldást osztogató munkásságát. Halá-
sában és sikerében egy szép és lélekemelő ünnepélyt tar-
tott 1912. évi november hó 20-án Datk községben.

Az ünnepély kimagasló pontjai voltak: Osváth Gábor fiókköri elnök megnyitója, melyben emlékezésre hív fel a nagy vallásalapító halála évfordulóján az ő életére, hogy ne csak ajkunkon hordjuk az ő nevét, de szívünk minden érzelme, lelkünk minden gondolata és egész éltünk minden cselekedete azt hirdesse, hogy mi is övé vagyunk. Nagyön tanulságos és megszívlelendő felolvasást tartott Reichert Károly k. jegyző »A falusi élet szociális szükségleteiről«, amaz évek során szerzett tapasztalatai alapján. Az ünnepélyt Incze Zsigmondné urnő és Péterffy Gyula úr szavolataikkal gazdagították, igazi rátermeltséget és készségséget tanúsítva. Imát Kelemen István tartott a gyűlekezeti énekeit Pálffy Gyula vezette.

Az egyesület vagyona 540 K 68 fillér, mi az előbbi évek vagyoni állapotához viszonyítva gyarapodást mutat.

E gyűlésen történt meg a tisztújítás. Elnökök: Osváth Gábor és Osváth Gáborné; alelnök: Péterffy Gyula, pénztáros: Utó Béla, titkár: Kelemen István lettek.

Kelemen István, titkár.

A *háromszékköri fiókegyesület* titkára örvendező lélekkel jelenti, hogy a háromszékköri fiók 1912 október 1-től 1913 október 1-ig két nagyszerűen sikerült gyűlést tartott. Az első Sepsiszentgyörgyön a ref. vártemplomban tartotta, melyen felekezeti különbség nélkül részt vett a város lakossága. A hatás leírhatatlan a remekül összeválasztott műsor és szereplések nagy lelki élvezetet nyújtottak. Ezt

mindenben követte a Sepsiszentkirályban tartott második gyűlés is.

A Nők Szövetsége elnöknője vezetése alatt mint »hűs folyam partjára ültetett tölgy« virágzik és gazdagon, áldásosan működik.

Néhány egyházköztségünkben a vasárnapi iskolát vallásos estély helyettesíti, melyeken nem csak az ifjak, hanem a szülők is nagy örömmel vesznek részt.

Tagok száma növekedett, kedves lapunk, az Unitárius Közlöny iránt az érdeklődés községekünkben növekedik.

Székely Kelemen, titkár.

A Kolozsi Dávid Ferenc fiókegylet 1912. évi december hó 22-én alakult meg. Az alakulást megelőzőleg 1912 november hó 17-én, Dávid Ferenc halála évfordulójának napján, a hívek óhajására megjelent dr. Boros György D. F. E. főtitkár úr, aki ismertette az egyesület célját és működését. Az elhíntett mag kikelt s 20 taggal az egyesület december 22-én megalakult. Elnök lett Kissné Pap Erzsébet; alelnökök Székely Mihály és Pálné Kovács Berta, ugyanakkor választatott nyolc választmányi tag.

A kolozsi Dávid Ferenc fiókegylet az 1912—1913. évben tartott 10 felolvasó gyűlést december hó 26-tól március hó 22-ig. Felolvasást tartott Kiss Sándorné 2, Pál Mihályné 1, Kiss Sándor 4 és Pál Mihály 3 esetben. A felolvasások részben egyháztörténelmiek, részben pedig vallás-erkölcsi tárgyúak voltak. A felolvasásokat a hívek szépen látogatták. Átlagos hallgatóság 25—35 között váltakozott. Két esetben a helyiség szűknek bizonyult.

Kissné Papp Erzsébet
elnök.

Székely Mihály,
alelnök.

A bágyoni unitárius nők szövetsége ez évben szép jelét adta életképességének. Különösen vallás-erkölcsi szempontból megbecsülhetetlen szolgálatot tesz az egyházközségben, aminek jelei a templom nagyobb mérvű látogatottságában és az áldozatkészség gyakorlásában nyilatkozott meg.

Ez év folyamán tartott 18 összejövetelt, még pedig a nyári hónapokban a templomban, ahol az írás-olvasás és magyarázás után egyházi énektanulás volt a foglalkozás.

Ez összejöveteleken előadást tartott Kovács Imre lelkes Ézsaiás próféta könyve 13-ik része alapján. E részből magyarázták, illetve jósolták a világ végének pár év alatt

való bekövetkezését a baptisták. Előadó teljes világításban állítja a túl nagyszámu hallgatóság elébe, hogy a proféta itt nem a világ végét, hanem a Babiloniaiak végét jövendőli, ami az erkölcsök megromlása miatt be fog következni.

Felolvasást tartottak: Kovács Imre lelkész, Csongvay Dénesné, Kis Judit k. a. Szavalatot tartott Csongvay Dénesné. Minden alkalommal éneket tanított Kovács Imre lelkész.

A Nőszövetség tagjai mozgalmat indítottak a vallásos buzgóságú erkölcsös élet terjedése céljából, hogy ezután a család tagjait, rokonakati ismerőseiket ösztönözni fogják, hogy a lehetőségig minden alkalommal jöjjenek templomba. E mozgalom szép sikerrel bíztat.

Tagjaink száma ez évben hattal gyarapodott s így összesen 44-en vagyunk.

Az áldozatkészség gyakorlásában is szövetségünk tagjai, mint a múlt évben, úgy az idén jó példával járnak elől, amennyiben a nők számára egy urvacsorai kehelyt vettek 70 korona értékben.

Tervbe vétegett, hogy a szegénysorsú iskolás gyermekek ruházattal való ellátásához segédkezet nyújt.

Szóval és tettel s példaadással mutatja minden egyes tag, hogy miként lenne lehetséges legalább megközelítőleg evangéliumi alapon élni. Mennyiben fog ez sikerülni, azt a jövő mutatja meg. Mi örvendünk, ha e cél érdekében számunkat növenhetjük, ha csak egy-kettővel is évenként.

Kovács Imréné, elnöknő.

Ezek után Kiss Sándor indítványára

A közgyűlés méltányoló elismerését nyilvánítja a főtitkárnak lankadatlan buzgóságaért s a választmánynak az évben is tanusított éber munkásságáért.

4. Gálfi Lőrinc pénztárnok előterjeszti évi jelentését a pénztár állásáról.

Tisztelt Közgyűlés!

Pénztárnoki jelentésemet a következőkben teszem meg:

Összes bevételünk volt 26937 K 34 f., melyből azonban 16418 K és 94 f. a múlt évről hozatott áll s így az-évi bevétel 10518 K 40 f.-t tenne. Minthogy azonban ebből is 5494 K 60 f. csak könyvelési tétel, a valódi bevétel csak 5023 K és 40 f, sőt ebben is benne van 905 K és 40 f. olyan összeg, mely csak az értékpapírok névértéke és vásárlási ára közötti különbséget képviseli. Így a tényleges évi be-

vétel 4118 K. Ez összeg 917 K 92 f-rel kevesebb a múlt évi bevételnél.

Kiadásaink összege 9974 K 77 f, melyben azonban az 5494 K 60 f könyvelési tétel szintén benne van s így a valódi kiadás 4480 K 17 f, ami 1776 K 23 f-rel több a megelőző évi kiadásnál. E kiadási többlet csaknem egészen a Pap Domokos által írt Dávid Ferenc Élete című munka és a Konfirmációi Emlék kiadásából és elárusításából keletkezett.

Az egylet pénztári könyvén levő vagyona 16962 K és 57 fillér, amelyben 6000 K névértékű értékpapír is benne van. Ebből tőkésített alap a múlt évi közgyűlés határozata szerint 13210 K. Választmányunk ajánlja, hogy alapszabályaink rendelkezéseinek megfelelően a jelen közgyűlés határozatából tőkésíttessék még 1220 K befizetett alapítói díj és az ezen kívül befolyt évi jövedelem 5%-a gyanánt 140 K, összesen tehát 1360 K. Ez ajánlat elfogadása esetén tőkésített alapjaink a következők lesznek:

1. Brassai alap	400 K.
2. Hajós János alap	200 „
3. Perselyalap	2100 „
4. Nőkvilágalap	2200 „
5. Pek EmilÁgost alap	100 „
6. Házi alap	9570 „
Összesen	14570 K.

Bevételeink részletei a következők voltak:

Rendes tagok díjai	500.00 K., a megelőző évben volt	722.00 K
Előfizetők	276.80 „ „ „ „	295.04 „
Fiókegyletek	410.80 „ „ „ „	400.80 „
Nyomtatványokból	631.04 „ „ „ „	95.68 „
Kamatokból . . .	477.93 „ „ „ „	653.67 „
Ajándékokból . . .	184.80 „ „ „ „	294.04 „
Segélyekből . . .	217.03 „ „ „ „	663.32 „
Estélyek jövedelméből	— — „ „ „ „	792.37 „
Alapítói díjakból .	1220.00 „ „ „ „	1010.00 „
Bpesti D. F. E. díjai	200.00 „ „ „ „	200.00 „

Összesen . 4118.40 K., a megelőző évben volt 5035.92 K.

Segélyek címén azon összeg szerepel, a melyet a helybeli gyermeknapot rendező bizottság juttatott egyletünknek.

Kiadásaink részletei a következők voltak:

Nyomdai és postai költségek	3524.65 K., megelőző évben 2021.54 K
Képek költségei	49.08 " " " 20.26 "
Ügykezelés	72.32 " " " 87.14 "
Missió	178.00 " " " 155.00 "
Tiszteletdíjak	400.00 " " " 420.00 "
Egyéb kiadások	256.12 " " " — " "
Összesen	4480.17 K., megelőző évben 2703.94 K.

A fiókegyletek járulékai bevételünkhöz a következők voltak:

Aranyoskői fiókegylet. Utólag beküldetett 60 kor

Abudbányai fiókegylet .	— — K. a megelőző évben	14.40 K
Felsőfahérkői fiókegylet	48.00 " " "	44.40 "
Háromszékkői " "	78.00 " " "	45.60 "
Kereszturkői " "	87.60 " " "	15.60 "
Küküllőkői " "	24.00 " " "	10.80 "
Maroskői " "	— — " " "	146.40 "
Segesvári " "	40.00 " " "	— — "
Udvarhelykői " "	133.20 " " "	123.60 "
Összesen	410.80 K. a megelőző évben	400.80 „

Négül sajnálattal kell jelentenem, hogy a Mercur bank és váltóüzlet helybeli cég csődbejutásával egyetünknek ott elhelyezett 8425 K 33 f. vagyona odaveszett. Az egyet választmánya ezért engem tett felelőssé s én ez összeg megfizetését magamra vállaltam.

Tisztelettel kérem, hogy jelentésem tudomásul vétele után engem a lefolyt év számadásainak terhe alól felmenteni sziveskedjenek.

Kolozsvár, 1913 október hó 21-én.

Gálfi Lőrinc.

A választmány benyújtja a pénztár megvizsgálásáról szóló jelentését:

Alulírottak dr. Boros György főtitkár úr felkérésére folyó hó 18-án a Dávid Ferenc Egyetnek 1912 október 18-án, 1913 október 18-ig terjedő időre vonatkozó pénztári számadását megvizsgáltuk. Vizsgálatunk eredményét a következőkben jelentjük be: A bevétel és kiadási napló tételeit, valamint az egész számadást rendben, pontosan vezetve találtuk.

Összes bevétel volt	26.937	korona	34	fillér.
Összes kiadás volt	9.974	korona	77	fillér.
Pénztári maradvány	16.962	korona	57	fillér.

A maradvány a következőképpen van elhelyezve:

1. Brassai s. alap a kolozsvármegyei takarékpénztár	275 sz. btk.	420 K	34 fill.
2. Hajós J. s. alap a kolozsvármegyei takarékpénztár	174 sz. btk.	210 K	16 fill.
3. Nők világa s. alap a kolozsvár- megyei takarékpénztár	853 sz. btk.	1536 K	18 fill.
4. — — s. alap a kolozsvár- megyei takarékpénztár	905 sz. btk.	200 K	— fill.
5. 4% Magyar koronajáradék szelv. kötvény		6000 K	— fill.
6. A 606—1913. sz. közjegyzői okirat szerint Gálfi Lőrinc pénztár- noknál		8425 K	33 fill.
7. Erzsébethid részv.-jegy 5 drb. a) 20 korona		100 K	— fill.
8. Készpénz		70 K	56 fill.
Együtt	16.962 K	57 fill.	

Tisztelettel initványozzuk, hogy Gálfi Lőrinc pénztárnoknak a felmentvény a szokásos fenntartással adassék meg, továbbá javasoljuk, hogy 2848 kor. 40 fillér tiszta jövedelemnek 5 %-a, vagyis 140 korona az alapszabály rendelkezésének megfelelően tőkésítessék s ugyancsak az alapszabály szerint titkárnak és pénztárnoknak 140—140 korona tiszteletdíj adassék.

Kolozsvár, 1913 október 18. Tisztelettel: *Vári Albert* biz. tag. *Hadházy Sándor* biz. tag.

Főtitkár jelenti, hogy a Merkur bankba elhelyezett és a bank bukása miatt veszélyeztetett pénz biztosításáról a választmány gondoskodott. Pénztárnok Gálfi Lőrinc az Egyület közjegyzői okiratban biztosította a bankba elhelyezett pénzről és kamatairól olyan-
képpen, hogy betáblázást engedett kolozsvári házára, sinfalvi birtokára, fizetésére és egy 20.000 koronás életjáradék kötvényére. A közjegyzői okiratot és az értékpapirokat a választmány a E. K. Tanács fölhatalmazása alapján az egyházi közpénztár vasszekrényébe helyezésre átadta a pénztárnoknak. A választmány nevében kéri e tájékozó jelentés tudomásul vételét.

A közgyűlés a pénztárnoki jelentést tudomásul veszi, úgy szintén a választmánynak a biztosításra vonatkozó intézkedéseit is. Pénztárnokot a számadás kötelezettsége alól a fönnhagyandók fönn-tartásával fölmenti. A tőkesítésre szánt alapítványok tőkesítését, valamint a jövedelem 5%-nak a tőkéhez csatolását 5—5%-nak 140 koronának a főtitkár és a pénztárnok részére kiadását meghatározza.

5. A választmány sajnálattal jelenti, hogy Fangh Erzsébet és Tarcsafalvi Albert a titkárságról lemondtak más nemü elfoglaltságuk miatt. A választmány elismerés nyilvánítását javasolja.

A közgyűlés köszönetét és méltányoló elismerését nyilvánítja Fangh Erzsébet és Tarcsafalvi Albert titkároknak több évi odaadó és hasznos munkásságukért. Titkárnak megválasztja: Győrfi Istvánt és Vári Albertné.

6. A választmány jelenti, hogy a választmány egyik csoportjának ideje lejárván új választás rendelő el. Megteszi javaslatát, hogy a kilépők újra választassanak. Iszlai Márton tagtárs betegsége miatt fölmentését kéri. A választmány javasolja, hogy hasznos, becses szolgálataiért fejeztessék ki elismerő köszönet, továbbá választassék tiz helyett tizenkét választmányi tag.

A közgyűlés a választmányba beválasztja:

Dr. Boros Györgyné, Haller Rezsőné, Nyirő Gézané, dr. Nyiredi Gézané, Csifó Salamonné, Fangh Erzsébet. Dr. Barabás Ábel, Kelemen Lajos, Kovács Kálmán, Székely János, Weress József, Tarcsafalvi Albert egyleti tagokat, a második csoportba: Gräfné Kisgyörgy Ilona urnőt, Gyöngyössy Béla alapító tagot.

7. Zoltán Sándor hjánosfalvi lelkész megtartja felolvasását.*

Az elnök a következő szavakkal zárja be a gyűlést:

A D. F. E. nevében hálás köszönetet mondok mindnyájuknak, kik működni szivesek voltak és előadásuk által összejövetelünkkel élvezetessé és tanulságossá tették. Azon kívánságommal zárom be ezidei D. F. E. gyűlésünket, hogy jövő évben még többen jöjjenek össze e terembe; tanúságot téve azáltal is szent vállásunk iránt érzett szeretetükről és azon nemes szándékukról hogy a D. F. E. kitűzött céljainak működő tényezői kívánnak lenni.

* A jövő számban közöljük. Szerk.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Király Ötelsége a lokódi unitárius templom építésével felmerült költségek fedezetére 200 koronát adományozott.

A főtanácsi választások eredménye az, hogy egyházi tanácsosokká megválasztották: Fekete Pál, Péter János, Székely János, Szentpáli Gyula, Vass Domokos és Kiss Sándor kolozsi lelkész fiait. A Képviselő Tanácsba 6 évre beválasztottak: Csogvay Lajos, dr. Ferenc Ákos, Gál Jenő, Gvidó Béla, Gyöngyössi Béla, dr. Mikó Imre, Szentkirályi Ferenc, Ürmösi Kálmán, ny. lelkész, Veress József

Ürmösi Kálmán. A marosi egyházkör esperese, szentgericei lelkész, lemondott papi állásáról és esperesi hivataláról. Kedves nejének és leányának a halála megfosztotta az életben szükséges támasztól. Visszavonult onnan, ahol 43 esztendeig állandó és fárasztó buzgósággal munkálkodott, mint hű sáfára a reá bízott talentumoknak. A legjobbak közé tartozott. Áldás volt munkája nyomában. Ezentúl kolozsvári lakos lesz, ahol két fia mellett s az egyházi élet gócpontján jól fogja találni magát Egyháza máris kitüntette A Főtanács beavasztotta az E. K. Tanácsba, hogy itt érvényesítve tapasztalatait és munka kedvét.

Fazakas Lajos. ez a csupa szivember, akit lelkének tüze hevít és emészt, végül megtalálta nagy lelkesedése jutalmát, egyházköre egyhangúlag megválasztotta esperesévé. Az új rendszer szerint ritkaság s tehát nagy kitüntetés, ha valakit mindenki esperesének öhaját A Főtanács fileskette, a püspök ur megáldotta és ő elmondotta programbeszédét amiből megtetszett, hogy egyházközségeinek teljesen ismeri minden ügyét, baját. Megdöbbenő volt, mily sok tenni való vár rá és mekkora szükség tátonk körében minden helyen. Üdvözljük az új munkakörben s buzdítás helyett mérsékeljük munkára hajló kedvét. Kivánnunk neki kitartó jó egészséget, mert ha ez meglesz körét fölfogja virágoztatni néhány év alatt.

Ürmössy Jenőt az E. Főtanács a jószág-felügyelőség elnökévé egyhangulag megválasztotta. Mindenki örvendett, hogy az unitáriusok is rátaláltak az ők Sperker Ferencükre, aki megmutatta, hogy

a magyar földből, még ha egyházi birtok is, lehet jövedelmet teremteni. Az unitárius egyház birtokai nagyobbára bérben vannak, de az Ürmössy érdeme, hogy kitünő keretben, szép jövedelmet biztosítanak. A felügyelésnek is érezni fogja jótékony hatását az egyház s ez lesz a bizalom juthat. Kivánjuk, hogy Ürmössy Jenőnek megrongált egészsége teljesen helyre álljon.

A budapesti egyleti tagokat és előfizetőket kéri a kiadóhivatal sziveskedjenek a lakás változást egy levelező-lapon megírni, mert a lap küldését máskülönbben nem lehet pontosan teljesíteni.

Téli olvasmánnyal ellátja a Dávid Ferenc Egylet mindazokat a lelkész, tanító és gondnok urakat, akik kellő időben jelentkeznek. A Dávid Ferenc életrajzát adja 40 fillérért, s aki 10 példányt megrendel annak küld *ingyen kiosztásra* 20 drb Unitárius Közlöny, aminek 4 K 80 fillér volna az ára. Nagyobb megrendelésnél nagyobb kedvezményt nyújt. A készlet korlátozott aki hamarabb jelentkezik azt biztosíthatjuk.

A titkár urakat kéri a Dávid Ferenc Egylet választmánya sziveskedjenek a fiók-egylet választmánya névsorát beküldeni november 15-ig.

A Dávid Ferenc Egylet perselye a közgyűlésen ki volt téve és fölbontván, találtatott benne 2 K 81 fillér. Ott volt az egy fillér is s ott volt százötven tag helyből és vidékről. Hogy miért és hogy került össze ennyi és csak ennyi, arról elmélkedünk a jövő közgyűlésig.

Két pályadíjat nyert. A dr. Bedő Albert és Benkő Mihály egyházi beszéd pályázatán a 100—100 kor. pályadíjat Kovács Lajos nyerte el, a nagyajtai egyházközség ifjú lelkésze, az egyházkör jegyzője. Az egyházi főtanács nagy óvációnban részesítette a szerény, de szerencsés munkást. Mi is melegen üdvözljük.

Áz 1914. évi főtanácsi bizottság tagjai: dr. Ferenczi Géza, Lőrinczi Dénes ny. altábornagy, Kozma Ferenc. Bedő Ferenc, dr. Árkosi Gyula, Barabás András, József Lajos, Fazakas Lajos, dr. Várady Aurél. Póttagok: Ozsváth Gábor, dr. Tóth György, Németh István.

Aranykönyv.

Aranykönyv. 1. Deák Lajos és neje szül. Verebei Anna egyházunk és vallásunk iránti meleg szeretetüknek jeléül 557 korona értékű gyönyörű szőszékünket egy szép szőszéktakaróval ékesítették. Értéke 155 korona, 2. ifj. Balázs Mózes és neje szül. Sándor Juliánna ünnepi használatra egy urasztali terítőt ajándékoztak. Értéke 100 korona.

Amidőn e helyen is hálás köszönetet mondunk e szép adományokért kérjük a jó Istent, hogy a nemes szívű adakozókat — akik hitüket vallásunk iránti meleg szeretetükkel, cselekedeteikkel mutatták meg — áldja meg jólétel, hosszantartó boldogssággal s legédesebb örömeiket mindig a jócselekedetbe találják meg, hogy ez által masokat is hasonló tettekre buzdítsanak.

Lókod, 1913 szeptember 24.

Gál Mózes
unitárius lelkész.

ifj. **Balázs Mózes**
gondnok.

Sz : 562—1913.

T. P.

Pályázat tanítói állásra.

Alamoron a laszlótanyai unitárius elemi iskolánál ürességbe jött tanítói állásra pályázatot hirdetek.

Javadalom: 100 korona készpénz, kiegészítve az államsegéllyel 100 koronára, 2 szoba és konyhából álló lakás, 24 köbméter tűzifa, havonta egyszer a ladamosi vasuti állomásra a bérigazgatóság köteles fogatot adni.

Az állást elfoglaló tanító tartozik az egyház ladonos-alnori birtoka befásítására gyümölcs és akácfa faiskolát létesíteni.

Kellően felszerelt pályázati kérvények f. évi november 20-ig espres Osváth Gáborhoz küldendők Ürmösre, u p Ágostonfalva.

Kolozsvár, 1913 okt. ber 20.

Ferencz József
unitárius pászok.

A Dávid Ferenc Egylet örökös alapítói.

(Folytatás.)

45. Balogh József, Kolozsvár 100 kor.
 46. Özv. Simon Ferencné hagyatéka 200 kor.
 47. Pálfi Márton tanár 100 kor.
 48. Reiter Aladárné, Kolozsvár 100 kor.
 49. Péter Sándor és felesége Bitay Mária 100 kor.
 50. Árkossy Lajos 100 kor.
 51. Dr. Ferencz József 100 kor.
 52. Székely János mérnök Kolozsvár 100 kor.
 53. Weress Sándor 100 kor.
 54. Szentkirályi Ferenc gondnok 100 kor.
 55. Csegezi Mihály orsz. képviselő, köri gondnok 100 kor.
 56. Ballok Károly, Kolozsvár 100 kor.
 57. Pákey Lajos 100 kor.
- A 80-ik helyre jelentkezett dr. Váradi Aurél ügyvéd.
99—100. Székely László 100—100 kor.
125-ik akar lenni Gyulai Árpád pénzügyi tanácsos ur.

A Dávid Ferenc Egylet választmánya.

Tiszteleti elnökök: Ferenc József, id. báró Daniel Gábor, Fekete Gábor v. b. t. t., Ürmössy Miklós, Perczelné Kozma Flóra.

Elnök: Báró Petrichevich Horváth Kálmán. Alelnökök: Ferencz Józsefné, Kozma Ferenc. Főtitkár: Dr. Boros György. Titkárok: Györffi István, Vári Albertné.

Választmány: 1912—14. évekre: Fanghné Gyujtó Izabella, Benkő Mihályné, Nagy Gyuláné, Sincki Julia, Ürmössy Jenőné, Csifó Salamon, Gyöngyössy Béla, Hadházi Sándor, dr. Lukácsi József, dr. Mikó Imre.

1913—15. évekre: Dr. Engel Gáborné, Gräfné Gisgyörgy Ilona, Pákey Lajosné, Ürmössy Károlyné, Végh Mihályné, Zsakó Istvánné, Árkossy Lajos, gr. Gál Kelemen, Pálfi Márton, Pál Ferenc, dr. Tóth György, Vári Albert.

1914—16. évekre: dr. Boros Györgyné, Csifó Salamonné, Fangh Erzsébet, Haller Rezsőné, dr. Nyiredy Gézané, Nyirő Gézané, dr. Barabás Ábel, Kelemen Lajos, Kovács Kálmán, Székely János, Tarcsafalvi Albert, Weress József.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

Szerkesztő asztaláról	205
A németek magukról (Zoltán Sándor)	206
Nők világa: Felhívás a kolozsvári unitárius nőkhoz (Ürmösi Károlyné)	213

Nők szerepe a vallásos élet ébresztésében (Kádár Lenke) . . .	214
Egyházi és iskolai mozgalmak . . .	219
Borítékon: Pályázatok lelkeszi állásokra. — Kegyelet lerovás.	

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatású állandó ajándék az imakönyv., **SZIVEMET HOZZÁD EMELEM**, írta dr. Boros György, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany címmel 2 K 40 fill. Öt példány egyszerre rendelve 10 K. Bőrkötés arany-széllal (barna, sötétkék, fekete) 6 K. Fehér csont, selyem- és bársony kötés többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. Bőrkötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.

Sz: 606—1913.

Pályázatok lelkészi állásokra.

A háromszéki egyházkörben sepsiszentkirályi egyházközségünkben a lelkész elhalálózásával ürességbe jött lelkészi állásra pályázatot hirdetek:

Javadalom: 1. készpénz az egyházközség pénztárából évnegyedes előleges részletekben 640 K. 2. 8 hold 587 négyszögöl szántó évi jövedelme 100 K 35 fill. 1 hold 1550 négyszögöl kaszáló évi jövedelme 30 K, 2 hold erdő évi jövedelme 5. K 3. kongrua 1026 K. 36 fill. a miből 66 K 36 fill. fuvaráltalány. Természetben 3 szobából álló lakás konyhával s jó karban levő gazdasági épületekkel.

Kellőleg felszerelt pályázati kérvények 1913. évi december 20-ig József Lajos espereshez küldendő Szepsiszentgyögyre.

Kolozsvár, 1913. november 24.

Ferenez József
unitárius püsgök.

Sz: 607—1913.

A székelykereszturi egyházkörben alsóboldogfalvi egyházközségünkben lelkész nyugalmaztatásával ürességbe jövendő lelkészi állásra pályázatot hirdetek:

Javadalom: 1. Buzakepe 120 kalongya, értéke 240 K. 2. Törökbuza kepe 304 véka csős, értéke 182 K. 3. Fakepe, értéke 80 K. 4. 12 hold szántó és kaszáló, jövedelme 100 K. 5. Kongrua 1244 K. Lakás természetben 2 szoba, konyha, kamra, pincze, megfelelő veteményes és gyümölcsös kert, gazdasági fő és melléképületek.

Kellőleg felszerelt pályázati kérvények 1913. évi december 20-ig Lőrinczi István espereshez küldendő Székelykereszturra.

Kolozsvár, 1913. november hó 24.

Ferencz József
unitárius püspök.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET FEJLESZTÉSÉRE

KIADJA

A DÁVID FERENC-EGYLET

SZERKESZTI

DR. BOROS GYÖRGY.

XXVI ÉVFOLYAM.

KOLOZSVÁRT

NYOMATOTT GÁMÁN J. ÖRÖKÖSE KÖNYVSAJTÓJÁN

1913

TARTALOM.

I. Költemények.

	Lapszám.
Otthon (Gyallay Domokos)	6
Magány (Tarcsafalvi Albert)	48
Dávid Ferencz (Báró József)	70
Imádság (Mina János)	95
Székely földről (Tarcsafalvi Albert)	96
Künn a természetben (Vári Domokos)	129
Az én hitvallásom (Keresztesi Dénes)	137
Volt egyszer egy (P. Szentmártoni B.)	149
Székelyek, székelyek (Tarcsafalvi Albert)	154
Este (Szentmártoni Bálint)	174

II. Vallásos és erkölcsös tárgyú közlemények.

	Lapszám.
Szerkesztő asztaláról 1, 17, 41, 65, 81, 105, 121, 137, 153, 170, 185	205
Új időszak küszöbén 2, 25, 45,	71
Mit tesz az Unitárius Közlöny 1913-ban?	5
A D. F. E. köréből: a D. F. Egylet működése Kolozsvárt Cs-i	10
Unitárius élet Budapesten (Ujvári László) 11, 34, 74,	115
Mit hisznek és mit nem hisznek az unitáriusok? (Ürmösi Károly)	21
Mit tehetünk az Unitárius Közlönyért 1913-ban?	26
Mit hisznek és mit nem hisznek az unitáriusok? (Ürmösi Károly)	42
Egységben az erő	66
A nyári tanítás	83
A tavasz ébredése	85
A kiengesztelés (Fazakas Lajos)	86
Imádság	107
Az angol unitáriusok 100 éves jubileuma (képpel)	108
Unitáriusok és más szabadelvű hívők	123
Egy fiu levele szüleihez	129
Dávid Ferenc egyleti gyűlések	131
Évzáró beszéd a budapesti Dávid Ferenc-Egyletben (Máthé Gy.)	138
A bpesti Dávid Ferenc-Egylet XII. évi közgyűlése (Ujváry L.)	146
Az imakönyv (Kozma Miklós)	158
Meghívás a Dávid Ferenc-Egylet közgyűlésére. Báró Petriche- vich Horváth Kálmán	166
A Dávid Ferenc-Egylet XVIII. közgyűlésének jegyzőkönyve	189
A németek magukról. (Zoltán Sándor.)	206

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:

A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor 44 fillér. Egy szám ára:
24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel,
egy évre 2 korona 4 f. fizetnek,

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnok-
hoz küldendő Kolozsvárra

A szerkesztő asztaláról.

Bizalom. A bizalom az élet épületének szegletköve. Önbizalom nélkül nem élet az életünk. Ha először nem sikerült a mihez hozzáfogtunk, másodszor csak úgy fog sikerülni, ha nem veszítjük el bizalmunkat a magunk erejében. Az önbizalom újból kitűzi a célt, újból számba veszi az akadályokat és legyőzi mind a hányat, mert nincsen olyan föladat a melyet szilárd akarattal és erős elszántsággal meg ne lehetne oldani . . . ha bízunk magunkban.

Az *önbizalom* sikerei könnyen elbizakodottá teszik az embert Mihelyt erre az ösvényre lépik eltántorodik a legerősebb is. Ekkor már vakon megy. Nem hallgat sem az eszére, sem a szívére. Az ész azt tanácsolja, hogy ne menjen tovább mert onnan már nincsen visszatérés, a szív aggódva nyúl keze után, mert érezi, hogy veszély fenyegeti. Sem egyik, sem a másik nem használ, mert immár kiesett kezéből a fék s csak akkor áll meg a mikor darabokra törik a szekér s a szekeres is.

Önző vagy barátom, ennyi az egész. Azt mondod adnál szívesen a testvérednek, de hát ha nem telik . . . Pedig jól tudod, hogy ő hattagu családot tart, te pedig kettőt. De hát le kellene mondanod néhány koronáról, egy adag kényelemről s azt már csak nem teheted mert megszoktad. Mennyivel kisebb baj ennél, hogy az ő gyermekei egy kissé rongyosok, olykor nem egészen laknak jól?! De csak nem áldozhatsz fel mindent érettük. Igazad van mert önző és szívtelen vagy. Magadon kívül mást nem ismersz, nem szeretsz.

Egy ifju ismerősünk mindig fejfájásról, rosszullétről beszélt, valahányszor érdeklődtünk miért ég az arca. Álmatlan volt az éjszakája, sok a családi gond, igazán oly nehéz az élet, annyi teher nyomja. Így panaszkodott s még azt is mondotta, hogy rosszak az emberek, őt üldözik, nem engedik dolgozni. Sajnálkoztunk szerencsétlen emberünkön, de nem tudtuk kivenni mi lehet bajának igazi oka. Most már tudjuk. Az ideggyógyintézetben megtudták a valót: alkoholista az ifju s már menthetetlen. Oly rég óta használja a mérget, de mindig titokban, hogy most már titkolhatlan a baj és pusztulni kell az egész embernek, kinek atyja majdnem nyolcvan évig élt tisztességben.

A németek magukról.

Felolvastatott a D. F. E. közgyűlésében.
Kolozsvárt, 1913. okt. 26-én.

Mélyen tisztelt közönség!

Midőn abban a kitüntetésben részesülök, hogy itt e helyen a D. F. E. közgyűlésében lehetek szerencsés felolvasni, nagyon nehéz helyzetben vagyok. Előírás szerint be kellene számolnom 10 hónapi Németországban tartózkodásom alatt szerzett tapasztalataimról most, amikor csak nem egy év és három hónap telt el onnan való eljövetelem után. Jóllehet, hogy voltak tapasztalataim ott nekem is, mert pl. ettem plaesintát és cukros salátát kávéskanállal s láttam járomba fogott lovat és fölhámozott tehenet, én azonban mégis szíves engedelmeiket kérem arra, hogy ne számoljak be tapasztalataimról. Kettős okból bátorkodom ezt tenni: 1. A napilapok hasábjain Berlini levelek, Külföldi levelek stb. címek és alcímek alatt elég mindenféle tapasztalatot tárnak az olvasó közönség elé elkezdve a berlini kiárusító leányok sorsától Vilmos császár irodalmi sikeréig, úgy, hogy a tapasztalatokkal való beszámolás nagyon kopott és unalmas témává lett, no, meg nevetségessé is válhatna felolvasásom, ha elkezdenék mesélni arról, hogy ott a tanárok rémszigoruak, a studensek meg nagyon kedvesek stb. 2. Bátorkodom tapasztalataimról be nem számolni azért, mert utóvégre nagyfokú szerénytelenség lenne részemről az, ha én, egy igénytelen falusi pap, egy még csak a mesgyén álló evangéliumi szőlőműködő ilyen díszes és előkelő közönséget akarnék untatni egyéni impresszióimnak felsorolásával s akarnék nagybölcsen kitanítani olyan dolgokra vonatkozólag, melyeket ugyis ismernek, tudnak.

Minthogy azonban mégis valamit a németekről kellene elmondanom, azért vagyok nehéz helyzetben. De hogy se szerénnytelenséggel, se feltűnési viselkedésséggel ne vádolhasson senki s eleget tehessek az előírás követelményeinek is, azaz valamit mégis csak a németekről olvassak föl, engedjék meg, hogy megszólaltathassam magukat a németeket s velök mondassam el, hogy mint vélekednek önmagukról s én legfeljebb csak arra szorítkozzam, hogy néha egy-egy szerény megjegyzést kockáztassak meg.

Valahol valamikor olvastam volt, hogy amely nép önmagát csak reményvesztett pesszimizmussal tudja szemlélni, pusztulásra van ítélve. Ha igaza van e mondásnak, a német nemzet örökéletű. Minden igazi német meg van győződve, hogy nincs a föld kerekiségén szebb ország és nyelv, mint az övék, hogy kultúra el sem képzelhető német befolyás nélkül és a németnél nagyobb hatalom s erő nem lehetséges. Intézményeiket, írásaikat, művészi alkotásaikat mind-mind az erős nemzeti önérzet hatja át. Mintha mindenre fel volna vésve Bismarck híres mondása: Mi, németek nem félünk a világon semmitől, csak Istentől. Még legszembetűnőbb hibáikat is faji kiválóságuk bizonyítékainak tekintik. Ha mi magyarok azt tartjuk, hogy a világ első katonája a magyar huszár, ők viszont azt hiszik, hogy a világ első nemzete a német. De halljuk ezt tőlük maguktól.

Kutzen Das deutsche Land c. könyvének 35. lapján büszke önérzettel írja, hogy «Németország az egész világnak nélkülözhetetlen szíve éppen úgy, mint ahogy nélkülözhetetlen a testben a testi szív» (Gerade so wie das leibliche Herz, mit dem es oft verglichen wird, des ganzen Körpers bedarf, so ist Deutschland das der ganzen Welt bedürftige Herz). S ebben az országban feltalálható mind az a szépség kicsinyben, amit egész Európára szétszórta a Gondviselés. Amint *Werner Sombart* írja «Die Deutsche Volkswirtschaft im 19. Jahrhundert» c. munkájában. «Megtaláljuk itt a szláv kelet alföldjét, a hegyvidéknek és hűlámok síkságnak a britt szigeteken levő különös váltakozását, meglepő változatosságát a görög, szabályosságát az olasz és felföldjeit a spanyol félszigetnek». Azonban ha Németországot híven akarjuk jellemezni, hozzá kell tennünk: van valamije mindenből, de csak szerény közepes mértékben.» Nincs meg itt az orosz puszták monoton végtelensége, melyek fölött a nyár és tél egyaránt szigorú zsarnokként uralkodik, nincs meg az északi fjordok fensége, sem Franciaország napsugaras meleg levegője, vagy

a kékegü délnek bújja, nyugalmas szépsége». «Ezt el kell ismernünk anélkül, hogy megszűnnénk az országot, mint hazánkat szeretni. Azt a jéggel és sziklával borított földet melyen a szeretetet és fájdalmat megismerte, gyermekeit nagyra nevelte, éppen úgy, vagy talán még jobban szereti a szamojéd, mint a svájci szép hegyeit, vagy a kanipány lakója a Liris völgyét», írja tovább *Sombart* mintegy megokolva, miért kell a németnek a saját hazáját minden más országnál jobban szeretni.

S ez az ország, mely Európának minden földrajzi és természeti sajátosságát magában egyesíti kicsinyben, a világ kulturájának sugarait is összegyűjti, egyesíti. Nemcsak földrajzi, hanem kulturális szempontból is Európa közepe Németország, mondja Paulsen Frigyes (Das Deutschtum im Auslande Jg. 22. Nr. 1.) A természet azt a szerepet adta neki, hogy közvetítő legyen Nyugat és Kelet, Észak és Dél között s ezt a szerepet évszázadok óta teljesíti mint a szellemi kincsek kieserelője. Felvette és feldolgozta magában az idegen kulturák elemeit s a befogadottat és sajátjából alkotottat oly mértékben adta tovább, ahogy más nép egy sem. Egy nagy nép sem nyitott soha olyan tág teret idegen kulturák beáramlásának, mint a német. Olasz, francia, angol, görög és északi művészeti, bölcsészeti, irodalmi befolyások állandóan érvényesülhettek Németországban. «Ha a német népnek ezt a befogadó tulajdonságát az idegen dolgokkal szemben — folytatja Paulsen — sokáig vegyes érzelmekkel szemléltük, sőt néha mint «külföldieskedést» szídtuk is, most amikor politikai létünk biztosítva van, örülhetünk neki, mert az emberi szellem kulturális kincseinek olyan gazdagságát juttatta nekünk, mely páratlanul áll» (Haben wir diese Aufgeschlossenheit des deutscher Volkes für fremdes Wesen lange mit gemischten Gefühlen betrachtet, auch wohl als «Ausländerei» gescholten so dürfen wir jetzt, wo unsere politische Existenz gesichert ist, uns ihrer freuen: sie hat uns einen Reichtum an Schätzen menschlicher Geisterkultur zugeführt, wie er einzig dasteht») «Ha azonban a német nép túlságos mértékben is vette föl más nagy kultúrnépek szellemi javait, szellemi exportot oly nagyot tud felmutatni, minőt a hellének kora után egy nép sem, még a francia sem. Különösen Kelet felé». Ugy, hogy Paulsen kifejezése szerint: Deutsche Bildung — Menschheitsbildung, a német műveltség az emberiség műveltsége, vagy amint *Kutzen* fennebb említett művében idézi Forbigertől egy helyen, a szellemi életfája, mely Németországban nőtt

messzenyuló gyökereivel minden korból és tájékról szívja táplálékát, ágait és lombjait pedig kiterjeszti minden nép fölé, szellemileg tápláló és felüdítő gyümölcsöket nyújtva nekik élvezés végett».

S ilyen nagy kulturális hatást egy olyan nép fejt ki, mely évszázadokon keresztül sok részre volt szétdarabolódva s jóllehet hogy ma egy, egységes birodalom keretei közé van befoglalva, megtartotta ezen belül mindmáig szétiagoltságát. S a külföldről sokszor kigunyolt eme szétiagoltságban látják a németek kulturális erejöknek fundamentumát. Az évszázadokon keresztül való szétdaraboltság következtében kereskedelemnek, tudománynak, művészetnek egymástól független középpontjai támadtak, melyek egymással nemes versenyre keltek. Minden királyság, hercegség törekedett, hogy egyeteme a művelődésnek minél messzebb világító tűzhelye legyen. Ez teremtette meg azt a sok egyetemet, mely oly nagy kulturális jelentőséget ad Németországnak, minthogy itt a tudományos tevékenység székhelye általában véve az egyetem s a birodalom legkiválóbb tudósai egyszersmind egyetemi professzorok is voltak mind a mai napig.

Hogy mennyire tudják ezt a németek, annak bizonysgául elegendőnek tartok pár idézetet W. Rein jénai egyetemi tanárnak a Wartburgstimmen 1. évfolyamának első számában Die Bedeutung der deutschen Kleinstaaten für unsere Zeit (A német kis államok jelentősége korunkra nézve) cím alatt megjelent tanulmányából. «Egy jóságos végzet megőrizte Németországot — írja Rein — Franciaország sorsától, melynek szellemi és művészi érdekei a fővárosba, Párisba centralizálódnak. Franciaország részére csak ez az egy középpont létezik, mely felé törekszik minden, mi jelentőssé akar lenni s magáról beszéltetni kíván. Ez a középpont az a fényforrás, mely Franciaországot megvilágítja, minél távolabb van e középponttól, annál homályosabb, annál csöndesebb minden. Németországban sok középpontja van a szellemi és művészi életnek, melyek közül néhány, mint Berlin, Leipzig, München stb. különösen kiemelkedik. Franciaország szellemi centralizációjával szemben Németország decentralizálásban rejlik ma is az apró német államok hivatása. «A politikai fejlődés és a német birodalom egyetemes szervezetébe kapcsolás tőlük sok jogot elvett, mit a központi hatalomra ruházott át, de a belső életre nagyon fontosat, sőt egyenesen a legfontosabbat meghagyta nekik, t. i. a szellemi kultúra területét, a vallásos erkölcsi tudományos és művészi érdekeknek ápolását».

A sok apró államban széttagozódott, de azért egységes német nép jellemvonásait következőképpen írja le *Hans Meyer* *Deutsches Volkstum* c. művében: A német lélek leglényegesebb tulajdonsága az értő és akaró, különösen pedig az érző tevékenységnek befelé irányulása, mi a *német bensőséghez* (deutsche Innerlichkeit) vezet. Ez olyan mértékben egy népben sincs meg, mint a németben. Ez alkotja alapját minden más jellemvonásának. A léleknek e bensőségét hosszú századokon át Németország természeti és klimatikus sajátosságai fejlesztették ki. Hasonlóképpen a *német természetérzék* (deutsches Naturgefühl) is, mely a szabad természet nagyfokú szeretetében nyilvánul meg. A lélek bensőségéből nyeri gazdagságát a németek érzelmvilága. Minden, mi kívülről a lélek mélyéig jut, különösebb mértékben üti meg a szív érzéseinek hurját s a németnek minden életnyilvánulása az érzésnek meleg hangját viszi a külső világba. A bensőség az érzelmi szférában így olyan tulajdonsággá alakul át, mely egy nép jellemében sem fordul elő annyira jellegzetesen, mint a németében s melynek megnevezésére csak a németnek van eredeti szava. Ez a *német kedély* (das deutsche Gemut). Ez adja meg a német jellemnek azt a meleg tonust, melyet megérez minden idegen a németekkel való érintkezés alkalmával. Ha a benső érzelem mértékfölöttivé lesz és az akarát s intellektus bilincseit ledobva önmagával telik el, létrejön a *német szentimentalizmus*, mely gyakran szolgál más népek gunyolódásának céltáblájául, mint vélt vagy valódi gyöngeség.

Akinek belső lelki élete olyan élénk, mint a németnek, másnál jobban érzi az öntudatlanból fakadó homályos erőknek és ösztönöknek uralmát. Ez érzetből fakad a *miszticizmus*, mely a német nép életében oly nagy szerepet játszik. Önlékét, mely annyi ismeretlen eredetű érzéssel van sokszor teltve, áhítatos félelemmel szemléli, ezért szent előtte keblének belsője. Innen van az érzésnek szepplőtlensége, mellyel elrejtli belső szentélyét profán pillantásoktól, innen az az áhítatos komolyság is, mellyel szívét csak azelőtt tárja föl, ki teljes bizalmát bírja.

Lelkivilágának eme sajátságainál fogva minden igazi német *individuális*, azaz a magánosságnak kedvelője, ki a zajos társadalmi életől irtózik s társas életében legfeljebb egy kis meghitt, rokongondolkozásauból álló körre szorítkozik. E tulajdonsággal függ össze a hallgatásra való hajlandóság, mi különösen az északnyugati és havaslakó németet jellemzi.

A németek érzelmességét ridegebb lelkületű népek *gyermekiességeknek* szokták tekinteni, de ezt *Meyer* kitüntetésszámba veszi, mert a gyermekiességgel együtt jár a lélek *egyszerűsége, igazságossága, becsületessége, jószívűsége, részvéte, komolysága, derűltisége*, melyek mind tulajdonságai a németnek. E sok kiváló tulajdonság mellett elismeri *Hans Meyer* a német jellem árnyalatait is, de azokat a jó tulajdonságok szélsőségbe hajlásából vezeti le. Pl. a naiv egyszerűség tulhajtásából jön létre az *együgyűség*, az igazságosságból és becsületességből a *durvaság* és *nyersség*, a jószívűségből a *könnyelműség*, a komolyságból a nehézkes *komorság*, vagy mogorvaság. Minthogy minden nép más nemzetek árnyalatait szívesebben látja meg, mint fényoldalait, nem csoda, *Meyer* szavai szerint, hogy az idegenek e hibákat gyakran emelik ki, mint lényeges jellemvonásokat, nem csoda, ha nem is fejeződnek ki oly gyakran és oly erősen, mint ahogy a valóban». (i. m. 13—15. old. rövid.)

Minthogy minden népnek jellembeli sajátosságai leghevebben nyelvében fejeződnek ki, halljuk, mint vélekednek a németek saját nyelvükről. *Oskar Weisz* a fennebb idézett műben a német nyelvről írva, azzal kezdi jellemzését, hogy «kétségtelenül bőven szolgáltat okot a német nyelv a fantáziának arra, hogy szárnyait kibontsa». Jóllehet, hogy kiemelkedő tulajdonsága a német nyelvnek a festőiesség, mi különös szép hangfestéseiben és szóösszetételeiben nyilvánul meg, mégis nagy, a misztikus homályosságra törekvés. Kifejezéseiben szereti a bizonytalanságot és akárhányszor a képzelődésre bizza a mondat értelmének kitalálását. Ezt különösen a szórend nehezkesége okozza, mit kiemelt már *Nagy Frigyes* is a német irodalomról írt munkájában, hol főlemlíti többek között, hogy gyakran csak egy lapnak a végén lehet megtalálni az ígét, melyből kisül az oldalnyi mondat értelme. Elég gyakran kemény próbát kell kiállani türelmünknek, míg kihámozzuk egy hosszú mondat szerkezet értelmét. Ki olvasott már végig német könyvet, igazat ad *Weisz*-nek. Nehezíti és homályosítja a stílust még az is, hogy a névelő és hozzátartozó főnév közé egész sereg bővítőményt be lehet rakni anélkül, hogy megsértődnék a német nyelv szelleme s ennek bizonyítására idéz *Weisz* egy hirlapi mondatot, melyben éppen 23 szó van beékelve a főnév és névelője közé. Tehát végeredményben a német nyelvnek legfőbb jellemvonása a misztikus homályosság, mely akárhányszor többet sejtet, mint amennyit mond s mely

elég hiven megfelel a német lélek miszticizmusra hajló bensőséges zárkózottságának.

Most pedig végezetül, midőn elmondattam röviden néhány kiváló német szellemmel, hogy mint vélekednek országukról, kulturájokról, népek jellemvonásairól, nyelvekről, legyen szabad nekem is néhány észrevételt kockáztatnom. Amil felolvasásom első felében jeleztem, a németek erős nemzeti önérzetét tükrözik vissza az idézett jellemzések is. Ez erős faji és nemzeti önérzet alkotja a német nagyságnak alapját. Ez teremtette meg azt a félelmes erőt, mit a politikai és kulturális Németország egyformán képvisel. Erre nevelik az iskolában a gyermeket, az egyetemen az ifjút. Tehát a nevelésre óriási súlyt fektettek és fektetnek. Nevelési célok pedig általában az akaraterő fejlesztése. Ezért megvetés tárgya az akaratnélküliség. Sigazuk is van, mert szilárd jellemű embernek erős akarata is van. A művelődésnek, haladásnak is csak erős akarátú emberek lehetnek előmozdítói. Hol megvan az erős akarat, csak ott van meg a képesség arra, hogy mindenből valami hasznos tanulságot levonjanak s gyakorlatilag azt érvényesítsék. Kik erre képtelenek, azokra talál *Paulsennek* e mondása: «Nur der taugt nichts, der selbst nichts weiss und auch nichts wissen will».

Mennyire szükségünk volna nekünk, magyaroknak egy kis józan nemzeti önérzetre és erős akaratra! Mennyit tanulhatnánk e tekintetben a németektől! De mi úgy gondoljuk, hogy bőven elég nekünk, ha jól értünk ahhoz, miképpen lehet és kell a közélet minden számottevő emberét meggyanúsítani, rágalmazni, jól veszekedni, botrányokat rendezni és — politizálni. Hol itt a nemzeti erkölcsöket, vallásos érzést, tiszta hazafiságot feltő és védő faji önérzet? Hol a tiszta jellemeknek értékes tulajdonsága: az erős akarat?

Vajha a németektől megtanulhatnók e kettőt s értékesíthetnők hazánk, egyházunk javára!

Ébredett-e fel az Önök lelkében ez az óhajlás? Ha igen, elértem célomat a németek megszólaltatásával, ha pedig nem: bocsánatot kérek, hogy türelmüket igénybe vettem és untattam e felolvasással.

Zollán Sándor.

NŐK VILÁGA

Felhívás a kolozsvári unitárius nőkhöz!

Már régen él lelkemben egy gondolat, melyet kifejezésre szeretnék juttatni a mi kedves lapunkban.

Előre is nagyon kérem kedves nőtársaimat, tegyék magukévá e kérdést s akinek célhoz vezetőbb gondolata vagy terve van, az közölje véleményét, mert hiszen: „több szem többet lát“. És tegyük hozzá — sok szív összedobbanása nagyobb melegnek válhatik forrásává!

Közeledik a zord, fagyos tél és sajnos, mind inkább gyérül templomunkban a hallgatóság száma. Egyik panaszol, hogy hideg a templom. — Fűteni kellene! mondja a másik. Istenem de szívesen elmennék, ha egy kissé melegebb lenne, szól a harmadik. És így tovább . . . sok a panasz s kevés a hallgató!

E panasznak eleget tenni nagy dolog ám, jól tudom. De ha megkérdezzük szívünket s meleg zzeretettel foglalkozunk e gondolattal, hátha megtaláljuk a helyes megoldást.

Kedves nőtársaim! Nemsokára itt van a szeretet ünnepe: karácsony! Ki ne várná örömmel eljövetelét? Gyermekkorunk bú-bájos emlékei, csillogó poézisse fűződnek a karácsonyhoz és most mint komoly felnőttek nem újra és kétszeresen éljük át a régmúltat gyermekeink boldog örömeiben? . . .

Szent öröm ez bizony! Fölmagasztosítja érzelmeinket s valami csodás, mélységes hálára kötelez minket. Hálára Isten iránt, ki lelket oltott belénk s hálára Jézusunk iránt, ki világosságot gyújtott lelkünkben s a szeretet melegét plántálta sziveinkbe.

Világosság és melegség! . . . E kettőt czélozzák soraim, a midőn arról szólnak, hogy fűtsük és világítsuk templomunkat.

De hogyan fogjunk hozzá, hiszen ezer és egy akadályba ütközik? Mondhatják sokan. Ez igaz, sőt az is bizonyos, hogy nagyon sok idő, hosszú évek telnek bele, míg a célhoz érünk. De erős akaratral, bizó kitartással lefogjuk győzni a kezdet nehézségeit.

Szülők, Nénik, Bácsik, Nagymamák és Nagyapák! Mindannyian kik „angyalok“ szoktunk lenni, nem rövidítjük meg szereteteinket, ha pár fillért elvonunk az ajándékoktól vagy a drágább helyett olcsóbbat választunk.

A karácsonyfa gyertyácskái még tündöklőbben ragyognak majd s gyermekeink valami édes öntudatlan sejtéssel szívükben, még jobban örülnek ajándékainknak.

Ez volna az első lépés. És aztán . . . aztán a szeretet, az

együttérzés, mely bennünket a közös cél érdekében összetartana, ezer módot és eszközt találna arra, hogy első filléreinket koronákká varázsoljuk. S ha későre is, de végre elérjük célunkat, akkor jutalmunk lesz kedves nőtársaim a boldogító öntudat, hogy a krisztusi szeretet melegének s az evangéliumi világosságnak terjesztésében mi is részesek vagyunk.

Ime egy vékony kis czérnaszál, kezökbe adom kedves hölgyeim! Vajha e gyöngye szálacská vastag fonallá erősödnék, melyet ne téphessen szét sem a nemtörődomség gúnyos lekicsinylése, sem a kishitűség csüggedése! . . .

Adná Isten, hogy e pár sor ne maradna kiáltó szó a pusztában és megérhessük, hogy nekünk is világított és fűtött templomunk lesz.

Ürmösi Károlyné.

Nők szerepe a vallásos élet ébresztésében.

Felolvasta jun. 15-én Sepsiszentkirályon a Dávid Ferencz egylet ünnepélyen

Kádár Lenke okl. tanítónő.

Egy fontos és a mindennapi élet köréből merített témáról, a vallásos élet terjesztésében a nők szerepéről, kívánok egy pár szóban elmélkedni.

Megvallom, meglehetősen aggodalommal, de elég lelkesedéssel vettem a tollat kezembe, hogy az ügyvivő elnök úr felkérésére én és a mi nagy Dávid Ferencünk emlékére szentelt vallásos összefogételünk gyűlésén olvassak fel.

Előre jejem, hogy szereplésem ezen a téren első s épen ezért, ha nem elég bő megvilágításban fejtegetem az általam igen fontosnak ítélt témát, kérem szives elnéző figyelmüket.

Lássuk tehát mit tehetünk mi nők a vallásos élet terjesztésében.

A vallás általában szívünk fölemelkedése Istenhez és hit Istenben. Az ember hittel él és bizalommal a jövőben Akinek hite nincs, jövője se lehet. A hit Isten ajándéka, mellyel az emberség meg van áldva. A vallás lelki szükséglet, mely nélkül a lélek üres és sivár lenne.

Már a legrégibb népeknek is volt valami hitük vallásuk. Az ők vallásuk előttünk ismeretlen rettegő félelemben nyilvánult, míg a mi hitünk boldogító és megnyugvást hozó. Az élet nagy harcában a sors különféle csapásai alatt megtört lélek, a boldogító hitben keres és lel megnyugvást, vigasztalást.

Mivel a vallás mindenkire nézve üdvös, ezért arra kell törekedjünk, hogy minden ember minél hamarabb megismerje, jobban mondvá megérezze azt az igazi boldogságot, mi a vallásosság

nyomán fakad. Tehát a gyermeknek már a gyermekkorban kell a vallásosságát ápolni, mert ha felvilágosodott fejjel kell keresnie Istent, azt nehezen és ritkán találja meg. Rousseau ugyan azt mondja, „hogy a vallásos-érzet felébresztését arra a korra kell halasztani, mikor már az ifjú elméje elég érett Isten eszméjének megértésére.”

Igaz, hogy az emberek által alkotott Istenség fogalmát nem érti meg a gyermek. De vajjon az emberek Istenről okoskodásuk közben nem jutnak-e el olyan ponthoz, melyen belül nem tudnak hanem csak éreznek? Így a gyermek lelke nem érti meg az Istenség fogalmát, de szíve megérzi a vallás melegét s vallásos ösztöne alkalmassá teszi idővel a vallásos eszmék befogadására. A vallásos érzet velünk született, tehát nem kell oltani, hanem csak a szunnyadó vallásos érzetet kell fölébreszteni és ápolni a gyermek lelkében.

A szunnyadó vallásos-érzet felébresztésére legalkalmasabb a nő, különösen az anya. Hisz ki állhatna oly közel a gyermek szívéhez mint az anya. Ő vigyáz rá gondozza, ápolja, igyekszik kitalálni még a gondolatát is. S a gyermek is anyjához ragaszkodik legjobban s a mit ártatlan lelke tőle sajátított el azok maradványok. Fröbel szerint „az anya és gyermek egymásra mosolygásával kezdődik a vallásos érzet.” Tehát az anya van hivatva arra, hogy a vallásos érzetet felkeltse és ápolja gyermeke szívében, megismertette és megszerettetve Istent, mint Atyánkat. Azért kell a vallásos érzelmeket felkölteni és ápolni a gyermekkorban, mert az ekkor gyűjtött nagy érzések kihatnak egész életünkre elkísérnek koporsonkig.

A gyermek lelke hasonlítható egy tiszta fehér laphoz, melyre a szülők vagy nevelők olyan képet festhetnek a melyet akarnak. Vagy lágy viaszhoz, melyet tetszés szerint lehet idomítani. S ha az anya vagy nevelő a kis korban belecsepegteti a gyermek szívébe a szeretetet Isten iránt szóval vallásosan neveli, akkor az a gyermek vallásos lesz.

A vallásos érzet ápolására valók az imádságok. Az ima a szívnek fölemelkedése Istenhez, melyet lelkünk javulásáért szívünk tisztulásáért mondunk.

Az imádságok megtanítására legalkalmasabb a gyermekkor, mert a lélek ekkor a legfogékonyabb a jó és szép iránt. S megtanítása az anyára vagy nevelőre vár.

Lehet e szebb látvány mint az, mikor a kis gyermek ártatlan arccal, összefogott kezekkel és sejpítő szavakkal mondja az ő kis imáját. Kisebb gyermekeknél elég ha az ima egy-két szóból áll. A gyermeki ima a jó Istennek úgy is kedves. A legenda szerint az Úr trónján ülve hallgatta egyik főangyal énekét s egyszerre félbeszakítja, mondván: „megállj angyal egy kis gyermek imádkozik lenn a földön hadd hallgjam azt előbb!”

Mivel az Istennek kedves az ima s a gyermek szívébe is megnyugvást hoz, ezért nem szabad egy szülőnek sem elmulasztani azt, hogy gyermekét megtanítsa imádkozni. De nem elég csak megtanítani az imádságokat, hanem azt gyakorolni is kell, mert amint a testnek gyakorlásra van szüksége, hogy egyes dolgokat elsajátítson, úgy a léleknek is gyakorlás kell, hogy a vallásosságban megerősödjék.

Ha a rövid imákból a gyermek megtanulja Istent szeretni és imádni, akkor önként fogja kérni édes anyját, hogy tanítsa őt egy hosszabb imára. Természetesen a gyermek kívánságát megtagadni nem szabad.

Hogy a gyermekek jó vallásosok legyenek ennek főkelléke a jó példa. Mert igaz az a mondás „a példa vonz“. A gyermekek, hogy úgy mondjam valóságos kis majmok, utánozzák mindenben szüleiket, s ha a példa rossz, rossz lesz az eredmény is. Ezért a szülők vagy nevelők mindig úgy járjanak el dolgaikban amiből a gyermekek is érezzék; hogy ők Istent szeretik és imádják. Már a szülői háznál szokja meg az a gyermek, hogy úgy lefektében, mint felkeltében és munkája közben is kérje Isten segédelmét. Megtanulja pedig ezt abból, ha látja hogy az az apa, anya vagy nevelő nem fog addig munkához míg nem kéri Isten segédelmét, s ha elvégezte hálát ad az ég Urának a kegyelemért. Szeretessük meg a gyermekekkel az Isten házáat látogatni. Igaz ugyan, hogy imádkozni nemcsak a templomban lehet, de a templomban megjelenésünkkel külsőleg is kinyilvánítjuk, hogy mi Istenhez ragaszkodunk, s az együttimádkozásnál a lelkesedés is nagyobb. A templomba járásra azonban kényszeríteni nem szabad, mert ennek nem haszna, hanem csak kára lenne.

Továbbá elégítsük ki a gyermeknek a vallásra vonatkozó tudásvágyát, ezáltal könnyen Isten ismeretére juttatjuk.

Ilyen módon a gyermek már a szülői háznál megismeri Istent. megtanulja szeretni és imádni. A feladat további megoldása az iskolára vár.

Az iskola csak oktat, tudományt ad és az ártatlan gyermeki lélek érzelmeit a szülői háztól hozott helyes szokások gyakorlásában megerősíti, vagy rosszabb esetben a helytelen, téves utról jó irányba tereli. S ha a szülői háznál jó vallásos alapot kapott, akkor az iskola könnyen fejlesztheti a gyermek vallásos érzelmeit.

Itt is elsősorban a tanítónak kell vallásosnak lennie. Tanításában mindig megérezzék az igazi vallásosság, tehát ne csak vallás órán adózzon hálával Istennek, hanem tanítása közben előforduló esetekben is, hadd lássa az a gyermek, hogy Istent szeretnünk kell.

A vallásosság ápolására szolgálnak a vallás órák, hol az avatottak bővebben megismertetik a gyermekeket Istennel és az

ők vallásukkal. Mivel az iskolai vallás nevelés rendesen a papok dolga, ezért ezt bővebben nem is tárgyalom. — A gyermek vallásosságát fejlesztheti az iskola, a közistentiszteletek s a gyermek értelmi világához megfelelő imák és beszédek által. Mivel az egyházi ének is a vallásos érzelem nemesítésére való ezért jó ha már a szülői háznál hall a gyermek egyházi énekeket, de az együtténeklésre különösen az iskolának kell nagy gondot fordítania. Az egyházi zene minden vallásnak kiegészítő része. Hisz az egyházi énekek éneklésével is imádkozunk dalban. Az együttes énekléssel fokozódik a lelkesedés s a dal szárnyain fölemelkedve, mintegy közelebb érezzük magunkat Istenhez. Az iskola tehát erősítse meg a gyermekben az Isten félelmet és szeretetet, ismertesse meg a vallását, s akkor vallásos embereket ad a társadalomnak.

Az iskolába járás azonban nem azt jelenti, hogy az anyák, nevelők teljesen levegyék a gondjukat a gyermekről ezt mondván, „hadd lássa mit csinál vele a tanító“. Sőt ellenkezőleg! Ép úgy kell vigyázni, most is talán még inkább a gyermek vallásos érzelmére, mint az iskolába járás előtt, mert a könnyen rosszra hajló gyermek vigyázat nélkül csak hamar elfelejti azt a sok jót, amit ő és a tanító plántálgattak szívébe. Épen ezért szülő, nevelő és tanító együttes erővel, egymást támogatva munkálkodjanak, mert csak így érhetik el céljukat, így nevelhetnek igazi vallásos embert, Istennek kedves gyermekeket.

De a nő működése a vallási téren nem merül ki a gyermekek vallásosságra nevelése közben. Kíváncsi hogy mi is buzgó gyermekei legyünk Istennek. Életünket úgy rendezzük be, hogy az mintája legyen az Isten félelemnek és szeretetnek. Vegyünk példát a régi nőkről kikiről el kell ismernünk, hogy vallásosabbak voltak mint mi. Törekedjünk arra, hogy minél Istenfélőbbek és igazabbak legyünk, mert az igazi lelki boldogságnak a nyitja a vallásos érzelemben rejlik.

Legyünk mi is buzgó hallgatói Isten ígéjének ép mint a régiek. Ne tartson vissza minket az Isten házától a dolog. Hisz van a hétnek 6 napja, az alatt eleget dolgozhatunk, annyi időnk, mialatt az Isten házába elmenjünk csak akad. Persze a templomba menéshez lelki vágyódás kell, mert e nélkül nem ér az sokat, mondhatni semmit. Ha valaki testileg van csak jelen, de lelke messze a templomtól elkalandoz, akkor az ott lét ére-e sokat? Tehát igaz töredelmes lélekkel lépjünk az Úr házába. Ne feledjük az Úr szavát: „Old le a te saruidat, mert ez a hely szent.“ Hagyjunk künn minden földi bajt, gondot, szenteljük azt az órát igazán Istennek, mi által a mi lelkünk megnyugvást, vigasztalást és erőt gyűjt az élet küzdelmeire. Hagyjuk el ezen kicsinyességeket; az én ruhám kopott, nem elegáns, ezért szégyenlem a templomba menni, mert ott sokan látják és megszólhatnak. Istenem hát még a

templomba járást is divatból, nem lelki érzésből kell gyakorolni? Az Isten nem személy válogató. Neki nem látni vágyó hallgatóra, hanem tiszta-lelkű, mély érzelmű, őt igazán hívő lélekre van szüksége. Ezért mondja az írás is: „Gyerme kem add nekem a te szívedet, mert a szív te magad vagy”. A szív a te életed, ebből fakadnak az élet cselekedetei.

Vigyáznunk kell azonban arra, hogy a templomba járás és vallásosság ne hogy alakossággá váljék. Mert inkább kedves a jó Istennek az a hívő, — habár ez nem is tud mindig a templomba elmenni — ki otthonában is vigyáz rá, hogy Istennek mindig tetsző dolgot cselekedjék és gondosan őrködik az Isten félelem, béke és szeretet felett, mint az ki pontosan szalad a templomba, ott elmondja megszokott imáját, de hazatérve megfeledkezik Istentől, vallásról és folytatja addigi életét. Az igazi vallásossághoz tartozik tehát az Istenes élet. Ne csak a templomba járásról tűnjék ki a mi vallásosságunk, hanem tetteink bizonyítsák, hogy mi Istennek méltó gyermekei vagyunk.

Különösen mi unitáriusok a szabad eszmék követői legyünk vallásosak, mert a nagy ár között csak így tarthatjuk fel magunkat. De mikor az Isten szeretet terjed, terjedjen a felebaráti szeretet is. Különösen a nők azok, kik sokat tehetnek a felebaráti gyűlölet megszüntetése érdekében. Szeressük embertársainkat, támogassuk egymást jó és balsorsban. S ha valamelyikünket csapás éri vigasztaljuk a vallás szentereje által. „Hisz vigasztalni és imádkozni úgy is jól esik a nőknek”.

Továbbá legyünk lelkes tagjai egyházunknak, érte tehetségünkhöz képest úgy szellemi, mint anyagi áldozatokra is készek legyünk. Vegyünk részt a vallásos mozgalmakban, milyenek a vallásos összejövetelek és Dávid Ferenc gyűlések, mik szintén a vallásosság fejlesztésére és ébrentartására valók. Örömmel segítünk az ünnepélyek rendezésében, de ne haszonból cselekedjünk, hanem igazi vallásosságból, mert csak így lesz lelki megnyugvásunk. De ezeket nem mondva is a vallásos nő jó szíve megtalálja azt a helyes utat, melyen haladnia kell a vallásosság terjesztése közben.

Ezzel felolvasásom végéhez értem, csak még arról kívánok megemlékezni, hogy talán a mai kor embereinek vallásossága nem a létért való küzdelem miatt nyomodik el, hanem azért mert gyermek korában nem nevelték és ápolták a vallásos érzelmeit. „Azt mondják a varga ne hagyja el a kaptát.” Én se távozom hivatásom mezejéről. Mindig és mindenben hozzátok fordulok ti szülők, nevelők. Kérve-kérlek legyetek vallásosak s gyermekeiteket is neveljétek Istenfélelemben és tiszteletben. Tegyetek jó alapot az élet kezdetén gyermekitek lelkében a vallásosság megerősítésére s akkor higgyétek el több meglepődött és boldog ember lesz a világon.

Ne feledjétek ti szülők, nevelők és tanítók, „hogy egy szemernyi élő hit többet ér egy mázsa tudománynál.”

Igyekezzünk tehát, hogy minél vallásosabbak legyünk, mert csak igaz jó és vallásos emberek alkothatják meg Isten országát e földön.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A „Dávid Ferenc Egylet” első vasárnap délutánja. Soha kor annyit vallási dolgokkal és annyi megértéssel nem foglalkozott, mint épen vallástalannal kikiáltott századunk. Hogy mennyire igaz ez, semmi jobban nem igazolhatja, mint a Dávid Ferenc Egylet nov. 30-án, délután tartott bibliai estélye. A szorongásig telt teremben, ott láttunk Kolozsvár vallásosan érző és gondolkozó műveltjei közül sokakat. Eljöttek, hogy jelenlétükkel tanuságot tegyenek vallás és művészet szeretetükről, a szép-iránti lelkesedésről. Eljöttek, hogy filléreiket egy nemesügy szolgálataiba rakják össze, hogy segítsenek egy közérdeket szolgáló Egyesületet munkája kivitelében.

Az egyesület sem marad adós a maga részéről. Olyan művészi műsort állított össze közönsége részére, melyben a legkényesebb izlésűek is gyönyörködhetnek. Az est központja Dr. Boros György felolvasása volt. Az ő szövetségi szent nép vallási legendáit, élet küzdelmeit újra elevenítette a közönség előtt. Előadását Doré művészi vetített képei kísérték, melyeket Dr. Hintz Györgyné urnő és Dr. Északi Ödön ur készítettek nagy fáradsággal, de annál kiválóbb művészi érzékkel. A felolvasó ér-

tékes nagy gondolatokat adott, a szép képek állandósították, rögzítették a gondolatokat. A közönség lelkesen ünnepelte a felolvasót és a képek művészi mestereit.

A felolvasás után elkelő hangverseny teremmé nőtte ki magát kicsiny termünk. Művészek művészi produkcióval gyönyörködtették a közönséget. Vajjon szükség van-e külön dicséretre, ha a neveket megemlítem. Hisz Retezár Katica k. a. gyönyörű soloja. Sipos Irénke k. a. művészi zongora kíséretével ön-ön magának a dicsérete. Szász Edith urhölgy zongora művészetét pedig igen sokan jobban ismerik, semhogy arról külön dicsérettel kellene megemlékeznünk. Csupán annyit mondhatnánk, hogy a közönség tökéletes játékában minden újabb alkalommal inkább gyönyörködik és meleg szeretettel ünnepli, amint ezt ez alkalommal is tette. Köblös Ferenc ur immár két művész. Talán szűk is ez a dobogó számára. Annyi megértésben, annyi szeretetben azonban sehol sem fog részesülni, mint közönségünk, amennyiben részesítette. Hegedű játéka Höntz Arisztid ur precíz zongora kíséretével elbűvölte a hallgatóságot és néma csöndben élvezte mindenki a művészi szépet.

Mit mondjak még? Hivjam e

közönségünket a következő három délutánra? Hiszen hívás nélkül is jönnek, kik az elsők ott voltak és velük jönnek sokan mások is. *Ór.*

Csegezi Gábor. a bágyoni unitárius egyházközség volt gondnoka, tisztelekbeli keblbi tanácsosa, a vármegye törvényhatóságának tagja, földbirtokeos életének 61-ik, boldog házasságának 36-ik évében váratlanul elhunyt.

Csegezi Gábor oly családból származott, a mely az egyházat, a közügyet mindig önzetlenül szolgálta. E kötelesség teljesítésben nem terhet, hanem lelki örömet érzett. Ezt bizonyítja a halála fölött és a temetésén megnyilvánult impozáns részvétel. Váratlan elhunytát özvegye, öt leánya s testvérci Csegezy Mihály ny. kir. táb. bíró egyházközi f. gondnok, nagyszámu rokonság és jó barátai gyászolják és fáljalják.

Elhunytak. Özv. Gyulay Lászlóné, néhai kolozsvári gondnokunk özvegye, a jótékonyágban fáradhatlan, a kolozsvári jótékony nőegyletek buzgó kezdeményezéje és éltető lelke. Nagy család gyászolja a szép időt, 80 évet élt, nemes szívű asszonytságot.

Templomszentelés A kövendi unitárius egyházközség, a régi, mintegy ötszáz éves templomát teljesen kijavította, abba 3600 koronával új orgonát állított. A javítás Pákey Lajos mérnök terve szerint történt, a ki nagy gondot fordított arra, hogy a régi stíl változást ne szenvedjen. Bátran mondhatjuk, hogy ez neki sikerült is. A mennyezet festését, illetve a régi festmények ujítását, a hiányzóok pótlását a rajta levő írásokat Űrmössyné Bencur Elza öngysága nagy gondnal, utánjárással és művészi érzékkel festette.

E templom felszentelése november 9-án történt meg. Igazi lelki örömmel vártuk a mi szeretet főpásztorunkat ez ünnepélyre, ki is jött Tordáig, de ott a betegség ágybadöntötte s így végtelen nagy sajnálatunkra nem jöhetett ki Kövendre. Egy kedves és megkatható sürgönyben küldötte áldását a templomra, kövendi híveire s mindazokra, a kik az ünnepélyen megjelentek.

Tizenegy óraker templombá vonult a nagy számban összegyűlt helybeli és vidéki közönség. A gyűlekezet éneke után Kovács Imre bágyoni lelkész gyűnyörű imádsága után Lörincy Dénes esperes tartott igazán szép és a gyűlekezetet magával ragadó szónoki hévvel és lendülettel előadott beszédet, fejtegetvén a templom szükséges voltát vallás-erkölcsi és magyar nemzeti szempontokból. Gál Miklós torockószentgyörgyi lelkész urvacsorai beszéde után kiosztottuk az urvacsorát mintegy 800 egyénnek! Balázs András keresztelt és Bartok Géza pedig egy új házaspárra adta az áldást a megújított templomban. Végül Adámossy G. helybeli lelkész olvasta fel a templom megújításának történetét s egy szép, szívből jövő s szívhez szóló imával zárta be az ünnepélyt. Közben Petérfi Gyula torockói állami tanító és énekvezér solójában találtunk nagy lelki élvezetet, A hynnusz éneklésével ért véget a felejthetetlen ünnepély.

A közébeden kedélyes hangulat uralkodott.

Pénztári jelentés: Az unitárius Nők Szövetsége pénztárába begyűlt a központban tagsági díjakból és a vidéki fiókegyletektől összesen 208'78 K ebből kiadásokra, még pedig levelezésre, nyomtatványokra, postadíjakra ment 30'96 K, maradt 177'82 K, ebből 150 K be van téve a Kolozsvármegyei takarékpénztárba 9397. számu betét könyvre. 27'82 K pedig kész pénzben van meg.

Gyöngyösi Ibolya
pénztáros.

Székelv leányaink gondozása elsőrendű érdeke az Unitárius Nők Szövetségének. Budapestén a Dávid Ferencz Egylet szerencsésen megközelítette a célt, mert vasárnap délutánokon összegyűjti. Ezt kellene tennünk mindenik városban. A Nők Szövetsége elnöksége arra küli a lelkész urakat, értesítsék a kolozsvári, budapesti, m.-vásárhelyi, segesvári, udvarhelyi, barassói és szentgyörgyi lelkész fiait, kik laknak az ók városukban.

Az unitárius vallásról tájázkozódni igen könnyen lehet mindenkinek, a ki nem sajnálja a fáradságot. A Dávid Ferencz Egylet ünnepi könyve: *Az unitárius*

III. Életrajzok, történelmek és levelek.

	Lapszám
Kis Sándor † 1840—1912 K-cs	8
Br. Petrichevich Horváth Kálmán	19
Arany érdem-érem Taftnak	47
Levél. Kis Aladár	59
Egy lelki pásztor (B. Gy.)	68
Kérelem az egyházi lapok szerkesztőihöz th. gy.	78
Collyer Róbert lelkész (Kis S.)	87
Levél Angliából (Lewisné)	115
A fogarasi unitárius egyházközség története (Árkosi T.) 127,	142
Régi dolgok (Árkosi Tamás)	144
Boór Jenő (Kováts Lajos)	156

IV. Nők világa.

Ne a hibát, hanem a jó tulajdonságot keressük (Szász Béláné)	7
A szeretetről (Kovács Sándorné)	50
Nők világa. A. Mari ^a	74
Unitárius nők szövetsége	89
Teendőink (Demeter Dénesné)	162
A nők szövetsége párisban	176
A titkár köszönete. (Herford Brooke Helen)	176
Felhívás a kolozsvári unitárius nőkhöz. (Ürmösi Károlyné) .	213
Nők szerepe a vallásos élet ébresztésében (Kádár Lenke) .	214

V. Tűzhely mellett.

Gyuri pénze megkerül (Pálos Ákos)	29
Máté György adománya (Bencédi Pál)	54
Jézus megjelenése a földön (Ébert András)	76
A magyar földet német eke túrja (M. V. E.)	97
Régi emlék Torockóról (id. Kádár Lajos)	145

VI. Vegyestartalmu közlemények.

Felolvasó ünnepély é. a.	11
Népmivelő előadások	13
Gyermekeink könyvtára	14
Egyházi és iskolai mozgalmak. 14, 36, 62, 78, 96, 117, 134, 151, 168, 182, 203	219
Fiatalság barátja: Szózat az ifjúsághoz	27
Lelkész beiktatás Abrudbányán	35
Báró Györffy Rosalia (képpel)	48

	Lapszám
Unitárius estély Segesvárt s.-t.	61
A D. F. E. örökös alapítói — az egylet pénztárába — Arany- könyv. — Hirdetések.	80
Aranykönyv (Lőrinczi Domokos.)	80
Egylet pénztárába — Hirdetések (Boriték).	
Dávid Ferencz fiókegylet Kolozson	98
Irodalom	98
Aranykönyv	103
Pályázat lelkészi állásra 104 (és a 12-ik számban)	
D. F. E. örökös alapítói — az egylet pénztárába. Hirdetések. (Boriték)	
Az egylet pénztárába, aranykönyv. Hirdetések (Boriték).	
„Székelybecsület“ diák szövetsége.	124
Az unitárius lelkészgyűlés Bülönben jun. 26. (Arbiter)	133
Az egylet pénztárába. Hirdetések. (Boriték).	
Püspöki vizsgálat Tordán. (Tordai)	150
Irodalom. Aranykönyv. Hirdetések. (Boriték)	
A párisi vallásügyi kongresszus 155,	171
Köri gyűlés B. I.	165
A D. F. E. örökös alapítói — Aranykönyv — Hirdetések.	
György Vilmos új köztársasága.	175
A tanulók segélyezése.	177
Egy pár szó az unitárius egyetemi ifjakhoz	178
Irodalom	179
A halottak világából (Fekete Gy.)	180
Aranykönyv hirdetések (Boriték)	
Aranykönyv.	204
Pályázat tanítói állásra.	204
A D. F. E. örökös alapítói (Boriték)	
A D. F. E. válaszmánya (Boriték).	

vallás **Dávid Ferencz** korában és azután legjobb íróink tollából 23 értekezésben tájékoztat: Erdély politikai helyzetéről, az unitárius vallás szabadságának alkotmányos biztosítékairól, a sociinánusokról, a Krisztustan változatairól, Déva váráról, Dávid Ferencz hit és erkölestani tanításáról, a nemzeti hitről. Összesen 23 tanulmányt tartalmaz a vaskos kötet, melyet 8 koronáért bérmentve küld a D. E. Egyület,

Kádár Lázár korondt lelkész november hó 30-án váratlanul elhunyt.

Szerkesztői izenetek. Sztn. A tárgy érdekes lett volna, de mivel saját ügyeinknek sem jut elég hely, nem használhattuk. A másikon módosítani kellene.

Köszönet. — **Sajoszentpéteri** szakaszra elment a kért könyv, a lapot is oda küldjük. Ha hívnél találkozik figyelemztessé, hogy rendelje meg a lapot.

Tudósítónak. A kövendi ünnepről oly későn érkezett, hogy csak rövidítve adhattuk, amúgy is a megróvás már nem használna az ügynek.

Székely földön. Tarcsafalvi Albert verskötetét Stief könyvkiadó árusítja 8 koronáért, azok a kik megakarják szerezni forduljanak egyenesen Stief Jenőhöz Kolozsvárra, mert az író nem rendelkezik példányokkal. Ü. M. elnöki megnyitójával az új évi számot fogjuk megnyitni. Szép. Megérdemli az első helyet.

Kegyelet lerovás. „Ki szereteteinek emlékében él, örökké él“. E szép mondást tartva szem előtt Péterffy Domokos máv. vonatkisérő 30 K-t ajándékozott nagyszebeni leányegyházunk templomalapja javára a következő sorok kíséretében:

A nagyszebeni vonatkisérők korán elhunyt élettársak, Szinte Ida koporsójára 1913. ápr. 14-én egy szép koszorút helyeztek.

A koszorú kifizetéséig a jótállást Papp Lajos máv. főellenőr, nagyszebeni áll. főnök úr vállalta el, melyért ezúton is köszönetemet fejezem ki.

A koszorúra adakoztak: Sásmezei F., Sági A., Imberus I., Frigácky R. főkalauzok; Simon I., Mészáros S., Palló I., Markus G., Balló A., Pintér F. I. Petőfi R., Péter M., Dóda I., király A., Geczei S., Nagy F., Balog I., Dehe, R., Ignéc I. kalauzok; Papp I., Tamás A., Sebesi L., Dabos A., Nagy S., Szabodai I., Ludányi I., Muzi S., Balogh L., Felczér Gy., Barabás I., Csiszér G., Kertér M., Török I., Kovács P., Bagdi I., Toth I., Vince S. fékezők; Romány K., Gall B., Papp I., Sárkány I., Sárkány F., Lodó I., Ferenc J., Bartók G., Hrabocky M., Kulcsár I., Botta M., Barabás F., Vajda P., Albert T., Ilyés I., Cziczó A. segédfékezők.

Az adakozásból a koszorú árán felül megmaradt 18 K, mely összeget én 30 K-ra kiegészítve ezennel beküldöm a nagyszebeni unitárius leányegyházközség pénztárába, hogy ez csatoltássék elhunyt kedves feleségem emlékére az egyházközség templom alapjához.

— Mi pedig midőn Péterffy afának köszönetet mondunk ajándékaért, vesztességére vigasztalást, elhunyt kedves nejének az örökéletben üdvösséget kívánunk.

De köszönetet mondunk azoknak is, akik adakozásuk által nemcsak pillanatnyi részvétnek, hanem maradandó emléknek is külső kifejezést adtak.

Nagyszeben, 1913. november hó

id. **Székely György** sk.
gondnok.

Árkosi Tamás sk.
fogarasi unitárius lelkész.

Monostori

Czell

a legjobb!

Gyártja:

Czell Frigyes és Fiai

Szorgyára Kolozsvár

NYOMATOTT GÁMÁN J. ÖRÖKÖSE KÖNYVSZAJTÓJÁN KOLOZSVÁRT.